

EU-PERUSTEOS

Heli Satuli

EU-PERUSTEOS

Heli Satuli

3., uudistettu laitos

© 2023 Heli Satuli ja ulkoministeriön Eurooppatiedotus
Toimitus Reetta Purontakanen (1. ja 2. laitos),
Outi Koskinen ja Sirpa Nyberg (3. laitos) ja Gaudeamus
Kansi, graafinen suunnittelu ja sivutaitto Ville Karppanen

978-952-281-751-8 (pdf)

978-952-281-750-1 (epub)

Hyvä lukija,

Aloitin työt Euroopan parlamentissa erityisavustajana vuonna 2005. EU:n jäseneksi oli juuri liittynyt kymmenen uutta, pääosin entisen rautaesiripun takaista valtiota. Mediassa keskusteltiin, vyöryvätkö ”puolalaiset putkimiehet” Suomeen. Tekoälystä puhuttiin lähinnä sci-fi-leffoissa, ja faksit olivat vielä valtavirtaa Brysselissä.

Maailma ja Euroopan unioni ovat muuttuneet melkoisesti noista ajoista. Kirjoitin EU-perusteoksen aiemman version vuonna 2019 ja brexit-painoksen vuonna 2020. Nyt oli tarve perusteellisemmalle päivitykselle. Moninkertaistunut muutostahti ja ennen kokemattomat kriisit ovat vaatineet myös EU:ta uudistumaan.

Kiihtyvän muutoksen keskellä yksi asia pysyy: luotettavan ja selkeän tiedon tarve. Tähän tarpeeseen EU-perusteos pyrkii omalta osaltaan vastaamaan. Kirjasta selviää, miksi EU on perustettu, miten se toimii, mitä EU tekee ja mitä hyötyä siitä on sinulle. Lisäksi sen sivuilla suomalaiset EU-vaikuttajat kertovat työstään ja jakavat ajatuksiaan EU:sta.

EU on myyttien ja väärinymmärrysten ehtymätön lähde. Unionin idea on kuitenkin yksinkertainen: yhdessä olemme vahvempia kuin yksin. Lähempi tarkastelu paljastaa koneiston monimutkaisuuden. Sille on syynsä. Koska itsenäiset kansallisvaltiot ovat luovuttaneet osan toimivallastaan unionille, EU:n toiminnan tulee olla tarkoin määriteltyä. EU onkin samaan aikaan sekä vaikeaselkoinen että arkinen. Se vaikuttaa taustalla yllättävän moneen asiaan elämässämme. Siksi jokaisen olisi tärkeää tietää, kuinka EU toimii.

Toivon, että tämä kirja tarjoaa vastauksia ja auttaa sinua ymmärtämään EU:ta paremmin. Olen pyrkinyt tekemään siitä helppolukuisen ja aikaa kestävä. Tuoreimmat EU-uutiset löydät tietenkin Eurooppa-tiedotuksen verkkosivuilta ja sosiaalisen median kanavista.

Kiitos, kun tartuit EU-perusteokseen.

Heli Satuli

Helsingin Munkkiniemessä marraskuussa 2023

Sisällys

1. Historia 6

Näiltä sivuilta löydät vastauksen muun muassa kysymykseen, mitä eurooppalaisuus pitää sisällään. Miksi ja miten Euroopan unioni on perustettu? Mitä vaiheita mahtuu sen yli 60-vuotiseen historiaan? Kuinka Suomesta tuli EU:n jäsen, ja kuinka paljon unioni vielä laajenee?

2. Miten EU toimii 38

EU on ihan omanlaisensa organisaatio. Mihin sen toiminta perustuu? Millaisia toimielimiä unionilla on, ja mitä kukin niistä tekee? Kuinka syntyy EU-direktiivi? Millaista on euro-parlamentaarikon arki, ja kuinka EU-asioita valmistellaan Suomessa?

3. EU ja talous 90

Taloudellinen yhteistyö on EU:n perusta ja jäsenmaiden vahvin yhdistäjä. Tästä osiosta selviää, mitä tarkoittavat EU:n neljä vapautta ja miksi sisämarkkinat ovat EU:n valttikortti. Kuinka eurosta kasvoi maailman toiseksi käytetyin valuutta? Millä tavoin EU rahoittaa toimintansa, ja millaista tukea se jakaa jäsenmaille?

4. EU ja maailma 120

Euroopan unioni on haluttu yhteistyökumppani ympäri maailman ja Suomen tärkein ulkopolitiikan areena. Miten EU:n ulkopolitiikka on kehittynyt vuosikymmenten saatossa? Mihin unionin maahanmuuttopolitiikka perustuu? Millaisia turvallisuushaasteita jäsenmailla on? Entä kuinka EU on noussut globaaliksi ilmastojohtajaksi?

5. EU ja sinä 152

Jokainen jäsenmaan kansalainen on myös EU-kansalainen.
Millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia EU-kansalaisilla on?
Millä tavoin EU-jäsenyydestä on hyötyä juuri sinulle?

6. Euroopan unionin tulevaisuus. 168

Eurooppaa uhkaavat erilaiset globaalit haasteet, joihin unioninkin täytyy reagoida. Mutta unionia haastetaan myös Euroopan sisällä. Millaisten ongelmien ratkaisemiseen EU:n on lähivuosina keskityttävä? Kirjan päättävässä vieraskynässä Ulkopoliittisen instituutin Juha Jokela kuvailee, kuinka EU:n integraatio kerää jälleen kierroksia.

EU-sanasto 182

Henkilö- ja asiahakemisto. 184

Kuvalähteet 190

Kirjoittaja 192

1

Historia

Yksi vaikeimmista kysymyksistä Euroopan ymmärtämisessä liittyy eurooppalaiseen identiteettiin. Onko olemassa eurooppalaista identiteettiä? Tuntevatko eurooppalaiset ihmiset itsensä eurooppalaisiksi?

Termi ”eurooppalainen” pitää sisällään maantieteellisiä, kulttuurisia ja historiallisia tekijöitä. Ne kaikki luovat eurooppalaista identiteettiä yhteisten historiallisten yhteyksien, aatteiden ja arvojen pohjalta. Eurooppa on rakentunut muun muassa hellenistisen sivistyksen, roomalaisen oikeuskäytännön ja kristinuskon perinnölle. Mikä kaikki eurooppalaisia yhdistää?

Mitä on eurooppalaisuus

Euroopan rajat

Mitä sinulle tulee mieleen sanasta eurooppalaisuus? Kenties kartta, euroviisut, jalkapallo, pizza ja sacherkakku tai yhteiset arvot, ehkä EU:n lippu? Sata vuotta sitten suomalaista kirjallisuutta uudistaneet Tulenkantajat halusivat ”ikkunat auki Eurooppaan”. Heille eurooppalaisuus tarkoitti teollisuutta, kaupungistumista ja modernia taidetta.

”Eurooppa” on ollut käsitteenä olemassa jo paljon ennen kuin sen rajoja ryhdyttiin piirtämään kartalle. Antiikin kreikkalaiset jakoivat maailman kolmeen osaan: Eurooppaan, Aasiaan ja Libyaan. Euroopan keskipisteenä oli Välimeri, ja se ulottui lännessä nykyiseen Portugaliin, pohjoisessa Saksan ja Puolan alueeseen ja idässä pitkälle Venäjän sydänmaille. Jakoa käytti muun muassa egyptiläinen Klaudios Ptolemaios 100-luvulla. Ensimmäinen maininta eurooppalaisista, ”Europeenses”, löytyy kronikasta, jossa kuvataan Poitiers’n taistelua vuonna 733.

Antiikin kreikkalaiset jakoivat maailman kolmeen osaan: Eurooppaan, Aasiaan ja Libyaan. Sanalla ”Eurooppa” on monta syntytarinaa. Kreikkalaisessa tarustossa Europe (latinaksi Europa) oli foinikialainen prinsessa, jonka Zeus ryösti valkean härän muodossa Kreetalle.

Maantieteellisesti Eurooppaa ympäröivät meret pohjoisessa, lännessä ja etelässä. Itä-Euroopassa sen sijaan ei ole selvää maantieteellistä rajaa. Euroopan maantieteellinen identiteetti ymmärretään hyvin laajalti. Esimerkiksi ihmisoikeusjärjestö Euroopan neuvostossa on 47 jäsentä, mukaan lukien Venäjä ja Turkki. Euroopan unionin laajentuminen on sekin jatkunut muiden kuin maantieteellisten rajojen perusteella. EU:n perussopimusten mukaan valtion, joka haluaa liittyä unioniin, on oltava ”luonteeltaan eurooppalainen”.

Euroopan arvot

Euroopalla on rikas kulttuuri- ja arvoperintö. Se kumpuaa antiikin kreikkalaisesta, hellenistisestä ja roomalaisesta sivilisaatiosta. Historiankirjoitus, filosofia, demokratia, teatteri, olympialaiset, kreikkalainen jumaltarusto ja arkkitehtuuri ovat esimerkkejä antiikin ajan

Europän ryöstö on myös suosittu maalauksien aihe. Kuvassa italialaisen renessanssiajan taidemaalari Tizianin teos aiheesta noin vuosilta 1560–1562.

perinnöstä. Rooman valtakunnan vuosisatoina luotuja oikeusperiaatteita puolestaan pidetään eurooppalaisen oikeudenkäytön perustana.

Rooman oikeusperiaatteita olivat kohtuus, pidätetyn perusoikeudet, oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo lain edessä. Tärkeä osa eurooppalaisuutta ovat myös juutalais-kristilliset arvot, kuten ihmisarvon kokonaisvaltainen kunnioittaminen ja kuolemanrangaistuksen vastustaminen.

Näiden pohjalta on määritelty EU:n perussopimuksesta löytyvät yhteiset arvot: ihmisarvon, vapauden, demokratian, tasa-

arvon, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Eurooppalainen arvopohja ohjaa unionin toimintaa ja näkyy jokaisessa päätöksessä. Jokainen jäsenmaa on sitoutunut noudattamaan yhteisiä arvoja, ja niiden kunnioittaminen on myös edellytys jäsenyysneuvotteluiden aloittamiselle.

Euroopan unionin oikeudellisesti sitovaa perusoikeuskirjaa koskeva julistus annettiin Nizzassa joulukuussa 2000. Perusoikeuskirjassa vahvistetaan EU-maiden ja niiden kansalaisten tunnustamat oikeudet. Esimerkiksi kuolemantuomio on kielletty kaikissa EU-maissa.

Eurooppalaisuuden 450 miljoonaa kasvoa

Jaetuista arvoista huolimatta myös eroja löytyy. Jokainen maa on oma yksilönsä isossa EU-perheessä, ja jokaisella maalla on oma kulttuurinsa. Väistämättä eurooppalaisuus on siis yksi monista identiteeteistä, joita meillä jokaisella on. Se on kietoutunut osaksi kansallista identiteettiämme.

Eurooppalaisuus ei ole pysyvää, vaan sillä on noin 450 miljoonaa alati muuttuvaa kasvoa. Samalla se on enemmän kuin yksilöllisten identiteettiensä summa. Ihmisryhmä, joka identifioi itsensä eurooppalaisiksi, on valmis käyttäytymään tietyllä tavalla osoittaakseen kuuluvansa tähän ryhmään ja elämään institutionaalisen kehyksen sisällä, joka tukee kyseistä

TÄTÄ EU:N ARVOT TARKOITTAVAT KÄYTÄNNÖSSÄ

- Kansallinen media on vapaa.
- Kuolemanrangaistus on kielletty.
- Kansalaisten on saatava vapaasti protestoida hallitusta vastaan.
- Demokraattiset kansalliset vaalit on pidettävä säännöllisesti.
- Armeijan johto ei voi määrätä politiikkaa tai puuttua siihen sotilaallisella voimalla.
- Henkilön katsotaan olevan syytön, kunnes hänet on todettu syylliseksi tuomioistuimessa.
- Yhteiskunta suojelee vähemmistöjen oikeuksia, vaikka enemmistö haluaisi rajoittaa niitä.

identiteettiä. Siksi keskustelu eurooppalaisesta identiteetistä on aina tiiviisti yhteydessä keskusteluun Euroopan integraatiosta.

Vuoden 2000 jälkeen Euroopan unioni alkoi käyttää tunnuslausetta ”moninaisuudessaan yhtenäinen”. Tunnuslauseella halutaan kuvata, miten eurooppalaiset tekevät EU:ssa yhdessä työtä rauhan ja hyvinvoinnin puolesta ja miten Euroopan eri kulttuurit, perinteet ja kielet vaikuttavat kaikkien elämään.

Arvoja haastetaan

Viime vuosina yhteisiä eurooppalaisia arvoja on haastettu sekä Euroopan ulkopuolelta että jäsenmaiden sisällä. Erilaiset poliittiset liikkeet, kuten populistinen äärioikeisto, vaativat rajoja vapaan liikkuvuuden tilalle ja haluavat siirtää päätäntävaltaa takaisin kansalliselle tasolle. Kenties huolestuttavin ilmiö on vahvojen kansallisten johtajien harjoittama oikeusvaltioperiaatteen murentaminen eri puolilla Eurooppaa.

Oikeusvaltio on yksi niistä yhteisistä arvoista, joille Euroopan unioni perustuu. Se on olennainen myös koko EU:n toiminnalle: Jäsenvaltioiden tuomareiden on pystyttävä hoitamaan riippumattomasti tehtävänsä eli varmistamaan EU:n oikeuden soveltamisen ja tekemään yhteistyötä unionin tuomioistuimen kanssa. EU-instituutiot ovat yhdessä jäsenvaltioiden kanssa vastuussa siitä, että oikeusvaltion asema EU:n perusarvona taataan ja että EU:n lainsäädäntöä, arvoja ja periaatteita kunnioitetaan.

EU:lla on eri välineitä, joiden avulla voidaan seurata ja arvioida oikeusvaltiokehitystä jäsenvaltioissa ja reagoida esiin tuleviin

ongelmiin. Niistä painavin on perussopimuksen 7. artiklaan perustuva menettely. EU:n arvoja suojaava artikla sisältää sekä ennaltaehkäiseviä keinoja että sanktioita. Rangaituksena jäsenmaalta voidaan poistaa väliaikaisesti sen äänioikeus ministerineuvostossa ja

Eurooppa-neuvostossa. EU käyttää 7.:ttä artiklaa ainoastaan poikkeustapauksissa, kun oikeusvaltioperiaatetta loukataan vakavasti jossakin jäsenmaassa. Toistaiseksi 7. artiklaan perustuva menettely on käynnistetty kahdesti.

EUROOPPALAISET ARVOT

Seuraavat arvot ovat erottamaton osa eurooppalaista elämäntapaa. Ne muodostavat EU:n perustan, ja ne on vahvistettu sekä Lissabonin sopimuksessa että EU:n perusoikeuskirjassa.

Ihmisarvo

Ihmisarvo on loukkaamaton. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava, ja se on kaikkien perusoikeuksien perusta.

Vapaus

Liikkumisen vapaus antaa kansalaisille oikeuden liikkua ja asua vapaasti unionin alueella. Yksittäiset vapaudet, kuten yksityiselämän kunnioittaminen, ajatuksen ja uskonnon vapaus, sananvapaus, kokoontumisvapaus sekä tiedonvälityksen vapaus, on suojattu EU:n perusoikeuskirjalla.

Demokratia

EU:n toiminta perustuu edustukselliseen demokratiaan. EU:n kansalaisuus antaa myös tiettyjä poliittisia oikeuksia. Jokaisella täysi-ikäisellä EU:n kansalaisella on oikeus asettua ehdolle ja äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa. EU:n kansalaisilla on myös oikeus asettua ehdolle ja äänestää vaaleissa asuinmaassaan tai alkuperäisessä kotimaassaan.

Tasa-arvo

Tasa-arvo merkitsee kaikkien kansalaisten yhdenvertaisuutta lain edessä. Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on EU-politiikan ja yhdentymisen perusta. Sitä on sovellettava kaikilla aloilla.

Oikeusvaltioperiaate

EU:n perustana ovat oikeusvaltion periaatteet: Sen kaikki toiminta saa oikeutuksensa perussopimuksista, joista jäsenvaltiot ovat vapaaehtoisesti ja demokraattisesti sopineet yhdessä. Lakia ja oikeutta ylläpitää riippumaton oikeuslaitos. EU-maat ovat antaneet lopullisen tuomiovallan unionin tuomioistuimelle, jonka tuomioita kaikkien on noudatettava.

Ihmisoikeudet

Ihmisoikeudet on suojattu EU:n perusoikeuskirjalla. Niitä ovat oikeus suojeluun syrjinnältä, joka perustuu sukupuoleen, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakuumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen, oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Euroopan riitaisa historia

Eurooppa ja EU niputetaan helposti synonyymeiksi. Arkipuheessa Euroopalla tarkoitetaan usein EU:n jäsenvaltioita. Ne ovat kuitenkin kaksi eri asiaa: Eurooppa on maanosa ja EU puolestaan valtioiden liitto, jossa sen jäsenet eli kansallisvaltiot tekevät yhteistyötä.

Mutta Euroopan unionin merkitystä ja sen olemassaolon syitä on mahdoton ymmärtää tuntematta Euroopan historiaa. Syyt EU:n toimintaan ja nykytilaan löytyvät pitkälti Euroopan historiasta, joka on täynnä valtakansallista taisteluita ja verisiä sotia. Keisari Kaarle Suuren johtaman frankkien valtakunnan muodostamia alueita pidetään nykyisen läntisen Euroopan lähtökohtana. Kilpailu Euroopan herruudesta alkoi oikeastaan heti, kun Kaarle Suuren valtakunta jaettiin 800-luvulla. Jokainen kuningas halusi olla ”oman valtakuntansa keisari”. Valtataisteluiden keskipesteessä olivat nykyisen Saksan ja Ranskan alueet.

Yhtenäisen Euroopan esikuvia vilahtelee historian lehdillä useita. Mahtavan Burgundin rajat ulottuivat 1400-luvulla Alankomaista Ranskan Provencen alueelle. Valtakuntaan kuului useita kulttuureita, monietnisiä kansoja ja vähemmistöjä. Burgundissa valta oli hajautettu eri alueille, eikä yksikään kansa ollut hallitsevassa asemassa. Eräät pitävätkin Burgundia yhtenä Euroopan yhteisön esikuvista. 1400-luvulla paavi Pius II käytti Euroopan käsitettä propagandamaisesti ja vetosi maanosan yhtenäisyyteen. Euroopan hoveissa kiersi suunnitelma eurooppalaisesta valtioliitosta. Se ei kuitenkaan edennyt suunnitelmaa pidemmälle.

Ensin Ranska, sitten Saksa

Euroopassa elettiin suhteellisen seesteistä aikaa 1600–1700-luvuilla. Silloin monet eurooppalaiset ajattelijat hahmottelivat eurooppalaisia valtioliittoja, joiden jäsenten välillä vallitsisi rauha ja kaupan vapaus. Mutta 1700-luvun loppupuolella Napoleon ajoi voimalla rauhanliittoaajatukset syrjään. Hän aloitti sotaretkensä Ranskan vallankumouksen jälkeen vuonna 1789. Hän näki ranskalaisuuden eurooppalaisena ihanteena, ja hänen visioissaan Euroopasta oli määrä tulla Ranskan hallitsema liittovaltio. Napoleonin sodat muokkasivat Euroopan karttaa moneen otteeseen 1800-luvun alussa. Vuosikymmeniä kestäneiden sotien jälkeen Napoleon koki viimeisen tappionsa tulevan EU-pääkaupungin eli Brysselin eteläpuolella sijaitsevassa Waterloossa vuonna 1815.

Napoleonin kukistuttua voittajavaltiot kokoontuivat Wieniin järjestelemään Euroopan rajoja uudelleen. Nyt oli Saksan vuoro tavoitella Euroopan herruutta. Saksan ja Ranskan sota 1870–1871 oli Saksan sotakoneiston ja rautakansleri Otto von Bismarckin juhlaa. Hänen otteessaan Saksasta kasvoi eurooppalainen suurvalta. Euroopassa jylläsivät imperialismi, siirtomaapolitiikka ja voimistuva kansallisuusaate. Seuraavina vuosikymmeninä manner ajautui monesti sodan partaalle, ja vuosisadan vaihduttua hauras tasapaino järkytyi lopullisesti. Ensimmäinen maailmansota alkoi elokuussa 1914. Sen piti olla lyhyt. Iskulauseissa sanottiin sodan olevan ”sota kaikkien sotien lopettamiseksi”. Toisin kävi. Ensimmäinen maailmansota kesti viisi vuotta. Sen päätteeksi Saksa painettiin polvilleen ja se saivansa valtavat sotakorvaukset. Ne kiihdyttivät maan poliittista epävakautta.

Toisen maailmansodan pommituksissa tuhottiin lukuisia eurooppalaisia kaupunkeja. Kuva Saksasta keväältä 1945.

Toinen maailmansota jättää totaalisen tuhon

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Euroopan rauhan takaajaksi perustettiin Kansainliitto. Sillä ei kuitenkaan ollut valtaa eikä voimia estää maanosaa luisumasta uuteen sotaan. Koko Euroopan kehitys kulki 1920–1930-luvuilla demokratiasta diktatuureihin. Lamavuodet ja kasvava työttömyys pahensivat tilannetta. Idässä paisui Josif Stalinin hallitsema Neuvostoliitto, joka julisti työväenluokan maailmanvallankumousta. Italiassa astui 1930-luvun alussa valtaan fasistijohtaja Benito Mussolini, ja Espanja ajautui veriseen sisällissotaan. Katseet suuntautuivat kuitenkin ennen kaikkea katkeroituneeseen ja kostonhaluiseen Saksaan. Siellä johtoon oli noussut kansallissosialisti Adolf Hitler. Hän otti Eurooppa-käsitteen Saksan propagandan välineeksi. Hitler halusi yhtenäistää Euroopan

”muita ylempänä olevan” germaanisen rodun avulla. Muut Euroopan maat yrittivät hillitä Hitleriä mutta epäonnistuivat.

Saksa ja Neuvostoliitto hyökkäsivät syyskuussa 1939 Puolaan. Toinen maailmansota oli syttynyt. Useiden pienten kansallisvaltioiden kohtalona oli jäädä isojen jalkoihin. Sota loppui viimein vuonna 1945 Saksan kukistumiseen. Viisi vuotta kestänyt toinen maailmansota jätti jälkeensä totaalisen tuhon: kymmeniä miljoonia kuolleita, vammautuneita ja kodittomia ihmisiä. Nälänhätää, puutetta, tuhoutuneita kaupunkeja ja luhistuneita yhteiskuntia. Eurooppa oli raunioina ja toivonsa menettänyt.

Yksi asia oli kuitenkin selvä: ei koskaan enää – toisen maailmansodan kokemusten toistuminen oli estettävä. Mutta miten Eurooppaan saataisiin rakennettua kestävä rauha?

Euroopan yhteisön synty

Sodan jälkeen kaikkialla maailmassa kyti syvä epäluulo. Vastakkain olivat liittoutuneiden puolella sotinut Yhdysvallat ja sen edustama länsimainen markkinatalousmalli sekä kommunistinen Neuvostoliitto. Kireät välit johtivat 1940-luvun lopulla kylmän sodan syttymiseen Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen välillä.

Eurooppa jakautui läntisiin maihin ja kommunistiseen itäblokkiin. Miehitetty Saksa pilkottiin kahtia: Neuvostoliiton piiriin kuuluvaan Itä-Saksaan eli DDR:ään ja länsiliittoutuneiden valvontaan kuuluvaan Länsi-Saksaan eli Saksan liittotasavaltaan (BRD). Sotilasliitto Nato syntyi vuonna 1950, ja viisi vuotta myöhemmin perustettiin itäblokin vastine Varsovan liitto. Vuonna 1961 kahtia jakautuneeseen Berliiniin rakennettiin kaupungin jakanut muuri, josta tuli koko kylmän sodan symboli. Sodan uhka säilyi koko ajan päättäjien takaraivoissa.

Hiili ja teräs – yhdentymisen avainsanat

Euroopalla oli edessään massiivinen ja kokonaisvaltainen jälleenrakennusurakka, mutta rahaa ja resursseja ei ollut kenelläkään. Kesällä 1947 Yhdysvaltojen silloinen ulkoministeri George C. Marshall päätti, että Yhdysvallat tarjoaa eurooppalaisille valtioille rahallista apua maanosan jälleenrakentamiseen. Suomi puolestaan solmi vuonna 1948 Neuvostoliiton kanssa sopimuksen ystävyyydestä, yhteistoiminnasta ja keskinäisestä avunannosta eli YEA-sopimuksen. YEA oli sopimusmuoto, jonka Neuvostoliitto teki Varsovan liittoon kuuluneiden maiden ja Suomen kanssa. Suomella oli edessään vaikeat vuosikymmenet Venäjän puolueettomana naapurina.

Hiilellä ja teräksellä on keskeinen rooli Euroopan yhdentymistarinnassa. Euroopan raskaan teollisuuden perusta lepäsi raudan ja teräksen tuotannon varassa. Hiili oli tärkein saatavilla oleva energianlähde. Lisäksi hiili ja teräs olivat sotaan valmistautumisessa käytettäviä raaka-aineita. Yksi pahiten Saksan ja Ranskan suhteita hiertänyt ongelma koski Ranskan ja Saksan rajalla sijaitsevaa pientä saksalaista Saarín aluetta, jonka Ranska oli sodan loputtua oikeudettomasti kaapannut itselleen. Alue oli tunnettu rikkaisiin hiilivaroihin perustuvasta terästeollisuudestaan. Saarín alueen tuotantoa oli jo kahdessa maailmansodassa käytetty Ranskaa vastaan suunnattujen aseiden valmistukseen. Ranskan ja Saksan suhteet eivät korjaantuisi, jos Saarín alueeseen ei löytyisi ratkaisua. Ilman Saksan ja Ranskan sopua ei ollut toivoa myöskään yhtenäisestä länsi-eurooppalaisesta rintamasta itäblokkia vastaan.

Pääsiäisenä 1950 Ranskan hallituksen neuvonantaja Jean Monnet sai idean: Saksan ja Ranskan teräksen ja hiilen tuotanto pitää yhdistää. Kun poliittista ja taloudellista valtaa käytetään yhdessä, yksikään maa ei voi varustautua salaa sotaan muita vastaan. Julistus nimettiin Ranskan ulkoministerin Robert Schumanin mukaan. Sen voi kiteyttää näin: ”Ehdotamme, että ranskalais-saksalainen hiili- ja terästuotanto asetetaan kansainvälisen viranomaisen alaisuuteen, johon muut Euroopan maat voivat osallistua.” Hän luki lauseen julki 9.5.1950. Idea sai Saksassa innostuneen vastaanoton. Nykyään 9. toukokuuta on kaikissa EU-maissa Eurooppa-päivä.

Ehdotus johti neuvotteluihin, joihin osallistuivat Saksan ja Ranskan lisäksi Italia sekä Benelux-maat eli Belgia, Alankomaat ja Luxemburg. Benelux-maat kuuluivat Saksan

ja Ranskan taloudelliseen vaikutuspiiriin ja olivat kulttuurillisesti hyvin läheisiä niille. Italia puolestaan halusi sodan jälkeen kansainvälistä tunnustusta ja uskoi yhteistyön myös helpottavan maan sisäistä poliittista levottomuutta. Neuvotteluiden tuloksena Euroopan hiili- ja teräsyhteisö perustettiin kuuden maan kesken vuonna 1951. Seuravasta vuodesta alkaen teräs ja hiili virtasivat vapaasti Länsi-Euroopassa.

Hiili- ja teräsyhteisö osoittautui sekä taloudelliseksi että poliittiseksi menestykseksi. Sen jäsenet kokoontuivat vuonna 1955 Italiaan keskustelemaan Benelux-maiden tekemästä ehdotuksesta kaiken kaupan kattavien yhteismarkkinoiden perustamiseksi. Pitkät neuvottelut johtivat lopulta Euroopan talousyhteisön eli EEC:n perustamiseen vuonna 1957 Roomassa. Samana vuonna perustettiin myös Euroopan atomienergiayhteisö Euratom. Euroopan talousyhteisöstä tulisi myöhemmin Euroopan unioni. Tosin harva EEC:n kuuden jäsenmaan asukas huomasi yhteisön syntymistä arjessaan.

Euroopan talousyhteisö syntyi hiili- ja teräsyhteisön innoittamana mutta oli tavoit-

teiltaan ja toteutustavaltaan paljon laajempi. Roomassa solmitussa sopimuksessa kuusi perustajamaata linjasivat haluavansa ”luoda perustan Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle” ja ”yhteisellä toiminnalla turvata jäsenvaltioiden taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen poistamalla Eurooppaa jakavat raja-aidat”. Kuulostaa kunnianhimoiselta. Rooman sopimus sisälsikin paljon tulevan EU:n peruselementtejä. Tärkein niistä oli sisämarkkinoiden vapauttamista enteilevä tulliuioni. Talousyhteisön toimielimiksi perustettiin sekä komissio että neuvosto. Lisäksi luotiin Euroopan parlamentin edeltäjä eli edustajakokous ja yhteisön tuomioistuin. ●

VAKAUTTA JA VAURAUTTA KANSAINVÄLISELLÄ YHTEISTYÖLLÄ

Toisen maailmansodan jälkeen Eurooppaan perustettiin muitakin kansainvälisiä järjestöjä, jotka toimivat edelleen.

OECD: Euroopan taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö perustettiin vuonna 1948 Yhdysvaltojen Marshall-avun koordinoimista varten. Nykyään järjestö keskittyy taloudellisen kasvun, työllisyyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä tekee analyyseja ja maakatsauksia ja antaa politiikkasuosituksia.

Euroopan neuvosto: Eurooppalaisten valtioiden yhteistyöelin Euroopan neuvosto perustettiin vuonna 1949. Siihen kuuluu valtaosa Euroopan itsenäisistä valtioista. Neuvosto antaa päätöslauselmia ja toimenpidesuosituksia, ja jäsenvaltiot neuvottelevat sitovia yleissopimuksia. Kuuluisin niistä on ihmisoikeussopimus. Neuvosto ei ole osa EU:ta.

Euroopan unionin arkkitehteja

Eu:ta on ollut rakentamassa monenlaisia ihmisiä vastarintataistelijoista juristeihin ja parlamentaarikkoihin. Heillä on ollut sama tavoite: luoda yhtenäinen ja vauras Eurooppa, jossa vallitsee rauha.

Konrad Adenauer

Saksan liittotasavallan ensimmäinen liittokansleri vuosina 1949–1963. Hän vaikutti sodanjälkeisen Saksan asemaan Euroopan kehityksessä enemmän kuin kukaan muu. Adenauerin ulkopoliittikan

kulmakiviä oli sovinnon tekeminen Ranskan kanssa. Saksa ja Ranska allekirjoittivat vuonna 1963 ystävyyssopimuksen, josta tuli yksi Euroopan yhdentymisen virstanpylväistä.

Winston Churchill

Britannian pääministeri Winston Churchill oli yksi ensimmäisistä henkilöistä, jotka esittivät ”Euroopan yhdysvaltojen” perustamista. Toinen maailmansota oli saanut Churchillin

vakuuttuneeksi siitä, että vain Euroopan yhdistyminen takaisi rauhan säilymisen. Churchillin tavoitteena oli kitkeä kansalliskiihko ja sodanlietsonta Euroopasta lopullisesti.

Nicole Fontaine

Euroopan parlamentin toinen naispuolinen puhemies oli suosittu poliitikko ja Euroopan yhtenäisyyden puolestapuhuja, joka valvoi euron käyttöönottoa. Nicole Fontaine ryhtyi toimikaudellaan

1999–2002 uudistamaan parlamentin työtapoja ja tuomaan sitä lähemmäs kansalaisia. Hän korosti, kuinka tärkeää on kiinnittää huomiota ihmisten arkipäivään.

Joseph Bech

Luxemburgilainen poliitikko Joseph Bech vauhditti Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamista 1950-

luvun alkupuolella ja oli yksi tärkeimmistä taustavaikuttajista Euroopan yhdentymisessä. Benelux-maiden yhteisen muistion pohjalta kutsuttiin kesäkuussa 1955 koolle Messinan kokous, jossa luotiin perusta Euroopan talousyhteisön perustamiselle.

Alcide de Gasperi

Alcide de Gasperi antoi suunnan Italian tulevaisuudelle toimiessaan Italian pää- ja ulkoministerinä sodanjälkeisinä vuo-

sina 1945–1953. De Gasperi puhui jatkuvasti Länsi-Euroopan yhdentymistä koskevien aloitteiden puolesta, teki töitä Marshall-ohjelman toteuttamiseksi ja loi läheiset taloussuhteet muihin Euroopan maihin, erityisesti Ranskaan.

Ursula Hirschmann

Saksalainen Ursula Hirschmann oli fasismin vastustaja ja eurooppalaisen federalismin alullepanija. Hän oli mukana laatimassa vuonna 1941 Ventotenen manifestia ”vapaan ja yhtenäisen Euroopan puolesta”. Manifestissa hahmoteltiin demokraattinen Euroopan unioni, joka voitaisiin perustaa sodan jälkeen.

Jean Monnet

Ranskalainen talousasiantuntija ja poliitikko Jean Monnet on yhdistävä voima Euroopan unionin syntymän taustalla. Hän oli mukana kehittämässä niin sanottua Schumanin julistusta, jossa ennakointiin Länsi-Euroopan raskaan teollisuuden yhdyntymistä.

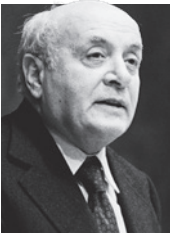
Robert Schuman

Ranskalaista lakimiestä ja ulkoministeriä Robert Schumania pidetään yhtenä Euroopan yhdentymisen alullepanijoista. Yhdessä Jean Monnet'n kanssa hän laati Schumanin julistuksen, joka julkaistiin 9. toukokuuta 1950. Tuota päivää pidetään Euroopan unionin syntyhetkenä.

Paul-Henri Spaak

Belgialaisella Paul-Henri Spaakilla oli merkittävä rooli Rooman sopimuksen laatimisessa. Vuonna 1955 pidetyssä Messinan kokouksessa kuuden osallistujamaan hallitukset nimittivät hänet Rooman sopimusta valmistelevalle työryhmän puheenjohtajaksi.

Altiero Spinelli

Italialainen poliitikko Altiero Spinelli oli yksi nykymuotoisen Euroopan unionin perustajahahmoista. Hänen johdollaan laadittiin Euroopan parlamentin ehdotus Euroopan unionin perustamissopimukseksi, ja tuo ehdotus vaikutti huomattavasti EU:n perussopimusten vahvistamiseen 1980- ja 1990-luvuilla.

Simone Veil

Simone Veil oli juristi, poliitikko ja feministi. Veil oli keskitysleirien kauhut kokenut Euroopan parlamentin ensimmäinen naispuolinen puhemies, ja hänet tunnettiin henkilönä, joka piti yllä toisen maailmansodan juutalaisvainoissa kuolleiden muistoa ja oli sitoutunut eurooppalaisiin arvoihin ja yhtenäisyyteen.

EU:n historian käännekohtia

Euroopan talous kasvaa

1960-luvulla talous kukoisti, osin siksi, että talousyhteisöön kuuluvien maiden keskinäisestä kaupasta oli poistettu tullit. Maat sopivat myös elintarviketuotannon yhteisestä sääntelystä. Maatalous paalutti asemansa yhteisön politiikan ytimessä. Ranska tuotti 1960-luvulla koko ajan enemmän maataloustuotteita, ja pian niistä oli jopa ylitarjontaa.

Ensimmäiset laajentumiset

1960-luvun talouskasvu loppui vuonna 1973 alkaneeseen energiakriisiin. Sen taustalta löytyi lyhyt mutta tuhoisa Lähi-idän sota. Tuottajamaat kiristivät öljyn hintaa, ja se ajoi Euroopan talouden vaikeuksiin. Perinteinen eurooppalainen teollisuus menetti rajusti kilpailukykyään. Samaan aikaan talousyhteisö alkoi kiinnostaa entistä useampia eurooppalaisia valtioita. Yksi niistä oli Britannia. Tanska,

Irlanti ja Britannia liittyivät Euroopan talousyhteisöön vuonna 1973, ja jäsenvaltioiden määrä kasvoi yhdeksään. Britannian vahvistamana Saksa ja Ranska alkoivat vauhdittaa yhteistyön kehittämistä. Yhteisö alkoi toteuttaa aluepolitiikkaa, jonka myötä siirrettiin huomattavia rahasummia köyhille alueille työllistämistä ja infrastruktuurin rakentamista varten. Vuonna 1975 perustettiin Euroopan aluekehitysrahasto. Myös ympäristöasioihin ryhdyttiin kiinnittämään huomiota: yhteisö sääti ensimmäiset lait ympäristön suojelemiseksi ja otti käyttöön niin sanotun saastuttaja maksaa -periaatteen.

Vuonna 1981 Kreikasta tuli EU:n kymmenes jäsenvaltio. Viisi vuotta myöhemmin jäseniksi liittyivät Espanja ja Portugali. Euroopan laajentuminen etelään lisäsi aluetukiohjelmien tarvetta.

Ensimmäiset Euroopan parlamentin vaalit

Euroopan parlamentin edeltäjä edustajakokous muodostui jäsenvaltioiden parlamenttien edustajista. Vuonna 1962 se muutti nimensä Euroopan parlamentiksi. Aluksi parlamentti oli pelkkä neuvoo-antava elin. 1970-luvulla siitä tuli neuvoston ohella osa unionin budjettipäätöksentekoa. Nykyiset valtaoikeudet parlamentti sai vasta myöhemmin. Vuonna 1979 jäsenmaiden kansalaiset saivat ensi kertaa valita parlamentin jäsenet suorilla vaaleilla. Euroopan parlamentin vaalit on järjestetty siitä lähtien viiden vuoden välein.

Euroopan parlamentin täysistuntosali Ranskan Strasbourgissa keväällä 1994. Europarlamentaarikot äänestävät Suomen, Ruotsin ja Itävallan liittymisestä EU:n jäseniksi. Suomi hyväksyttiin unionin jäseneksi selvin numeroin: 381 puolesta, 21 vastaan. Äänestystä olivat kuitenkin edeltäneet tiukat jäsenyysneuvottelut.

Europarlamentaarikoita äänestämässä vuonna 2023 Strasbourgin istuntosalissa. Euroopan parlamentissa vaikuttaa 705 europarlamentaarikkoa.

Yhteisöstä unioniksi

1990-luvun alussa elettiin eurooppalaisen integraation kultakautta. 12 jäsenmaan yhteisössä oli käynnissä yksi sen historian suurimmista hankkeista: uuden perussopimuksen valmistelu. Vuonna 1993 voimaan astunut Maastrichtin sopimus on tärkein askel Euroopan yhdentymisessä sitten yhteisön perustamisen. Sopimus muutti Euroopan yhteisön Euroopan unioniksi ja loi virallisesti jäsenmaiden välille poliittisen unionin. Sitä ennen yhteisö oli ollut lähinnä talousliitto.

EU astui näin uuteen vaiheeseen kehityksessä, jonka tavoitteena oli luoda perusta ”Euroopan kansojen yhä läheisemmälle liitolle”. Etelälankomaalaisen pikkukaupungin mukaan nimetty sopimus toi mukanaan uuden nimen lisäksi monia muutoksia unionin toimintaan.

Toimivalta laajeni muun muassa ympäristö-, sosiaali-, kuluttaja- ja teollisuuspolitiikan alueille. Unioni otti askeleita eteenpäin

yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden aloilla, muun muassa maahanmuutto- ja poliisiasioissa. Maastrichtin sopimus sisälsi myös Euroopan parlamentin kannalta tärkeän yhteispäätös-menettelyn: parlamentti ryhtyi päättämään EU-laeista yhdessä jäsenmaiden kanssa. Lisäksi määräänemmistö päätöksiä neuvostossa lisättiin.

SUBSIDIARITEETTIPERIAATE

Maastrichtin sopimus toi EU-kieleen uuden sanan: subsidiariteetti- eli tois-sijaisuusperiaate. Se tarkoittaa, että päätökset tehdään mahdollisimman lähellä kansalaisia. EU siis päättää asioista vain silloin, kun tavoite saavutetaan paremmin jäsenmaiden yhteisellä päätöksellä kuin kansallisella tasolla.

Eurosta tulee arkea

Euroopan teollisuuden alati huonontuva kilpailukyky, liian vahva Saksan D-markka ja kovat inflaatiopaineet saivat yhteisön jäsenmaat sopimaan vuonna 1979 Euroopan valuuttajärjestelmän eli EMS:n perustamisesta. Sen tavoitteeksi asetettiin yhteinen rahaliitto. Jäsenvaltioiden valuutoista koottiin yhteinen kori, ja keskuspankit sitoutuivat tukemaan toinen toistensa valuuttoja. Valuuttakurssijärjestelmän ansiosta EMS-maiden valuuttakurssit ja korkotasot vakiintuivat.

Länsi-Saksan taloudellinen mahti kasvoi 1980-luvulla ennennäkemättömiin mittoihin ja maasta tuli koko Euroopan moottori. Ranska näki yhteisen valuutan projektina, jolla Saksan taloudellinen mahti sidottaisiin Ranskan johtamaan poliittiseen yhteisöön. Vuonna 1989 Jacques Delors esitti Euroopan rahaliittoon johtavan suunnitelman. Sen viimeinen vaihe alkoi vuonna 1999. Silloin kaikki kelpoisuuskriteerit täyttävät maat siirtyivät käyttämään yhteistä rahaa, jonka nimeksi sovittiin euro. Eurosetelit ja -kolikot laskettiin liikkeelle vuoden 2002 alussa, ja ne korvasivat kansalliset rahayksiköt 12 EU-maassa, jotka muodostivat yhteisen euroalueen. Yhteinen valuutta on helpottanut yritysten, kuluttajien ja matkailijoiden elämää. Nykyisin euro on yksi maailman tärkeimmistä valuutoista. Sitä käyttää valuuttanaan 20 jäsenmaata.

Neljästä vapaudesta totta – Euroopan sisämarkkinat toteutuvat

Eurooppalainen yhteistyö astui uudelle tasolle 1980-luvun puolivälissä, kun Euroopan komissio julkaisi ehdotuksensa Euroopan sisämarkkinoiden perustamisesta. Vuonna 1986 yhteisön

jäsenet allekirjoittivat Euroopan yhtenäisasiirjan. Tämän perussopimuksen pohjalta käynnistyivät laajat toimet, joilla pyrittiin poistamaan EU:n sisärajojen yli tapahtuvan kaupankäynnin esteet ja toteuttamaan yhtenäismarkkinat.

Yhtenäismarkkinoista tuli totta vuonna 1993, ja EU:n neljä vapautta syntyivät: tavarat, palvelut, ihmiset ja raha saivat tästä eteenpäin liikkua yhteisön alueella vapaasti. Sisämarkkinaprosessi ei kuitenkaan ole vielä valmis. Sisämarkkinoita on avattu myöhemminkin erilaisilla toimilla, esimerkiksi vuonna 2006 hyväksytyyn palveludirektiivin avulla.

Vuonna 1995 astui voimaan myös pienen luxemburgilaiskylän mukaan nimetty Schengenin sopimus, jolla poistettiin sisärajoilta matkustajaliikenteen passintarkastukset. Miljoonat nuoret pääsivät näin opiskelemaan ulkomaille vapaasti. 1990-luvun kuluessa myös ympäristönsuojelu sekä turvallisuus- ja puolustusyhteistyö alkoivat nekin herättää yhä enemmän kiinnostusta jäsenmaiden keskuudessa. ●

SISÄMARKKINAT OVAT EU:N VALTTIKORTTI

Sisämarkkinat on yksi EU:n suurimmista saavutuksista ja Euroopan suurin vahvuus globalisoituvassa maailmassa.

Sisämarkkinoiden hyötyjä

- Luovat Euroopan kipeästi kaipaamia työpaikkoja
- Luovat talouskasvua
- EU-kansalaiset voivat asua, matkustaa, työskennellä, opiskella, viettää eläkepäiviä ja tehdä ostoksia vapaasti EU:n alueella.

Suomen tie EU:n jäseneksi

Euroopan rooli vahvistuu

Euroopassa ja maailmalla myllersi 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa. Berliinin muuri murtui, Neuvostoliitto hajosi, kylmä sota ja Euroopan kahtiajako päättyivät. Euroopan unionin merkitys Euroopan tulevaisuuden määrittäjänä näytti vain vahvistuvan.

Puolueettomuuspolitiikka oli palvellut Suomea hyvin sodanjälkeisellä kaudella, ensin varovaisena pyrkimyksenä ja sitten julkisesti tunnustettuna ulkopoliittisena linjana. Suomi oli 1950-luvulta lähtien ollut mukana läntisten demokratioiden ja markkinatalousmaiden taloudellisessa yhteistyössä, ensin Pohjoismaiden kesken, sitten Euroopan vapaakauppajärjestön EFTAN ja 1970-luvulta lähtien myös Euroopan talousyhteisön eli EEC:n vapaakauppasopimuksen puitteissa. Yhteistyötä perusteltiin aina taloudellisten ja kauppapoliittisten etujen turvaamisen välttämättömyydellä.

Ruotsi kääntää takkinsa, ja Suomi seuraa perässä

Suomessa puolueettomuuspolitiikan katsottiin vielä 1990-luvulle tultaessa sulkevan pois jäsenyyden silloisessa Euroopan yhteisössä. Samoin ajateltiin Ruotsissa. Suomen entinen valtiovarainministeri ja EU-suurlähettiläs Erkki Liikanen kiteyttää tuon ajan päättäjien tunnot syksyllä 1990: ”Niin kauan, kun Euroopassa on vastakkainasettelua, Suomi ei voi sitoutua minkään ylikansallisen elimen päätöksellä ratkaisuihin, jotka asettaisivat meidät ilman omaa tahtoamme Neuvostoliittoa vastaan.”

Poliittinen tilanne Euroopassa muuttui

kuitenkin nopeasti. Vuoden 1990 lopulla Ruotsi heitti puolueettomuusperustelun yli laidan ja ilmoitti hakevansa jäsenyyttä Euroopan yhteisössä. Se vaikutti ratkaisevasti monen suomalaisen päättäjän asenteeseen Suomen jäsenyyttä kohtaan. Suomi joutui samanaikaisesti sekä arvioimaan uudelleen integraatiopolitiikkaansa ulkopoliittisesta näkökulmasta että selviytymään syntyneestä kauppapoliittisesta ajolähtötilanteesta.

Poliittinen keskustelu Suomen jäsenyydestä käytiin vuosien 1991–1992 vaihteessa. Hallituksen selonteossa jäsenyyden vaikutuksista sanotaan, että ”jäsenyys vaikuttaisi Suomen oikeusjärjestelmään ja poliittiseen päätöksentekoon enemmän kuin mikään aikaisempi kansainvälinen ratkaisu”. Eduskunnan selvällä tuella hallitus vei Suomen jäsenyshakemuksen Brysseliin keväällä 1992.

Jäsenyys vaati maratonneuvottelut

Vuonna 1990 Suomi aloitti neuvottelut Euroopan talousalueen eli ETAN jäsenyydestä. ETA loi Suomelle mahdollisuudet päästä mukaan Euroopan yhteisön sisämarkkinoille ja laajasti yhteistyöhön useilla muilla politiikan aloilla. ETA-sopimus kattoikin merkittävän osan EU-jäsenyyden sisällöstä. Ilman ETA-sopimusta EU-jäsenyysneuvottelut olisivat olleet tuskallisemmat. Todella vaikeat ne olivat siitä huolimattakin. Neuvottelijoiden avainryhmä, silloiset ministerit Pertti Salo-lainen ja Heikki Haavisto sekä satojen ihmisten muodostama valmistelukoneisto kahlasi läpi yli 50 000 sivua EU:n säännöstöä

verraten sitä Suomen lakeihin ja määritteli, missä kysymyksissä Suomi tarvitsisi erityisratkaisuja voidakseen liittyä unionin jäseneksi.

Suomi aloitti jäsenyysneuvottelut yhdessä Itävallan, Norjan ja Ruotsin kanssa vuonna 1993. Norja jäi lopulta ulkopuolelle, koska maan kansalaiset sanoivat kansanäänestyksessä jäsenyydelle ei. Neuvotteluja käytiin Brysselissä viimeisimpinä viikkoina vuorokauden ympäri. Kun jäljellä olivat enää vaikeimmat budjettia, maataloutta ja alue- ja rakennetukia koskevat kysymykset, tunnelma muuttui. Välillä näytti siltä, että Suomesta ei tule EU:n jäsentä. ”Mikä sekamelska. Kaikki puhuvat yhtä aikaa ja monesta asiasta päällekkäin. [EU-puheenjohtajamaa Kreikan Eurooppa-ministeri Theodoros] Pangalos jatkaa jyräämistään. Melkein joka kerta, kun ministerit argumentoivat Suomen näkökohdian puolesta, he joutuivat keskeytetyiksi. Usein tylysti. ”Ettekö ole tulleet tänne neu-

vottelemaan tosissanne? Tehän neuvottelette kuin venäläiset!” Näin muistelee vaikeimpia hetkiä silloinen valtiosihteeri Veli Sundbäck.

Tiukin vääntö koski maataloutta. Lopulta siihenkin löydettiin kompromissi. Suomesta voisi EU:n puolesta tulla jäsen. Mutta ensin oli kysyttävä suomalaisten mielipidettä. Lokakuussa 1994 Suomessa järjestetyssä kansanäänestyksessä 56,9 prosenttia äänesti EU-jäsenyyden puolesta. Läheskään kaikki suomalaiset eivät tienneet, mitä jäsenyys oikeastaan tarkoitti. Eri tutkimuksissa on arvioitu, että valtaosa perusti myönteisen kantansa vain osittain taloudellisille syille. Vähintään yhtä paljon suomalaiset etsivät jäsenyydestä turvallisuutta, yhteenkuuluvuutta Länsi-Euroopan kanssa, halvempaa ruokaa ja pesäeroa menneeseen.

Vuoden 1995 alussa Suomesta tuli Euroopan unionin 14. jäsenmaa. Samana vuonna mukaan liittyivät Itävalta ja Ruotsi. ●

EU-jäsenyysneuvotteluita käyvän Suomen silloinen presidentti Mauno Koivisto (oik.) vieraili syksyllä 1993 Euroopan parlamentissa ja tapasi muun muassa parlamentin puhemiehen Egon Klepschin.

EU kasvaa ja vastaa kriiseihin

EU:n iso laajentuminen

EU:n suurimman laajentumisen valmistelut aloitettiin 1990-luvun puolivälissä. Unioni vastaanotti tuolloin jäsenhakemukset entisiltä itäblokin mailta (Bulgaria, Puola, Romania, Slovakia, Tšekki ja Unkari), kolmelta Neuvostoliittoon kuuluneelta Baltian maalta (Latvia, Liettua ja Viro), yhdeltä entiseen Jugoslaviaan kuuluneelta maalta (Slovenia) sekä kahdelta Välimeren maalta (Kypros ja Malta). Jäsenneuvotteluiden tuloksena EU:n jäseneksi liittyi vuonna 2004 kerralla kymmenen uutta maata. Itä- ja Länsi-Euroopan välinen poliittinen kahtiajako voitiin näin vihdoin julistaa päättyneeksi. Vuonna 2007 perässä seurasivat Bulgaria ja Romania. Vuonna 2013 mukaan liittyi vielä Kroatia. Unionista oli kasvanut 28 maan jätti, ja sen maantieteellinen painopiste oli siirtynyt itään.

Nykyinen perussopimus voimaan

Laajentunut EU tarvitsi välttämättä yksinkertaisemman ja tehokkaamman päätöksentekotavan. Uusia sääntöjä ehdotettiin lokakuussa 2004 allekirjoitetussa EU:n perustuslakiluonnoksessa, jonka oli määrä korvata kaikki aiemmat perussopimukset. Luonnos kuitenkin hylättiin Ranskan ja Alankomaiden kansanäänestyksissä vuonna 2005. Perustuslakihanke haudattiin, mutta sen keskeiset uudistukset sisällytettiin perussopimukseen Lissabonin sopimuksella. Sopimuksella siis muutettiin – mutta ei korvattu – aiempia perussopimuksia. Irlanti kuitenkin ehti kerran tyrmätä kansan-

äänestyksessään myös tämän sopimuksen. Vaikeat neuvottelut EU:n päätöksenteon uudistamisesta kestivät lähes vuosikymmenen. Lopulta Lissabonin sopimus saatiin ratifioitua kaikissa EU-maissa, ja se tuli voimaan vuonna 2009. Sopimus ajanmukaisti EU:n toimielimiä ja tehosti sen työskentelymenetelmiä. Se muutti EU:n rakenteita ja vahvisti entisestään Euroopan parlamentin asemaa nostaan sen tasavertaiseksi jäsenmaiden neuvoston rinnalle. Eurooppa-neuvosto sai sen myötä pysyvän puheenjohtajan ja unioni ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan.

Taluskriisi iskee Eurooppaan

Vuonna 2008 alkoi maailmanlaajuinen rahoitus- ja taluskriisi. Se koetteli pahasti myös Eurooppaa. Valtioiden verotulot laskivat, menot kasvoivat ja budjettivajeet paisuivat.

Jotkin valtiot velkaantuivat voimakkaasti pelastaessaan pankkejaan, ja euro ajautui syvään kriisiin. Vuonna 2009 paljastui, että Kreikka oli vuosien ajan vääristellyt taloustilastojaan eikä maa pystyisi maksamaan velkojaan. Euromaat ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF tukivat Kreikkaa satojen miljardien eurojen takuilla. Euromaat joutuivat pian tekemään tukipaketteja myös Espanjalle (2012), Irlannille (2010), Kyprokselle (2012) sekä Portugalille (2011).

Taluskriisin myötä perustettiin uusia EU-rakenteita pankkien vakauden turvaamiseksi, julkisen velan vähentämiseksi ja jäsen-

valtioiden – etenkin euromaiden – talouspolitiikan koordinoimiseksi. Vuonna 2014 talous alkoi hiljalleen elpyä. Euroalueen vakautus oli onnistunut.

Maahanmuutto ja terrorismi otsikoissa 2010-luvulla

2010-luvulla uskonnolliset ääriliikkeet voimistuivat niin Lähi-idässä kuin muuallakin maailmassa. Levottomuudet ja sodat pakottivat ihmiset pakenemaan kodeistaan ja etsimään turvaa Euroopasta. EU-maihin saapui maahanmuuttokriisin huippuvuotena 2015 noin 1 260 000 turvapaikanhakijaa.

Turvapaikanhakijataakkaa ei pystytty jakamaan tasan maiden kesken. Eniten turvapaikanhakijoita vastaanottivat Saksa ja Ruotsi. Maahanmuuttokriisi nosti monissa maissa entisestään populistien ja EU-kielteisten poliittisten voimien kannatusta.

Samalla EU-maat joutuivat itse useiden terroristihyökkäysten kohteeksi. 12 ihmistä kuoli Pariisissa vuonna 2015, kun ääri-

islamistit hyökkäsivät *Charlie Hebdo* -lehden toimitukseen. Myöhemmin samana vuonna 32 siviiliä ja seitsemän terroristia kuoli Pariisissa terrori-iskujen sarjassa. EU-pääkaupunki Brysseliin hyökättiin vuotta myöhemmin. Ainakin 35 ihmistä kuoli pommi-iskujen sarjassa Brysselin lentokentälle ja metroon vuonna 2016.

EU näyttää kriiseissä voimansa

2010-luvulla EU nousi kansainväliseksi ilmastomuutoksen vastaisen taistelun johtajaksi. Unionin toiminnan ansiosta Pariisin kansainvälinen ilmastopöytäkirja saatiin voimaan vuonna 2017. Ilmastopoliittika nousi päätöksenteon ytimeen. Vuonna 2019 jäsenmaat vahvistivat tavoitteen, että EU on ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä.

2020-luvulla ilmastokriisin lisäksi unionia on koetellut ensin globaali koronapandemia ja sitten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. EU on näyttänyt kriiseissä yhtenäisyytensä ja sietokykynsä. Etenkin ulkopoliittisena toimijana EU onkin viime vuosina vahvistunut.

Unionin laajentuminen tähän mennessä

- **Perustajavaltiot:** Ranska, Saksa, Italia, Belgia, Alankomaat, Luxemburg
- **1. laajentuminen vuonna 1973:** Iso-Britannia, Irlanti, Tanska
- **2. laajentuminen vuonna 1981:** Kreikka
- **3. laajentuminen vuonna 1986:** Espanja, Portugali
- **4. laajentuminen vuonna 1995:** Suomi, Ruotsi, Itävalta
- **5. laajentuminen vuonna 2004:** Viro, Latvia, Liettua, Puola, Tšekki, Slovakia, Unkari, Slovenia, Malta, Kypros
- **6. laajentuminen vuonna 2007:** Romania, Bulgaria
- **7. laajentuminen vuonna 2013:** Kroatia
- **Iso-Britannia erosi EU:sta vuonna 2020**

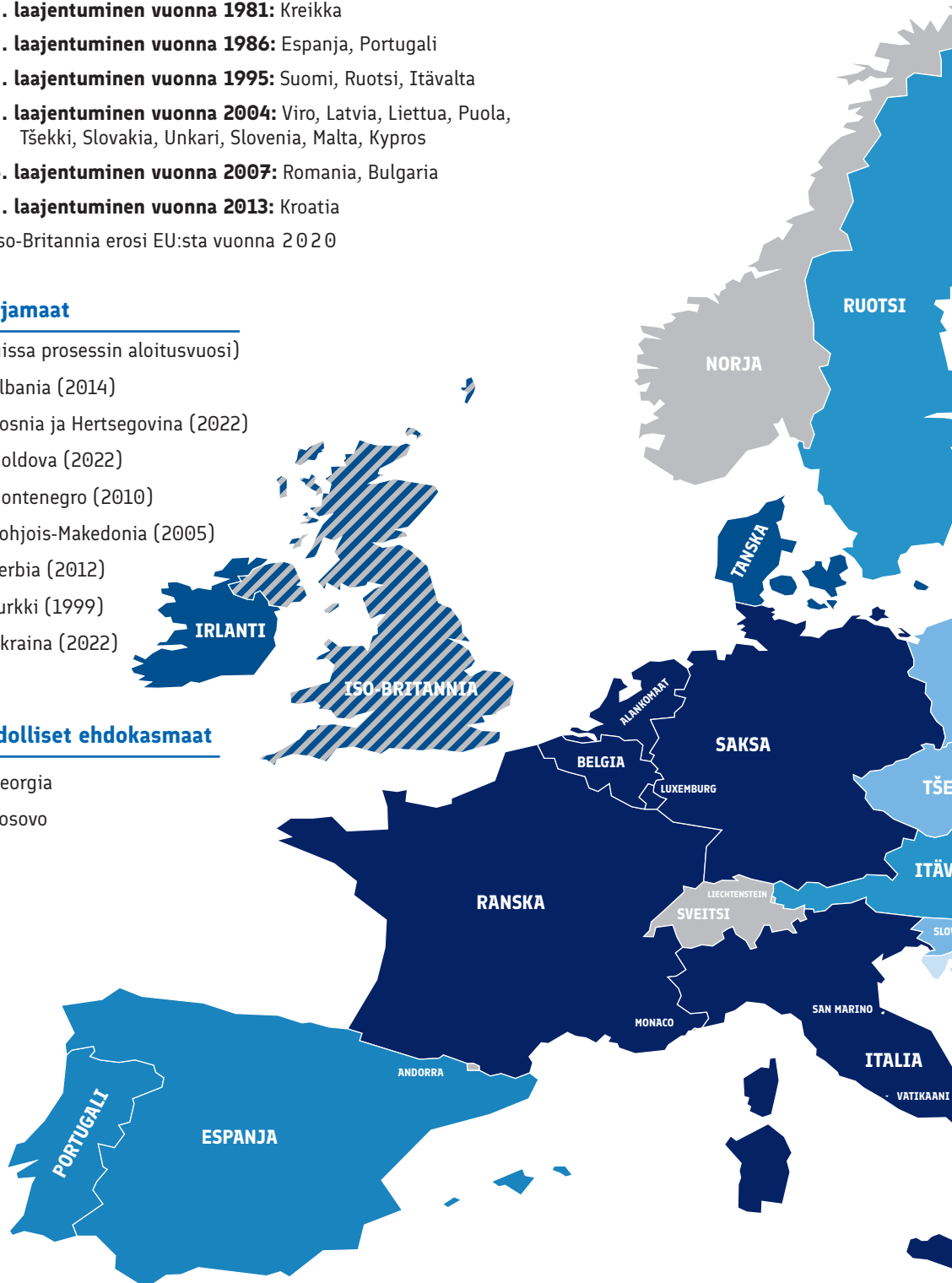
Hakijamaat

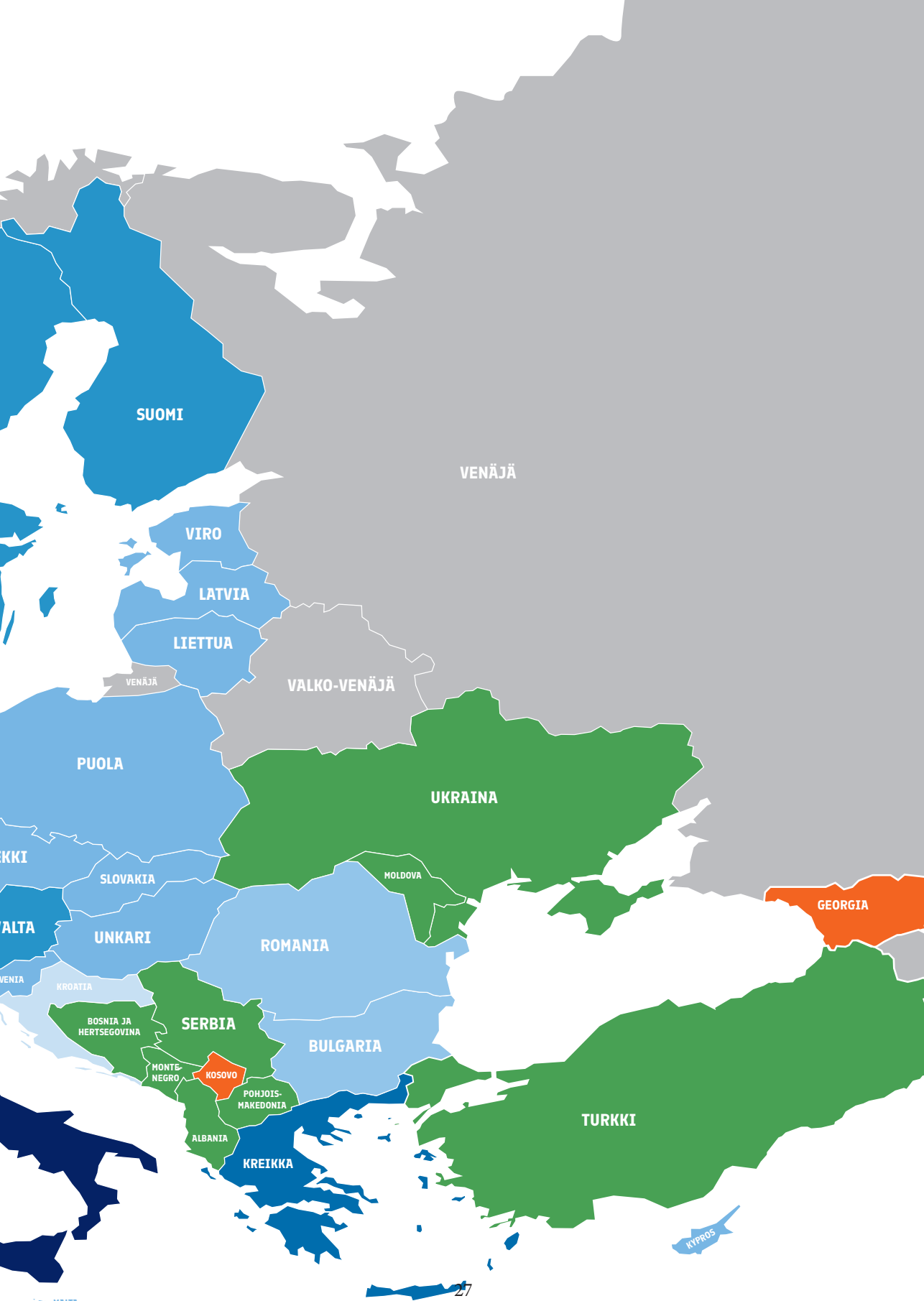
(suluissa prosessin aloitusvuosi)

- Albania (2014)
- Bosnia ja Hertsegovina (2022)
- Moldova (2022)
- Montenegro (2010)
- Pohjois-Makedonia (2005)
- Serbia (2012)
- Turkki (1999)
- Ukraina (2022)

Mahdolliset ehdokasmaat

- Georgia
- Kosovo

SUOMI

VENÄJÄ

VIRO

LATVIA

LIETTUA

VENÄJÄ

VALKO-VENÄJÄ

PUOLA

UKRAINA

MOLDOVA

GEORGIA

ROMANIA

BULGARIA

TURKKI

SERBIA

KOSOVO

POHJOIS-MAKEDONIA

MONTE-NEGRO

ALBANIA

KREIKKA

KYPROS

MALTA

Näin jäseneksi pääsee

Euroopan unionin jäseneksi voi periaatteessa hakea jokainen Euroopan valtio, joka noudattaa vapauden, demokratian, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä oikeusvaltion periaatteita ja on valmis edistämään niitä. Lisäksi on oltava valmis allekirjoittamaan perussopimukset ja omaksumaan EU:n lait kokonaisuudessaan.

Unionin laajentumispolitiikan päämääränä on koota Euroopan maat yhteisen poliittisen ja taloudellisen hankkeen taakse. Se on osoittautunut yhdeksi tehokkaimmista tavoista edistää poliittisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia uudistuksia ja juurruttaa rauha, vakaus ja demokratia Eurooppaan. Laajentumispolitiikka myös lisää unionin näkyvyyttä globaalissa toimintaympäristössä.

Käytännössä jäseneksi päästäkseen valtion on kuitenkin täytettävä monia ehtoja. Eurooppa-neuvosto vahvisti vuonna 1993 kolme kriteeriä, jotka ehdokasmaiden on täytettävä ennen jäsenyyden toteutumista. Niitä kutsutaan Kööpenhaminan kriteereiksi. Kriteerien mukaan uusilla jäsenvaltioilla on liitty miseensä mennessä oltava:

1. Vakaat instituutiot, jotka takaavat demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen, ihmisoikeudet sekä vähemmistöjen suojelun ja näiden oikeuksien kunnioittamisen.

2. Toimiva markkinatalous ja edellytykset selviytyä kilpailupaineesta ja markkinavoimien paineesta unionissa.

3. Valmiudet noudattaa jäsenyysvelvoitteita ja tukea unionin kaikkia tavoitteita. Jäsenyyttä hakevien valtioiden julkishallinnon on kyettävä soveltamaan ja hallinnoimaan EU:n lainsäädäntöä käytännössä.

Lisäksi EU:n on aina ennen uutta laajentumista arvioitava, pystyykö se ottamaan vastaan uusia jäseniä ja pystyvätkö sen toimielimet edelleen toimimaan tehokkaasti.

Viimeisimpänä EU:hun on liittynyt Kroatia vuonna 2013.

Askeleet EU:n jäseneksi

1. Hakemus: EU:n jäseneksi haluava valtio tekee jäsenhakemuksen Euroopan unionin neuvostolle. Hakemuksesta ilmoitetaan Euroopan parlamentille.
2. Lausunto: Neuvosto pyytää komissiolta lausunnon. Jos lausunto on kielteinen, jäsenyysprosessi ei etene. Näin kävi esimerkiksi Marokolle vuonna 1987: komissio totesi, ettei Marokko ole eurooppalainen valtio.
3. Äänestys: Jos komission lausunto on myönteinen, Eurooppa-neuvosto äänestää, saako maa ehdokasvaltion aseman. Päätöksen on oltava yksimielinen.
4. Tuki: Ehdokasmaat saavat EU:lta yleensä hallinnollista ja rahallista tukea, jolla ne kurovat esimerkiksi taloudellisia kehityseroja umpeen. Ne solmivat EU:n kanssa myös yhteistyötä lisäävän vakaus- ja assosiaatiosopimuksen.
5. Neuvottelut: Jäsenyysneuvottelut alkavat. Unionin säännöstö eli lainsäädäntö on jaettu politiikanaloittain 35 lukuun. Läpikäytävää lainsäädäntöä löytyy noin 85 000 sivua. Komissio vertaa EU:n ja hakijamaan lainsäädäntöä keskenään ja laatii neuvotteluluvuista yhteenvedon. Usein aloitetaan hakijamaalle vaikeimmista luvuista eli oikeus- ja sisäasioista. Kun hakijamaan lainsäädännön katsotaan vastaavan EU-lainsäädäntöä, komissio suosittaa neuvotteluluvun käsitelyn ”päättämistä toistaiseksi”.
6. Liittymissopimus: Kun neuvottelut on saatu päätökseen kaikista luvuista, sovitut ehdot kirjataan EU:n jäsenvaltioiden ja ehdokasvaltion väliseen liittymissopimukseen. Liittymissopimuksen allekirjoittamiseen tarvitaan parlamentin hyväksyntä ja neuvoston yksimielinen suostumus. Sitten sopimusvaltiot ratifioivat liittymissopimuksen joko maan parlamentissa tai kansanäänestyksessä.
7. Tervetuloa EU-jäseneksi!

Kuinka paljon unioni vielä laajenee?

Euroopan unionin jäsenmäärä on liki kaksinkertaistunut 2000-luvulla. EU-kansalaisten määrä on noussut noin 450 miljoonaan. Unionin pinta-ala on kasvanut neljänneksen, ja uusien valtioiden myötä yhteisöön on tullut erilaisia kulttuureita, kieliä ja maantieteellistä vaihtelevuutta.

Kun itäisen Euroopan maat liittyivät EU:n jäseniksi, loppui vuodesta 1945 lähtien vallinnut idän ja lännen poliittinen kahtiajako. Arvostelijoiden mukaan unioni kuitenkin laajeni 2000-luvulla liian nopeasti eivätkä kaikki valtiot olleet liittyessään vielä täysin EU-kelpoisia. Laajentuminen herätti vanhoissa jäsenmaissa paljon huolestunutta keskustelua. Pelättiin, että uusista jäsenmaista virtaa työvoimaa vanhoihin jäsenmaihiin. Mediassa puhuttiin ”puolalaisten putkimiesten” vievän työt Suomestakin. Monet huolet jäivät kuitenkin toteutumatta.

Paljon on keskusteltu myös siitä, ovatko laajentumiset heikentäneet EU:ta ja sen toimintamahdollisuuksia. Jokainen laajentuminen on tähän mennessä vaatinut aina ”sulattelujan”, mutta laajentumisia on seurannut myös EU:n politiikkojen ja institutionaalisten rakenteiden vahvistaminen. Esimerkiksi aluekehityspolitiikka kehittyi pakon sanelemana, kun Välimeren maat Kreikka, Espanja ja Portugali liittyivät 1980-luvulla jäseniksi. Sotilaallisesti liittoutumattoman Suomen liittyessä jäseneksi pelättiin, että unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka lakaistaan maton alle. Vaan toisin kävi. Unionin laajentuminen on usein syventänyt integraatiota.

Kaikki Euroopan maat eivät ole EU:n jäseniä

Norja, Sveitsi, Islanti ja Liechtenstein eivät ole EU:n jäseniä, vaikka ne täyttävätkin jäsenyysehdot. Norja on käynyt liittymisneuvottelut jo kahdesti. Kahdesti maa on myös torjunut jäsenyyden kansanäänestyksessä, vuosina 1972 ja 1994. Sveitsi haki jäsenyyttä vuonna 1992 mutta vetäytyi lopulta itse hankkeesta. Tällä hetkellä julkinen mielipide on näissä maissa liittymistä vastaan.

2000-luku oli vahvaa laajentumisuskon aikaa unionissa. ”Asteittainen ja hallittu laajentuminen on koko Euroopan etu. On intressiemme mukaista yrittää edelleen vahvistaa Turkin demokratiaa ja asemaa siltana muslimimaailmaan. Sama pätee Länsi-Balkanin alueen vakauttamiseen. Laajentuminen on edistänyt ja edistää hyvinvointia koko Euroopassa. Se on myös yksi EU:n tärkeimmistä turvallisuustakeista. Tätä myönteistä kehitystä ei ole syytä katkaista”, totesi silloinen laajentumiskomissaari Olli Rehn kesällä 2007.

Taluskriisi sammutti laajentumisinnon. Se sai tosin Islannin hakemaan unionin jäsenyyttä heinäkuussa 2009. Taluskriisin seurauksena Islannin kruunu oli romahtanut, samoin eläkkeiden ja asuntojen arvot. Neuvottelut jäsenyydestä aloitettiin kesäkuussa 2010. Vakiintuneena demokratiana ja Euroopan talousalueen (ETA) jäsenenä Islanti edistyi neuvotteluissa nopeasti. Kun talous kääntyi Islannissa nousuun, maan kiinnostus EU:ta kohtaan laimeni. Sen hallitus pyysi maaliskuussa 2015, että EU ei pitäisi Islantia enää ehdokasvaltiona.

Turkin jäsenyysohjelma jäissä

Turkki haki unionin jäsenyyttä jo vuonna 1987. Turkki on Naton jäsen, ja sillä on ollut assosiaatiosopimus EU:n kanssa jo kauan. Maan sijainti ja poliittinen historia aiheuttivat kuitenkin pitkään epäröintiä, ja Turkki sai ehdokasvaltion aseman vasta vuonna 1999. Neuvottelut aloitettiin vuonna 2005, mutta ne ovat edenneet hitaasti. Pisimmällä ollaan tiede- ja tutkimuskysymyksissä.

Turkki ei halua soveltaa assosiaatiosopimuksen lisäpöytäkirjaa Kyproksen eli se kieltäytyy tunnustamasta EU-maa Kyproksen tasavallan itsenäisyyttä. Näin ollen mitään avatuista neuvotteluluista ei ole saatu valmiiksi. Nykyisen hallinnon alla Turkin demokratiakehitys, oikeuslaitoksen riippumattomuus ja perusoikeuksien kunnioitus ovat heikentyneet merkittävästi. Tällä hetkellä jäsenyysohjelmat Turkin kanssa onkin jäädytetty. EU jatkaa maan kanssa tiivistä yhteistyötä etenkin maahanmuuttokysymyksissä.

Katse Länsi-Balkaniin

Vuoden 2013 jälkeen unioniin ei ole otettu uusia jäseniä. Ovea kolkuttelee kuitenkin useampi valtio. EU on myöntänyt ehdokasmaan aseman Albanialle, entiselle Jugoslavian tasavallalle Pohjois-Makedonialle, Montenegroille, Serbialle, Bosnia ja Hertsegovinalle, Moldovalle ja Ukrainalle. Lisäksi Kosovoa ja Georgiaa pidetään potentiaalisina ehdokasmaina.

Kroatian liittyminen unioniin vuonna 2013 toimi kannustimena Länsi-Balkanin alueen muille maille. Näistä maista moni kuului aiemmin entiseen Jugoslaviaan. Maat näkevät

EU:ssa keinon vauhdittaa taloutensa rakenneuudistusta, parantaa etnisten ja uskonnollisten sotien runtelemaa keskinäisiä suhteitaan ja lujittaa demokraattisia instituutioitaan.

EU on käynnistänyt Länsi-Balkanin maiden kanssa niin sanotun vakautus- ja assosiaa-

tioprosessin, jonka tavoitteena on tuoda alueen maat lähemmäksi EU:ta. Maat voivat viedä vapaasti lähes kaikkia tuotteitaan EU:n sisämarkkinoille. Ne myös saavat EU:lta rahoitusta uudistuksia vastaan. Pisimmällä jäsenyysneuvotteluissa ovat Serbia ja Montenegro. ●

TULEEKO UKRAINASTA EU:N JÄSEN?

Ukraina haki EU-jäsenyyttä pian Venäjän hyökkäyssodan syttymisen jälkeen helmikuussa 2022. Pari kuukautta myöhemmin Eurooppa-neuvosto myönsi maalle yksimielisesti ehdokasmaan aseman. ”Ukraina kuuluu Eurooppaan. He ovat yksi meistä, ja haluamme Ukrainan jäseneksi”, komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen totesi tuolloin.

Jäsenmaat ja komissio ovat vahvasti tukeneet Ukrainan valmistautumista EU-jäsenyyteen. EU integroi Ukrainaa sisämarkkinoille ja tukee maata taloudellisesti vauhdittaakseen kaivattuja uudistuksia. Lisäksi vuonna 2014 solmittu assosiaatiosopimus ja jo aikaisemmin alkanut Itäisen kumppanuuden ohjelma ovat tuoneet Ukrainaa lähemmäs EU:ta.

Ukraina toivoo pikaista liittymisprosessia, mutta jäsenyyteen ei ole oikotietä. Ukrainan edessä on monia esteitä. Maassa on paljon sisäpoliittisia ongelmia ja korrup tiota. Lisäksi kokonaan toinen kysymys on, miten Venäjän hyökkäyssota päättyy. Jääkö Ukrainaan pysyvä rajakiista? Entä kuinka mittavasti EU-maat haluavat rahoittaa Ukrainan jälleenrakentamista?

Jäsenyysneuvottelut kestävätkin ainakin vuosikymmenen. 43 miljoonan asukkaan Ukrainan mahdollinen liittymi-

nen unionin jäseneksi muuttaisi unionin luonnetta perustavanlaatuisesti. Pinta-alaltaan lähes kaksi kertaa Suomen kokoinen Ukraina olisi Ranskan jälkeen EU:n suurin jäsenmaa. Sen vaikutusvalta tulisi siis olemaan merkittävä.

EU on tukenut voimakkaasti Ukrainaa sodassa Venäjää vastaan. Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi komission puheenjohtajan Ursula Von der Leyenin ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan Charles Michelin vieraana Brysselissä vuonna 2023.

EU ja suhteet naapureihin

Unioni tukee lähialueiden vakautta

Vuosien 2004 ja 2007 laajentumiset siirsivät EU:n rajoja kauemmas itään ja etelään ja herättivät kysymyksen, kuinka EU:n pitäisi hoitaa suhteita uusiin naapureihinsa. EU halusi välttää uusien poliittisten jakolinjojen syntymistä unionin ja sen naapurialueiden välille. 2000-luvulla esiin nousseet turvallisuusuhat – kuten Venäjän aggressiot, laitton maahanmuutto, energian toimitushäiriöt, ympäristön pilaantuminen sekä valtioiden rajat ylittävä järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi – vaativat entistä tiiviimpää yhteistyötä.

Tämän vuoksi EU loi uuden naapuruuspolitiikan. Sen piiriin kuuluvat unionin suhteet itäisiin ja kaakossa sijaitseviin naapurimaihin (Armenia, Azerbaidžan, Georgia, Moldova, Ukraina ja Valko-Venäjä) sekä etelässä oleviin naapureihin (Algeria, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Libya, Marokko, miehitetty palestiinalaisalue, Syyria ja Tunisia).

Vuodesta 2004 lähtien lähes kaikki nämä maat ovat tehneet EU:n kanssa kahdenväliset kumppanuus- ja yhteistyösopimukset tai assosiaatiosopimukset, joiden myötä ne ovat sitoutuneet kunnioittamaan EU:n yhteisiä

EU:N KUMPPANUUDET

A. Itäinen kumppanuus

- Tavoite: edistää demokratiaa ja hyvää hallintotapaa, parantaa energiaturvallisuutta, kannustaa uudistuksiin, lisätä ihmisten välisiä yhteyksiä ja tukea taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä vakautta
- Perustettu vuonna 2009
- Mukana Armenia, Azerbaidžan, Georgia, Moldova ja Ukraina (Valko-Venäjän osallistuminen keskeytetty kesäkuussa 2021)

B. Välimeren unioni

- Tavoite: taustalla Barcelonan julistuksen (1995) tavoite eli perustaa rauhan, vakauden, turvallisuuden ja yhteisen

taloudellisen hyvinvoinnin alue, jossa noudatetaan täysin demokratian periaatteita, ihmisoikeuksia ja perusvapauksia ja edistetään kulttuurien ja sivilisaatioiden välistä yhteisymmärrystä Euro-Välimeri-alueella

- Perustettu vuonna 2008
- Mukana EU:n 27 jäsenvaltiota sekä 15 Välimeren alueen maata eli Albania, Algeria, Bosnia ja Hertsegovina, Egypti, Israel, Jordania, Libanon, Mauritania, Montenegro, Monaco, Marokko, Palestiina, Syyria (jäsenyys keskeytetty sisällissodan takia), Tunisia ja Turkki. Arabiliitto on osallistunut Välimeren unionin kokouksiin vuodesta 2008.

Sveitsin ja Italian välinen rajanylityspaikka. Sveitsi ei ole EU-jäsen, mutta se kuuluu EU:n Schengen-alueeseen. Siksi ihmiset voivat matkustaa Sveitsiin ilman passintarkastuksia.

arvoja, edistämään markkinataloutta ja kestävä kehitystä sekä vähentämään köyhyyttä. EU puolestaan tarjoaa maille rahoitustukea, teknistä ja makrotaloudellista apua sekä muuta tukea niiden kehityksen vauhdittamiseksi. Kaupankäynti EU:n ja Itäisen kumppanuuden alueen maiden välillä kasvoi yli 20 prosenttia ensimmäisen toimintavuosisikymmenen aikana.

EU on myös helpottanut kumppanuusmaiden kansalaisten viisumin saantia EU:hun. Suhteiden syvyys riippuu siitä, missä määrin kukin osapuoli kokee eurooppalaiset arvot omikseen. EU painottaa ”enemmällä enemmän” -periaatteetta, jonka mukaan unioni kehittää vahvempia kumppanuuksia niiden naapureiden kanssa, jotka edistyvät parhaiten demokraattisissa uudistuksissa. Naapuruus-

politiikka on erillään laajentumisprosessista. Siinä ei ennakoida, miten suhteet naapurimaiden ja EU:n kanssa kehittyvät tulevaisuudessa.

Vaihtoehtoisia yhteistyömuotoja

EU tarjoaa Euroopan ja lähialueiden valtioille muitakin yhteistyön muotoja kuin jäsenyyden. Euroopan talousalue (ETA) perustettiin vuonna 1994. Sen tarkoituksena oli ulottaa unionin sisämarkkinat Euroopan vapaa-kauppa-alueen (EFTA) maihin. Norja, Islanti ja Liechtenstein kuuluvat Euroopan talousalueeseen. Sveitsi kuuluu Euroopan vapaa-kauppa-alueeseen mutta ei osallistu Euroopan talousalueeseen. Sveitsillä ja EU:lla on lukuisia kahdenvälisiä sopimuksia. ●

Euroopan unionista voi myös erota

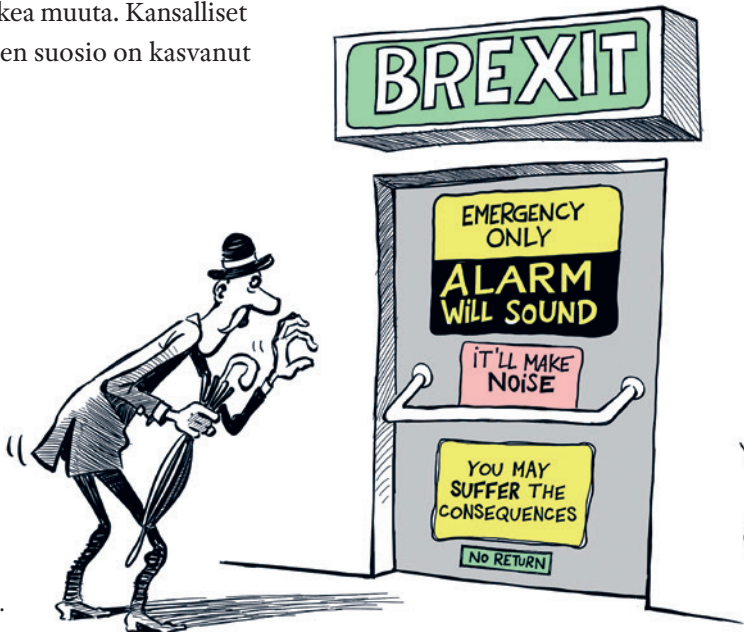
Teoriassa yksinkertaista, käytännössä vaikeaa

Unionista voi tietenkin myös erota. Britannia erosi EU:sta vuonna 2020, samoin Tanskalle kuuluva Grönlanti vuonna 1979, ja myös Färsaaret on jättäytynyt unionin ulkopuolelle. EU:n nykyisen perussopimuksen mukaan ”jokainen jäsenvaltio voi päättää erota Euroopan unionista valtiosääntönsä mukaisesti”. Jäsenvaltion tulee ilmoittaa eroaikomuksestaan Eurooppa-neuvostolle, joka ottaa ilmoituksen käsiteltäväkseen. Sen jälkeen EU neuvottelee jäsenvaltion kanssa eroamismenettelyistä ja myöhemmistä suhteista unioniin. Ellei eroamissopimusta saada aikaan, tulee ero voimaan kahden vuoden kuluttua eroilmoituksesta.

Teoriassa siis yksinkertaista mutta käytännössä kuitenkin kaikkea muuta. Kansalliset itsenäisyysliikkeet, joiden suosio on kasvanut

esimerkiksi Espanjan Kataloniassa, Britannian Skotlannissa ja Belgian flaaminkielisellä alueella, nostavat esiin kysymyksen, johon EU:lla ei ole valmista vastausta: jos jäsenmaa jakautuu kahdeksi valtioksi, mitä tapahtuu? Esimerkiksi Skotlanti suhtautuu myönteisesti EU-jäsenyyteen. EU-sopimuksessa sanotaan ainoastaan, että unionin tulee kunnioittaa jäsentensä perustuslakeja. Mutta maa ei voi automaattisesti liittyä jäseneksi, vaan EU:n perussopimusta pitää muuttaa. Perussopimuksen muuttaminen vaatii aina jäsenmaiden yksimielisen päätöksen. On selvää, että esimerkiksi Espanja ei olisi valmis hyväksymään Kataloniaa EU:n jäseneksi.

Britannia tuli 46 vuotta kestäneen jäsenyytensä aikana tunnetuksi EU:n vaikeana jäsenenä, mutta ero oli silti unionille shokki.

CHAPPATE
International New York Times

” Seitsemän vuotta EU-eroon johtaneen kansanäänestyksen jälkeen Britanniassa ei edelleenkään tiedetä, miten EU:hun tulisi suhtautua. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, murrosteknologioiden kehitys, globaalien toimitusketjujen hallinta ja monet muut tekijät korostavat tarvetta tiiviille EU-Britannia-yhteistyölle, mutta siltä puuttuvat rakenteet. Tarvitaan vielä aikaa ennen kuin brexitin trauma ja sen heijastukset Westminsterin Eurooppa-politiikkaan himmenevät ja Lontoon ”erityissuhde” Brysseliin saa muotonsa.”

– Lontoon suurlähettiläs Jukka Siukosaari kesällä 2023

Tapaus brexit

Kesäkuu 2016: Britit äänestävät maan eroon EU:sta (52 prosenttia puolesta, 48 prosenttia vastaan).

Maaliskuu 2017: Artikla 50 käynnistetään, eli Britannia jättää erohakemuksensa Eurooppa-neuvostolle. Kahden vuoden määräaika alkaa. Britannia noudattaa EU:n lainsäädäntöä ja osallistuu sisämarkkinoihin muttei EU-päätöksentekoon eikä EU-toimielinten toimintaan.

Kesäkuu 2017 – marraskuu 2018: Erosopimusneuvottelut.

Marraskuu 2018: 27 EU-maata hyväksyvät erosopimuksen sekä EU:n ja Britannian uutta suhdetta koskevan julistuksen.

2019: Britannian parlamentti ei toistuvista yrityksistä huolimatta hyväksy erosopimusta. Sopimukseton ero uhkaa.

Maaliskuu 2019: Kahden vuoden määräaika erosopimuksen laatimiselle umpeutuu, mutta EU myöntää useaan otteeseen Britannialle lisääaikaa.

Tammikuu 2020: Britannian parlamentti hyväksyy vihdoin erosopimuksen.

31.1.2020: Britannia eroaa virallisesti EU:sta. Britannia tulee niin sanottu ”kolmas maa”. Alkaa vuoden pituinen siirtymäkausi: Britannia on yhä mukana sisämarkkinoilla ja noudattaa EU-lakeja.

24.12.2020: EU ja Britannia pääsevät sopimukseen kauppasuhteista. Myös tietoturva- ja ydinenergiayhteistyöstä sovitaan. Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka jäivät sopimuksen ulkopuolelle.

31.12.2020: Erosopimuksessa määritelty siirtymäkausi päättyy. ●

EU tänään

”Eurooppaa ei rakenneta hetkessä eikä millään kokonaisratkaisulla. Siihen tarvitaan käytännön toimenpiteitä, joilla luodaan ensin aito yhteisvastuullisuus.”

– Robert Schuman 9.5.1950

EU on osa arkeamme

Euroopan unioni on ainutlaatuinen eurooppalaisten valtioiden taloudellinen ja poliittinen liitto. Sille ei löydy maailmasta eikä historiasta vertailukohtaa. EU on paljon enemmän kuin kansainvälinen järjestö mutta vähemmän kuin liittovaltio.

EU näkyy elämässämme monin tavoin.

Sektorista riippuen 6–80 prosenttia Suomen lainsäädännöstä on lähtöisin EU:sta. Jäsenmaissa asuu noin 450 miljoonaa ihmistä eli yli 100 miljoonaa enemmän kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa. EU:n sisämarkkinat ovat maailman suurin talousalue. EU on vaikutusvaltainen kauppamahti ja globaalin sääntelyn suurvalta. Yhteisvaluutta euroa käyttää noin 350 miljoonaa EU-kansalaista. Euro on Yhdysval-

tain dollarin rinnalla maailmankaupan tärkein valuutta. EU ja sen jäsenmaat ovat myös maailman suurimpia kehitysavun antajia.

Kriiseissä EU näyttää voimansa, kuten koronapandemia ja Ukrainan sota ovat osoittaneet. Venäjän hyökkäyssota on saanut jäsenmaat muistamaan EU:n perimmäisen mission ja arvon: rauhan. EU onkin ennen kaikkea maailman menestyksekkäin rauhanprojekti. Euroopan unionille myönnettiin vuonna 2012 Nobelin rauhanpalkinto rauhan, sovinnon, demokratian ja ihmisoikeuksien edistämisestä Euroopassa ja kaikkialla maailmassa. EU on maailman ensimmäinen valtioliitto, joka on saanut tämän kunnian. ●

MIKSI EU ON LUOTU

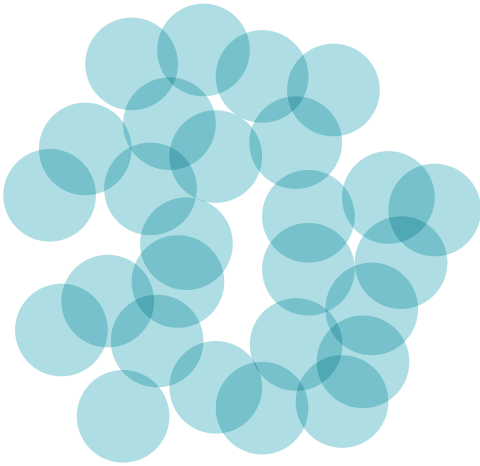
- turvaamaan rauha unionin jäsenvaltioiden ja naapurivaltioiden välillä
- lisäämään Euroopan maiden käytännön yhteistyötä
- varmistamaan kansalaisten turvallisuutta
- edistämään taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta
- säilyttämään eurooppalainen identiteetti ja maiden omat erityispiirteet globaalissa maailmassa
- edistämään eurooppalaisten yhteisiä arvoja

”Eletään moninapaisen maailmanjärjestyksen aikaa, jossa suurvallat käyttäytyvät ennakoitua arvaamattomammin. Nimenomaan vahva ja yhtenäinen EU on tapa vastata tähän muuttuneeseen tilanteeseen.”

– Timo Miettinen, akatemiaturkija Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkimuksen keskuksessa

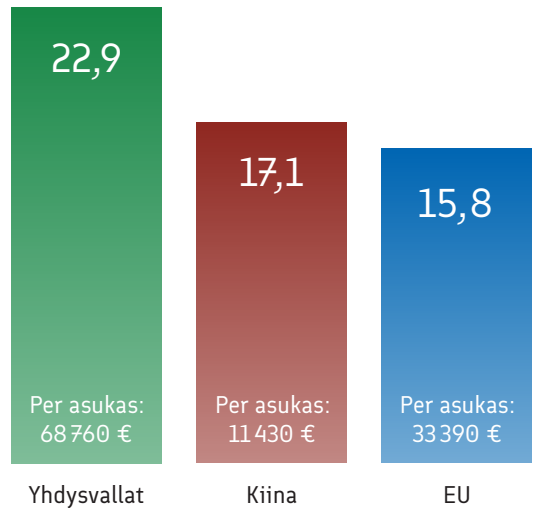
EU numeroina

27 jäsenvaltiota

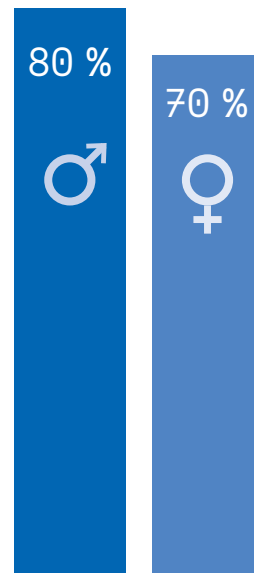

pinta-ala: yli 4,2 miljoonaa km²

Bruttokansantuote (biljoonaa €, 2022)

Työllisyysaste 2022

2

Miten EU toimii

EU on hyvin omanlaisensa organisaatio, mutta sen ymmärtäminen on kaiken vaivan arvoista. EU vaikuttaa meidän jokaisen arkeen, ja EU-politiikassa on lopulta kyse yhteisten asioiden hoitamisesta.

Unionin päätöksentekojärjestelmää on kehitetty jatkuvasti viime vuosikymmenten aikana. Perussopimusten pohjalta on laadittu suuri määrä asetuksia, direktiivejä ja suosituksia. Tämä lainsäädäntö, kuten muukin EU:n politiikka, perustuu Euroopan parlamentin, jäsenmaiden neuvoston ja Euroopan komission yhteisiin päätöksiin.

EU:n kehitykseen vaikuttavat jäsenmaat, EU-instituutiot, kymmenet EU-virastot sekä tietenkin kansalaiset ja lukematon määrä muita vaikuttajia. EU:n instituutiot ja niiden yhteispeli muiden toimijoiden kanssa tekee unionista ainutlaatuisen.

EU:n toiminta ponnistaa perussopimuksista

Lait pohjautuvat sopimuksiin

EU:n perussopimuksilla tarkoitetaan alkuperäisiä Euroopan yhteisön perustamisasiakirjoja sekä niiden jälkeen syntyneitä sopimuksia. EU:n perussopimukset muodostavat työkalupakin komissaareille, europarlamentaari-koille, jäsenmaiden ministereille ja EU-virkamiehille. Sopimuksissa määritellään EU:n tavoitteet, päätöksentekotavat sekä toimival-
lan jako jäsenmaiden ja EU:n välillä. Joka ikinen EU-laki pohjautuu johonkin perussopi-
muksen artikkeleihin. Nykyään artikkeleita on yhteensä jo yli 400.

Muutokset vaativat yksimielisyyttä

Toimielimiin liittyvät muutokset edellyttävät EU:ssa aina perussopimuksen muuttamista. EU:n perussopimusta onkin uudistettu seitsemään otteeseen vuosien 1985–2009 välillä. EU oli näiden 25 vuoden ajan jatkuvasti joko valmistelemassa, neuvottelemassa tai ratifioimassa uutta perussopimusta. Vertailun vuoksi Yhdysvaltojen perustuslakia on muutettu 225 vuoden aikana alle 30 kertaa. Muutokset ovat kuitenkin olleet välttämättömiä EU:n toiminnalle. EU:n jäsenmäärä on kasvanut, ja jäsenmaat ovat halunneet antaa unionille lisää toimivaltaa.

Pienikin perussopimuksen muutos vaatii aina jäsenmaiden yksimielisyyden. Isoista sopimusmuutoksista päätetään jäsenmaiden välisissä pitkissä neuvotteluissa. Niitä kutsutaan EU-kielellä hallitusten väliseksi konferenssiksi

(HVK). Perussopimukset on ratifioitava eli vahvistettava joka jäsenmaassa, ennen kuin ne voivat astua voimaan. Joissain EU-maissa on kansallisen perustuslain mukaan järjestettävä kansanäänestys.

Lissabonin sopimus uudisti EU:n toimintaa

EU:n tuorein perussopimus on vuonna 2009 voimaan astunut Lissabonin sopimus. EU oli vuonna 2004 laajentunut 25 maan unioniksi. Se pakotti unionin uudistamaan toimintatapaan. Päätöksien tekeminen oli saatava tehokkaammaksi ja yksinkertaisemmaksi ja EU:sta oli rakennettava globaalisti vahvempi toimija.

Ensimmäinen yritys oli Nizzan sopimus vuonna 2001, mutta se onnistui pikemminkin monimutkaistamaan kuin selventämään päätöksentekoprosesseja. Siksi jäsenmaat päättivät, että kansalliset ja EU-tason päättäjät kokoontuvat hallitusten väliseen konferenssiin luonnostelemaan EU:lle uuden perussopimuksen.

Työn tuloksena syntyi sopimus Euroopan perustuslaista. Sen piti korvata EU:n aiemmat perussopimukset ja selkeyttää koko sopimusjärjestelmää. Perustuslaki ratifioitiin valtaosassa jäsenmaita, mutta Alankomaissa ja Ranskassa järjestetyissä kansanäänestyksissä perustuslaillinen sopimus tyrmättiin keväällä 2005. Tyrmäysten syyt tosin liittyivät valtaosin muihin asioihin kuin itse sopimukseen. Kansalaiset äänestivät pikemminkin globalisaatiota

vastaan. Heitä myös pelotti, että EU laajenisi liian isoksi. Ranskan ja Alankomaiden kielteinen tulos ei kuitenkaan saanut sopimusuudistusta kokonaan raiteiltaan. EU-jäsenmaat päättivät, että sopimuksen ”perustuslaillisista” piirteistä luovutaan eikä vanhoja sopimuksia korvata vaan uudistukset vain sisällytetään niihin. Näin EU-maiden johtajat allekirjoittivat vuonna 2007 Lissabonin sopimuksen. Suomi ratifioi sen seuraavana vuonna, mutta Irlanti ja Tšekki epäilivät yhä sopimuksen sisältöä. Irlanti hyväksyi sen vasta toisessa kansanäänestyksessä ja tšekit pitkän pohdinnan jälkeen vuonna 2009. Lissabonin sopimuskin vaatisi monen mielestä jo päivittämistä, jotta EU:n päätöksentekoa voitaisiin tehostaa.

EU:N PERUSSOPIMUKSET

1. Rooman sopimus Euroopan talousyhteisön ja Euratomin perustamisesta v. 1958
2. Euroopan yhtenäisasiakirja v. 1987
3. Maastrichtin sopimus – sopimus Euroopan unionista v. 1992
4. Amsterdamin sopimus v. 1999
5. Nizzan sopimus v. 2003
6. Lissabonin sopimus v. 2009

Amsterdamin sopimus vuodelta 1999. Jokaisen jäsenmaan johtaja allekirjoittaa sopimustekstin.

Eurooppa-neuvosto

Eurooppa-neuvostossa kokoontuvat jäsenmaiden johtajat. Se on ylin vallankäyttäjä, joka määrittelee EU:n poliittisen suunnan ja prioriteetit mutta ei säädä lakeja. Kutsutaan yleisesti myös EU-huippukokoukseksi.

Ministerineuvosto eli Euroopan unionin neuvosto

EU-toimielin, johon kuuluvat jäsenmaiden ministerit. Neuvosto hyväksyy EU:n lainsäädäntöä, yleensä yhdessä Euroopan parlamentin kanssa. Kutsutaan usein lyhyesti neuvostoksi.

Euroopan neuvosto

Euroopan vanhin ja laajin poliittinen yhteistyö- ja ihmisoikeusjärjestö. Ei ole EU:n toimielin vaan erillinen kansainvälinen järjestö, jossa on mukana 47 valtiota.

EU tänään **Lissabonin sopimuksen mukaan**

Lissabonin sopimuksen tärkein tavoite on tehostaa unionin toimintaa ja vaikuttaa EU:n ulkoiseen kuvaan maailmalla. Sopimus toikin tullessaan paljon muutoksia. Eurooppa-neuvostosta tehtiin virallinen EU-toimielin. Unioni sai ”presidentin” eli pysyvän Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan. Hänen tehtävänä on valmistella ja johtaa jäsenmaiden johtajien EU-huippukokouksia. Lisäksi EU sai ”ulkoministerin” eli ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ja ”ulkoministeriön” eli Euroopan ulkosuhdehallinnon. Korkea edustaja toimii jäsenmaiden ulkoasioiden neuvoston puheenjohtajana ja komission varapuheenjohtajana sekä johtaa Euroopan ulkosuhdehallintoa.

Myös lainsäädäntötyö virtaviivaistui. Yhteispäätösmenettelystä tehtiin normi. Se tarkoittaa, että parlamentilla ja neuvostolla on yhtä suuri vastuu, kun hyväksytään EU-lakeja. Yhteispäätösmenttelyä sovelletaan noin 95 prosenttiin EU-lainsäädännöstä. Parlamentti sai myös lisää budjettivaltaa.

Ministerineuvoston puolella entistä useampi päätös tehdään nyt määränemmistöllä.

Lisäksi Lissabonin sopimus toi päätöksen-tekoon mukaan niin sanotut delegoidut säädökset. Se tarkoittaa, että lakiehdotuksia laativa Euroopan komissio voi täydentää tai muuttaa EU-lain yksityiskohtia jälkikäteen.

Lissabonin sopimus lisäsi myös jäsenmaiden kansallisten parlamenttien vaikutusvaltaa. Kansalliset parlamentit voivat keskeyttää komission aloitteen, jos ne haluavat päättää asiasta kansallisella tasolla. Lisäksi Lissabonin sopimus teki EU:sta oikeushenkilön, joten unioni saa allekirjoittaa kansainvälisiä sopimuksia, esimerkiksi Pariisin ilmastokesopimuksen. EU:n kansalaisten oikeudet määrittelevästä perusoikeuskirjasta tuli samoin kiinteä osa perussopimusta ja näin oikeudellisesti sitova. Unionin toimielinten on kunnioitettava kansalaisten oikeuksia ja vapauksia. Perusoikeuskirja velvoittaa myös jäsenmaita. Lisäksi EU-maiden kansalaiset saivat oikeuden tehdä eurooppalaisia kansalaisaloitteita, joilla voi pyytää komissiota ehdottamaan lainsäädäntöä unionin toimivaltaan kuuluvilla aloilla.

Kasvoton EU?

EU-päätöksenteko nähdään usein etäisenä, kasvottomana ja jopa uhkaavana prosessina. Lait ja muut määräykset ”sanellaan Brysselissä”. Esimerkki tästä oli Britannian brexit-kansanäänestys, jossa eroa vaatineet halusivat päätöksentekovallan takaisin Britanniaan. EU:n syyttäminen voi olla jäsenmaan ministerille houkuttelevaa, jos tehty päätös ei ole kyseiselle maalle mieluinen. Ja toisin päin: myönteisen päätöksen kohdalla maan hallitus kiihottaa ottamaan sen omiin nimiinsä.

Todellisuudessa jokainen jäsenmaa on virallisesti hyväksynyt EU-instituutioiden valtaoikeudet ja tehtävät. Ne löytyvät EU-sopimuksista. Jäsenmaiden, yritysten ja kansalaisten arkeen vaikuttavia EU-päätöksiä ei tee kasvoton koneisto, vaan lakiesitysten takaa löytyy aina iso joukko ihmisiä. Heidät on valittu jäsenmaista avoimesti joko poliittisen prosessin tai rekrytointiprosessin kautta. Suomen ja kaikkien muiden jäsenmaiden omat ministerit ja virkamiehet muokkaavat aktiivisesti EU-politiikkaa ja lakeja joka vaiheessa ja joka tasolla.

Eteenpäin samaan vai eri tahtiin?

Pitäisikö joillekin EU-maille sallia muita nopeampi yhteistyön syventäminen? Yksi eritahtisen EU:n puolestapuhujista on Ranska. Ranskan mielestä EU ei saa läpi riittävän kunnianhimoisia uudistuksia, jos se yrittää ottaa huomioon kaikki 27 jäsenmaata. Jos jotkin maat ovat valmiita syventämään integraatiota, niiden on saatava mennä eteenpäin. Hitaat eivät saa estää uudistuksia.

Toisten mielestä monitahtisuus kuitenkin syventää jäsenmaiden välisiä jakolinjoja ja asettaa maat eriarvoiseen asemaan.

Toisaalta EU-maat ovat jo nyt eritahtisia. Irlanti on jättäytynyt kaiken Schengen-yhteistyön ulkopuolelle. Ruotsi, Tanska ja Tšekki eivät puolestaan joko aio tai ole velvollisia liittymään mukaan yhteisvaluutta euroon. Lisäksi Tanskalla ja Irlannilla on oikeus jättäytyä pois vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen sääntelystä, ja Irlannilla on myös poikkeusvapaus kaikista abortteja koskevista EU-laeista.

Lissabonin sopimus mahdollistaa tiiviimän yhteistyön: vähintään yhdeksän jäsenmaata voi unionirakenteita hyödyntäen ja yhteisömenetelmää noudattaen sopia uusista käytännöistä, kunhan muut voivat liittyä niihin mukaan myöhemmin. Tiivistä yhteistyötä on sovellettu muun muassa sovittaessa rajat ylittävien avioerojen periaatteista sekä yhtenäisen patenttisuojan (yhtenäispatentti) ja patenttituomioistuimen perustamisesta. ●

AVOINTA PÄÄTÖKSENTEKOA

- Avoimuus on yksi EU:n keskeisistä periaatteista. EU:n on julkistettava tietoja päätöksenteosta ja rahojen käytöstä sekä noudatettava tiedonsaannin vapautta.
- EU-kansalaisella on oikeus tutustua EU:n asiakirjoihin, kuten säädöstehtäihin, virallisiin dokumentteihin sekä kokousten pöytäkirjoihin ja asialistoihin. Lähes kaikki asiakirjat käännetään EU:n 24 viralliselle kielelle.
- Parlamentin valiokuntakokoukset ja täysistunnot ovat julkisia, ja niitä voi seurata verkossa, samoin valtaosaa ministerineuvoston kokouksista.

EU-toimielimien voimasuhteet

Kolme itsenäistä toimielintä

EU-instituutioiden välinen vallanjako on kolmen toimielimen välinen kompromissi. EU:n yleiset poliittiset painopisteet määritellään Eurooppa-neuvostossa. Siihen kuuluvat jokaisen jäsenmaan pääministeri tai presidentti sekä Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja ja komission puheenjohtaja. Euroopan komission vastuulla on puolustaa EU:n yleistä etua ja laatia lakialoitteita. Päätöksiä tekevät kuitenkin komissiosta erilliset instituutiot eli jäsenmaiden ministereistä koostuva neuvosto ja unionin kansalaisia edustava Euroopan parlamentti. Tätä kolmen itsenäisen toimielimen välistä vuorovaikutusta kutsutaan EU-kielellä yhteisömetodiksi.

EU-päätöksenteko yllättää aina

Komissiolla on virallinen oikeus laatia lainsäädäntöaloitteita ja kehittää EU:n politiikkoja, mutta lakiesityksillä on monta erilaista syntytaustaa. Käytännössä komission aloitteet ovat vastauksia eri tahojen ideoihin, vaatimuksiin ja toiveisiin. Joillakin aloitteilla pannaan toimeen Eurooppa-neuvoston päätöksiä ja tavoitteita. Eräät lait syntyvät uusien kansainvälisten sopimusten velvoittamina. Toiset syntyvät Euroopan parlamentin ehdotusten tuloksena. Uusi väylä ovat myös eurooppalaiset kansalaisaloitteet. Lisäksi entistä useammat lakiesitykset uudistavat olemassa olevaa

EU-direktiiviä tai asetusta. Komission suunnitelmat esitellään vuosittain komission työsuunnitelmassa.

EU:n päätöksentekoprosessin voi jakaa kolmeen osaan: agendan ja tavoitteiden asettamiseen, neuvotteluihin ja lopulliseen päätökseen. Usein on mahdotonta ennustaa, kuinka kauan mikäkin osa vie aikaa. Pelkkä ideointi ja esityksen laadintavaihe vie usein vuosia. Prosessiin sisältyy lähes aina jokin yllättävä käänne. EU-päätöksenteko on poliittista, ja yhden jäsenmaan kansallisella vaalituloksella, maailmantalouden muutoksella tai vaikkapa kriisillä voi olla ratkaiseva merkitys sille, hyväksytäänkö vai hylätäänkö lakiesitys ja kuinka kauan sen käsittely kestää.

Jokaisella EU-instituutiolla on virallisen vallan lisäksi epävirallista valtaa. Kaiken EU-päätöksenteon ytimessä on jatkuva yritys löytää kompromissiratkaisuja ja konsensusta toisaalta jäsenmaiden ja toisaalta unionin instituutioiden sisällä ja välillä.

Jäsenmaan vaalituloksella tai jollain kriisillä voi olla ratkaiseva merkitys sille, hyväksytäänkö vai hylätäänkö EU-lakiesitys.

EU:N TOIMIELINTEN ROOLIT PÄÄTÖKSENTEOSSA

KOMISSIO

Euroopan komissio laatii lakiesityksen. Se toimitetaan Euroopan parlamentille, ministerineuvostolle ja kansallisille parlamenteille.

PARLAMENTTI

Euroopan parlamentin valiokunta nimittää europarlamentaarikon esittelijäksi. Hänen tehtävänsä on laatia mietintö, joka sisältää muutoksia komission esitykseen. Muut europarlamentaarikot voivat tehdä mietintöön lisää muutosesityksiä. Valiokunta äänestää mietinnöstä. Sen jälkeen parlamentti äänestää lakiesityksestä täysistunnossa valiokunnan mietinnön pohjalta. Tuloksena on parlamentin kanta. Se välitetään neuvostolle.

MINISTERINEUVOSTO

Jäsenmaat keskustelevat komission esityksestä, mutta virallisesti neuvosto voi käyttää ensimmäisen käsittelynsä pohjana vain parlamentin kantaa. Ministerineuvosto voi (1) hyväksyä parlamentin kannan, jolloin laki hyväksytään, tai (2) tehdä muutoksia parlamentin kantaan, jolloin tuloksena on neuvoston ensimmäisen käsittelyn kanta. Se lähetetään parlamentille toiseen käsittelyyn.

PARLAMENTTI

Neuvoston kanta lähetetään ensin asiasta vastaavaan valiokuntaan, joka laatii suosituksen parlamentin toiseen käsittelyyn. Täysistunto äänestää suosituksesta ja siihen mahdollisesti tehdyistä muutosesityksistä.

MINISTERINEUVOSTO

Neuvosto käy läpi parlamentin toisen käsittelyn kannan. Sille ilmoitetaan myös komission kanta parlamentin tekemiin muutoksiin. Ministerineuvosto joko (1) hyväksyy kaikki parlamentin muutokset, jolloin laki hyväksytään, tai (2) ei hyväksy kaikkia muutoksia. Viimeksi mainitussa tapauksessa kutsutaan koolle sovittelukomitea.

SOVITTELUKOMITEA

Sovittelukomiteassa on yhtä suuri määrä europarlamentaarikkoja ja neuvoston edustajia. Jos sovittelukomitea (1) ei hyväksy yhteistä tekstiä, ehdotettu säädös raukeaa. Jos sovittelukomitea (2) hyväksyy yhteisen tekstin, teksti välitetään parlamentille ja neuvostolle kolmanteen käsittelyyn.

PARLAMENTTI

Parlamentin täysistunto ja ministerineuvosto äänestävät erikseen laista ja hyväksyvät sen tekemättä siihen enää muutoksia.

MINISTERINEUVOSTO

Laki hyväksytään.

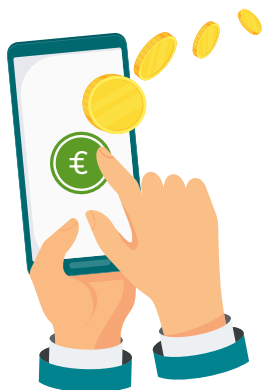
Laki astuu voimaan.

NÄIN SYNTYY EU-LAKI

Esimerkkitapaus: Kännyköiden roaming-maksut eli asetus (EU) 2022/612 verkkovierailuista matkaviestinverkoissa unionin alueella

Havaitaan tarve EU-laille

Kännykät kasvoivat nopeasti kiinni eurooppalaisten käsiin. Vuonna 2015 jo 93 prosenttia EU-maiden kansalaisista käytti kännykkää päivittäin. Puhelut, tekstiviestit ja datan käyttö työ- ja lomamatkoilla toisessa EU-maassa olivat kuitenkin kalliita. Satojen eurojen yllätyslaskut kiukuttivat eurooppalaisia. EU:n on puututtava asiaan.

Parlamentti hyväksyy kantansa täysistunnossa

Kumpula-Natri saa selvin numeroin tuen esitykselleen. Sen mukaan datan kattohinta tukkutasolla olisi 0,1 senttiä megatavulta. Komission alkuperäisessä ehdotuksessa tukkuhintakatto on 0,85 senttiä.

Valmistelu komissiossa

Komissio kerää tietoa yrityksiltä, viranomaisilta ja muilta tahoilta, joita asia koskee. Komissio tekee vaikutustenarvion eli tutkii, mitä vaikutuksia uudella lailla olisi. Se myös konsultoi sidosryhmiä.

Ensimmäiset roaming-maksuja koskevat säännöt eli niin sanottu Eurotariffi astuu voimaan vuonna 2007. Se ja seuraavina vuosina säädetyt hintakatot eivät ratkaise ongelmaa. Tarvitaan EU-asetus.

Neuvoston työ alkaa

Jäsenmaat ryhtyvät käsittelemään asetus-ehdotusta jäsenmaiden virkamiehistä koostuvassa sektorityöryhmässä. Eri alojen työryhmiä toimii Brysselissä yhteensä 200. Jokainen jäsenmaa muodostaa oman kantansa asetus-ehdotukseen.

EU-maat ovat roaming-kysymyksessä jakautuneet eteläiseen ja pohjoiseen leiriin: Suomessa ja muissa Pohjoismaissa dataa käytetään enemmän kuin Etelä-Euroopassa ja hinnat ovat edullisemmat. Pohjoisen operaattorit tarjoavat asiakkailleen rajattomia datapaketteja. Ne tulisivat kalliiksi, jos tukkuhinnat olisivat korkeat. Etelän operaattorit kannattavat korkeampia hintakattoja, sillä ne saavat runsaasti roaming-korvauksia matkailijoiden kännykkäkäytöstä.

Neuvottelut parlamentin ja ministerineuvoston kesken

Tiukat trilogit eli neuvottelut komission, mietinnöstä vastaavan mepin ja neuvoston välillä alkavat. Virallisten kokousten lisäksi järjestetään kymmeniä epävirallisia neuvotteluita ja tapaamisia. Yötä myöten jatkuvissa neuvotteluissa pohjana on aina komission esitys, johon meppi ja jäsenmaiden edustajat tekevät muutoksia. Lopulta ministerineuvosto ja parlamentti löytävät sovun asetuksen sisällöstä.

Komission lakiesitys

Komission virkamiehet luonnostelevat asetus-tekstin. Komission muut pääosastot kommentoivat tekstiä. Sitten lakiesitys julkistetaan.

Komissio päättää esittää lainsäädäntöpakettia, jolla kännykän käytön roaming-maksuista päästään eroon.

Asetusehdotuksen käsittely alkaa Euroopan parlamentissa ja jäsenmaiden neuvostossa

Parlamentti on televiestintäasioissa tasavertainen lainsäätävä neuvoston kanssa. Kumpikaan ei voi kävellä toisen yli.

Euroopan parlamentti aloittaa työnsä

Parlamentissa päätetään ensin, mille valiokunnalle lakialoite kuuluu. Sitten väännetään kättä siitä, mikä poliittinen ryhmä saa asetus-ehdotuksen omakseen ja kuka Euroopan parlamentin jäsen eli meppi tuossa ryhmässä saa mietinnön laadittavakseen. Muut poliittiset ryhmät nimittävät niin sanotun varjoesittelijän eli mepin, joka kertoo ryhmänsä kannat varsinaiselle mietinnön tekijälle.

Televiestintä kuuluu teollisuus-, tutkimus- ja energia-valiokunnalle. Mietinnön tekijäksi eli raportööriksi valitaan sosialistit ja demokraatit -ryhmään kuuluva Miapetra Kumpula-Natri Suomesta. Kumpula-Natri tapaa eurooppalaisia kuluttajajärjestöjä, kuuntelee operaattoreita ja neuvottelee muiden meppien kanssa. Datan tukkuhinnat nousevat vaikeammaksi kysymykseksi. Kumpula-Natri haluaa leikata datan tukkuhintoja huomattavasti komission esitystä alemmalle tasolle. Hän saa äänestyksessä valiokunnan tuen.

Asetus hyväksytään

Kesäkuusta 2017 alkaen kännykän käytöstä toisessa EU-maassa ei tarvitse maksaa ylimääräisiä verkkovierailu- eli roaming-maksuja. Puheluista, tekstiviesteistä ja datapalveluista peritään sama hinta, jonka maksaisit kotimaassasi. Kännykkää voi käyttää oman liittymän peruskuukausimaksulla. Tämä pätee 27 EU-maassa sekä Britanniassa, Islannissa, Liechtensteinissa ja Norjassa. Kesällä 2022 hyväksytään lisäksi sopimus, jolla mobiilidatan tukkuhinnat puolittuvat vuodesta 2022 vuoteen 2027 mennessä.

TRIOGIT ELI KOLMIKANTANEUVOTTELUT

Trilogeista ei löydy mainintaa EU-sopimuksista. Ne ovat epävirallinen tapa yrittää nopeuttaa lakien säätämisprosessia EU-instituutioiden välillä. Trilogiryhmään kuuluu parlamentissa lakialoitteesta mietinnön laativa meppi, ministerineuvoston asiaa käsittelevän työryhmän puheenjohtaja ja lakiesityksestä vastuussa oleva virkamies komissiosta. Trilogineuvotte-

luissa saavutettu sopu lakiesityksistä on epävirallinen ja vaatii ministerineuvoston ja parlamentin siunauksen. Entistä suurempi osa EU-laeista sovitaan trilogeissa. Moni on kritisoinut trilogineuvotteluita avoimuuden puutteesta, sillä neuvottelut tapahtuvat suljettujen ovien takana eikä esimerkiksi medialla ole mahdollisuutta seurata niitä.

EU:n toimivalta on tarkoin rajattu

EU ei voi yhtäkkiä päättää ryhtyvänsä sääntelemään jotain asiaa. Se voi toimia vain, jos jäsenmaat ovat antaneet sille EU-sopimuksessa toimivallan kyseisellä sektorilla. EU-sopimuksissa määritellään säännöt ja laajuus, joiden rajoissa unioni voi toimia kullakin alalla. Jokaisessa EU-laissa viitataan yhteen tai useampaan EU-sopimuksen artikkeleihin eli oikeudelliseen perustaan.

EU on iso isoissa ja pieni pienissä asioissa

Lissabonin sopimus jakaa EU:n ja jäsenmaiden oikeuden päättää asioista kolmeen päätyyppiin: unionin yksinomaiseen toimivaltaan, jäsenmaiden ja EU:n jaettuun toimivaltaan sekä EU:n tukitoimiin. Esimerkiksi kansainvälisessä kaupassa tai maatalouspolitiikassa EU:lla on laaja, lähes yksinomainen toimivalta. Sen sijaan kehityspolitiikassa tai koulutus-, terveys- ja sosiaalipolitiikassa päävastuu on jäsenmailla. Suurin osa unionin käsittelemistä asioista kuuluu kuitenkin jaetun toimivallan piiriin.

Tällöin jäsenmaan on annettava etusija EU-laeille eli muutettava omaa lakiaan, jos kansallinen laki on ristiriidassa EU-lain kanssa. Esimerkki jaetusta toimivallasta on liikennepolitiikka.

EU:n on myös kunnioitettava kahta periaatetta laatiessaan EU-sääntöjä. Ensimmäinen niistä on niin kutsuttu subsidiariteettiperiaate. Sen mukaan EU voi toimia ainoastaan silloin, kun EU-tason toiminta on tehokkaampaa kuin yksittäisen jäsenmaan omat toimet. Hyvä esimerkki tästä on ilmasto- ja ympäristöpolitiikka. Toinen keskeinen periaate on suhteellisuus. EU ei saa puuttua asioihin enempää kuin EU-sopimuksissa määriteltyjen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää. EU onkin viime vuosina painottanut, että unionin on syytä olla ”iso isoissa asioissa ja pieni pienissä”. Lisäksi EU:n valtaa sääntelee yhteispäätösmenettely: Komissio laatii lainsäädäntöesityksen. Sen jälkeen parlamentti ja ministerineuvosto päättävät esityksen hyväksymisestä. Uuden lain syntyminen edellyttää siis sitä, että sekä parlamentti että neuvosto hyväksyvät esityksen jokaisen lauseen.

Ristin muotoinen Euroopan komission Berlaymont-päärakennus valmistui 1960-luvulla ja sijaitsee Brysselissä keskellä EU-kortteleita. Nimi viittaa paikalla aiemmin toimineeseen Berlaymontin nunnaluostariin.

Kohti parempaa sääntelyä

Monen mielessä EU on synonyymi byrokratialle. Komissio perusti jo vuosia sitten paremman sääntelyn ohjelman, jonka tavoitteena on EU-lainsäädännön yksinkertaistaminen. REFIT-ohjelman myötä lukuisia lakeja on kumottu, selkeytetty tai niputettu yhteen. Ohjelman vuotuisessa raportissa esitellään komission toteuttamat toimet sääntelyn yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi.

Komissiolla on käytössä ”yksi sisään, yksi ulos” -periaate, eli jokaista uutta lakia kohti on kumottava yksi vanha. Komissio on myös kehittänyt joka lakiesitystä edeltävää vaikutustentarviointia, strategista ennakointia sekä yhteistyötä jäsenmaiden, kansalaisten, yritysten ja sidosryhmien kanssa. Lisäksi YK:n kestävän kehityksen tavoitteet sisällytetään nykyisin kaikkiin lainsäädäntöehdotuksiin. ●

EU:N TOIMIVALTA

EU on yksin vastuussa seuraavista

- tulliliitto
- sisämarkkinoiden toimintaa varten tarvittavat kilpailusäännöt
- euromaiden rahapolitiikka
- meren luonnonvarojen ja eliöiden säilyttäminen osana yhteistä kalastuspolitiikkaa
- yhteinen kauppapolitiikka
- kansainvälisten sopimusten tekeminen silloin, kun se kuuluu unionille EU-lainsäädännön nojalla

EU:lla ja jäsenmailla on jaettu vastuu seuraavista

- sisämarkkinat
- sosiaalipolitiikka Lissabonin sopimuksessa määritellyiltä osiltaan
- taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus
- maatalous ja kalastus lukuun ottamatta meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä

- ympäristö
- kuluttajansuoja
- liikenne
- Euroopan laajuiset tie- ja infraverkot
- energia
- vapaus, turvallisuus ja oikeudet
- yhteiset turvallisuushaasteet kansanterveyden alalla
- tutkimus, teknologinen kehittäminen ja avaruusala
- kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu

Vastuu jäsenmailla, EU tukee tai koordinoi jäsenmaiden toimintaa

- ihmisten terveyden suojeleminen ja kohentaminen
- teollisuus
- kulttuuri ja urheilu
- matkailu
- yleissivistävä koulutus, ammatillinen koulutus, nuorisot
- pelastuspalvelu
- hallinnollinen yhteistyö

EU-LAEILLA ON MONTA NIMEÄ

EU:ssa on monenlaisia oikeudellisia säädöksiä. Niistä toiset ovat sitovia, toiset eivät. Joidakin säädöksiä sovelletaan kaikissa EU-maissa, osaa vain muutamassa.

1. Asetukset

Asetusehdotuksia laatii komissio. Asetus on lakimuodoista tiukin. Asetukset ovat sitovia säädöksiä, joita on sovellettava kaikilta osiltaan kaikkialla EU:ssa.

2. Direktiivit

Direktiiviehdotuksia laatii komissio. Direktiiveissä määritellään vähimmäistavoitteet, jotka kaikkien EU-maiden on täytettävä. Maat saavat kuitenkin itse päättää kansallisista laeista, joilla tämä toteutetaan, ja halutessaan ylittää vähimmäisvaatimukset.

3. Päätökset

Päätökset sitovat niitä, joille ne on osoitettu (esimerkiksi yksittäinen EU-maa tai yritys), ja niitä sovelletaan sellaisinaan. Päätöksiä laatii komissio.

4. Suositukset

Suosituksia eivät ole sitovia, eikä niiden noudattamatta jättämisellä ole oikeudellisia seurauksia. Suosituksilla eri toimielimet voivat ilmaista kantansa ja ehdottaa toimia jäsenmaille.

5. Lausunnot

Lausunto ei ole sitova, eikä siitä seuraa lausunnon vastaanottajille oikeudellisia velvoitteita. Lausuntoja voivat antaa EU:n keskeiset toimielimet (komissio, neuvosto, parlamentti), alueiden komitea sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomitea.

6. Delegoidut säädökset

Delegoidut säädökset ovat oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, joilla komissio voi täydentää tai muuttaa jälkikäteen EU-lakien yksityiskohtia. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi säännösten päivittämiseksi tai tarkentamiseksi.

7. Täytäntöönpanosäädökset

Täytäntöönpanosäädökset ovat oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, joilla komissio voi – EU-maiden edustajien valvonnassa – asettaa ehtoja varmistaakseen, että EU-lainsäädäntöä sovelletaan yhdenmukaisesti.

”EU HALLITSEE MAAILMANLAAJUISTA SÄÄNTELYÄ”

”EU:lla on ainutlaatuista globaalia valtaa, sellaista, joka oikeasti vaikuttaa ihmisten arkeen ympäri maailman. Siitä vain ei puhuta, eikä sitä aina edes ymmärretä EU-maissa.” Näin toteaa *The Brussels Effect – How the European Union Rules the World* eli ”Miten EU hallitsee maailmaa” -kirjan kirjoittaja Anu Bradford.

EU pystyy Bradfordin mukaan standardeillaan ja sääntelyllään muokkaamaan yritysten käyttäytymistä ja liiketoimintaa ympäri maailman. EU:n standardeista tulee globaaleja, kun monikansalliset yritykset omaksuvat ne vapaaehtoisesti. EU:n takia moni keskeinen maailmankaupan sektori on eurooppalaistunut.

”EU:lla on läpitukeva voima globaaleilla markkinoilla. Oli kyse sitten kilpailupolitiikan normeista, ympäristönsuojelusta, elintarvikkeiden turvallisuudesta, yksityisyyden suojasta tai vihapuheen rajoittami-

sesta sosiaalisessa mediassa. Esimerkiksi korealaiset ja japanilaiset yritykset noudattavat EU:n kattavaa kemiansektorin REACH-lainsäädäntöä”, toteaa EU-sääntelyyn ja globaaliin kauppaan erikoistunut Bradford.

New Yorkissa sijaitsevan Columbia Law Schoolin professorina työskentelevän Bradfordin mukaan juuri tästä syystä EU:n vaikutuksella saadaan usein tehokkaammin muutoksia aikaan kuin kansainvälisillä sopimuksilla tai kauppaneuvotteluilla.

EU:n sääntely perustuu lähestymistapaan, jossa riskiä säännellään, vaikka ehdotonta varmuutta riskistä ei ole. Riittää, että on perusteltu epäily esimerkiksi siitä, että tuote tai toiminta voi vahingoittaa ympäristöä tai vaarantaa kansalaiset. Kun EU harmonisoi esimerkiksi ympäristölainsäädäntöä, se edistää samalla globaalisti omia ympäristöarvojaan.

”Pohjoismaat ovat vaikuttaneet paljon EU:n ympäristösääntelyyn, ja näistä standardeista on tullut EU:n kautta globaaleja. Suomalaisten asiantuntemusta pystytään siis hyödyntämään globaalisti, kun toimimme EU:n kautta”, huomauttaa Bradford.

Unionin globaali vaikutusvalta on viime vuosina Bradfordin mielestä vain kasvanut. Yksi esimerkki on yksityisyyden suojan sääntely.

”Google ja Facebook vastustivat tietosuojasetusta GDPR:ää, mutta sen voimaantulon jälkeen asetuksesta on tullut maailmanlaajuinen standardi.”

Euroopan komissio on EU:n moottori

Komissio edustaa EU:ta

Euroopan komissio pitää unionin käynnissä. Komission tärkein työ on laatia EU-lainsäädäntöesityksiä ja puolustaa EU:n yleistä etua. Nämä tehtävät tekevät komissiosta maailman vaikutusvaltaisimman kansainvälisen instituution. Komissio on toiminnassaan hyvin itsenäinen. Koska komissio huolehtii koko EU:n edusta, se ei voi ottaa vastaan ohjeita yhdeltäkään yksittäiseltä jäsenmaalta. ”Perussopimusten valvojana” sen on taattava, että neuvoston ja parlamentin laatima lainsäädäntö pannaan täytäntöön jäsenvaltioissa. Jos näin ei tapahdu, komissio voi viedä asian EU-tuomioistuimeen.

Yksi komissio, kaksi instituutiota

Komission koko on yleinen väärinkäsitysten aihe. Komissio on suhteellisen pieni. Siellä työskentelee saman verran henkilökuntaa kuin keskisuudessa kansallisessa ministeriössä. Vaikka yleensä puhutaan yhdestä komissiosta, komissio koostuu itse asiassa kahdesta instituutiosta. Ensimmäinen niistä on komissaarien muodostama ryhmä eli EU-kielellä kollegio, ja toinen instituutio ovat virkamiehistä koostuvat pääosastot. Kollegio on komission poliittinen johtoryhmä, vähän kuin kansallinen hallitus. Kollegion muodostavat komissaarit, joita jokaisella jäsenmaalla on yksi. Jokainen komissaari on vastaavassa asemassa kuin kansallisen hallituksen ministeri. Komissaarit valitaan yhdeksi vaalikaudeksi eli viideksi

vuodeksi kerrallaan, ja he ovat kunkin maan poliittisesti nimittämiä henkilöitä. Usein nimityspäätöksen tekee jäsenmaan pääministeri tai presidentti. Valtaosalla komissaareista on takanaan pitkä poliittinen ura.

Komissaarikollegiota ja koko komissiota johtaa komission puheenjohtaja. Parlamentti valitsee hänet jäsenmaiden ehdotuksen pohjalta. Jäsenmaiden on ehdotuksessaan otettava EU-sopimuksen mukaisesti EU-vaalitulos huomioon. Aloittaessaan viisi vuotta kestävänsä kautensa komission puheenjohtaja julkistaa ohjelmansa eli asiat, joihin komissio aikoo vaalikaudella keskittyä. Sen lisäksi komissio laatii itselleen vuosittain tarkemman työohjelman, joka määrittää lainsäädäntötyön sisällön.

Komission rakenne

Komissiolla on yhteensä noin 30 eri pääosastoa. Niistä jokainen vastaa yhdestä sektorista, kuten ympäristöstä, liikenteestä tai kääntämispalveluista. Komission pääosastoja voi verrata kansallisiin ministeriöihin. Valtaosa komissaareista on vastuussa yhdestä tai useammasta omaan salkkuunsa kuuluvasta pääosastosta. Esimerkiksi ilmastokomissaari vastaa ilmasto-pääosastosta. Kutakin pääosastoa johtaa pääjohtaja, joka puolestaan toimii suoraan komissaarin alaisuudessa. Pääosastoissa suunnitellaan kyseisen pääosaston vastuulle kuuluvaa EU-politiikkaa.

Pääosastoissa työskentelevät virkamiehet kirjoittavat lakiesitysluonnokset. He ovat

jäsenmaiden kansalaisia, ja heidät valitaan EU-instituutioiden normaalin rekrytointiprosessin kautta. Nämä virkamiehet osallistuvat myös parlamentin ja neuvoston kokouksiin, joissa käsitellään heidän laatimiaan esityksiä. Aina lakiesityksistä ei ole helppoa löytää yksimielisyyttä komission pääosastojen välillä. Esimerkiksi lannoitteiden käyttörajoituksia koskevaa esitystä kannatetaan varmasti ympäristöpääosastolla, mutta siihen suhtaudutaan paljon varauksellisemmin maatalouspääosastolla. Lopullinen päätös tehdään komissaarien kesken kollegiossa, joka kokoontuu yleensä keskiviikkoisin Brysselissä.

Lakialoitteen pitkä tie

Komission esitykset eivät synny tyhjiössä, vaan usein niiden takaa löytyy monimutkainen prosessi. Komission sisällä tai sen ulkopuolella syntyneen idean kypsyminen lakiesitykseksi kestää jopa vuosikymmenen. Ennen kuin komissio esittää lakialoitetta, se käy läpi laajan kuulemisprosessin. Komissio pyytää mielipidettä kaikilta sidosryhmiltä, joita teema koskee. Näin yritetään varmistaa, että lakialoite täyttää tavoitteensa ja ainakin suurin osa sidosryhmistä kannattaa sitä. Samaan tapaan euoparlamentaarikot ja jäsenmaiden neuvoston virkamiehet ja ministerit kuulevat eri intressiryhmiä päättäessään kannoistaan komission lakiesitykseen.

Kriisit sekoittavat työohjelman

Komissio oli yksi ensimmäisistä kansainvälisistä instituutioista, joka laati yksityiskohtaisia tutkimuksia ilmastonmuutoksesta. Ne johtivat EU:n ilmastopolitiikan syntyyn ja esimerkiksi päästökauppajärjestelmän luomiseen.

Koronapandemian ja Ukrainan sodan kaltaiset kriisit testaavat komission reagointikyvyyn. Myös jäsenmaiden vaatimukset ja aloitteet jyräävät usein komission suunnitelmat uusiksi.

Jokainen jäsenmaa haluaa painavan salkun

Komission puheenjohtajan on valintansa jälkeen ensi töikseen muodostettava komissaarikollegionsa jäsenmaiden komissaarikandidaateista. Puheenjohtaja jakaa jokaiselle komissaarille omat vastuualueet eli ”salkut”. Poikkeus tästä on ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, joka on myös komission varapuheenjohtaja. Salkkujako on vaikea poliittinen prosessi, sillä jokainen vastuualue ei ole yhtä painava. Perinteisesti kansainvälistä kauppaa, sisämarkkinoita, ympäristöä, kilpailupolitiikkaa, maataloutta, energiaa ja aluekehitystä koskevat salkut ovat olleet jäsenmaiden silmissä himoituimpia. Niissä EU:lla on rahaa ja valtaa.

Varapuheenjohtajat koordinoivat salkkukomissaareja

Komissaarien salkut on jaettu eri varapuheenjohtajien alaisuuteen. Varapuheenjohtajat koordinoivat salkkukomissaarien työtä. Koordinoiva varapuheenjohtaja varmistaa, ettei esimerkiksi maatalouskomissaarin valmistelema lainsäädäntö ole ristiriidassa sisämarkkinakomissaarin suunnitelmien kanssa tai toisin päin ja että kaikki komissaarit puhaltavat yhteen hiileen. Tavoitteena on julkistaa myös määrällisesti vähemmän lakialoitteita. EU-lakiesitysten määrä onkin vähentynyt. Kun vuonna 2005 komissio julkisti lähes 300

lakialoitetta, vuonna 2022 luku oli pienentynyt koronapandemian vaatimista toimista huolimatta 150:een.

Komissaari ei kadota kansallista identiteettiään

Ennen kuin uusi komissio voi aloittaa toimintansa, sen on saatava vihreä valo Euroopan parlamentilta. Parlamentti järjestää jokaisen komissaariehdokkaan kanssa kuulemistilaisuuden, jossa mepit tenttaavat komissaariehdokasta hänen osaamisestaan ja usein myös arvomaailmastaan. Joskus komissaariehdokasta ei hyväksytä, jolloin jäsenmaan on ehdotettava uutta tilalle. Parlamentti äänestää koko komission luottamuksesta, aivan kuten kansallisestikin äänestetään esimerkiksi hallituksen luottamuksesta.

Jokaisella komissaarilla on oma 7–10 neuvonantajasta koostuva kabinetti. Puheenjohtajan kabinetti on tätä suurempi. Kabinetin virkamiehet auttavat komissaaria lainsäädäntötyössä ja pitävät hänet ajan tasalla komission ja koko maailman tapahtumista. Kukin komissaari saa valita kabinetinsa jäsenet itse, mutta mukana on oltava ainakin kolmen jäsen-

KOMISSION VALTA

- Komissio vartioi EU:n sopimuksia ja varmistaa, että EU:n lainsäädäntö toimeenpannaan ja sitä noudatetaan oikealla tavalla jäsenmaissa. Lisäksi se hallinnoi EU:n määrärahoja.
- Komissio on sisämarkkinoiden kilpailuviranomainen. Sillä on valta sallia ja evätä esimerkiksi yritysten fuusiot ja kaupat. Tämä oikeus koskee myös EU:n ulkopuolella toimivia yrityksiä.
- Komissio neuvottelee ministerineuvoston antaman mandaatin pohjalta EU:n kansainväliset kauppasopimukset ja muut yhteistyösopimukset.

maan kansalaisia. Astuessaan virkaansa komissaarit vannovat itsenäisyyden valan. Heidän tehtävänsä on toimia EU:n yhteisen edun mukaisesti. Tosiasiassa komissaarit eivät toki kadota kansallista identiteettiään. Usein heidän komissioon tuomansa kokemus jäsenmaista ja niiden erityispiirteistä on vain hyödyksi lainsäädäntöaloitteita suunniteltaessa. ●

Suomen komissaari Jutta Urpilainen (vas.) komission puheenjohtajan Ursula von der Leyenin (keskellä) kanssa komissaarien viikoittaisessa kokouksessa syyskuussa 2023.

EU:N VIISI HUIPPUVIRKAA

1. Euroopan komission puheenjohtaja

Jäsenmaat ehdottavat komission puheenjohtajaa määränemmistöllä. Niiden on otettava Euroopan parlamentin vaalien tulos huomioon. Ehdokkaan on saatava parlamentin hyväksyntä sen jäsenten enemmistöllä (vähintään 376 jäsentä). Jos ehdokas ei mene läpi äänestyksessä, jäsenmaiden on asetettava uusi ehdokas. Kausi kestää viisi vuotta.

2. Euroopan parlamentin puhemies

Parlamentti äänestää puheenjohtajasta suljetussa lippuäänestyksessä. Ehdottoman enemmistön äänistä saanut ehdokas valitaan tehtävään. Ehdokkaita voivat nimetä sekä poliittiset ryhmät että vähintään 40 europarlamentaarikon ryhmä. Kausi on yleensä kestoaltaan 2,5 vuotta.

3. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja eli EU:n presidentti

Jäsenmaat valitsevat itse Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan. Asiasta päätetään määränemmistöllä. Puheenjohtaja hoitaa tehtävää 2,5 vuotta kestäväen kauden, joka voidaan uusia kerran.

4. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja eli ”EU:n ulkoministeri”

Eurooppa-neuvosto tekee valinnan määränemmistöllä komission puheenjohtajan suostumuksella. Korkea edustaja toimii puheenjohtajana jäsenmaiden ulkoministerien kokouksissa, johtaa EU:n ulkosuhdehallintoa (EEAS) ja toimii komission varapuheenjohtajana. Kausi kestää viisi vuotta.

5. Euroopan keskuspankin pääjohtaja

Eurooppa-neuvosto nimittää Euroopan keskuspankin (EKP) johtokunnan puheenjohtajan (EKP:n pääjohtaja) ja varapuheenjohtajan sekä neljä muuta jäsentä. Kausi kestää kahdeksan vuotta.

Syksyllä 2019 tehtävänsä valittu Euroopan keskuspankin pääjohtaja Christine Lagarde ja Euroopan parlamentin puhemies Roberta Metsola. Lagarden toimikausi kestää kahdeksan vuotta.

Eurooppa-neuvosto näyttää EU:lle suunnan

Eurooppa-neuvostossa kokoontuvat jäsenmaiden johtajat

Eurooppa-neuvostolla tarkoitetaan kaikkien EU-maiden valtionjohtajia ja hallitusten johtajia eli presidenttejä tai pääministereitä sekä Euroopan komission puheenjohtajaa. Valtaosasta jäsenmaita kokoukseen osallistuu maan pääministeri. Myös Suomea edustaa pääministeri. EU-maiden pääministerit ja presidentit ovat tavanneet säännöllisesti jo 1970-luvulta lähtien. Tosin vasta Lissabonin sopimus vuonna 2009 teki Eurooppa-neuvostosta virallisen toimielimen.

Eurooppa-neuvosto eli EU-huippukokous kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa Brysselissä. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja voi lisäksi kutsua koolle ylimääräisen kokouksen. Tällaisia pidetään etenkin kriisitilanteissa, esimerkkinä koronapandemia. Yleensä kokoukset kestävät kaksi päivää ja niiden jälkeen julkistetaan Eurooppa-neuvoston päätelmät eli tiivistys sovitusta asioista ja linjauksista. Eurooppa-neuvostolla on pysyvä puheenjohtaja, joka koordinoi ja sovittelee yhteen jäsenmaiden kantoja ja varmistaa työn jatkuvuuden.

Paljon vastuita harteilla

Eurooppa-neuvosto on EU:n korkein poliittinen toimielin. Se ei säädä lakeja, mutta EU-johtajat voivat tehdä koko unionia sitovia oikeudellisia päätöksiä. Eurooppa-neuvosto asettaa EU:n tavoitteet ja linjaukset niihin

pääsemiseksi. Se on tehnyt vuosien saatossa useita unionin kehityksen ja koko maailman tulevaisuuden kannalta keskeisiä päätöksiä esimerkiksi talouden vakauttamisesta tai ilmastonmuutoksen torjunnasta. EU-maiden johtajat sopivat esimerkiksi, kuinka paljon EU:n on leikattava päästöjään ja millä aikataululla. Lisäksi Eurooppa-neuvosto tekee päätöksiä vaikeista kysymyksistä, joista jäsenmaiden ministerit eivät kykene sopimaan neuvostoissa. Yksi tällainen poliittisesti vaikea aihe on EU:n rahoitus. Eurooppa-neuvosto käsittelee myös kansainvälisiä ongelmia EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan valtaoikeuksien rajoissa.

Eurooppa-neuvoston tehtävänä on myös ehdottaa Euroopan komission puheenjohtajaa sekä nimittää unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, komission jäsenet virallisesti yhtenä kokoonpanona sekä Euroopan keskuspankin (EKP) johtokunnan jäsenet ja EKP:n pääjohtaja.

Onko pienellä jäsenmaalla valtaa?

EU-maat voi jakaa koon puolesta suuriin, keskisuuriin, pieniin ja mikromaihin. EU:n suurin jäsenmaa on väestöllisesti mitattuna Saksa, jossa on asukkaita yli 81 miljoonaa. Saksan liittokansleri on perinteisesti ollut EU-maiden johtajista vaikutusvaltaisain. Suuria maita ovat myös Ranska, Italia, Espanja ja

Nordic-Baltic 7 -ryhmä eli Pohjoismaiden ja Baltian maiden johtajat tekevät tiivistä yhteistyötä. Kuvassa ryhmän kokoontuminen Brysselissä kesällä 2023.

Puola. Suomi sijoittuu unionin pienempien maiden joukkoon. Iso koko tuo jäsenmaalle paitsi äänivaltaa neuvostossa myös poliittista, taloudellista ja diplomaattista valtaa. Mutta ratkaisevaa on jäsenmaan kyky edistää EU:n yhteisiä tavoitteita. Olemalla aloitteellinen ja etsimällä kompromissiratkaisuja pienikin maa voi saada kansallisesti tärkeitä muutokset ja lisäykset lakiteksteihin. Pienestä koosta voi olla jopa etua: kannanmuodostus ja ratkaisun löytäminen ongelmakohtiin on usein helpompaa. Lainsäädäntöesityksistä neuvotellessa syntyy harvoin pienet vastaan isot -vastakkainasettelua. Ratkaisevia ovat kunkin maan omat intressit.

Hallitustenvälisyys vai yhteiset säännöt?

Suomi on EU:ssa monesti kokoaan painokkaampi vaikuttaja, sillä maa tunnetaan EU-myönteisenä pragmaattisena ratkaisujen hakijana. Suomelle on tärkeää säilyttää komission, parlamentin ja ministerineuvoston välinen vallan tasapaino ja huolehtia siitä, että yhteisesti sovittuja sääntöjä noudatetaan. Vahva komissio on usein pienemmän jäsenmaan etu, hallitustenvälisyys ei. Hallitustenvälisyys tarkoittaa sitä, että isot jäsenmaat tekevät päätöksiä virallisten päätöksentekopöytien ulkopuolella.

Saksa ja Ranska – voimakaksikko

Saksa on perinteisesti ollut Euroopan taloudellinen ja Ranska poliittinen moottori. Näiden kahden EU:n perustajajäsenen suhde ja tiiviit välit maiden johtajien kesken ovat olleet keskeisiä EU:n kehitykselle. Niiden ansiosta sisämarkkinat ja euro näkivät päivänvalon. Monen mielestä Saksan ja Ranskan yhteinen vakauttava voima on vastaisuudessaakin tar-

peen: on tärkeää, että suurten maiden johtajat ovat sitoutuneita unionin kehittämiseen. Saksan ja Ranskan asema näkyy luonnollisesti usein myös EU:n kärkiviroissa. Britannian erottua EU:sta valtatasapaino unionin sisällä on muuttunut. Suomi, muut Pohjoismaat ja Baltian maat tekevät nykyisin entistä tiiviimpää yhteistyötä saadakseen kantojaan läpi. ●

Pääministeri Petteri Orpo EU-huippukokouksessa Brysselissä kesäkuussa 2023.

EUROOPPA-NEUVOSTON KOKOUKSEN ASIALISTA 29. JA 30. KESÄKUUTA 2023, PAIKKA: BRYSEL

1. Näkemysten vaihto Naton pääsihteerin kanssa
2. Näkemysten vaihto Euroopan parlamentin puheenjohtajan kanssa
3. Esityslistan hyväksyminen
4. Ukraina
5. Talous
6. Turvallisuus ja puolustus
7. Muuttoliike
8. Kiina
9. Ulkosuhteet
10. Itäinen Välimeri

Ministerineuvostossa päättävät jäsenmaiden ministerit

EU:N TOINEN PÄÄTTÄVÄ TOIMIELIN

- Ministerineuvoston tärkein tehtävä on EU:n lainsäädännön hyväksyminen.
- Neuvosto jakaa päätöksentekovallan yleensä Euroopan parlamentin kanssa (yhteispäätösmenettely).
- Neuvostolla ja parlamentilla on yhtä suuri vastuu myös koko EU:n talousarvion hyväksymisestä.
- Neuvosto koostuu jäsenmaiden ministreistä. Ministerit edustavat maansa hallitusta ja äänestävät sen puolesta.
- Neuvosto allekirjoittaa komission neuvottelemat kansainväliset sopimukset.

10 eri ministerineuvostoa

Yleensä puhutaan yhdestä ministerineuvostosta, mutta ministerineuvostoa on oikeasti kymmenen erilaista: jäsenmaiden maatalousministerit kokoontuvat maatalousneuvoston kokoukseen, ympäristöministerit ympäristöneuvoston kokoukseen ja niin edelleen. Esimerkiksi talous- ja ulkoministerit kokoustavat pääosin joka kuukausi. Sen sijaan koulutusministerit ja muut sellaisten alojen ministerit, joilla EU:lla on vain vähän toimivaltaa, kokoustavat vain yhdestä kuuteen kertaa vuodessa. Näiden kymmenen eri ministerineuvoston työtä avustaa yhteensä 2 800-päinen virkamiehistä koostuva sihteeristö.

Säännölliset neuvostojen kokoukset, epäviralliset kontaktit ja jatkuva kompromissien hakeminen jäsenmaiden kesken takaavat, että jäsenmaiden ministerit oppivat tuntemaan hyvin kollegansa. Mutta yhdeltäkään ministeriltä ei unohdu, että hän edustaa kokouksissa kotimaataan ja vastaa tekemistään päätöksistä omille kansalaisilleen.

Tavoitteena yksimielisyys

Ministerit tekevät päätökset joko niin kutsutulla määräenemmistöllä tai yksimielisesti. Ministerineuvostoissa yritetään aina löytää konsensus kaikkien jäsenmaiden kesken. Se vaatii usein pitkiä ja monimutkaisia neuvotteluita. Otetaan esimerkiksi kuvitteellinen komission ympäristölakiehdotus. Puolet jäsenmaista voi hyväksyä komission esityksen pienin muutoksin, mutta muille se on ongelmallinen. Lakiehdotuksen käsitteleminen alkaa neuvoston työryhmistä ja komiteoista. Työryhmissä jäsenmaata edustavat virkamiehet. Heidät on joko lähetetty oman maansa pääkaupungista tai he työskentelevät maan pysyvässä EU-edustustossa. Työryhmät kokoontuvat Brysselissä viikoittain, ja niissä käsitellään komission lakiesityksiä tarkasti lause lauseelta. Virkamiehet tapaavat epävirallisesti ja keskustelevat mahdollisista kompromisseista. Missä kohdin jäsenmaa voi joustaa? Mitä muutoksia tekstiin voidaan tehdä? Asiat, joita ei saada sovituksi työryhmissä, lähetetään neuvoteltaviksi seuraavalle

portaalle: jäsenmaiden pysyvien edustajien eli EU-suurlähettiläiden komiteaan. Se tunnetaan EU-kielellä nimellä Coreper (Comité des Représentants Permanents).

Coreper työskentelee kahdessa eri kokoonpanossa, jotka erotetaan toisistaan roomalaisilla numeroilla I ja II. Coreper II -komitean vastuualueita ovat yleiset asiat ja ulkosuhteet, talous- ja raha-asiat, oikeus- ja sisäasiat sekä Eurooppa-neuvostojen valmistelu. Coreper I -komitean vastuulla ovat puo-

lestaan työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat, kilpailupolitiikka, liikenne, viestintä ja energia, maatalous ja kalastus, ympäristö sekä koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluasiat. Suuri osa ministerineuvoston päätöksistä sovitaan EU-suurlähettiläiden kesken, ennen kuin asiasta vastaavat jäsenmaiden ministerit käsittelevät niitä. Ministerien hyväksyntä tarvitaan kuitenkin aina. Vasta sen jälkeen kyseessä on virallinen ministerineuvoston päätös.

EURORYHMÄ

Kun euro otettiin käyttöön, ministerineuvostoon perustettiin uusi ”euroryhmä”, jonka kokouksiin osallistuvat kaikkien 20 euroalueen maan talous- ja valtiovarainministerit.

Euroryhmän päätehtävänä on varmistaa talouspolitiikkojen tiivis koordinaointi euroalueen jäsenmaiden kesken. Lisäksi se pyrkii luomaan edellytyksiä voimakkaammalle talouskasvulle. Euromaiden johtajat kokoontuvat tarvittaessa myös eurohuippu-

kokouksiin, joita järjestetään Eurooppa-neuvoston yhteydessä. Euroryhmän kokouksiin osallistuvat myös talous- ja rahoitusasioista, verotuksesta ja tulliasioista vastaava komissaari sekä Euroopan keskuspankin pääjohtaja. Euroryhmän puheenjohtajana toimii jonkin euromaan valtiovarainministeri oman toimensa ohella. Jäsenmaat valitsevat hänet kahden ja puolen vuoden kaudeksi yksinkertaisella äänienemmistöllä.

MINISTERINEUVOSTON KOKOONPANOT (SULUISSA VIRALLINEN LYHENNE)

- Yleiset asiat (YAN)
- Ulkosuhteet (UAN)
- Talous- ja rahoitusasiat (Ecofin)
- Oikeus- ja sisäasiat (OSA)
- Työllisyys, sosiaalipolitiikka, terveys ja kuluttaja-asiat (TSTK)
- Kilpailukyky (sisämarkkinat, teollisuus ja tutkimus) (KIKY)
- Liikenne, televiestintä ja energia
- Maatalous ja kalastus
- Ympäristö
- Koulutus, nuoriso ja kulttuuri

ÄÄNESTÄMINEN MINISTERINEUVOSTOSSA

Ministerineuvosto tekee päätöksensä joko

- A)** yksinkertaisella enemmistöllä (vähintään 15 jäsenmaata äänestää puolesta)
- B)** määräenemmistöllä (55 % jäsenmaista, jotka edustavat vähintään 65:tä % EU:n väestöstä, äänestää puolesta. Käytännössä tähän tarvitaan 16 jäsenmaata 27:stä.)
- C)** yksimielisesti (kaikki äänet puolesta).

Määräenemmistöllä hyväksytään noin 80 % EU:n lainsäädännöstä. Yksimielisyyttä vaaditaan muun muassa verotusta, EU:n rahoitusta, perussopimusten muuttamista tai unioniin liittymistä koskevista asioista tai silloin, jos komissio ei voi hyväksyä muutoksia, joita jäsenmaat ovat tehneet lakiesitykseen. Päätöksenteon estävään eli blokkaavaan määrävähemmistöön vaaditaan neljä ministeriä, jotka edustavat yli 35:tä % EU:n väestöstä.

EU-puheenjohtaja on kompromissien rakentaja

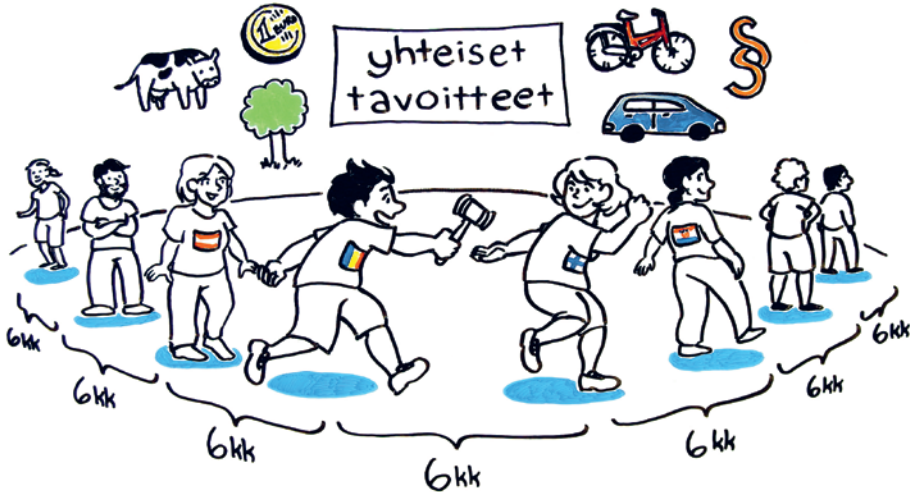
Jokainen jäsenmaa toimii vuorollaan EU:n puheenjohtajanaan. Kausi kestää puoli vuotta. Nimitys ”EU:n puheenjohtajamaa” johtaa hieman harhaan: jäsenmaa johtaa puhetta ainoastaan neuvostossa, ei parlamentissa eikä komissiossa. Neuvostossa puheenjohtajamaan ministerit toimivat kokousten puheenjohtajina. Poikkeus on ulkoministerien neuvosto, jota johtaa aina EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja.

Puheenjohtajakausi on työläs urakka

EU-puheenjohtajuus ei suoraan anna jäsenmaalle ylimääräistä valtaa mutta lisää maan näkyvyyttä ja vaikutusvaltaa. Jäsenmaalla on puheenjohtajana jatkuva suora yhteys korkeimmalle EU-päätöksenteon tasolle. Lisäksi puheenjohtajavaltio saa määritellä, mitä asioita se pitää kaudellaan prioriteetteina.

Esimerkiksi loppuvuoden 2023 EU-puheenjohtajana toiminut Espanja painotti Euroopan strategista riippumattomuutta, edisti vihreää siirtymää sekä halusi parantaa sosiaalista ja taloudellista oikeudenmukaisuutta. Jatkuvuuden takia kolme peräkkäistä puheenjohtajamaata tekevät yhteistyötä niin sanottuna troikkana.

Puheenjohtajamaan tehtävänä on rakentaa jäsenmaiden välille yhteisymmärrystä käsiteltävinä olevista asioista, toimia välittäjänä ja ajaa lainsäädäntöhankkeita maaliin. Jos esimerkiksi kaksi jäsenmaata vastustaa lakihanketta, puheenjohtajamaa yrittää neuvotella näiden maiden kesken. Puheenjohtajamaa myös järjestää neuvoston kokoukset ja edustaa neuvostoa epävirallisissa lainsäädäntöneuvotteluissa parlamentin kanssa. Näitä kutsutaan EU-kielellä trilogiksi. Puheenjohtajakaudet ovatkin jäsenmaille työmäärältään melkoisia ponnistuksia. ●

EU-PUHEENJOHTAJAKALENTERI

Valtio	Kausi	Valtio	Kausi
Espanja	heinä–joulukuu 2023	Irlanti	heinä–joulukuu 2026
Belgia	tammi–kesäkuu 2024	Liettua	tammi–kesäkuu 2027
Unkari	heinä–joulukuu 2024	Kreikka	heinä–joulukuu 2027
Puola	tammi–kesäkuu 2025	Italia	tammi–kesäkuu 2028
Tanska	heinä–joulukuu 2025	Latvia	heinä–joulukuu 2028
Kypros	tammi–kesäkuu 2026		

Informal Meeting of Ministers for Foreign Affairs (Gymnich) 29–30 August 2019, Helsinki

Suomi on toiminut EU-puheenjohtajana kolme kertaa. Ensimmäinen kausi oli vuonna 1999, toinen vuonna 2006 ja kolmas vuonna 2019. Silloinen ulkoministeri Pekka Haavisto vuoden 2019 puheenjohtajakauden aikana Helsingissä järjestetyssä epävirallisessa ulkoministerikokouksessa eli Gymnichissä. Nimi juontuu jäsenmaiden ulkoministerien ensimmäisestä epävirallisesta kokouksesta, joka pidettiin Gymnichin linnassa Saksassa 1974.

Suomen EU-suurlähettiläs Markku Keinänen toimii EU-suurlähettiläänä ja Suomen pysyvänä edustajana Euroopan unionissa. Hän edustaa Suomea kaikissa EU:n toimielimissä.

Iso osa Keinänen ajasta kuluu pysyvien edustajien komitean (Coreper 2) kokouksissa, joissa valmistellaan EU-huippukokousten asiat sekä osa ministerikokouksista. Hänelle kuuluu valtiovarainministerien, ulkoministerien, Eurooppa-, sisä-, oikeus-, kauppaa ja kehitysministerien kokousten valmistelu. Muut ministerineuvoston kokoukset valmistellaan pysyvien edustajien sijaisten komiteassa (Coreper 1), jossa Suomea edustaa

suurlähettiläs Tuuli-Maaria Aalto. Brysselissä on myös unionin yhteinen poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (COPS), jossa Suomea edustaa suurlähettiläs Juha Ottman.

EU-suurlähettiläs johtaa Suomen suurinta ulkomaanedustustoa, jossa työskentelee asiantuntijoita useista eri ministeriöistä. EU-edustustossa on noin 100 työntekijää. EU-edustusto tuo esiin Suomen hallituksen kantoja EU-päätösten valmisteluelimissä. EU-edustusto pitää yhteyttä EU:n instituutioihin ja EU-maiden kollegoihin ja vaikuttaa ennakkoon suunniteltavana olevaan lainsäädäntöön sekä välittää tietoa Suomeen. EU-edustusto on avainasemassa Suomen EU-politiikan toteuttamisessa. Työtä tehdään tiiviissä yhteistyössä ministeriöiden sekä valtioneuvoston kanslian kanssa.

Suurlähettiläs Markku Keinänen työviikko kesäkuussa 2023

Maanantai

- Viikoittainen Skype-palaveri valtioneuvoston EU-sihteeristön kanssa
- Henkilöstökokous
- EU-edustuston johtoryhmä
- Illalla juna Strasbourgiiin

Tiistai

- Parlamentin poliittisten puolueiden pääsihteerien tapaamisia Strasbourgissa Eurooppa-parlamenttivaalien 2024 tilanteesta ja uuden komission ohjelmasta
- Paluu junalla Brysseliin
- Illalla Coreperin kokouksen valmistelukokous etäyhteydellä

Keskiviikko

- Coreper-aamiainen, vieraana kilpailukomissaari
- Coreper-kokous, asialistalla muun muassa

Venäjä-pakotteet ja EU:n ja Latalalaisen Amerikan huippukokouksen valmistelu

- Illalla vastaanotto residenssissä

Torstai

- Coreper-aamiainen Kiovan uuden EU-lähettilään kanssa
- Komission tulkkipääosaston johtajan tapaaminen suomen kielen tulkkien määrän lisäämisestä
- Lounastilaisuus komissiossa unionin tulevista rahoituskehyksistä
- Juna Luxemburgiin
- Illalla ECOFIN-kokouksen valmistelukokous Luxemburgissa

Perjantai

- ECOFIN-kokous, hallitusneuvottelujen vuoksi valtiovarainministerin sijaistus
- Illalla paluu Brysseliin

Euroopan parlamentti edustaa kansaa

Vaalit joka EU-maassa viiden vuoden välein

Euroopan parlamentti on maailman vaikutusvaltaisain ylikansallinen parlamentti. Se edustaa jäsenmaiden kansalaisia. Parlamentti valvoo EU:n toimintaa ja osallistuu yhdessä jäsenmaiden neuvoston kanssa EU-lakien säätämiseen.

Euroopan parlamentin jäsenet on valittu vuodesta 1979 suoralla kansanvaalilla viiden vuoden välein. Kyseessä ovat maailman toiseksi suurimmat demokraattiset vaalit Intian jälkeen. Äänestysaktiivisuus on viime vaaleissa ollut 40–50 prosenttia.

Vaalien jälkeen parlamentin ensimmäinen tehtävä on valita itselleen puhemies. Puhemies johtaa parlamentin työtä, pitää yllä järjestystä istunnoissa sekä edustaa parlamenttia maailmalla. Sitten parlamentti valitsee 14 varapuhemiestä ja päättää valiokuntien kokoonpanosta.

Parlamentin päivittäisistä hallinnollisista tehtävistä huolehtii pääsihteeristö, joka toimii Luxemburgissa ja Brysselissä. Parlamentti kokoontuu kolme viikkoa kuusta Belgian Brysselissä ja neljä päivää Ranskan Strasbourgissa. Brysselissä vuorottelevat valiokuntaviikot, poliittisten ryhmien viikot sekä niin sanotut minitäysistuntoviikot. Strasbourgissa keskitytään täysistuntoihin, joissa europarlamentaarikot päättävät parlamentin kannan lakiesityksiin.

Parlamentin valta on kasvanut

Parlamentti ja sen jäsenet eli europarlamentaarikot, tuttavallisemmin mepit, ovat kasvattaneet valtaansa jokaisen uuden EU-sopimuksen myötä. Lissabonin sopimus teki parlamentista oikeudellisesti ja poliittisesti tasavertaisen päätöksentekijän jäsenmaiden ministerineuvoston rinnalle lähes kaikessa EU-lainsäädännössä. Parlamentilla on neuvoston kanssa myös yhtä suuri vastuu EU:n talousarvion hyväksymisestä. Se on myös hylännyt ehdotuksen useaan otteeseen. Silloin talousarviomenettely täytyy aloittaa uudelleen. Budjettivallan kautta parlamentilla on iso vaikutusvalta EU:n päätöksentekoon.

Lisäksi parlamentti ratifioi EU:n kansainväliset sopimukset. Sillä on valta joko hyväksyä tai hylätä sopimukset. Parlamentti myös valvoo demokratian toteutumista koko EU:ssa ja etenkin komissiossa. Mepit valitsevat komission puheenjohtajan ja voivat joko hylätä tai hyväksyä komission ja sen työohjelman kokonaisuutena. Jokainen komissaariehdokas joutuu parlamentin kuulemiseen, jossa europarlamentaarikot tenttaavat häntä. Jos jonkin maan komissaariehdokas ei saa parlamentin kannatusta, komission puheenjohtajan on esitettävä tilalle uutta ehdokasta. Parlamentti voi milloin tahansa hajottaa koko komission antamalla sille epäluottamuslauseen. Mepit harjoittavat valvontavaltaansa myös esittämällä komissiolle ja neuvostolle suullisia ja kirjallisia kysymyksiä. Euroopan parlamentti

ei voi itse suoraan laatia lainsäädäntöaloitetta, mutta se voi pyytää komissiota tekemään sellaisen. Mepit hyväksyvät myös komission vuotuiset työohjelmat.

Valiokunnat työn ytimessä

Tärkein työ tapahtuu parlamentin 25 pysyvässä valiokunnassa. Kussakin valiokunnassa on 25–81 varsinaista jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Valtaosa valiokunnista käsittelee tietyn sektorin asioita, kuten liikennettä, maataloutta tai sisämarkkinoita. Muutaman vastuualue ulottuu usealle alalle, kuten budjettivaliokunnan tai naisten oikeuksien valiokunnan. Kukin europarlamentaarikko on yhdessä tai muutamassa valiokunnassa joko täys- tai varajäsenenä. Ei ole mikään itsestäänselvyys, että meppi pääsee haluamaansa valiokuntaan. Jokaisella parlamentin poliittisella ryhmällä on ryhmän koon mukaan laskettu määrä paikkoja valiokunnissa. Painavimpiin lainsäädäntövaliokuntiin olisi tulijoita paljon enemmän kuin paikkoja on jaossa. Teollisuus-, tutkimus- ja energia-asioista vastaava ITRE ja ympäristöstä, kansanterveydestä ja elintarvikkeiden turvallisuudesta vastaava ENVI ovat parlamentin painavimmat lainsäädäntövaliokunnat. Niissä päätetään jokaista suomalais-takin koskettavista laeista ja ennen kaikkea isoista rahasummista.

Kun komissio tekee lakialoitteen, se lähetetään parlamenttiin asiasta vastaaviin valiokuntiin. Yksi valiokunnista on aloitteesta päävastuussa ja nimittää valiokunnan jäsenten joukosta mietinnönlaatijan eli raportöörin eli esittelijän. Raportööri on lainsäädäntöprosessin tärkein meppi ja merkittävä vallankäyttäjä. Hänellä on yhtä paljon valtaa kuin jäsenmaan ministerillä. Mepit kilpailevat siitä, kuka saa

itselleen laadittavaksi lakimietintöjä. Vastuutehtävien saaminen edellyttää paitsi aktiivisuutta, verkostoitumista ja kokemusta myös huolellista paneutumista asioihin. Asiaosaaminen ja argumentointi ratkaisevat. Raportöörin laatimasta mietinnöstä äänestetään ensin valiokunnassa ja sitten täysistunnossa. Hyväksymisen jälkeen se edustaa parlamentin kantaa kyseiseen EU-lakiin. Viime vuosina parlamentti on noussut aiempaa näkyvämpään asemaan. Monet mepit ovat pitäneet hallussaan avainrooleja esimerkiksi kauppasopimus- ja budjettineuvotteluissa sekä toimineet tärkeiden roaming- ja tekijänoikeusdirektiivien esittelijöinä.

EUROOPAN PARLAMENTIN LAINSÄÄDÄNTÖVALTA

- 1.** Yhteispäätösmenettely on tavallinen lainsäätämisyjärjestys. Lissabonin sopimuksen myötä yhteispäätösmenttelyä sovelletaan noin 95 prosenttiin EU-lainsäädännöstä. Siinä parlamentilla ja ministerineuvostolla on yhtä suuri rooli.
- 2.** Hyväksyntämenettelyn kautta parlamentti ratifioi komission neuvottelemat EU:n kansainväliset sopimukset, jäsenmaiden eroamisen tai EU:n laajentumisia koskevat perussopimukset. Parlamentti voi joko hylätä tai hyväksyä asian.
- 3.** Kuulemismenettelyssä parlamentti voi hyväksyä tai hylätä lakiesityksen tai ehdottaa siihen muutoksia. Neuvosto ei ole juridisesti velvollinen noudattamaan parlamentin lausuntoa, mutta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti se ei voi tehdä päätöstä ennen lausuntoa.

Jokainen meppi vaikuttaa 2–4 Euroopan parlamentin valiokunnassa joko täys- tai varajäsenenä.

Suomella on 14 meppiä

Euroopan parlamentissa vaikuttaa 705 europarlamentaarikkoja. Ennen Britannian EU-eroa meppejä oli 751. Jokaisella jäsenmaalla on vähintään kuusi ja enintään 96 meppiä. Jäsenmaakohtainen paikkamäärä on suhteutettu maan väkimäärään. Suomi sai brexitin myötä yhden lisäpaikan, sillä osa brexitin takia vapautuvista paikoista jaettiin aliedustettuina oleville EU-maille. Näin ollen Suomella on Euroopan parlamentissa nykyisin 14 meppiä.

Mepit eivät edusta kotimaataan

Europarlamentaarikko ei edusta parlamentissa omaa maataan tai puoluettaan vaan eurooppalaista poliittista ryhmää. Poliittisten ryhmien taustalla toimivat niin kutsutut europuolueet. Niiden jäsenistö muodostuu samanmielisistä kansallisista puolueista. Parlamentin poliittiset ryhmät eivät mene yksi yhteen jäsenmaiden kansallisten puolueiden kanssa, ja yhden ryhmän sisältä löytyykin hyvin erilaisia mielipiteitä. Silti parlamentin poliittiset ryhmät

ovat hämmästyttävän yhtenäisiä. Jos aikoo äänestää ryhmän kantaa vastaan, siitä on kerrottava etukäteen ja perusteltava, miksi ei voi äänestää ryhmän mukana. Kansallinen syy on yleinen ja ymmärrettävä perustelu. Silloin kaikki kyseistä jäsenmaata edustavat mepit äänestävät ryhmän kannasta erillään. Esimerkiksi kalastus- ja energia-asiat ovat tyypillisesti sellaisia, joissa mepit äänestävät kotimaansa kannan mukaan puoluekurista välittämättä.

Mepin vaikutusvalta vaihtelee

Erilaiset luottamustehtävät lisäävät mepin vaikutusvaltaa. Meppi voi toimia esimerkiksi parlamentin varapuheenjohtajana, oman poliittisen ryhmänsä johtopaikoilla tai jonkin valiokunnan puheenjohtajana tai koordinaattorina. Koordinaattori toimii ryhmän poliittisena johtajana kyseisessä valiokunnassa ja päättää esimerkiksi siitä, kuka meppi saa minäkään lakimietinnön vastuulleen. Instituutionaaliseen rooliin pääsy kertoo aina siitä, että meppiä arvostetaan oman ryhmänsä sisällä.

EUROOPAN PARLAMENTIN VALIOKUNNAT

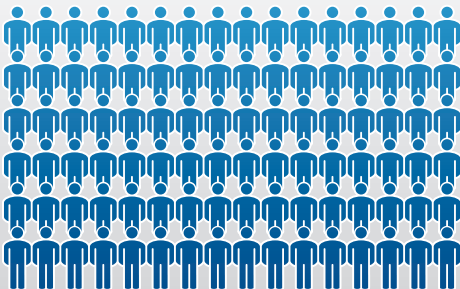
- Ulkoasiat (AFET)
- Ihmisoikeudet (DROI)
- Turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (SEDE)
- Kehityspolitiikka (DEVE)
- Kansainvälinen kauppa (INTA)
- Budjetti (BUDG)
- Talousarvion valvonta (CONT)
- Talous- ja raha-asiat (ECON)
- Veroasiat (FISC)
- Työllisyys ja sosiaaliasiat (EMPL)
- Ympäristö, kansanterveys ja elintarvikkeiden turvallisuus (ENVI)
- Kansanterveys (SANT)
- Teollisuus, tutkimus ja energia (ITRE)
- Sisämarkkinat ja kuluttajansuoja (IMCO)
- Liikenne ja matkailu (TRAN)
- Aluekehitys (REGI)
- Maatalous ja maaseudun kehittäminen (AGRI)
- Kalatalous (PECH)
- Kulttuuri ja koulutus (CULT)
- Oikeudelliset asiat (JURI)
- Kansalaisvapaudet sekä oikeus- ja sisäasiat (LIBE)
- Perussopimus-, työjärjestys- ja toimielinasiat (AFCO)
- Naisten oikeudet ja sukupuolten tasa-arvo (FEMM)
- Vetoamukset (PETI)

Pysyvien valiokuntien lisäksi parlamentissa toimii tiettyyn asiaan tai ilmiöön keskittyviä väliaikaisia erityisvaliokuntia, esimerkkinä koronapandemian takia perustettu COVI-valiokunta.

MEPPIEN MÄÄRÄ JÄSENMAITTAIN (YHTEENSÄ MEPPEJÄ ON 705)

Eniten meppejä: Saksa 96

Suomi: 14

Vähiten meppejä:

Kypros 6

Luxemburg 6

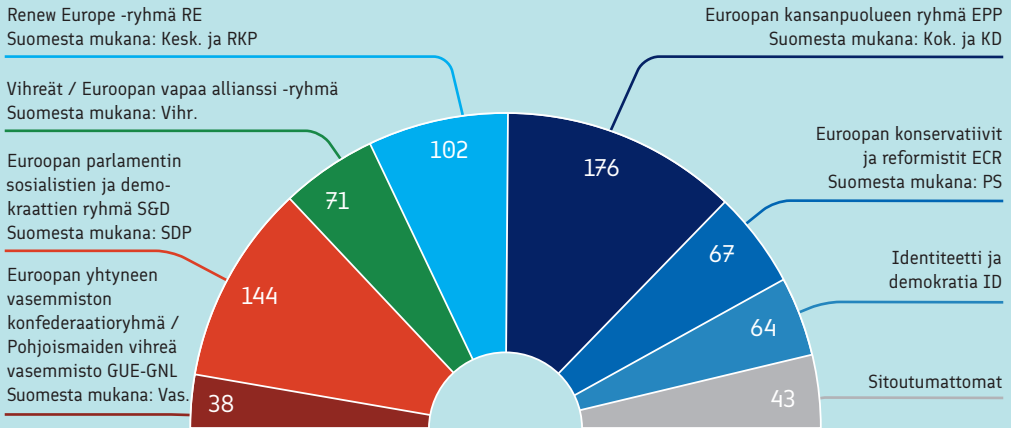
Malta 6

PARLAMENTIN POLIITTISET RYHMÄT

Parlamentissa toimii tällä hetkellä seitsemän poliittista ryhmää. Poliittisen ryhmän muodostamiseen tarvitaan 23 jäsentä vähintään neljäsosasta jäsenvaltioita eli vähintään kuudesta eri maasta. Meppi voi kuulua vain yhteen poliittiseen ryhmään. Pieni osa mepeistä on sitoutumattomia, eli he eivät kuulu mihinkään ryhmään.

Meppien paikat istuntosalissa määräytyvät heidän poliittisen suuntautumisensa mukaan vasemmalta oikealle. Ryhmät organisoivat toimintansa valitsemalla puheenjohtajan, työvaliokunnan ja sihteeristön. Mitä suurempi ryhmä on kooltaan, sitä suurempaa valtaa se käyttää parlamentissa.

EUROOPAN PARLAMENTIN POLIITTISET RYHMÄT 2019–2024

Yhteistyö Suomen vahvuus Brysselissä

Suomalaiset tunnetaan EU-instituutioissa kyvystään tehdä puoluerajat ja organisaatiot ylittävää yhteistyötä. Tämä epähierarkkinen ja mutkaton tapa toimia on pienelle Suomelle iso vahvuus.

Esimerkiksi Suomen koko EU-jäsenyyden ajan suomalaishankkija on tavannut säännöllisesti suomalaisia europarlamentaarikkoja Strasbourgin täysistuntojen yhteydessä. Tällainen yhteydenpito komissaarin ja meppien välillä on harvinaista. Sama koskee myös suomalaisten ministeriöiden, eduskunnan ja meppien välistä yhteistyötä. ●

Maanantai

Olen ollut meppi yhdeksän vuotta. Asun Jyväskylässä, josta aamuviideltä suuntaan neljäksi päiväksi joko Brysseliin tai kerran kuukaudessa Strasbourgiiin. Aloitamme päivän avustajieni kanssa tiimipalaverilla, jossa käymme läpi poliittisen tilanteen, viikon aiheet, kokoukset, äänestykset, lainsäädäntötyön aikataulut, viestinnän ja tapahtumat sekä tapaamis- ja haastattelupyynnöt. Tiimiini kuuluu kolme avustajaa Brysselissä sekä yksi kotimaan avustaja ja korkeakouluharjoittelija.

Olen jäsenenä teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunta ITRESSä ja liikenne- ja matkailuvaliokunta TRANissa. Keskityn uusiin innovaatioihin, digitalisaatioon ja vihreään siirtymään. Toimin myös muun muassa väliaikaisessa tekoälyvaliokunnassa. Nyt vastuullani on useampi kyberturvallisuutta koskeva laki.

Tiistai

Kuulun Euroopan parlamentin suurimpaan poliittiseen ryhmään, keskustaoikeistolaiseen Euroopan kansanpuolueeseen (EPP). Meillä on työryhmäkokouksia, joissa valmistaudumme täysistuntoon ja keskustelemme ryhmän kantoista. Päivän päätteeksi pidän puheen liikennekonferenssissa.

Keskiviikko

Toimin puheenjohtajana yritysverkosto SME Circlen kokouksessa. Pohdimme tulevan lainsäädännön vaikutuksia pieniin ja keskisuuriin yrityksiin ja keinoja yritysten toiminnan edistämiseksi. Sitten pidämme kaksi kokousta eri puoluryhmien neuvottelijoiden kesken kyberkestävyyksistä. Pyrimme löytämään kompromisseja parlamentin kantaan. Päivän päätteeksi keskustelen etäyhteydellä eri maista

Erasmus-projektiin osallistuvien lukiolaisten kanssa. Pidän tapaamisia nuorten kanssa tärkeinä, heiltä kuulemme ajatuksia ja ideoita lainsäädäntötyöhön.

Torstai

Tapaan aamulla elinkeinoelämän edustajia, jotka kertovat näkemyksiään vastuullani olevaan raskaiden ajoneuvojen päästörajoja koskevaan lainsäädäntöön. Aamupäivällä valmistelemme valiokunta-avustajani kanssa muutosesityksiä lakitekstiin. Iltapäivällä tapaan suomalaista vierasryhmää. Sitten lennän Suomeen illaksi.

Perjantai

Perjantai ja viikonloput on varattu kotimaan työskentelylle ja tapaamisille. Osallistun EU-parlamentin Suomen toimiston toimittajataapaamiseen. Kerromme täysistunnon aiheista ja vastaamme kysymyksiin. Kotimatalla junassa on aikaa käydä läpi sähköpostia ja kirjoittaa sekä valmistella viikonlopun puhe-tilaisuuksia ja tulevan viikon äänestyksiä.

Pyrin pitämään yhden vapaapäivän, jolloin rentoudun ulkoliikunnan parissa ja hevosteni kanssa. Koronapandemian jälkeen EU-parlamenttiin on tullut myös etätyömahdollisuuksia, ja se on tervetullutta.

Suomalaisia meppejä vuosien varrelta

Elisabeth Rehn (r.)

Suomi liittyi EU:n jäseneksi kesken vaalikauden vuonna 1995. Ensimmäiset europarlamentaarikot nimittikin poikkeuksellisesti eduskunta vuosille 1995–1996. Brysseliin lähti 16 meppiä, joista yhdeksän oli naisia. Yksi heistä oli Euroopan ensimmäinen naispuolinen puolustusministeri Elisabeth Rehn.

Kyösti Virrankoski (kesk.)

Vuoden 1996 EU-vaaleissa suomalaiset äänestivät mepiksi muun muassa kansanedustaja Kyösti Virrankosken. Kolme kautta meppinä vaikuttanut Virrankoski nousi arvostettuun asemaan ja toimi budjettivaliokunnan varapuheenjohtajana ja vuoden 2008 EU:n budjetin raportöörinä. Samoissa vaaleissa mepiksi valittiin myös esimerkiksi hiihtäjä Marjo Matikainen-Kallström ja tv-visailutuomari Jyrki Otila.

Ari Vatanen (kok.)

Rallin maailmanmestari Ari Vatanen valittiin mepiksi vuoden 1999 EU-vaaleissa kokoomuksen listalta. Seuraavissa vaaleissa Vatanen asettui ehdolle Ranskassa ja tuli valituksi Union pour un Mouvement Populaire listalta.

Alexander Stubb (kok.)

Vuoden 2004 vaaleissa Suomi sai ensimmäisen ”EU-julkikkisen”, kun mepiksi valittiin äänivyöryllä nuori EU-asiantuntija Alexander Stubb. Samalla vaalikaudella parlamentissa vaikutti myös muun muassa entinen pääministeri Anneli Jäätteenmäki. Stubb jätti meppikautensa kesken, koska hänet nimitettiin vuonna 2008 ulkoministeriksi. Stubb oli ehdolla myös vuoden 2014 vaaleissa, mutta hänet valittiin pääministeriksi, joten Stubbin tilalle parlamenttiin nousi Petri Sarvamaa.

Heidi Hautala (vihr.)

Heidi Hautala on virkaiältään Suomen kokenein europarlamentaarikko. Hautala on toiminut meppinä kuudella eri vaalikaudella. Vuosina 2017–2019 ja vaalikaudella 2019–2024 hän on vaikuttanut Euroopan parlamentin varapuheenjohtajana.

Miapetra Kumpula-Natri (sd.)

Vuoden 2019 EU-vaaleissa äänestysaktiivisuus nousi Suomessa yli 50 prosenttiin. Yksi paikkansa uusineista mepeistä oli Miapetra Kumpula-Natri. Kokenut poliitikko on keskittynyt etenkin digiteknologian sääntelyyn. Hän sai ensimmäisellä vaalikaudella lempinimen ”madame roaming” toimiessaan roaming-asetuksen raportöörinä.

Lista kaikista nykyisistä europarlamentaarikoista:
www.europarl.europa.eu

EU:n kolme muuta toimielintä

Euroopan unionin tuomioistuin

Lakeja säätävien instituutioiden lisäksi EU:lla on kolme muuta virallista toimielintä: Euroopan unionin tuomioistuin, tilintarkastustuomioistuin ja Euroopan keskuspankki.

Luxemburgissa toimiva EU:n tuomioistuin on perustettu jo vuonna 1952. Sen tehtävänä on tulkita EU-lainsäädäntöä ja varmistaa, että lakeja sovelletaan samalla tavalla kaikissa EU-maissa. Lisäksi EU-tuomioistuin pitää huolta, että EU-instituutiot eivät ylitä toimivaltuuksiaan. Se myös ratkaisee EU-maiden ja EU-toimielinten välisiä riita-asioita. Tietyissä tapauksissa yksityishenkilöt, yritykset ja organisaatiot voivat viedä asioita EU-tuomioistuimeen, jos ne katsovat, että jokin EU-toimielin on rikkonut niiden oikeuksia. EU-tuomioistuin on ylin tuomari kolmenlaisissa oikeudellisissa

kiistoissa: EU-instituutioiden välisissä, EU-instituutioiden ja jäsenmaiden välisissä ja lisäksi EU-instituutioiden ja kansalaisten välisissä tapauksissa. Tuomioistuimella on siis paljon valtaa. EU:n sisämarkkinat ovat kehittyneet osittain tuomioistuimen ratkaisujen kautta. Päätökset ovat toimineet ennakkotapauksina ja luoneet näin käsityksen eurooppalaisesta käytännöstä.

Euroopan keskuspankki

Frankfurtissa sijaitseva Euroopan keskuspankki vastaa eurosta ja koko EU:n rahapolitiikasta. Perussopimuksen mukaan sen tärkein tehtävä on pitää yllä hintatason vakautta ja valvoa euroalueen maiden pankkeja. Lisäksi

Euroopan keskuspankki EKP sijaitsee Saksassa Frankfurt am Mainissa. Siellä työskentelee yli 3 500 työntekijää eri puolilta Eurooppaa.

se tukee yleistä talouspolitiikkaa unionissa. Saksa sai keskuspankin maaperälleen osaksi hyvityksenä siitä, että se suostui luopumaan D-markasta. Jäsenmaat valitsivat EKP:n pääjohtajaksi kesällä 2019 ranskalaisen Christine Lagarden. Hänen kautensa pituus on kahdeksan vuotta.

EKP johtaa Euroopan keskuspankkijärjestelmää EKPJ:tä, johon kuuluvat kaikkien EU-maiden kansalliset keskuspankit eli myös niiden maiden, jotka eivät käytä euroja. EKP:n ylimmän päätöksentekoaikojen muodostavat johtokunnan kuusi jäsentä sekä euroalueen 20 maan kansallisten keskuspankkien pääjohtajat. Neuvosto arvioi kaksi kertaa kuukaudessa pidettävissä kokouksissaan talouskehitystä ja tekee sen mukaan mahdollisia korkopäätöksiä. Monelle EKP:stä tulee ensimäisenä mieleen euroalueen viitekorko. Monen suomalaisenkin asunovelallisen korko on sidottu euriboriin. Tarvittaessa EKP ostaa ja myy valuuttoja pitääkseen valuuttakurssit tasapainossa. EKP:llä on lisäksi yksinoikeus antaa euroalueen maiden pankeille lupa laskea euroseteleitä liikkeelle. Taluskriisin jälkeen EKP:n asema ja valta ovat vahvistuneet. Suomen Pankki osallistuu euroalueen yhteisen rahapolitiikan valmisteluun, päätöksentekoon ja toteutukseen. Suomen Pankin pääjohtaja istuu EKP:n neuvostossa.

Tilintarkastustuomioistuin

Luxemburgissa sijaitseva Euroopan tilintarkastustuomioistuin on monelle tuntematon toimielin. Se tekee kuitenkin taustalla erittäin

tärkeää työtä eli valvoo EU-rahojen käyttöä. Sen kotimainen vastine on valtiontalouden tarkastusvirasto. Nimi johtaa hieman harhaan, sillä tilintarkastustuomioistuin ei anna oikeudellisia tuomioita. Sen sijaan se laatii havaintojensa pohjalta komissiolle ja EU-maille kertomuksia suosituksineen. Yksi tärkeimmistä on vuosikertomus unionin talousarvion toteutumisesta. Neuvosto ja parlamentti käsittelevät kertomusta, ja neuvoston suosituksen pohjalta parlamentti päättää, myöntääkö se EU:n talousarvion vastuuvapauden komissiolle. Tilintarkastustuomioistuin tarkastaa kaikkien EU:n toimielinten ja laitosten tulot ja menot ja varmistaa, että EU:n varat on kerätty ja käytetty sääntöjen mukaisesti, vastuullisesti ja lisäarvoa tuottavalla tavalla. Se tekee tarkastuskäyntejä EU-instituutioihin, jäsenmaihin ja muihin tukea saaviin maihin. Se on riippumaton ulkoinen tarkastaja. Tilintarkastustuomioistuimessa on kustakin EU-maasta yksi jäsen. Hänet nimitetään parlamentin kuulemisen jälkeen kuudeksi vuodeksi jäsenvaltioiden välisellä sopimuksella. ●

TUNTEMATON TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN

Tilintarkastustuomioistuin on paljastanut monia EU-varojen hallinnon puutteita ja virheitä. Vuonna 2021 talousarviomenojen kokonaisvirhetaso oli kolme prosenttia. Tarkastajat havaitsivat myös 15 petosepäilytapausta (vuonna 2020 niitä oli kuusi). Tilintarkastustuomioistuin ilmoittaa epäillyistä petoksista, korruptiosta tai muista laittomuuksista Euroopan petostentorjuntavirasto OLAFille.

EU:n laaja virastoperhe

Joka jäsenmaassa ainakin yksi EU-virasto

EU:n instituutioperheeseen kuuluu myös monia muita elimiä ja lisäksi yli 40 alakoh- taista virastoa. Niillä jokaisella on omat eri- tyistehtävänsä. Toimielimet ja virastot sijait- sevat eri puolilla Eurooppaa, ja jokaisella jäsenmaalla on maaperällään ainakin yksi EU-virasto. Suomessa sijaitsee EU:n kemikaali- virasto.

Euroopan investointipankki

Euroopan investointipankki (EIP) toimii Luxemburgissa. Se myöntää lainoja ja takuita EU:n heikosti kehittyneiden alueiden auttami- seksi ja yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea sijaitsee Brysselissä. Sen 329 jäsentä edustavat talou- dellisia ja yhteiskunnallisia eturyhmiä, kuten työnantajia, työntekijöitä, pieniä ja keskisuuria yrityksiä tai kuluttajia ja maataloustuottajia. Neuvosto ja komissio kuulevat komiteaa monilla politiikan aloilla ennen päätösten tekemistä. Neuvosto nimittää jäsenet viideksi vuodeksi. Suomella on yhdeksän edustajaa.

Euroopan alueiden komitea

Alueiden komitean 353 jäsentä ovat jäsenval- tioiden ehdottamia ja neuvoston viideksi vuodeksi nimittämiä alue- ja paikallishallinnon edustajia. Neuvoston ja komission on kuultava alueiden komiteaa aluepoliittisissa asioissa, ja komitea voi antaa lausuntoja myös omasta aloitteestaan. Suomella on yhdeksän edusta- jaa. Myös alueiden komitean toimipaikka sijaitsee Brysselissä.

Euroopan oikeusasiamies

Oikeusasiamiehen tehtävänä on tutkia kante- lujia, jotka liittyvät EU:n toimielinten huonoon hallintoon. Kanteluita voivat tehdä EU-mai- den kansalaiset ja asukkaat sekä EU:ssa toimi- paikkaansa pitävät liikeyritykset.

Euroopan ulkosuhdehallinto

Brysselissä toimiva Euroopan ulkosuhdehal- linto (EEAS) eli EU:n ”ulkoministeriö” avustaa unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkeaa edustajaa. Korkean edustajan toimi- kausi on EU-vaalikauden mittainen. Edustaja toimii ulkoasiainneuvoston puheenjohtajana, johtaa EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja pitää huolta EU:n ulkosuhteiden johdonmu- kaisuudesta ja koordinoinnista.

EU-toimielimiä ovat myös Euroopan tie- tosuojavaikuttettu, EU:n julkaisutoimisto, EU:n henkilöstövalintatoimisto (EPSO) sekä EU:n henkilöstökoulutuskeskus. ●

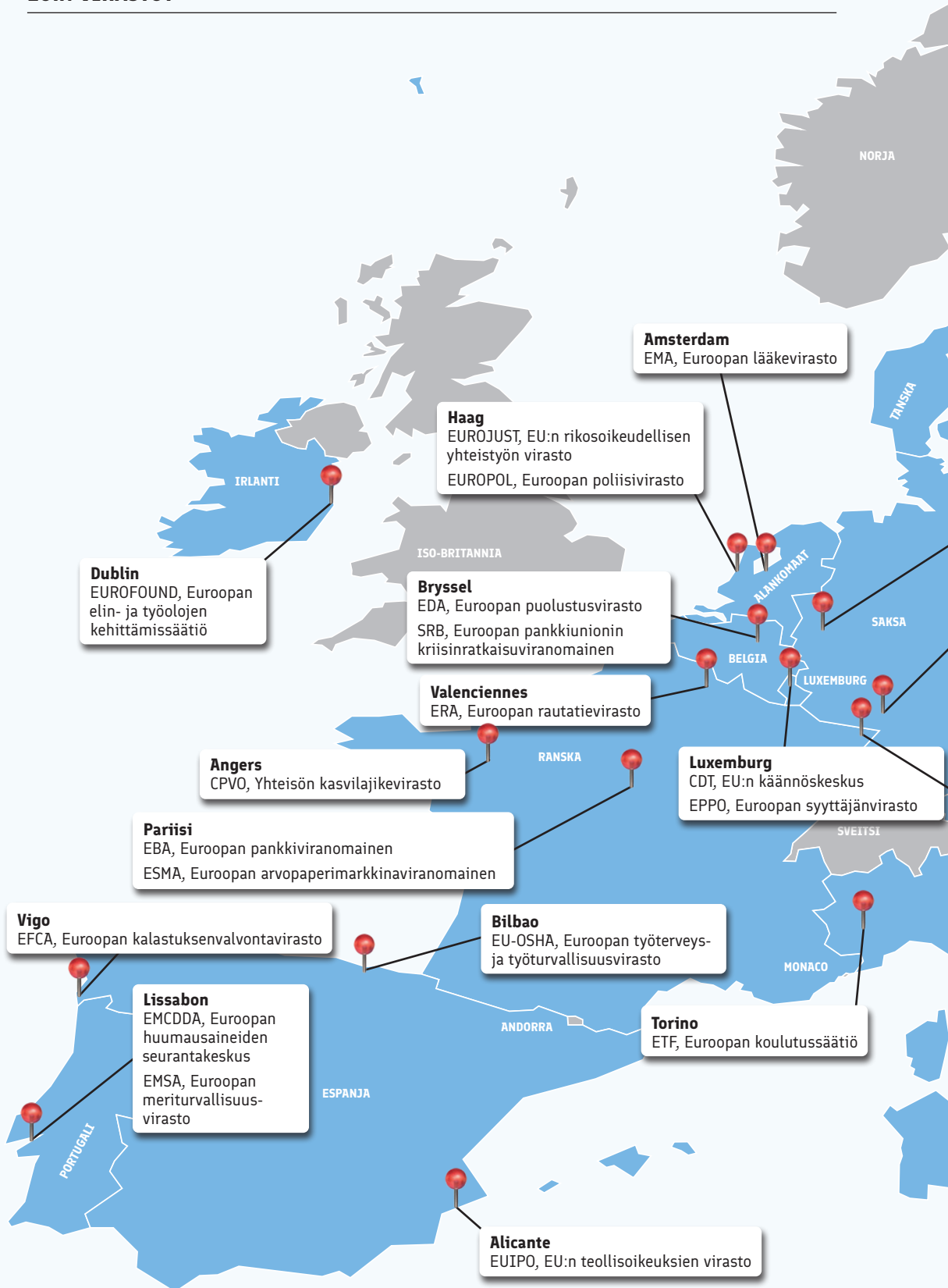
OLAF toimii tiiviissä yhteistyössä jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa tutkiessaan petosepäilyjä.

EUROOPAN PETOSTENTORJUNTAVIRASTO OLAF

Brysselissä toimivan Euroopan petostentorjuntaviraston tehtävänä on nimensä mukaisesti havaita, tutkia ja estää EU:n varoja koskevia petoksia. Näin se huolehtii omalta osaltaan Euroopan kilpailukyvyistä ja pyrkii parantamaan kansalaisten luottamusta EU-toimieliimiä kohtaan. Viraston nimilyhenne OLAF tulee sen ranskankielisestä nimestä ”Office de Lutte Anti-Fraude”. OLAF tekee riippumattomia tutkimuksia, joiden kohteena ovat

EU:n budjetin väärinkäytökset ja korruptio. Budjetin väärinkäytöksiä voi esiintyä EU:n instituutioissa, yrityksissä ja jäsenvaltioiden hallintoelimissä. OLAF tarjoaa jäsenmaille näkemyksensä siitä, tuleeko väärinkäytöksistä aloittaa juridinen prosessi. Sen lisäksi se suosittelee komissiolle, paljonko rahoja pitäisi periä takaisin. Petostentorjuntaviraston pääjohtajana toimii suomalainen Ville Itälä.

Helsinki
ECHA, Euroopan kemikaalivirasto

Tallinna ja Strasbourg
EU-LISA, tietojärjestelmävirasto

Tukholma
ECDC, Euroopan tautienehkäisy- ja valvontakeskus

Riika
BEREC, Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelimen virasto

Kööpenhamina
EEA, Euroopan ympäristökeskus

Vilna
EIGE, Euroopan tasa-arvoinstituutti

Varsova
FRONTEX, Euroopan raja- ja merivartiostovirasto

Köln
EASA, Euroopan lentoturvallisuusturvavirasto

Frankfurt
EIOPA, Euroopan vakuutus- ja lisälääkeviranomaisen

Praha
EUSPA, Euroopan avaruushjelmavirasto

Wien
FRA, Euroopan unionin perusoikeusvirasto

Bratislava
ELA, Euroopan työviranomaisen

Wien
FRA, Euroopan unionin perusoikeusvirasto

Budapest
CEPOL, Euroopan lainvalvontakoulutusvirasto
EIT, Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti

ITÄVALTA

SLOVAKIA

UNKARI

ROMANIA

Ljubljana
ACER, Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto

Tallinna ja Strasbourg
EU-LISA, tietojärjestelmävirasto

Parma
EFSA, Euroopan elintarviketurvallisuuksiviranomaisen

Thessaloniki
CEDEFOP, Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus

Heraklion
ENISA, EU:n verkko- ja tietoturavirasto

Valletta
EASO, Euroopan turvapaikkatukivirasto

EU-asioiden valmistelu Suomessa

Ainutlaatuinen yhteensovittamisjärjestelmä

Suomessa valtionhallintoon on luotu erityinen EU-asioiden yhteensovittamisjärjestelmä.

Sen tarkoitus on varmistaa, että Suomella on yhteen sovitettu ja Suomen yleisiä EU-politiittisia linjauksia vastaava kanta kaikkiin EU:ssa vireillä oleviin asioihin niiden eri käsittelyvaiheissa. Tämä on jäsenmaiden keskuudessa poikkeuksellista. EU-asioiden valmistelu perustuu Suomessa perustuslakiin. Yhteensovittamisjärjestelmään kuuluvat valtioneuvoston kanslian EU-asioiden osasto, toimivaltaiset ministeriöt, EU-ministerivaliokunta, EU-asioiden komitea sekä sen asettamat jaostot.

Ministeriöllä päävastuu valmistelusta

Valmistelutyöt alkavat viimeistään silloin, kun komissio julkaisee lakiehdotuksen ja toimittaa sen neuvostolle ja parlamentille. Päävastuu valmistelusta ja Suomen kannan muotoilemisesta on asiasta vastaavalla ministeriöllä.

Lakiesitykselle nimetään ministeriössä vastuuvirkamies, esimerkiksi maatalousasioissa maa- ja metsätalousministeriön virkamies. Hän aloittaa kannan valmistelun ja ottaa työskentelyssään mahdollisimman laajasti huomioon Suomen EU-politiittiset linjaukset ja asiaosaisten tahojen näkemykset. Vastuuvirkamies laatii komission ehdotuksesta niin sanotun EU-perusmuistion. Perusmuistio sisältää alustavan Suomen kannan ja komission

ehdotuksen pääasiallisen sisällön lisäksi asiakirja- ja kokoustiedot, ehdotuksen oikeudellisen perustan ja päätöksentekomenettelyn sekä arviot taloudellisista ja kansallisista lainsäädännöllisistä vaikutuksista.

EU-ministerivaliokunta on avainlenkki

35 sektorikohtaista valmistelujaostoa tekevät suuren osan käytännön työstä. Jaostot voivat kokoontua suppeassa tai laajassa kokoonpanossa. Suppeaan kokoonpanoon kuuluu ministeriöiden virkamiesten lisäksi virastojen edustajia. Laajaan kokoonpanoon kuuluu myös etujärjestöjen ja sidosryhmien edustajia. Kussakin jaostossa on myös edustaja valtioneuvoston kanslian EU-asioiden osastolta ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksesta.

Jos valmistelujaosto ei löydä ratkaisua, asia siirretään EU-asioiden komitealle. Se käsittelee myös laajoja ja useita ministeriöitä koskevia EU-asioita, kuten komission työohjelmaan vaikuttamista. Lisäksi komitea päättää EU:n toimielimiin ja virastoihin lähetettävistä kansallisista asiantuntijoista. EU-asioiden komiteassa on mukana ministeriöiden, tasavallan presidentin kanslian, oikeuskanslerin viraston, Suomen Pankin ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen edustajat. Sen puheenjohtajana toimii EU-asioiden osaston päällikkö eli EU-asioiden valtiosihteeri.

Koko kotimaisen järjestelmän toimivuudesta huolehtii pääministerin ministeriö eli

valtioneuvoston kanslia ja sen EU-sihteeristö. Hallituksen EU-ministerivaliokunta kokoontuu viikoittain käsittelemään poliittisesti, taloudellisesti ja oikeudellisesti merkittäviä ajankohtaisia EU-asioita. Ministerivaliokunnassa sovitaan Suomen toimintalinjat esimerkiksi neuvoston kokouksiin. Ministerivaliokunnan puheenjohtajana toimii pääministeri. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvissä merkittävissä asioissa Suomen kanta muotoillaan yhdessä tasavallan presidentin kanssa.

Suuri valiokunta käsittelee EU-asiat

Kansalliset parlamentit säätävät lakeja, joilla toimeenpannaan EU-sääntelyä. Suomen eduskunta osallistuu vahvasti EU:n päätöksentekoon jo Suomen perustuslain perusteella. Sen mukaan valtioneuvoston on annettava eduskunnalle tietoja EU-asioiden valmistelusta ja hallituksella on oltava eduskunnan luottamus myös EU-asioista päätettäessä. EU-asiat käsittelee eduskunnassa suuri valiokunta, jolle erikoisvaliokunnat antavat lausuntoja. EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan kuuluvat asiat käsitellään ulkoasiainvaliokunnassa. Ennen jokaista ministerineuvoston kokousta kyseisestä asiasta vastaava ministeri käy suuressa valiokunnassa kertomassa, mitä

asioita neuvostossa käsitellään ja mitkä ovat Suomen kannat. Eurooppa-neuvoston kokouksista suuri valiokunta saa tiedot pääministeriltä.

Eduskunnalla yhä suurempi rooli

Aina kun komissio tekee lakialoitteen, se lähetään jokaisen jäsenmaan kansallisiin parlamenteihin. Niillä on kahdeksan viikkoa aikaa käsitellä aloitetta. Kansallinen parlamentti voi tänä aikana ilmoittaa EU-instituutiolle, että sen mielestä kyseinen lakiesitys ei ole subsidiariteettiperiaatteen mukainen, eli EU ylittää siinä toimivaltuutensa. Tällöin komission on otettava lakiesitys uudelleen harkintaan ja muokattava sitä. Jos yli puolet EU-maiden kansallisista parlamenteista on sitä mieltä, että EU ylittää toimivaltuutensa, neuvoston ja parlamentin on äänestettävä esityksen hyllyttämisestä. Harvoin näin kuitenkaan tapahtuu. Kansalliset parlamentit ovat alkaneet kiinnittää yhä enemmän huomiota EU:n lainsäädäntöaloitteisiin ja toimintaan. Kansalliset parlamentit ovat mukana myös neuvoteltaessa mahdollisista tulevista muutoksista EU-sopimukseen. Samoin niiden vastuulla on valtaosassa jäsenmaita ratifoida EU-sopimukseen tehtävät muutokset. ●

EU-jäsenyyteen liittyvän kansallisen politiikan valmistelu kuuluu eduskunnassa suuren valiokunnan vastuulle.

”MEPPIEN JA KANSANEDUSTAJIEN YHTEISTYÖTÄ TULISI LISÄTÄ”

Muihin jäsenmaihiin verrattuna eduskunnalla on vahva rooli EU-päätöksenteossa. Suomessa jokainen kansanedustaja päättää EU-asioista.

”Eduskunnassa käytännössä kaikki valiokunnat käsittelevät EU-asioita, mutta suuri valiokunta päättää eduskunnan kannan. Sen jäsenenä olen kotimaassakin EU-päätöksenteon tärkeä osa”, toteaa kansanedustaja Merja Kyllönen (vas.).

Kansanedustajat eivät välttämättä aina ymmärrä rooliaan.

”Kansanedustajille tekisi hyvää opetella EU-vaikuttamisen alkeet: miten päätöksenteko EU-instituutioissa toimii, ja miksi on tärkeää pysyä prosessissa mukana alusta loppuun saakka vaikuttaen”, aiemmin meppinä ja liikenneministerinä toiminut Kyllönen huomauttaa.

Esimerkiksi europarlamentin raporttien ja varjoraporttien kuuleminen eduskunnassa auttaisi Kyllösen mukaan ymmärtämään EU-parlamentin vaikutusvaltaa.

”Nyt yksittäisten meppien merkitystä ratkaisuisa ei usein tunnisteta.”

Kyllönen toivoo kansanedustajilta aktiivisempaa osallistumista COSACiin. Kaksi kertaa vuodessa kokoontuva kansallisten parlamenttien EU-valiokuntien ja europarlamentin konferenssi COSAC perustettiin vuonna 1989 vahvistamaan keskinäistä tiedonvaihtoa sekä parlamenttien roolia EU:n päätöksenteossa.

”Kansanedustajien verkostoitumistaidoissa riittää vielä kehittämistä”, toteaa Kyllönen.

Ahvenanmaan maakunnalla on erityisasema EU:ssa. Asema käy ilmi Suomen EU-jäsenyyden liittymissopimuksesta, ja sitä kutsutaan nimellä Ålandsprotokollet. Ahvenanmaalla on erityismääräyksiä muun muassa kiinteän omaisuuden ostamisesta ja oikeudesta harjoittaa elinkeinotoimintaa maakunnassa. Määräykset vahvistavat maakunnan kansainvälisoikeudellisen erityisaseman. Lisäksi Ahvenanmaan aluetta pidetään välillisessä verotuksessa kolmantena alueena, mikä mahdollistaa verovapaiden tavaroiden myynnin Ahvenanmaan ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä matkustaville. Siksi Ahvenanmaan ja Manner-Suomen välillä seilaavilla risteilyaluksilla on mahdollisuus verovapaaseen myyntiin. Ahvenanmaan erityisasema ilmenee myös kansainvälisiä sopimuksia ja EU:n perussopimuksia vahvistettaessa. Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan maakunnan toimival-

taan kuuluvat sopimukset vaativat maakuntapäivien hyväksynnän. EU-asioiden valmistelussa on tärkeää huolehtia Ahvenanmaan maakuntahallituksen osallistumisesta ja tiedonsaannista.

KIRJEITÄ EDUSKUNNALLE

Valtioneuvosto antaa EU-toimintaan liittyviä asioita eduskunnan käsiteltäviksi U-kirjelmillä ja E- sekä UTP-kirjeillä. U-kirjelmiiä laaditaan EU:ssa päätettävistä asioista, jotka sisältönsä puolesta kuuluisivat eduskunnan toimivaltaan, jos Suomi ei olisi EU:n jäsen. E-kirjeillä ministeriö antaa eduskunnalle selvityksiä vireillä olevista EU-asioista, jotka ovat muita kuin lainsäädäntö- ja budjetti-asioita tai kansainvälisiä sopimuksia. UTP-kirjeet koskevat EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Sidosryhmät ovat tärkeä osa päätöksentekoa

Brysselissä on yli 30 000 edunvalvojaa

EU-päätökset vaikuttavat ihmisten, yritysten ja toimialojen arkeen. Lukuisilla tahoilla on paljon arvokasta asiantuntemusta, jota tarvitaan EU-lakien sisältöjä laadittaessa. Tunnetuimpia Brysselissä vaikuttavia sidosryhmiä ovat edunvalvojat eli lobbarit. Arvioiden mukaan Brysselissä työskentelee yli 30 000 edunvalvojaa. He edustavat yrityksiä, toimialoja, ammattiliittoja, kansalaisjärjestöjä, lakifirmoja, akateemisia instituutioita, tutkimuskeskuksia, uskontokuntia, kaupunkeja, alueita ja urheilulajeja. Toimijat vaihtelevat kooltaan yhden naisen tai miehen toimistoista isoihin Euroopan tason kattojärjestöihin ja monikansallisiin konsulttiyrityksiin.

Edunvalvojat löytyvät avoimuusrekisteristä

Edunvalvojen tehtävänä on vaikuttaa heille tärkeisiin lainsäädäntöesityksiin. He tapaavat lakiesitystä suunniteltaessa komission virkamiehiä ja komissaareja ja kertovat heille kokemukseen perustuvaa tietoa, antavat palautetta sekä ilmaisevat huoliaan lainsäädännön sisällyöstä ja sen vaikutuksista.

Lakiesityksen käsittelyvaiheessa lobbareiden kohteena ovat mepit ja ministerineuvostossa vaikuttavat virkamiehet. Ammattimaiset edunvalvojat tietävät tarkoin, missä vaiheessa ja keitä Brysselin tuhansista päättäjäistä on syytä tavoitella. Lobbaus lisää pää-

töksenteon osallistavuutta ja asiantuntevuutta, kunhan edunvalvojat toimivat työssään asianmukaisesti.

Edunvalvoja koskevien määräysten tavoitteena on lisätä luottamusta päätöksentekoprosessiin. Yksi esimerkki on avoimuusrekisteri, johon lobbarin tulee rekisteröityä. Rekisterissä on tiedot edunvalvojista, jotka pitävät yhteyttä EU:n toimielimiin ja päättäjiin. Siitä voi selvittää, mitkä tahot harjoittavat edunvalvontaa, mitä etuja ne ajavat ja miten paljon rahaa edunvalvontaan käytetään. Avoimuusrekisteriin rekisteröityneet sitoutuvat noudattamaan hyvää edunvalvontatapaa. EU-instituutiot järjestävät tapaamisia vain avoimuusrekisterissä mukana olevien kanssa.

Media seuraa EU-päätöksentekoa

Päätöksenteon avoimuuden lisäämisessä auttaa omalta osaltaan myös media. Brysselissä toimii median edustajia, joiden tehtävänä on raportoida, analysoida ja kommentoida EU-päätöksentekoa. EU-instituutioihin rekisteröityneitä toimittajia on noin tuhat. Suomalaisia kirjeenvaihtajia ja EU-toimittajia työskentelee Brysselissä alle 10. Vertailun vuoksi eduskunnasta raportoi pari sataa suomalaistoimittajaa.

Brysselissä ongelmana on usein tiedon runsaus. EU-instituutiot ja lukuisat muut tahot järjestävät tiedotustilaisuuksia ja julkaisevat

uutismateriaalia aamusta iltaan. Brysselissä on tyypillistä keskustella käsiteltävänä olevista asioista toimittajien kanssa ”off-the-record”. Tällöin esimerkiksi virkamies kertoo toimittajille asioista nimettömästi ja toimittaja pitää kirjoittamassaan artikkelissa tietolähteen salassa ja viittaa ”EU-lähteeseen”. ●

”VAIKEINTA TYÖSSÄNI ON PRIORISOINTI”

Kuka olet ja mitä teet Brysselissä?

Olen Saara Koho, 37, ja toimin *Kauppalehden* Brysselin-kirjeenvaihtajana.

Kuinka sinusta tuli *Kauppalehden* EU-kirjeenvaihtaja?

Kauppalehdellä on neljä vakituista kirjeenvaihtajaa (Bryssel, Tukholma, New York ja San Francisco). Pestit ovat kiertäviä ja kestävät pari vuotta. Ne tulevat sisäiseen hakuun. Hain paikkaa kahdesti, ja nyt tärppäsi. Taustaltani olen taloustoimittaja. Brysselissä olemista helpottaa se, että osaan ranskaa.

Millainen on tyypillinen työpäiväsi?

Päiväni ovat hyvin vaihtelevia. Raamin antavat kokoukset: EU-johdajien huippukokoukset, neuvostojen kokoukset, parlamentin täysistunnot, EKP:n rahapolitiikka-kokoukset ja Naton ministerikokoukset. Aina tapahtuu myös yllättäviä asioita, joihin pitää reagoida nopeasti. Välillä on mahdollisuus tehdä pidempiä reportaaseja, henkilöjuttuja tai analyyseja, mutta yleensä työpäivä on tiukkarytmisen uutispäivä.

Mikä on työssäsi parasta? Entä vaikeinta?

Työssäni parasta on uuden oppiminen. Saan olla tekemisissä mielenkiintoisten asioiden ja ihmisten kanssa. EU-ympyrät ovat kansainvälisiä ja täynnä fiksuja ihmisiä. Bryssel on hieno kaupunki. Vaikeinta työssäni on priorisointi. EU:ssa tapahtuu koko ajan valtavan paljon. Yhden ihmisen aika ei riitä kaiken raportointiin. Täytyy miettiä tarkasti, mihin keskittyä, mikä olisi juuri lukijoille olennaista tietoa.

Mitä teet Brysselissä?

Olen Pasi Moisio ja toimin suomalaisten liikennejärjestöjen yhteisen edunvalvontaorganisaation FinMobilityn lobbarina ja toimitusjohtajana Brysselissä. Ensikontaktini Brysseliin oli heti Suomen EU-jäsenyyden alussa 1990-luvun puolivälissä. Minulla ja tiimillämme onkin vahva ja pitkäaikainen yhteistyö EU-toimielimien kanssa. Lisäksi toimimme tiiviisti yhdessä alamme Eurooppa-järjestöjen, kuten kansainvälisen maantieliikennejärjestö IRUN ja autoalan CECRAN kanssa ja jaamme toimitilat Suomen Yrittäjien kanssa. Yhteydenpito on lähes päivittäistä myös muiden Brysselin suomalaistoimijoiden suuntaan. Olen myös Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ETSK:n varajäsen.

Miksi on elinehto olla paikan päällä Brysselissä?

EU-lainsäädäntöön vaikuttaminen on multisosiaalista työtä 24/7-periaatetta noudattaen. Se on myös näkemysten ja kannanottojen myyntiä ja markkinointia. On oltava jatkuvasti vaalittavia verkostoja, jotta pääsee viemään

suomalaisten toimijoiden viestejä, parhaita käytäntöjä ja tavoitteita EU-päätäjille. Tuloksellista vaikuttamistyötä on vaikea tehdä vierailamalla ajoittain Brysselissä.

Tilanteet kehittyvät usein todella nopeasti, ja asioista perillä pysyminen on vaikeaa, jos täytyy välillä lentää takaisin Suomeen. On hyvä, että Brysseliin on tullut lisää pysyviä suomalaisia edunvalvontatoimijoita.

Miten edunvalvontatyö on vuosien varrella muuttunut?

Avoimuus on lisääntynyt valtavasti. Aiemmin virkamiehen ja edunvalvojan välillä oli, jos ei fyysinen, niin ainakin henkinen muuri. Nyt sellaista ei enää ole. EU:n avoimuusrekisterin luominen oli ratkaiseva käänne. Nyt edunvalvojat nähdään Brysselissä enemmän tärkeinä asiantuntijoina. Toinen muutos koskee kieltä. Englanti on EU:n 2000-luvun alun laajentumisen jälkeen valtakieli, eikä sitä edes brexit muuttanut. Yksi asia pysyy: luottamus. Sen saavuttaminen on kaikki kaikessa. On tuotava rohkeasti, avoimesti ja anteeksi pyytelemättä omat ajatukset esille. Edunvalvontatyössä on oltava aina ehdottoman rehellinen. Kun pidät luottamusta yllä, voit olla varma, että EU-lainsäätäjät kuuntelevat viestejäsi.

Lisäksi on keskeistä havaita samanmielisyys edunvalvontateemoissa. Ei ole selvää, että Pohjoismaat olisivat automaattisesti yhtä mieltä aloitteista edes liikenneasioissa. Kumpaan voivat löytyä yhtä lailla esimerkiksi Itä- tai Etelä-Euroopan jäsenmaista – tilanne on perettava tapauskohtaisesti. Tässäkin tarvitaan taas niitä verkostoja.

EU:lla on kolme kotipaikkaa

Bryssel, Strasbourg ja Luxemburg

Belgian Bryssel tunnetaan EU-pääkaupunkina, mutta EU-instituutioilla on itse asiassa kolme kotikaupunkia: Brysselin lisäksi Ranskan Strasbourg ja Luxemburg.

Brysselissä pidetään EU-huippukokoukset ja ministerineuvoston kokoukset kolmea kuukautta lukuun ottamatta. Näinä kolmena kuukautena ministerineuvostot kokoontuvat Luxemburgissa. Myös komissio toimii suurimmaksi osaksi Brysselissä, ja sinne on keskittynyt parlamentin valiokuntien ja poliittisten ryhmien toiminta. Siellä sijaitsevat myös jäsenmaiden EU-edustustot, edunvalvojat, toimittajat ja muut sidosryhmät.

Strasbourgissa pidetään kerran kuussa Euroopan parlamentin neljän päivän pituiset täysistunnot. Luxemburgissa puolestaan sijaitsee parlamentin hallinto eli pääsihteeristö. Jäsenmaiden neuvoston kokoukset järjestetään Luxemburgissa huhti-, kesä- ja lokakuussa. Luxemburgissa sijaitsee myös osa komission toiminnoista, kuten tilastotoimisto Eurostat, sekä osa EU:n toimielimistä, kuten investointipankki ja tilintarkastustuomioistuin. Näiden kaupunkien lisäksi EU-huippukokousten isäntäkaupunkien nimet jäävät usein osaksi EU-kieltä, esimerkiksi Lissabonin tai Nizzan sopimus ja Tukholman ohjelma. Nykyisin tosin viralliset EU-huippukokoukset pidetään aina Brysselissä.

Reissaaminen Brysselin, Luxemburgin ja Strasbourgin välillä on kyseenalaistettu vuosien varrella moneen kertaan. Etenkin parlamentin kuukausittainen matkustus Strasbourgisiin

on monen mielestä rahan ja ajan tuhlausta ja ennen kaikkea ympäristön kannalta kestäväntöntä. Kokoontumispaikat on kuitenkin kirjattu EU:n perussopimuksiin, joita voi muuttaa vain jäsenmaiden yksimielisellä päätöksellä. Ranska ei Strasbourgin asemasta hevin luovu. Toisaalta voi sanoa, ettei instituutioiden hajasijoittelu eroa paljoakaan kotimaisesta aluepolitiikasta.

EU:n hallinto kaipaa lisää suomalaisia

Suuri osa EU-instituutioissa työskentelevistä suomalaisista aloitti uransa maamme liittyessä unionin jäseneksi vuonna 1995 tai muutama vuosi sen jälkeen. Iso osa heistä on pian eläköitymässä. Tyhjäksi jäävät paikat avautuvat kaiken maalaisille hakijoille, sillä maakohtaisia paikkakiintiöitä ei ole.

Suomalaiset hakeutuvat EU-uralle muita jäsenmaita harvemmin. Nuoret suomalaiset ovat jo nyt aliedustettuina Brysselin virkamieskunnassa. Espanjalaisten, italialaisten ja itäeurooppalaisten osuus sitä vastoin kasvaa vuosi vuodelta. Jos eläköityvien tilalle ei saada uusia suomalaisvirkamiehiä, Suomen vaikutusvalta EU-koneistossa pienenee.

Suomalaisilla on paljon annettavaa vaikkapa kiertotalouden kehittämisessä, datataloudessa ja kyberturvallisuudessa myös EU-tasolla. Suomalaista osaamista arvostetaan, samoin kuin suomalaisten ratkaisukeskeisyyttä, perehtyneisyyttä, luotettavuutta ja

aloitteellisuutta. EU-instituutioissa työskentelevät suomalaiset ovatkin edenneet urallaan hyvin, ja moni heistä työskentelee korkeissa EU-viroissa.

Suomalaisten sidosryhmien ja Brysselissä toimivien suomalaisten edunvalvojien kannalta on tärkeää, että suomalaisia on EU-instituutioiden virkamiehissä ja mielellään vielä johtotehtävissä. Lähestyttävyyksensä ja kansallisten erityispiirteiden tuntemus ja ymmärrys ovat merkittäviä etuja, kun tehdään yhteistyötä suomalaisten virkamiesten kanssa.

EU-instituutioiden palkkataso on kotimaiseen verrattuna kilpailukykyinen. EU-instituutioissa perustason työntekijän kuukausipalkat alkavat noin 3 000 eurosta ja korkeakoulututkinnon suorittanut virkamies tienaa 4 500–6 000 euroa kuussa. Palkka voi nousta pääjohtajatasolla etuineen jopa 25 000 euroon. Verovapaita palkat eivät ole. Niistä kannetaan EU:n yhteisöveroa, joka tilitetään EU:n talousarvioon. Veron määrä on palkan koon mukaan 8–45 prosenttia. ●

EU-INSTITUUTIOIDEN HENKILÖSTÖ

Noin kuusi prosenttia EU:n vuosibudjetista käytetään henkilöstö-, hallinto- ja kiinteistökuluihin. Se on suhteellisen vähän, sillä esimerkiksi suomalaisten kuntien kokonaismenoista noin puolet on henkilöstökuluja. EU-instituutioiden palveluksessa työskentelee yhteensä noin 45 000 ihmistä. Suurin osa heistä on komissiossa, jonka tehtävissä on noin 32 000 työntekijää. Parlamentin pääsihteeristöissä ja poliittisissa ryhmissä

työskentelee puolestaan noin 7 500 henkilöä. Heidän lisäksi tulevat parlamentin jäsenet sekä heidän henkilökuntansa. Neuvoston pääsihteeristöissä on noin 3 500 työntekijää. EU-instituutioissa työskentelee suomalaisia pyöreästi 1 300. Komissiossa on töissä noin 550 suomalaista. Heistä 350 on hallintovirkamiehiä, loput ovat assistentteja ja teknistä henkilökuntaa, kuten vahtimestareita tai autonkuljettajia.

”Suomen etu on Euroopan unionin kehittäminen. Siksi Brysselissä tarvitaan enemmän suomalaisia. EU-rekrytointien edistäminen onkin nähtävä osana EU-vaikuttamisen tehostamista.”

– ANDERS ADLERCREUTZ,
Eurooppa- ja omistajaohjausministeri

TÖIHIN EU-TEHTÄVIIN?

EU-tehtäviin pääsee monta reittiä. EU tarjoaa sekä pysyviä virkoja että määräaikaista tehtäviä. Lisäksi palkallinen harjoittelu on hyvä tapa tutustua EU-maailmaan ja saada ”jalka oven väliin”.

Vakituiseen EU-virkaan haetaan osallistumalla henkilöstövalintatoimisto EPSO:n järjestämään kilpailuun. Haku avautuu yleensä joka kevät. Valintaprosessi on nykyisin aiempaa nopeampi ja yksinkertaisempi. Kaikki testit tehdään etäyhteyksin yhden päivän aikana. Testeissä kartoitetaan hakijan EU-tietoutta sekä sanallista, numeerista ja loogista päättelykykyä. Valintaprosessin läpäisevät hakijat pääsevät niin kut-

sutulle EPSO:n varallaololistalle ja sitä kautta rekrytointihaastatteluihin.

Tehtäviin voivat hakea EU:n kansalliset, jotka puhuvat vähintään kahta EU:n virallista kieltä, esimerkiksi suomea ja englantia. Lisäksi hakijalla tulee olla kilpailuun sopiva koulutus ja työkokemus. Työtä on monen tasoisille taitajille opintonsa vasta päättäneistä kokeneisiin konkareihin ja monien alojen osaajille energiasta kauppapolitiikkaan ja viestinnästä tulkkaukseen. Suurin osa tehtävistä on Brysselissä ja Luxemburgissa, minkä lisäksi EU:lla on erilaisia työtehtäviä myös paikallisissa edustustoissa EU-maissa sekä ympäri maailmaa.

Unionin kielet

24 virallista kieltä

Kieli on näkyvin kulttuurin ilmenemismuoto. Kielet ovat myös erottamaton osa eurooppalaista identiteettiä. Unionin tunnuslause on ”moninaisuudessaan yhtenäinen”, ja kielellisen monimuotoisuuden kunnioittaminen onkin yksi EU:n perusarvoista. Se on myös tärkeä tekijä Euroopan kilpailukyvyille, sillä kyky kommunikoida usealla kielellä on iso voimavara yksittäisille ihmisille ja yrityksille. Tavoitteena on, että jokainen EU-kansalainen osaisi äidinkieltänsä lisäksi kahta vierasta kieltä.

EU:ssa on 24 virallista kieltä, jotka on vahvistettu asetuksessa. Asetusta muutetaan tarvittaessa lisäämällä uusia virallisia kieliä aina, kun uusia jäsenvaltioita liittyy unioniin. Kaikki viralliset kielet ovat yhdenvertaisia. EU-instituutiot viestivät jäsenvaltioiden kanssa niiden omalla kielellä. Kaikki viralliset asiakirjat käännetään ja keskustelut tulkataan. Monikielisyyden tavoitteena on tehdä EU:n toimielimistä helpommin lähestyttäviä ja avoimempia kaikille. Myös europarlamentaarikoilla on oikeus käyttää työssään valitsemaansa virallista kieltä.

Englanti on EU:n valtakieli

EU:n 24 virallisesta kielestä saadaan yhteensä 552 mahdollista kieliyhdistelmää, sillä jokaisesta kielestä voidaan kääntää 23 muuhun kieleen. EU-instituutioissa työskentelee 4 300 kääntäjää ja noin tuhat tulkkia sekä juristilingvistejä, jotka huolehtivat, että lakitekstien laatu on mahdollisimman korkea kaikilla unionin kielillä. Kaikkien kielipalvelujen

arvioidut kustannukset kaikissa EU:n toimielimissä ovat alle prosentti EU:n yleisestä talousarviosta.

Vaikka viralliset asiakirjat käännetään ja keskustelut tulkataan, hyvällä kielitaidolla on suuri merkitys EU-instituutioissa. Suuri osa virkamiesten ja päättäjien työstä koostuu epävirallisesta vaikuttamisesta. Se vaatii kielitaitoa. EU:n sisäisessä neuvottelussa ja viestinnässä käytetään englantia, ranskaa ja saksaa. Valtakieli on englanti. Suuri osa dokumenteista julkaistaan ensin englanniksi. Englantia äidinkielenään puhuvilla tai sitä osaavilla on siis selvä etulyöntiasema. Englannin asema työkielenä vahvistui erityisesti vuoden 2004 jälkeen, kun unioniin liittyi useita Itä-Euroopan maita. Vaikka Britannia erosi unionista, englannin valta-asema ei ole horjunut. Pohjoismaiden ohella etenkin Itä-Euroopan jäsenmaissa ranskan osaajia on liian vähän. Englanti on virallinen kieli myös kahdessa jäsenmaassa: Maltalla ja Irlannissa.

EU-jargon on tarttuvaa

”MFF mahdollistaa 15 prosentin siirron pilareiden I ja II välillä. EPP vaatii riittäviä resursseja CEF-instrumentille ja PRY:lle.” EU on kuuluisa lyhenteistä ja koukeroisista käsitteistä. Harva esimerkiksi lähtee lomalle ”kolmanteen maahan”, kuten unionin ulkopuolisia valtioita kutsutaan EU-kielessä. Kuten kaikkien ammattikielten kohdalla EU-asioiden parissa työskentely tekee helposti sokeaksi jargonille. Hyvä ohjenuora on, että EU-termejä voi käyttää vain, jos selittää niiden merkityksen tai jos tietää, että käsitteet ovat kuulijoille tuttuja. ●

Millainen on tyypillinen työpäiväsi?

Tulkkaan paljon neuvoston työryhmien kokouksia. Ne kestävät kello kymmenestä puoli seitsemään illalla, joskus myöhempään. Saavun paikalle hyvissä ajoin tutustuakseni kokouksen asiakirjoihin. Ne saa usein vasta paikan päällä. Luottamuksellisimmat paperit tuodaan juuri ennen kokousta ja haetaan kokouksen jälkeen pois. Samassa tulkkausko-pissa työskentelee useampi tulkki. Jos tulkattavia kieliä on yli kuusi, tulkkeja on kolme. Muutoin yleensä kaksi. Kunkin tulkkausvuoro kestää enintään 30 minuuttia kerrallaan. Itse tulkkaan ranskasta ja englannista suomeen sekä suomesta englanniksi. Meitä suomen kielestä tulkkaavia konferenssitulkkeja työskentelee Brysselissä noin 40.

Mikä työssäsi on kaikkein haastavinta? Entä antoisinta?

Tulkit toimivat reaaliajassa. Meidän täytyy kuunnella ja puhua samanaikaisesti. Vaikeinta on tulkata ihmisiä, jotka puhuvat kokouksessa nopeasti ja suoraan paperista. Hyviä puolia on paljon. Jokainen päivä on erilainen, ja työ on mielenkiintoisella tavalla haastavaa ja opettavaista. Tässä vaaditaan hyvää yleistietoa, ja lyhyessä ajassa pitää perehtyä hyvin erilaisiin aiheisiin. Saan tuottaa palvelua, jonka avulla ihmiset ymmärtävät toisiaan. Tulkkaus voi olla ratkaisevan tärkeää kokouksen onnistumisen kannalta.

Miten työsi on muuttunut?

Olen toiminut tulkkina Brysselissä vuodesta 2010. Tänä aikana englannin kielen käyttö kokouksissa on lisääntynyt. Joskus omalla äidinkielellä puhuminen voi kuitenkin olla kaikille osapuolille paras ratkaisu.

Miten pääsee tulkiksi EU-instituutioihin?

Reittejä on useita. Itse opiskelin ensin yliopistossa maisterin tutkinnon ranskan kielen kääntämisestä ja tulkkauksesta ja konferenssitulkkauksen erikoistumisopinnot. Sitten oli mahdollista osallistua kokeeseen, jonka kautta voi päästä EU-instituutioihin freelancer-tulkiksi. Pääsin kokeesta läpi. Työtä voi hakea myös riittävällä työkokemuksella.

UNIONIN 24 VIRALLISTA KIELTÄ

bulgaria, englanti, espanja, hollanti, iiri, italia, kreikka, kroatia, latvia, liettua, malta, portugali, puola, ranska, romanian, ruotsi, saksa, slovakki, sloveeni, suomi, tanska, tšekki, unkari, viro

3

EU ja talous

Taloudellinen yhteistyö on EU:n perusta ja tänäkin päivänä jäsenmaiden vahvin yhdistäjä. Yli 30 vuotta vanhat yhteiset sisämarkkinat ovat unionin vaurauden moottori. Sisämarkkinat ei ole sanana kovin vetovoimainen, mutta vetoa ja voimaa niissä on. EU:n sisämarkkinat ovat maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen menestystarina.

EU maksaa suomalaiselle alle 50 senttiä päivässä. Sillä jokainen suomalainen yritys ja kuluttaja saa vapaan pääsyn noin 450 miljoonan ihmisen markkinoille, pääosin yhteisellä valuutalla ja ilman tulleja. Sisämarkkinat tuovat Suomeen tuottavaa työtä ja mahdollistavat osaltaan hyvinvointivaltiomme toiminnan. EU:n yhteisten markkinoiden päälle on vuosikymmenten saatossa rakentunut kattava talouspolitiikka. Mitä kaikkea se pitää sisällään?

EU:n vaurauden perusta

EU:n neljä vapautta

Sisämarkkinat ovat yksi EU:n tärkeimmistä saavutuksista rauhan ja vakauden jälkeen. Jäsenmaiden välisen vapaan kilpailun ja kaupan rajoitukset on poistettu, ja sen ansiosta elintaso Euroopassa on noussut. Tutkimusten mukaan olisimme bruttokansantuotteella mitattuna 20 prosenttia nykyistä köyhempiä ilman yhteisiä markkinoita.

Sisämarkkinoiden perustan muodostavat niin sanonut neljä vapautta eli henkilöiden, tavaroiden, pääoman ja palveluiden vapaa liikkuvuus EU-maiden välillä. Neljän vapauden lisäksi EU:lla on sektorikohtaista sääntelyä, jolla varmistetaan, että mahdollisimman monet yritykset ja kuluttajat hyötyvät sisä-

markkinoista. Jäsenvaltiot ovat purkaneet veroesteitä yhdenmukaistamalla arvonlisäverokantoja ja sopineet esimerkiksi vähimmäisverokannoista, jotta jäsenmaiden välinen kilpailu ei vääristyisi. Toinen esimerkki sektorikohtaisesta sääntelystä ovat julkiset hankinnat. EU-direktiivien mukaisesti EU:n alueelle sijoittautuneet toimijat voivat kilpailla minkä tahansa jäsenmaan julkisista hankinnoista. Ne ovat iso osa taloutta: 19 prosenttia EU:n bruttokansantuotteesta.

Tulliliitosta sisämarkkinoiksi

Heti Euroopan talousyhteisön perustamisen jälkeen sen jäsenet sopivat tulliesteidен poistamisesta maiden väliltä ja yhteisen tullitariffin

NÄIN EU:N SISÄMARKKINAT HYÖDYTTÄVÄT SINUA

- Taloudellista hyvinvointia: suomalaisen kotitalouksien keskitulo on noussut sisämarkkinoiden ansiosta vuositasolla arviolta 1 020–1 450 eurolla.
- Kilpailukykyisiä hintoja: sisämarkkinat ovat laskeneet hintoja ja laajentaneet valikoimia. Esimerkiksi palvelumarkkinoiden avaaminen on laskenut puheluiden ja lentolippujen hintoja Euroopassa roimasti. Verko-ostoksia voi tehdä ilman maantieteellisiä rajoituksia.
- Turvallisuus taattu: kaikki sisämarkkinoilla myytävät tuotteet täyttävät tiukat laatukriteerit sekä työvoiman ja ympäristön suojelua koskevat EU-vaatimukset.
- Vauhtia liiketoimintaan: sisämarkkinat tarjoavat yrityksille pääsyn maailman suurimmalle sisämarkkina-alueelle. EU:n sisäinen ja ulkoinen kauppa on kooltaan lähes kolmanneksen koko maailman kaupasta.
- Vapautta vaihtaa maisemaa: kuluttajat voivat asua, opiskella, työskennellä ja viettää eläkepäiviä missä tahansa EU-maassa.
- Vahvoja ratkaisuja: sisämarkkinoiden ansiosta EU-maat voivat yhdessä ratkoa kriisejä ja ilmastonmuutoksen ja tekniikan kaltaisia haasteita.

soveltamisesta yhteisön ulkopuolelta tuotaviin tuotteisiin. Tulliliitto astui voimaan vuonna 1968.

Tullimaksut ovat kuitenkin vain yksi kaupan esteiden muoto. Euroopan maiden välistä kauppaa haittasivat 1970-luvulla lukuisat muut muurit: tekniset vaatimukset, terveys- ja turvallisuusstandardit, ammattien harjoittamisoikeuteen sovellettavat kansalliset säännöt sekä kaupan valvonta. 1980-luvulla Jacques Delorsin johtama komissio asetti tavoitteeksi, että kaikki fyysiset, tekniset ja verotukseen liittyvät vapaan liikkuvuuden esteet piti kumota Euroopan talousalueelta seitsemän vuoden kuluessa. Suunnitelmasta tuli totta 1.1.1993.

Yli 30 vuotta vanhat EU:n sisämarkkinat ovat monikasvoinen ja monimuotoinen kokonaisuus. Niiden voi ajatella pitävän sisällään neljä vapautta, oikeuden harjoittaa liiketoimintaa sekä yhteisen sääntelyn ja yhteiset

instituutiot. Lähes kaikilla sisämarkkinoita koskevilla politiikoilla on vahva kytkös muuhun EU-sääntelyyn, kuten talous- ja rahaliiton syventämiseen tai digitaalisiin sisämarkkinoihin. Sisämarkkinoilla on laaja kannatus sekä jäsenmaiden että kansalaisten keskuudessa. Suosio on viime aikoina kasvanut, sillä brexit herätti monen huomaamaan, kuinka merkittävät toimivat sisämarkkinat ovat Euroopan taloudelle ja yhteistyölle. Suomen kaltaiselle pienelle, viennistä riippuvaiselle jäsenmaalle toimivat sisämarkkinat ovat kaikki kaikessa. Myös Norja, Liechtenstein ja Islanti pitävät sisämarkkinoita niin tärkeinä, että ne ovat sisällyttäneet sisämarkkinasäännökset osaksi omaa lainsäädäntöään. Nämä maat maksavat runsaskätisesti pääsystä EU:n sisämarkkinoille. Esimerkiksi Norjan maksama summa on ollut viime vuosina yli 860 miljoonaa euroa, eli maa on yksi EU:n suurimmista nettomaksajista ilman äänivaltaa.

DIJONIN LIKÖÖRI JA VASTAVUORAINEN TUNNUSTAMINEN

EU-maat ovat sopineet, että ne tunnustavat toistensa kansalliset säännöt tuotteiden myynnissä. Tämä niin sanottu vastavuoroisen tunnustamisen periaate on ratkaisevan tärkeää sisämarkkinoiden toiminnalle. Periaate näki päivänvalon vuonna 1979, kun Euroopan unionin tuomioistuim päätettiin, että tuotetta, joka on valmistettu ja jota myydään laillisesti yhdessä EU-maassa, on voitava myydä missä tahansa muussa jäsenvaltiossa. Tapaus koski ranskalaista Cassis de Dijon -mustaherukkalikööriä. Saksa ei sallinut sen myyntiä Saksassa, koska Cassis de Dijonissa on alkoholia 20 tilavuusprosenttia ja Saksassa alle 25-pro-

senttisiä alkoholijuomia ei saanut myydä likööriinä.

Periaate pitää, ellei tuote tai palvelu aiheuta uhkaa kansalaisten terveydelle, sääntelylle tai turvallisuudelle. Esimerkiksi suomalaisia Jopo-pyöriä pitää voida myydä ja käyttää myös Belgiassa, vaikka Belgian lainsäädäntö vaatii polkupyöriin käsijarrut. Palveluiden osalta EU-maat tunnustavat vastavuoroisesti kansallisia sääntöjä, jotta ihmiset voivat harjoittaa esimerkiksi oikeusalan, lääketieteen, matkailualan sekä pankki- ja vakuutusalan ammatteja muuallakin kuin tutkinnon suoritusmaassa.

Sisämarkkinat kaipaavat puolustajia

Sisämarkkinoiden perustamisesta on kulunut yli 30 vuotta, mutta yhteismarkkinat eivät ole vielä valmiit. Lukuisat esteet haittaavat yhä niiden toimintaa. Yksi ongelmista koskee sovitun EU-lainsäädännön puutteellista toimeenpanoa jäsenmaissa. Komission laskujen mukaan Euroopan talous saataisiin kasvamaan saman tien useita prosentteja, jos sovitut sisämarkkinalainsäädäntö toimeenpantaisiin jäsenmaissa. Esimerkiksi EU:n palvelumarkkinat kilpailulle avaavan palveludirektiivin käyttöönotto nostaisi EU:n bruttokansantuotetta kaksi prosenttia eli satoja miljardeja euroja vuodessa. Jo vuonna 2006 sovitulla direktiivillä poistetaan palveluiden kaupan esteitä EU:ssa, mutta monesti jäsenmaat haluavat edelleen suojella kansallisia palvelumarkkinoitaan.

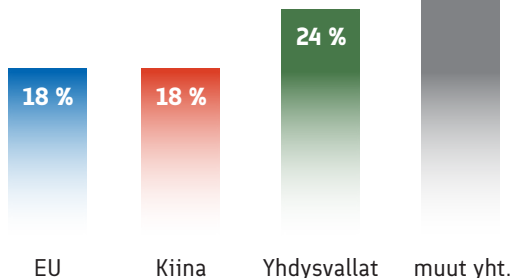
Sisämarkkinat kaipaavat myös syventämistä palveluiden, tavaroiden, verotuksen ja teollisuusverkostojen osalta. Jäsenmaat tunnustavat nykyään helpommin esimerkiksi

SOLVIT

SOLVIT-verkosto auttaa maksutta EU-maiden kansalaisia ja yrityksiä EU-oikeuksia koskevissa ongelmissa. Tyypillisiä SOLVIT-tapausten aiheita ovat esimerkiksi ammattipätevyden tunnustaminen, ajoneuvojen rekisteröinti ja ajokortin myöntäminen, perhe-etuuksien ja opintulorajien hakeminen, yritystoiminta ulkomailla ja verotusongelmat. Vuonna 2021 SOLVIT selvitti yli 80 prosenttia tuhansista ongelmatapauksista.

Euroopan talous globaalissa vertailussa

Osuus maailman bkt:stä
vuonna 2022

toisessa jäsenmaassa hankitut ammatilliset pätevyudet, mutta samaan aikaan toisaalla ne pystyttävät uusia kotimaista tuotantoa suojelevia muureja rajoilleen. Jäsenmaiden välinen tavaroiden ja palveluiden kauppa kärsii yhä avoimuuden puutteesta. Koronapandemia lisäsi ongelmia. Vaikeuksia on myös julkisten hankintojen reiluudessa, sillä jäsenmaat suosivat vieläkin helposti oman maansa toimijoita. Komissio käynnistääkin vuosittain useita rikkomuskannemenettelyitä.

Eurooppa tarvitsee sisämarkkinoidensa voimaa tulevaisuudessa entistä enemmän. Eurooppa oli vielä vuonna 2007 selkeästi maailman suurin talous. Näin ei ole enää. Yhdysvallat on jo selkeästi maailman suurin talous, ja Euroopan edelle on kiilannut myös Kiina.

EU:n sisäinen tavaravienti

RIKKOMUSMENETTELY

Jos Euroopan komissio epäilee, että jokin jäsenmaa rikkoo EU-lakia, se pyrkii ratkaisemaan asian ensin keskustelemalla. Jäsenmaa voi korjata ongelman EU:n lainsäädännön mukaiseksi. Aina jäsenmaa ei kuitenkaan ole komission kanssa samaa mieltä. Silloin käynnistyy virallinen monivaiheinen rikkomusmenettely. Esimerkiksi vuonna 2022 niitä oli käynnissä reilut 700. Tyypillisiä aloja ovat liikenne, palvelut ja ympäristö.

1. Virallinen ilmoitus: jäsenmaalla on kaksi kuukautta aikaa esittää komissiolle kommenttinsa kyseisestä EU-lakia koskevasta ongelmasta.

2. Perusteltu lausunto: jos komissio ei saa vastausta tai se on epätydyttävä, komissio perustelee, miksi jäsenmaa on

rikkonut EU-lainsäädäntöä. Jäsenmaan on kahdessa kuukaudessa ryhdyttävä komission lausunnon edellyttämiin toimiin.

3. EU:n tuomioistuimen käsittely:

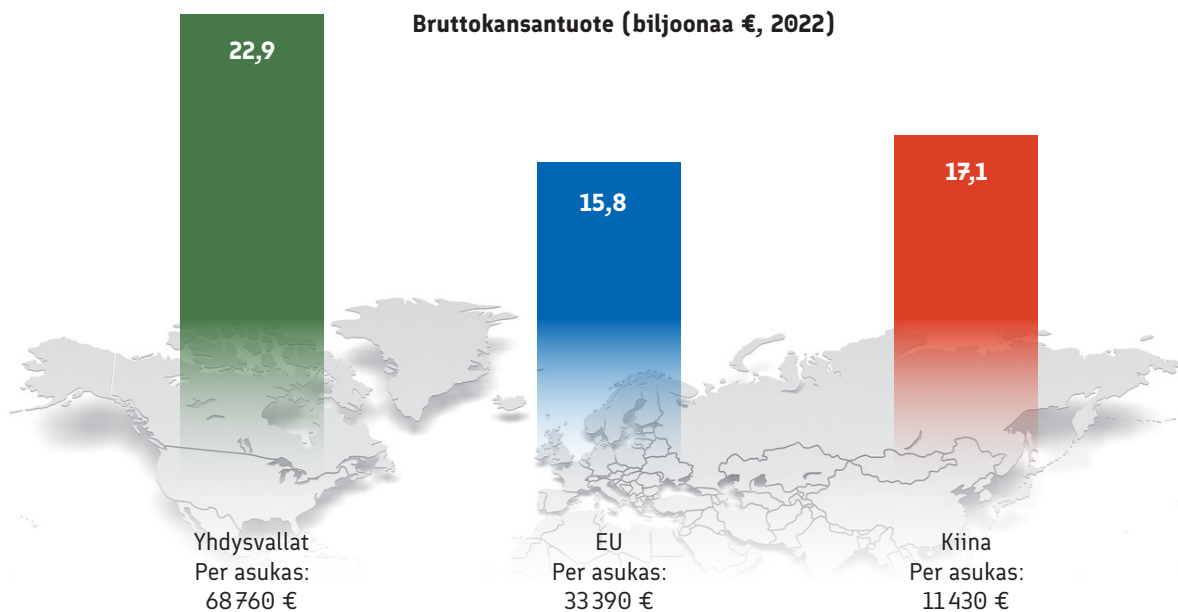
jos komissio ei vielä kukaan saa vastausta tai se on epätydyttävä, asia viedään EU-tuomioistuimeen. Tuomioistuin voi määrätä jäsenmaalle uhkasakon.

4. EU:n tuomioistuimen päätös:

tuomioistuin päättää, onko jäsenmaa rikkonut EU-lainsäädäntöä. Käsittelyaika on keskimäärin kaksi vuotta.

5. EU:n tuomioistuimen uusi käsittely:

jos jäsenmaa ei noudata tuomioistuimen päätöstä, komissio lähettää toisen virallisen huomautuksen ja palauttaa asian tarvittaessa tuomioistuimeen.

EU:n polku digitaaliselle vuosikymmenelle

EU:n tavoitteena on, että digitaalinen elämä on kaikille turvallista, helppoa ja perusvapauksia kunnioittavaa. EU on sitoutunut luomaan kansalaisille ja yrityksille turvallisen digitaalisen ympäristön, joka samalla lisää Euroopan digitaalista itsenäisyyttä.

EU:n vuonna 2021 perustetun digitalisaatio-ohjelman nimi on Polku digitaaliselle vuosikymmenelle. Etusijalla ohjelmassa ovat digitaidot ja digikoulutus. Ohjelman tavoitteena on kerryttää eurooppalaisten digiosaamista, kasvattaa teknologioiden käyttöönottoa yrityksissä, digitalisoida julkiset palvelut sekä rakentaa kestävä ja turvallinen digi-infra.

EU:n digitavoitteet 2030

Perustason digitaidot omaavien aikuisten osuus

Nyt: 56 %

Tavoite v. 2030: 80 %

Tieto- ja viestintäteknologian asiantuntijat

Nyt: 8,4 miljoonaa

Tavoite v. 2030: 20 miljoonaa

5G-verkon kattavuus

Nyt: 14 %

Tavoite v. 2030: 100 % asutuista alueista

Tekoäly käytössä yrityksissä

Nyt: 25 %

Tavoite v. 2030: 75 %

Digimaailmaa on vaikea säännellä

Perinteiset *offline*-sisämarkkinat ovat olleet olemassa jo vuosikymmeniä, mutta digitaalisten sisämarkkinoiden rakennusurakka on vasta alussa. Digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämisessä on pohjimmiltaan kyse siitä, että poistetaan kansalliset esteet verkossa tapahtuvilta transaktioilta.

Digitaalisen maailman sääntely on kuitenkin perinteisiä markkinoita vaikeampaa. Samoien sääntöjen on periaatteessa pädeittävä kummassakin, mutta digitaalisuus on tehnyt mahdolliseksi monia sellaisia palveluita, joita ei ennen ollut olemassakaan. Esimerkiksi taksipalveluiden kaltainen paikallinen asia on taksisovellusten myötä noussut eurooppalaiseksi kysymykseksi. Tämä kehitys edellyttää EU-lakeja pilvipalvelujen, sisällön rajat ylittävän saatavuuden ja rajattoman mobiilidatan siirron kehittämiselle, mutta samalla on turvattava yksityisyyden ja henkilötietojen suoja ja verkkoturvallisuus. Digimaailman sääntelyssä onkin ratkottava satoja esteitä ja yksityiskohtia, jotta sisämarkkinat saadaan toimimaan – mahdollistaen innovaatiot mutta samalla välttäen yhteiskunnalliset ongelmat.

Eurooppalaisia pelisääntöjä muodostetaan hitaasti mutta varmasti. Datan hyödyntämistä, tekoälyä ja kyberturvallisuutta koskevien säädösten tavoitteena on luoda digitaalisesta toimintaympäristöstä mahdollisimman toimiva, turvallinen ja oikeudenmukainen. Esimerkkejä sääntelystä ovat digipalvelusäädös ja digimarkkinasäädös, jotka muokkaavat digitaalisia sisämarkkinoita tulevina vuosina. ●

”YRITYKSILLE ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ SÄÄNNÖT OVAT MAHDOLLISIMMAN LAAJASTI SAMAT”

Millä tavoin EU vaikuttaa Wärtsilän liiketoimintaan, yhdyskuntasuhteista vastaava johtaja Kari Hietanen?

Euroopan unioni vaikuttaa laajasti yritysten toimintaan: EU paitsi määrittelee laajasti yrityksiä koskevaa sääntelyä, myös muokkaa laajemmin yritysten koko toimintaympäristöä. EU:n päätökset muovavat markkinoita niin Euroopassa kuin laajemmin globaalisti. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän on otettava EU huomioon lähes kaikessa päätöksenteossa.

Yksi esimerkki on ilmasto- ja energia-politiikka. EU on globaali ilmastojohtaja ja luo mahdollisuuksia uusien teknologioiden tuomiseen markkinoille. Toisaalta EU asettaa myös velvollisuuksia. Yhtenäiset säännöt ja tavoitteet ovat teollisuudelle tärkeitä. Ilman EU:ta yrityksiä pitäisi Euroopassa sopeutua 27 maan omiin, alati vaihtuviin sääntöihin, mikä olisi hankalaa ja aiheuttaisi lisäkustannuksia. Tuotteita ja palveluita ei voi globaalissa taloudessa räätälöidä erikseen jokaiseen maahan. Siksi Wärtsilän kaltaisille yrityksille on tärkeää, että säännöt ovat mahdollisimman laajasti samat.

Miksi ja miten Wärtsilä pyrkii vaikuttamaan EU-päätöksentekoon?

Wärtsilälle on tärkeää osallistua aktiivisesti toimialaa koskevaan keskusteluun. Tapaamme päättäjiä Brysselissä ja teemme yhteistyötä monien EU-tason järjestöjen kanssa. Keskustelemme EU-päätäjien kanssa sekä horisontaalisista teemoista, kuten Euroopan kilpailukyvyistä ja innovaatioista, että yksityiskohtaisista lakiteksteistä. EU-päätäjät ovat erityisesti kiinnostuneita teknologiaan liittyvistä näkemyksistämme ja asiantuntemuksestamme. Kummatkin osapuolet hyötyvät vuoropuhelusta: päättäjät haluavat kuulla, mitä teknologisia ja kaupallisia ratkaisuehdotuksia yrityselämällä on, ja Wärtsilä pysyy selvillä siitä, millaisia linjauksia EU-päätäjät suunnittelevat.

ESIMERKKEJÄ EU:N DIGISÄÄDÖSTEN VAIKUTUKSESTA ARKEESI

Avoimen datan direktiivi

Säädös mahdollistaa julkisen hallinnon ja julkisella rahoituksella rahoitettujen tietojen saatavuuden avoimena datana sekä datan uudelleenkäytön kaupallisiin tai ei-kaupallisiin tarkoituksiin. Yksi esimerkki ovat julkisin varoin laaditut tutkimukset.

Datanhallinta-asetus

Asetus lisää ja yhtenäistää datan saatavuutta ja sen jakamista EU:n alueella. Datan sisämarkkinat mahdollistavat muun muassa uusia liikkuvuusratkaisuja ja yksilöllisempää lääketiedettä. Esimerkiksi reaaliaikaisten navigointipalvelujen avulla voidaan välttää jopa 730 miljoonan tunnin hukkaaminen liikenneruuhkissa EU-maissa.

Digimarkkinasäädös

Turvaa digitaalisten tuotteiden ja palveluiden korkean laadun, kohtuulliset hinnat sekä käyttäjien valinnanvapauden. Asetus asettaa EU:n alueella toimiville markkinoiden ”portinvartijoille” eli suurille alustapalveluita tarjoaville yrityksille velvoitteita ja kieltoja. Tavoitteena on varmistaa, etteivät digitaaliset markkinat keskity täysin suurimpien alustayritysten haltuun.

Digipalvelusäädös

Mahdollistaa avoimemmat ja turvallisemmat digipalvelut sekä suojelee perusoikeuksia ja ilmaisunvapautta. Asetus lisää verkkoalustoiden huolellisuusvelvollisuuksia ja valvontaa, minkä ansiosta kuluttaja törmää harvemmin laittomiin sisältöihin ja disinformaatioon.

Eurooppalainen digitaalinen identiteetti

Mahdollistaa luotettavan ja turvallisen digitaalisen tunnistautumisen kaikille EU:n kansalaisille, asukkaille ja yrityksille.

Geoblokkauskielto

Voit ostaa Suomessa verkkokaupasta esimerkiksi leivänpaahtimen samaan hintaan kuin Saksassa asuva serkkusi, eikä sinun tarvitse maksaa Tallinnan-laivalipusta virolaisia enempää. Geoblokkauskiellon mukaan EU-asiakkaita ei saa syrjiä nettikaupassa kielen, kansallisuuden tai asuinpaikan perusteella.

Kyberturvallisuus

EU:n laajuinen tuotteiden ja palveluiden kyberturvallisuussertifiointi parantaa niiden sietokykyä kyberuhkia vastaan ja auttaa kuluttajia valitsemaan kyberturvallisia laitteita.

Tekijänoikeuksien kunnioitus

Verkossa toimivien alustapalveluiden on hankittava tekijänoikeuslupa tarjoamaansa sisältöön ja maksettava sisältöjen oikeudenhaltijoille tekijänoikeuskorvaus.

Tekoälysäädös

Tavoitteena on muodostaa EU:sta tekoälyn kehittämiseksi ja soveltamiseksi suotuisa ympäristö, joka pohjautuu EU:n arvoihin ja suojelee kansalaisia riskitapauksissa. Terveyttä, turvallisuutta ja perusoikeuksia uhkaavat haitalliset tekoälykäytänteet kielletään.

Tietosuojasetus GDPR

Yritysten ja organisaatioiden on noudatettava tiukkoja vaatimuksia kerätessään, säilyttäessään ja hallinnoidessaan henkilötietojasi. Vaatimukset koskevat myös EU:n ulkopuolisia organisaatioita, jos ne käsittelevät EU-maissa asuvien ihmisten tietoja.

Euroopan yhteinen valuutta

Näin euro syntyi

Yhdysvallat päätti vuonna 1971 irrottaa dollarin arvon virallisesta kullan hinnasta. Tähän päättyi kiinteiden vaihtokurssien järjestelmä. Vastineeksi silloisen Euroopan talousyhteisön jäsenmaat perustivat vuonna 1979 Euroopan valuuttajärjestelmän.

1990-luvun alussa EU:n jäsenmaat päättivät luoda eurooppalaisen talous- ja rahaliiton. Siihen kuuluvilla mailla olisi yhteinen valuutta ja keskitetty rahapolitiikka. Talous- ja rahaliitto EMU (Economic and Monetary Union) perustettiin vuonna 1992 Maastrichtin sopimuksella. Ensimmäistä kertaa sitten Rooman valtakunnan aikojen Euroopalla oli yhteinen raha.

Yhteisen rahan uskottiin sitovan Euroopan taloudellisen moottorin Saksan kiinni yhdenytymiskehitykseen, lisäävän talouden ennakoitavuutta ja tehokkuutta sekä suojaavan euro-maita devalvaatioilta ja keinottelijoiden hyökkäyksiltä. Tätä kautta yhteisvaluutan toivottiin nostavan kaikkien eurooppalaisten elintasoja ja hyvinvointia sekä rakentavan yhteistä eurooppalaista identiteettiä. EMUN ensimmäisessä vaiheessa lopetettiin valuuttasääntely, lisättiin keskuspankkien yhteistyötä ja taloudellista lähentymistä ja otettiin käyttöön ECU (Euroopan valuuttayksikkö, euron edeltäjä).

Toisessa vaiheessa Frankfurtiin perustettiin Euroopan rahapoliittinen instituutti, kiellettiin julkisen sektorin keskuspankkirahoitus, yhdenmukaistettiin jäsenmaiden rahapolitiikkaa sekä edettiin kohti kansallisten keskuspankkien riippumattomuutta.

Viimeisessä vaiheessa vuonna 1999 euro-maiden valuuttakurssit kiinnitettiin toisiinsa. Yhteinen valuutta päätettiin nimetä euroksi. Euro otettiin käyttöön kaikissa maksuissa vuonna 2002, jolloin laskettiin liikkeeseen eurosetelit ja -kolikot. Euroopan rahapoliittisen instituutin tehtävät siirtyivät Euroopan keskuspankille. EKP on siitä lähtien vastannut Euroopan rahapolitiikasta.

Suomi oli eurossa mukana heti sen perustamisesta lähtien. Suomessa euron tärkeimpinä etuina pidettiin valuutanvaihdon kustannusten pienenemistä, kilpailun lisääntymistä ja euron käyttöönoton myötä poistuvaa valuuttakurssiriskiä. Se oli tullut tutuksi kaikille vientisektorilla toimiville yrityksille ja kotitalouksille: markan arvon vaihdellessa ulkomailta ostetut tavarat tai ulkomainen laina saattoivat kallistua yllättäen tuntuvasti.

Yhteiseen valuuttaan siirtymisellä oli merkittäviä vaikutuksia jäsenmaissa. Monet maat joutuivat tekemään valtiontalouteensa kipeitä rakenteellisia muutoksia, jotta euron käyttöönottoa edellyttävät valtion velan ja alijäämän enimmäistason kriteerit täyttyivät. Suomi täytti EMU-kriteerit yönkiristyksen ja 1990-luvun puolivälin jälkeisen noususuhdanteen ansiosta helposti.

Monessa maassa halu liittyä europerheen jäseneksi oli niin suuri, että ne turvautuivat kyseenalaisiin budjettiveivauksiin täyttääkseen kriteerit. Nämä aiheuttivat myöhemmin ongelmia. Talous- ja rahaliittoon jäi myös valuutavikoja ja puutteita, joiden korjaaminen jatkuu yhä.

Kasvu- ja vakaussopimus valvoo budjettikuria

EMUn luomisen jälkeen jäsenmaat sitoutuivat noudattamaan EU:n vakaus- ja kasvusopimusta, joka on yksi tärkeimpiä EU:n rahaliiton ohjesääntöjä. Nämä perussäännöt velvoittavat EU-maat sovittamaan yhteen talouspolitiikkansa ja välttämään liiallista julkisen talouden alijäämää ja julkista velkaa.

Sopimuksella valvotaan, ettei yksikään euromaa elä yli varojensa ja aiheuta ongelmia muille maille. Yksittäisten euromaiden vastuuton rahankäyttö heikentää sijoittajien uskoa

euroalueeseen. Siksi budjettikuria pitää valvoa yhteisellä sopimuksella. Euromaiden julkisen talouden vaje ei sopimuksen mukaan saa ylittää kolmea prosenttia kansantuotteesta ja velka saa olla enintään 60 prosenttia kansantuotteesta. Euromaat voivat määrätä yhteistuumin sakkoja rajan ylittävälle maalle. Käytännössä sakkojen antaminen jäsenmaalle on osoittautunut vaikeaksi.

KRITEERIT EUROON LIITTYMISELLE

Hintojen vakaus: jäsenmaan inflaatio saa olla enintään 1,5 prosenttiyksikköä korkeampi kuin keskimääräinen inflaatioaste niissä kolmessa jäsenmaassa, joissa inflaatio on ollut alhaisin.

Korkotaso: pitkäaikaiset korot saavat vaihdella enintään kaksi prosenttiyksikköä suhteessa niiden kolmen jäsenmaan keskimääräisiin korkoihin, joissa korkotaso on alhaisin.

Alijäämä: julkisen talouden alijäämä ei saa olla tarkasteluhetkellä ”merkittävä”. Alijäämä tarkoittaa, että budjetin rahoitustavoitteista on jääty ja että maan talous on tappiollinen.

Valuuttakurssien vakaus: valuuttakurssien on pysyttävä sallitussa vaihteluvälissä kahden vuoden ajan ennen euron käyttöönottoa.

EURO TÄNÄÄN

- Euro on suosittu. Noin 80 prosenttia euromaiden asukkaista pitää sitä hyvänä asiana.
- Euro on maailman käytetyin valuutta Yhdysvaltojen dollarin rinnalla. Luotonannossa euro on toiseksi käytetyin. 40 prosenttia maailman maksutapahtumista tehdään euroissa, ja 60 maata on sitonut valuuttansa siihen.
- Euro on lisännyt Euroopan talouden kasvua ja tehnyt rahoitusmarkkinoista tehokkaammat.
- Kaupankäynti euroalueella ja muualla maailmassa on helpompaa, halvempaa ja turvallisempaa.
- Yrityksiltä ovat poistuneet valuuttakursien vaihtelusta johtuvat riskit, paperi-työt vähentyneet ja investointikustannukset pienentyneet, ja euroa käyttävät valtiot säästävät korkokuluissa kymmeniä miljardeja euroja.
- Euroalueella hintoja on helppo verrata. Se lisää yritysten kilpailua ja hyödyttää kuluttajia. Matkailijat säästyvät valuuttavaihtoon liittyvältä vaivalta ja kustannuksilta.
- Euroopan keskuspankki huolehtii hintojen vakaudesta ja euron luotettavuudesta. Säästöt ja sijoitukset säilyttävät arvonsa. Korkotaso on vakaa.
- Euro yhdistää eurooppalaisia konkreettisesti ja lisää EU:n vaikutusvaltaa maailmantaloudessa.

Finanssikriisi testasi euron

Suurin uhka euroalueelle oli alusta lähtien globaali finanssikriisi. Uhka kävi toteen vuonna 2008, kun Yhdysvaltojen asuntolainamarkkinoiden romahduksesta alkanut kriisi vyöryi Eurooppaan. Verotulot laskivat, valtioiden menot ja budjettivajeet kasvoivat.

Velkakriisi puhkesi Euroopassa, kun paljastui, että Kreikka oli vuosien ajan vääristellyt taloustilastojaan. Maa ei selviäisi 360 miljardin euron veloistaan. Vuonna 2010 euromaat ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF tukivat Kreikkaa satojen miljardien eurojen takuilla. Pelastusohjelmat tarvittiin myös Portugalille, Irlannille ja Kyprokselle. Maat otettiin niin sanotun troikan eli komission, Euroopan keskuspankin ja IMF:n valvontaan. Pelastusohjelmiin sisältyi uudistuksia, joilla

oli tarkoitus tehostaa etenkin maiden julkista sektoria. Ohjelmat onnistuivat, ja maat pääsivät jaloilleen. Etenkin Kreikan työttömyysaste jäi kuitenkin korkeaksi.

Finanssikriisi oli yksi unionin historian pahimmista. Se osoitti karulla tavalla, kuinka syvästi riippuvaisia toisistaan euroon kuuluvat maat ovat. Kriisi repi myös syvän jakolinjan pohjoisen tukijamaiden ja etelän avunsaajamaiden välille.

Talouden ohjausjakso – tärkeä työkalu

Finanssikriisin jälkeen EU-maat ryhtyivät korjaamaan talous- ja rahaliiton heikkouksia. Moni EU-johtaja vaati, että talous- ja rahaliittoa pitää vahvistaa, jotta koko EU olisi vahvempi. Euromaat perustivat Euroopan rahoi-

tusvakaussäilyminen (ERVV) vuonna 2010 sekä Euroopan vakaussäilyminen (EVM) vuonna 2012 turvaamaan euroalueen rahoitusvakautta. EMUsta saatiin kehitettyä yhtenäisempi ja tehokkaampi ja euromaiden vastuuta lisättiin. EU-maat ja toimielimet ottivat käyttöön toimia, joilla on parannettu EU:n talouden ohjausta ja hallintaa.

Tärkein näistä toimita on eurooppalainen talouden ohjausjakso. Syksyisin jäsenvaltioiden tulee esittää komissiolle seuraavan vuoden talousarvionsa. Jäsenmaiden pitää muokata kansallisia talousarvioitaan komission huomioiden perusteella. Etenkin jäsenmaat, joilla on talousongelmia, ovat kuitenkin toimeenpanneet komission muutosvaatimuksia haluttomasti.

EMU syvenee pienin askelin

EMUn syventäminen etenee hitaasti, sillä varsinkaan pohjoiset euromaat eivät halua kasvattaa taloudellista yhteisvastuuta ja komission valtaoikeuksia. Pisimmälle on edetty pankkiunionin osalta. Se on EU-tasoinen valvonta- ja kriisinratkaisujärjestelmä pankeille. Pankkiunioni vähentää pankkialan riskejä ja parantaa pankkien kykyä selviytyä häiriöistä. EU-sääntöjen myötä on parannettu pankkitalletusten suojaa ja eurooppalaisten pankkien avoimuutta ja vastuullisuutta sekä uudistettu niiden toimintatapoja. Säännöillä varmistetaan esimerkiksi se, että jos yksittäinen pankki kaatuu, kulut maksavat muut pankit eivätkä veronmaksajat. Jäsenmaiden talletussuojajärjestelmillä tallettajille maksetaan (tiettyyn rajaan asti) korvaus, jos pankki kaatuu eikä pysty maksamaan takaisin talletuksia. Kaikkien pankkien on kuuluttava tällaiseen järjestelmään.

Koronapandemia sai jäsenmaat yhdistämään voimansa, ja rahoitusmarkkinat säilyivätkin vakaina koko koronakriisin ajan. Myös EMUn syventäminen nytkähti taas eteenpäin. Yksi esimerkki on kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestely, joka lisää euroalueen pankkien yhteisvastuuta.

Komissio teki jälleen vuonna 2023 esityksiä pankkiunionin sekä talouden ohjausjärjestelmän kehittämiseksi. Ehdotuksilla on tarkoitus korjata nykyisen säännösten puutteita ja puuttua jäsenmaiden huomattavasti kasvaneeseen julkiseen velkaan. Esitykset lisäävät kansallista omistajuutta, siirtävät talouden suunnittelun painopistettä enemmän keskipitkälle aikavälille ja vahvistavat sääntöjen noudattamisen valvontaa. Sekä euromaat että komissio ovat yhtä mieltä siitä, että talous- ja rahaliittoa on syytä kehittää, mutta harva uskoo, että tulevaisuudessakaan otetaan suuria edistysaskeleita. ●

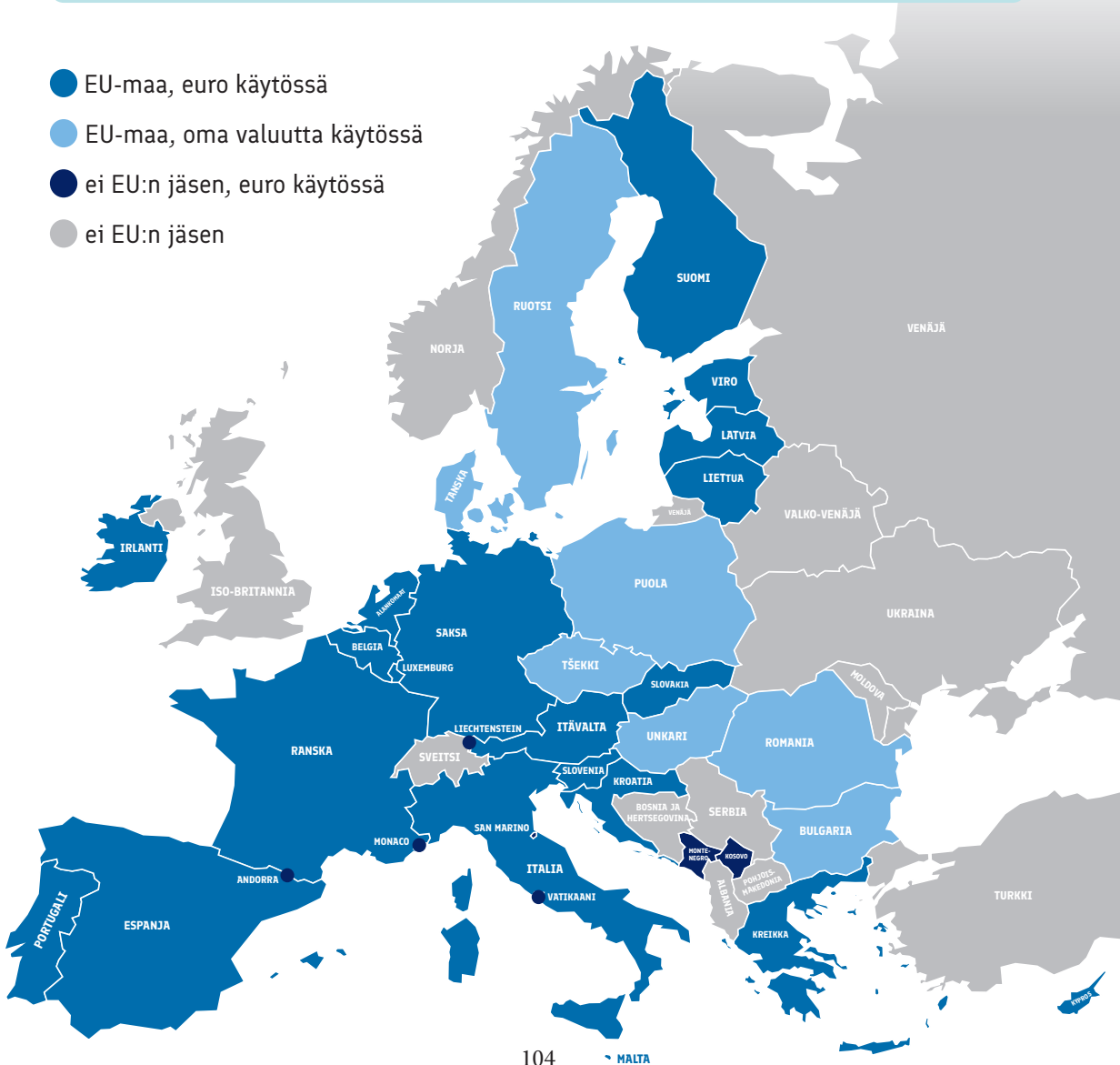

EUROMAAT

Euro on käytössä 20 EU-maassa. Euromaita ovat Belgia, Espanja, Alankomaat, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Kroatia, Malta, Portugali, Ranska, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi ja Viro. Tanskalla on poikkeuslupa jäädä euron ulkopuolelle. Tässä mainitsemattomien jäsenmaiden odotetaan ottavan euron käyttöönsä, kun ne täyttävät vaadittavat kriteerit. Ruotsissa kansan-

äänestyksen tulos on toistaiseksi ollut euroon liittymistä vastaan. Euroa käyttää valuuttanaan myös kuusi EU:n ulkopuolista valtiota: Monaco, Andorra, San Marino, Vatikaani, Kosovo ja Montenegro. Lisäksi euro on käytössä merentakaisilla alueilla ja saarilla, jotka joko kuuluvat euroalueen jäsenmaalle tai ovat niihin muuten läheisessä yhteydessä.

- EU-maa, euro käytössä
- EU-maa, oma valuutta käytössä
- ei EU:n jäsen, euro käytössä
- ei EU:n jäsen

Euroopan unionin rahoitus

Budjetti kertoo EU:n prioriteeteista

EU:n vuosibudjetti on viime vuosina ollut noin 170 miljardia euroa. Se voi äkkiseltään kuulostaa suurelta, mutta todellisuudessa EU:n budjetti on pieni. Summa on vain noin prosentti kaikkien jäsenmaiden yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta. Vertailun vuoksi esimerkiksi Saksan vuosibudjetti on kooltaan 1,2 biljoonaa euroa ja Yhdysvaltojen liittovaltion budjetti on yli 20 kertaa EU:n budjettia isompi. EU:n valta lepääkin enemmän lakien kuin rahan varassa. Sen budjetti ei riitä ratkaisemaan Euroopan ongelmia. Summa kertoo kuitenkin EU:n prioriteeteista, ja toisaalta EU:n erilaisilla rahoituksilla on iso vipuvaikutus. EU:n tukemat hankkeet saavat liikkeelle julkisia ja yksityisiä investointeja jäsenmaissa.

EU:lla ei saa olla alijäämää, eikä sen menoja tähän mennessä ole saanut rahoittaa ottamalla lainaa. Koronapandemian takia jäsenmaat kuitenkin valtuuttivat vuonna 2021 komission lainaamaan pääomamarkkinoilta 750 miljardia euroa. Raha käytetään Next Generation EU -välineen rahoittamiseen, elpymisvälineen avustuksiin ja lainoihin. EU:n tulot sanelevat, kuinka paljon unionilla on rahaa käytettävissä. EU:n budjetti eli talousarvio rahoitetaan EU:n ulkopuolelta tuotujen tuotteiden tullimaksuilla, tavaroihin ja palveluihin kaikkialla EU:ssa sovellettavalla arvonlisäverolla (alv) sekä jäsenmaksuilla. Jäsenmaksut ovat EU:n tulonlähteistä ylivoimaisesti suurin. Mitä suurempi on jäsenmaan kansantalous, sitä suurempi on myös EU-jäsenmaksu. Euroissa mitattuna eniten jäsenyydestään maksaa Saksa, seuraavina tulevat Ranska ja Italia.

Kaksi avainasiakirjaa

EU:n rahoista puhuttaessa keskeisiä asiakirjoja on kaksi. Ensimmäinen niistä on vuosibudjetti. Budjetti määrittelee vuositasolla yksityiskohtaisesti, paljonko mihinkin asiaan on enintään käytettävissä rahaa. Vuosibudjeteista päätetään yhteispäätösmenettelyllä parlamentissa ja neuvostossa, ja niiden hyväksyntä vaatii määränemmistön. EU:n budjettiin sisältyy rahastoja, joiden kautta EU-budjetin rahat kulkevat jäsenmaihiin. Suurimmat osuudet menoista muodostavat maataloustuet ja aluekehitystuet.

Toinen keskeinen asiakirja on nimeltään monivuotinen rahoituskehys eli EU-kielellä MFF – Multiannual Financial Framework. MFF asettaa seitsemäksi vuodeksi kerrallaan unionin käytettävissä olevan rahamäärän ja sen, miten tuo summa jaetaan eri politiikka-sektorien käytettäväksi. Vuosittaiset budjetit ovat alisteisia rahoituskehykselle. Rahoituskehys vuosille 2021–2027 on suuruudeltaan noin 1 074 miljardia euroa. Rahoituskehysistä sopiminen vaatii parlamentin hyväksynnän ja jäsenmaiden yksimielisen päätöksen neuvostossa.

Uusia haasteita, uusia menoja

Britannian ero EU:sta vei unionin kassasta vuositasolla 10–15 miljardia euroa. Britannia oli EU:n toiseksi suurin nettomaksaja. Tähän muutokseen, samoin kuin ilmastokriisiin, Euroopan kilpailukykyongelmiin ja turvallisuussuhkiin, komissio osasi varautua laatiesaan EU:lle talousarviota vuosille 2021–2027.

Mutta koronapandemia, inflaation kiihtyminen, energiakriisi, korkojen nousu ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekoittivat suunnitelmat. Unionin rahoitus onkin kohdannut viime vuosina ennennäkemättömiä haasteita.

Komissio reagoi nopeasti koronapandemiaan ja laati EU:lle poikkeuksellisen elpymisvälinepaketin. Yhdessä EU:n vuosien 2021–2027 budjetin kanssa elpymisväline tukee EU-maiden toipumista koronapandemiasta ja EU:n pitkän aikavälin prioriteetteja eri politiikanaloilla. Lisäksi komissio ehdotti vuonna 2023 budjettiin useita lisämuutoksia kuten Ukrainarahoitusvälineen perustamista ja Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälinettä.

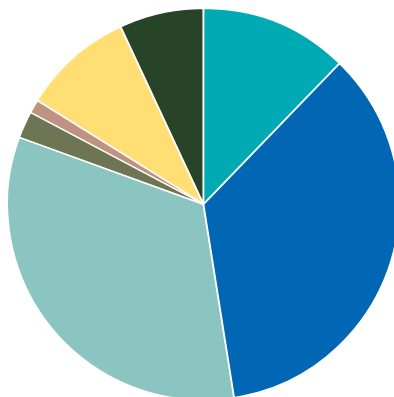
Vuosien 2021–2027 talousarvio on aiempaa rahoituskehystä yksinkertaisempi. Sen tavoitteena on parantaa EU:n häiriönsietokykyä ja riippumattomuutta sekä tukea EU:n vihreää ja digitaalista siirtymää. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan, digitaalisuuden, maahanmuuton sekä puolustus- ja turvallisuuspolitiikojen osuus onkin selkeästi kasvanut edelliseen rahoituskehyskauteen verrattuna. Keskeistä on myös ilmastonmuutoksen torjunnan rahoitus: vähintään 30 prosenttia koko kehyskauden kaikista menoista on suunnattava ilmastonmuutoksen torjuntaan.

Leijonanosan EU:n pitkän aikavälin budjetista haukkaavat yhä maatalous- sekä alue- ja rakennepolitiikan menot. Niiden osuus on kuitenkin pienentynyt yli 10 prosenttia. EU pystyy nyt myös suojaamaan budjettiaan niin sanotulla ehdollisuusjärjestelmällä. Asetusta sovelletaan, jos todetaan, että oikeusvaltioperiaatteen rikkominen jossakin jäsenmaassa uhkaa vaikuttaa EU:n varainhoitoon tai EU:n taloudellisten etujen suojaamiseen. Mekanismeja on sovellettu kerran Unkariin joulukuussa 2022.

Raha on EU:ssakin riitojen aihe

Yksi asia on varmaa: kun EU-tasolla puhutaan rahasta, keskustelu on kiistoja täynnä. Jäsenmaat ovat usein eri linjoilla siitä, mihin EU-rahast tulisi käyttää. Unionin uusien haasteiden ratkaisemiseen, EU-maiden kilpailukyvyyn ylläpitämiseen ja lisäämiseen vai heikompien jäsenmaiden tukemiseen ja jäsenmaiden välisten erojen umpeen kuromiseen? Yleensä komissio ja parlamentti haluavat kasvattaa EU-rahoituksen määrää ja jäsenmaat eli lopulliset maksajat pienentää sitä. Tärkeimmistä kysymyksistä päättävät lopulta EU-maiden johtajat. On selvää, että keskustelu EU:n rahoituksen kokonaisvaltaisesta uudistamisesta vain kiihtyy lähivuosina.

EU:N TALOUSARVIO VUOSILLE 2021–2027 (MILJARDIA EUROAA)

- Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalisuus (133 mrd. €, 12 %)
- Koheesio, palautumiskyky ja arvot (378 mrd. €, 35 %)
- Luonnonvarat ja ympäristö (356 mrd. €, 33 %)
- Muuttoliike ja rajaturvallisuus (23 mrd. €, 2 %)
- Turvallisuus ja puolustus (13 mrd. €, 1 %)
- Naapuristo ja muu maailma (98 mrd. €, 9 %)
- EU:n yleinen hallinto (73 mrd. €, 7 %)

Yhteensä: 1074 miljardia euroa

+ Next Generation EU -elpymisväline 807 miljardia €

EU:N TULORAKENNE

1. Jäsenmaksut

Perustuvat jäsenmaan bruttokansantuloon. Kattavat noin 70 prosenttia EU:n budjetista.

2. ”Perinteiset” omat varat

Koostuvat tullimaksuista. Osuus budjetista noin 10 prosenttia.

3. Alv-perusteiset omat varat

Koostuvat jäsenmaiden arvioidun arvonlisäverokertymän prosenttiosuudesta.

Osuus budjetista noin 10 prosenttia.

4. Uudet omat tulonlähteet

Esimerkkinä muovijättemaksu, jonka jäsenmaat maksavat kierrättämättömän muovipakkausjätteen määrän perusteella. Nämä tulot muodostavat noin 3–4 prosenttia EU:n budjetista. Jatkossa tuloja myös muun muassa hiilitulleista (EU:n rajoilla yrityksille, jotka eivät osallistu päästökauppaan), päästökaupan laajentamisesta ja digiverosta kansainvälisille digijäteille.

5. Muut tulot

Muun muassa EU:n henkilöstön palkoistaan maksamat verot, kolmansien maiden eräille EU:n ohjelmille suorittamat maksut, jäljellä olevat Britannian maksusuudet sekä kilpailu- tai muuta lainsäädäntöä rikkoneiden yritysten maksamat sakot. Osuus noin 2–8 prosenttia tulojen kokonaismäärästä.

6. Korjausmekanismit

Omien varojen järjestelmää on käytetty korjaamaan jäsenvaltioiden nettomaksusuuksien välistä budjettiepätasapainoa. Korjaukset hyödyttävät Tanskaa, Saksaa, Alankomaita, Itävaltaa ja Ruotsia kaudella 2021–2027.

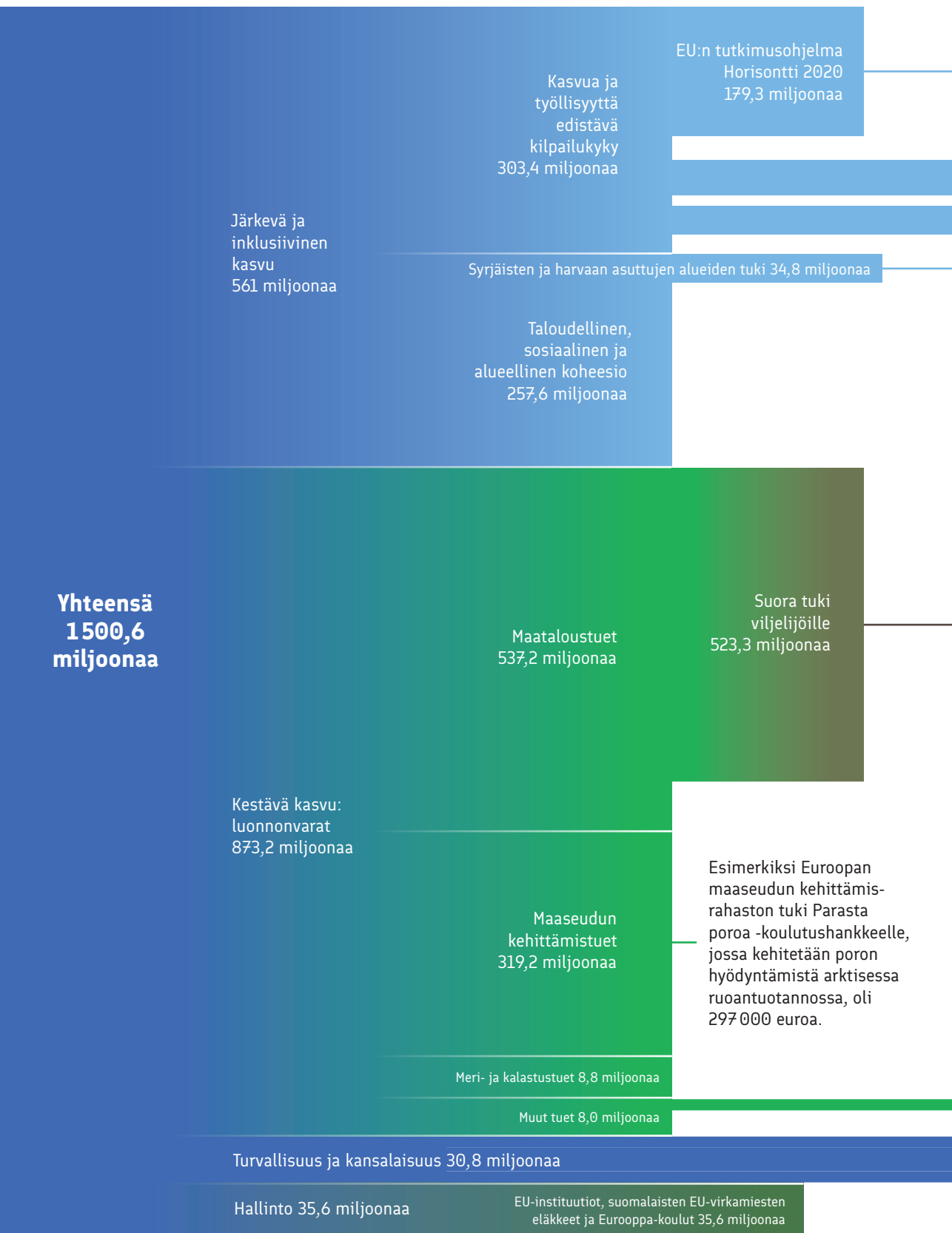
7. Luotonotto

Koronapandemian takia EU on ottanut poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti lainaa. Tämän nettoluotonoton olisi päätyttävä vuoden 2026 lopussa.

Unionin uusi tulonlähde on muovijättemaksu, joka kannustaa jäsenmaita kierrättämään.

MISTÄ SUOMEN EU:STA SAAMAT RAHAT (1,5 MILJARDIA) KOOSTUVAT?

Esimerkiksi Helsingin yliopisto sai Horisontti 2020 -ohjelmasta rahoitusta 40:lle eri hankkeelle yhteensä 17,8 miljoonaa euroa.

Erasmus-opiskelijavaihto-ohjelma 34,6 miljoonaa

Verkkojen Eurooppa -infrastruktuuri-ohjelma 17,3 miljoonaa

Esimerkiksi Northern Periphery and Arctic eli pohjoinen periferia ja arktinen alue -rahoitus-ohjelman yksittäisen hankkeen saama tuki oli keskimäärin 5,4 miljoonaa euroa.

Esimerkiksi suomalaisviljelijän maataloustuki on 240 euroa/hehtaari eli keskimääräisellä tilakoolla tukisumma on 11 280 euroa vuodessa. Tuet muodostavat noin kolmasosan suomalaistuottajan kokonaistuloista.

EU maksaa suomalaiselle 50–200 euroa vuodessa

Suomi on ollut jäsenyyden alkuvuosia lukuun ottamatta EU:n nettomaksaja. EU-jäsenyys on maksanut Suomelle asukasta kohden viime vuosina noin 50–200 euroa vuodessa. Maksu vaihtelee muun muassa rahoitushankkeiden toteutumisen aikataulun takia. Nettomaksu ei kerro kaikista EU-jäsenyyden hyödyistä, kuten avoimista sisämarkkinoista ja vapaasta liikkuvuudesta. Niillä on Suomen kaltaiselle pienelle maalle iso merkitys.

Suomi kuuluu unionin pienimpien nettomaksajien joukkoon. Maksamme selvästi vähemmän kuin esimerkiksi Alankomaat, Ruotsi, Saksa ja Tanska. Myös Ranska ja Italia ovat Suomea suurempia nettomaksajia.

Esimerkiksi vuonna 2021 Suomi sai EU:lta 1,6 miljardia euroa. Tämän lisäksi Suomi sai tuloja EU:n elpymisvälineestä yhteensä 60 miljoonaa euroa. Suomi maksoi EU:lle yhteensä 2,536 miljardia euroa. Valtaosa Suomen saamista EU-rahoista koostuu maataloustuista, alue- ja rakennepolitiikkaan suunnatuista rahoista sekä Horisontti Eurooppa -tutkimus-ohjelmasta. ●

Ilmastonmuutoksen torjunta 6,1 miljoonaa

Sisäinen turvallisuus 7,3 miljoonaa

Turvapaikanhaku, maahanmuutto ja integraatio 11,7 miljoonaa

Tuki Suomessa toimiville virastoille 4,5 miljoonaa

Terveysohjelma 2,1 miljoonaa

Muut tuet 5,2 miljoonaa

Esimerkiksi Suomessa tapahtuviin kotouttamistoimiin saatiin yhteensä 2,4 miljoonaa euroa.

EU on reilun kilpailun vahti

EU:lla paljon valtaa kilpailuasioissa

EU:lla on ollut perustamispäivästään alkaen sääntöjä, jotka puolustavat reilua kilpailua. Niillä on iso vaikutus ihmisten arkeen, sillä olemme joka päivä tekemisissä markkinoiden kanssa. Kilpailupolitiikka on sektori, jossa EU:lla on paljon toimivaltaa. Komissio toimii kilpailukysymyksissä lähes itsenäisesti, ja jäsenmaat puuttuvat harvoin sen päätöksiin. Tämän ansiosta EU:n toimintakyky kilpailupolitiikassa on säilynyt ja EU on yleensä pystynyt reagoimaan tunnistettuihin markkinahäiriöihin.

Kilpailupolitiikassa on yksinkertaisesti kyse yritysten välisen terveän kilpailun edistämisestä yhteisillä sisämarkkinoilla. Kilpailu saa yritykset kilpailemaan ansioilla – hinnoilla, laadulla ja innovaatioilla – ja vastaamaan kuluttajien tarpeisiin. Näin kilpailu antaa vallan kuluttajien käsiin. Tiukkojen ja puolueettomien sääntöjen ansiosta jokaisella yrityksellä on tasavertaiset toimintaedellytykset ja

mahdollisuudet menestyä. Vahva ja sääntöpohjainen kilpailu onkin yksi Euroopan vaurauden ja hyvinvoinnin tukipilareista.

Tiukka valvonta toimii

Komissio taistelee monopoleja vastaan ja estää jäsenmaita suosimasta oman maansa yrityksiä muista EU-maista tulevien toimijoiden kustannuksella. Jos yritys tai valtio rikkoor kilpailusääntöjä, komissio voi määrätä sille sakkoja. EU-sääntöjen mukaan yritysten ja yhteisöjen on ilmoitettava komissiolle kaikista isoista yrityssopimuksista sekä sellaisista fuusioista tai yritysostoista, joiden seurauksena jokin yritys saattaa saada hallitsevan aseman jollakin markkinasektorilla.

Komissiolla on valta päättää, millä ehdoilla suuret yrityskaupat voidaan sallia. Fuusiot, allianssit ja muut yritysten yhteenliittymiset eivät saa vahingoittaa kilpailua sisämarkkinoilla. Päätökset perustuvat oikeudelliseen ja taloudelliseen analyysiin. Lisäksi komissio hajottaa kartellit ja määrää, millaisia valtiontukia kansalliset tai alueelliset hallinnot voivat antaa yrityksille. Jos jokin EU:n jäsenmaa myöntää lainvastaista tukea tai jättää ilmoittamatta myöntämästään tuesta, komissio voi vaatia, että tuki maksetaan takaisin. Viime vuosina komissio on antanut jäsenmaiden kilpailuviranomaisille entistä enemmän valtaa valvoa kilpailuasioita.

Komission varapuheenjohtaja Margrethe Vestager on vastannut kilpailupolitiikasta ja muokannut Eurooppaa digiaikaan.

GLOBAALIT DIGIJÄTIT SUURENNUSLASIN ALLA

Suurten sisämarkkinoiden ansiosta EU:lla on paljon taloudellista vaikutusvaltaa. Komissio voi langettaa sakkoja myös Euroopassa toimiville yhdysvaltalaisille tai aasialaisille yrityksille tai kieltää niiden toiminnan. Komissio ei ole epäröinyt haastaa viime vuosina esimerkiksi Piilaakson digijättejä.

Vuonna 2022 komissio puuttui muun muassa Googlen, Amazonin, Metan ja Applen toimintaan. EU:n mukaan Google oli asettanut sääntöjenvastaisia rajoituksia Android-laitteille säilyttääkseen määräävän

asemansa. Google joutui maksamaan rikkomuksestaan sakkoa 4,125 miljardia euroa.

EU:n kilpailupolitiikan täytäntöönpanosta on merkittävää hyötyä kuluttajille ja yritysten asiakkaille. Kilpailusääntöjen ja yrityskeskittymien valvonnan avulla vuosina 2012–2021 saavutetut asiakkassäästöt olivat noin 200 miljardia euroa. Arvioiden mukaan komission vuoden 2014 jälkeen toteuttaman kilpailusääntöjen ja yrityskeskittymien valvonnan tuottamat säästöt kasvattavat EU:n bruttokansantuotetta 100–160 miljardilla eurolla vuodessa.

Kilpailupolitiikkaa tarvitaan vastaisuudessakin

EU:n kilpailusääntöjen perimmäisenä tavoitteena on varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta. Se palvelee EU:ssa asuvien ihmisten tarpeita – kuluttajia, jotka hyötyvät alhaisemmista hinnoista, laajemmasta valikoimasta ja paremmasta laadusta, työntekijöitä, jotka hyötyvät runsaasti työpaikkoja tarjoavista työmarkkinoista, ja yritysten omistajia, jotka hyötyvät innovatiivisuudesta, luotettavuudesta sekä tasapuolisista toimintaedellytyksistä.

Yhteiskunnalliset, taloudelliset, geopoliittiset ja teknologiset muutokset asettavat EU:n kilpailupolitiikalle jatkuvasti uusia haasteita. Tulehtunut globaali poliittinen tilanne, kiihdyvä globalisaatio, Kiinan toiminta, koronapandemia ja Ukrainan sota ovat pakottaneet

päätäjät arvioimaan, tarjoaako nykyinen työkalupakki edelleen tehokkaat välineet kilpailupolitiikan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kilpailupolitiikan on puolustettava tulevaisuudessa entistä vahvemmin Euroopan etuja ja samalla tuettava unionin tärkeitä painopisteitä kuten vihreää kehitystä, digitaalista siirtymää ja häiriönsietokykyisiä sisämarkkinoita. Viimeaikaiset uudistukset, kuten tilapäiset valtiontuen kriisi- ja siirtymäpoikkeukset, digimarkkinasäädös ja ulkomaisia tukia koskeva asetukset, ovat osa suurempaa käynnissä olevaa kilpailupolitiikan muutosta. Kilpailupolitiikassakin EU-keskustelu on usein ideologista ja tunteiden täyttämää. Varmaa on, että kilpailupolitiikka pysyy vastakin korkealla jäsenmaiden johtajien asialistalla. ●

EU ja verotus

Isot erot jäsenmaiden välillä

Veroasiat kuuluvat pitkälti jäsenmaiden oman päätösvallan piiriin. Jokainen EU-maa päättää itse, kuinka paljon se perii veroja kansalaisiltaan. Myös veronkanto on jäsenmaiden vastuulla. Verojärjestelmissä ja veroprosenteissa onkin yhä isot erot jäsenmaiden välillä. Esimerkiksi Unkarissa yritysveroprosentti on vain 9, kun se on Ranskassa 27. Bulgariassa keskituloisen tuloveroprosentti on 10 ja Belgiassa 45.

Kansallinen verotus ei kuitenkaan saa estää sisämarkkinoiden toimintaa eli haitata tavaroiden, palveluiden tai pääoman vapaata liikkuvuutta. EU:n veropolitiikan ensisijaiset tavoitteet ovatkin rajat ylittävän taloudellisen toiminnan veroesteiden poistaminen, haitallisen verokilpailun ja verovilpin estäminen sekä jäsenmaiden verohallintojen yhteistyön parantaminen.

EU ei puutu suoraan välittömään verotukseen eli tulo-, varallisuus- ja pääomaveroihin. Monissa direktiiveissä ja EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistetaan tosin yhtiöverotusta ja yksityishenkilöiden verotusta koskevia sääntöjä. Välillisen verotuksen puolella EU-sääntelyä on enemmän. Välillinen verotus koostuu veroista, joita ei kanneta tuloista eikä omaisuudesta. Niitä ovat arvonnäkövero, valmistevero, tuontitullit sekä energiverot ja muut ympäristöön liittyvät maksut.

Verotusasiat kehittyvät hitaasti

Jäsenmaat pitävät tiukasti kiinni vallastaan veroasioissa. Verotusta on harmonisoitu EU:ssa sisämarkkinoiden perustamisesta eli 1990-luvun alusta lähtien, mutta kehitystahti on hidas. Keskeinen syy siihen on yksimielisyysvaatimus: Kaikki verotusta koskevat asiat edellyttävät jäsenmaiden yksimielistä päätöstä neuvostossa. Parlamenttia ainoastaan kuullaan verotusasioissa.

Globalisaatio ja monet muut uudet haasteet vaatisivat yhä enemmän rajat ylittävää yhteistyötä, mutta yksimielisyysvaatimus vaikeuttaa verokoordinoitua. Komissio onkin ehdottanut, että tietyillä verotuksen aloilla siirryttäisiin määräenemmistöpäätöksiin. Suuri osa jäsenmaista haluaa kuitenkin pitää kiinni nykyisistä toimintatavoista.

Yritysverotus kaipaa uudistusta

EU-maissa toimivien monikansallisten yritysten ja yksityishenkilöiden verovälittelyskandaalit ovat tuoneet verotusasiat entistä näkyvämmiin EU:n asialistalle. Viime vuosina onkin tehty uraauurtavia päätöksiä verotuksen avoimuuden lisäämisestä ja yhteistyön parantamisesta jäsenmaiden välillä. Tästä esimerkkinä ovat rajat ylittävät verotuspäätökset, joilla estetään veronkiertoa.

Veronkierron, verovilpin ja veropetosten torjunta sekä EU:n tasolla että maailmanlaajuisesti kuuluu edelleen EU:n toimielinten tär-

Henkilöverotus

Henkilöverotus kuuluu EU:ssa jäsenmaiden vastuulle, mutta EU auttaa koordinoimaan esimerkiksi perintöverotusta, eläkeitä ja säästöjä.

Yhtiöverotus

EU:n säännöillä estetään useammassa kuin yhdessä maassa toimivien yritysten ja hankkeiden kaksinkertainen verotus. Tarkoituksena on edistää yritysten tasapuolisempaa verokohtelua ja torjua veronkiertoa.

Valmisteverotus

EU:n valmisteverosäännöillä pyritään siihen, etteivät jäsenmaiden alkoholi-, tupakka- ja energiaverojen erot haittaa maiden rajat ylittävää kauppaa ja vääristä kilpailua.

Arvonlisäverotus

Alv-sääntöjen tarkoituksena on taata tavaroiden vapaa liikkuvuus ja terve kilpailu sisämarkkinoilla. Alv-kannoilla on vähimmäistasot. Useimpien tavaroiden ja palveluiden vähimmäistaso on 15 prosenttia. Jäsenmailla on kuitenkin käytössään paljon liikkumavaraa, sillä EU ei ole määrittänyt enimmäismäärää arvonlisäverolle. Myös poikkeukset ovat mahdollisia. Esimerkiksi lääkkeille, kirjoille ja elintarvikkeille voi soveltaa kansallisesti alempaa verokantaa. Jotkin palvelut ja tavarat voidaan vapauttaa kokonaan veroista.

Veropetosten ja veronkierron torjunta

EU:n säännöt antavat jäsenmaille mahdollisuuden puuttua koordinoitusti rajat ylittäviin veropetoksiin ja veronkiertoon.

keisiin tavoitteisiin. Yhtiöverotusta EU:ssa on pyritty tekemään oikeudenmukaisemmaksi ja paremmin moderniin digitaaliseen talouteen soveltuvaksi.

OECD ja maailman rikkaimmista maista koostuva G20-ryhmä solmivat vuonna 2021 historiallisen sopimuksen kansainvälisen verojärjestelmän uudistamisesta. Sen tavoitteena on maailmanlaajuinen 15 prosentin vähimmäisverokanta ja monikansallisten yritysten verotuksen kohdentaminen oikeudenmukaisemmin maihin, joissa arvonmuodostus tapahtuu. Paljon on kuitenkin vielä tekemättä niin jäsenmaiden valvonnan ja yhteistyön

parantamisen kuin sääntelyn kehittämisen suhteen. Lähivuosina komissio keskittyy muun muassa yritysverotuksen uudistamiseen ja finanssitransaktioveroon. ●

Tukea alueille

Jokainen jäsenmaa saa aluekehitystukea

Moni on nähnyt siltojen, teiden tai muiden julkisten rakennushankkeiden kyljessä kyltin, joka kertoo hankkeen saaneen EU-rahoitusta. Tavoite on vähentää taloudellista ja sosiaalista epätasa-arvoa jäsenmaiden välillä sekä kompensoida köyhemmille jäsenmaille taloudellisesta integraatiosta aiheutuvia kustannuksia.

Jokainen jäsenmaa saa EU:lta aluekehitystukea muodossa tai toisessa. Vauriassa maissa sitä myönnetään alueille, jotka kärsivät teollisesta rakennemuutoksesta. Valtaosa tukirahoista myönnetään kuitenkin jäsenmaille, joiden bruttokansantuote on alle 75 prosenttia EU-maiden keskiarvosta. Aluekehityspolitiikka on euroissa mitattuna yksi unionin tärkeimmistä sektoreista. Aluekehitysrahojen osuus budjetista on ollut jo pitkään noin kolmasosa.

EU:n laajentuminen on lisännyt tukitarvetta

Aluekehitys- eli koheesipolitiikan merkitys on kasvanut EU:n laajentuessa. Euroopan talousyhteisön perustajajäsenistä vain Italiassa oli alueellista köyhyyttä maan eteläosassa. Vasta Välimeren maiden liittyessä jäseniksi 1980-luvulla erot bruttokansantuotteessa kasvoivat tuntuviksi. Nämä kolme saivat 1980- ja 1990-luvuilla runsaasti apua EU:lta.

Itäisen Euroopan maiden liittyessä unionin jäseniksi vuonna 2004 kuilu rikkaiden ja köyhien jäsenmaiden välillä kasvoi aivan uusiin mittasuhteisiin. Vuosina 2004, 2007 ja 2013 mukaan liittyneiden maiden bruttokansan-

tuote on yhä reilusti EU-keskiarvon alapuolella. Köyhimpiä jäsenmaita ovat Romania, Bulgaria, Kroatia, Latvia ja Puola. Rikkaimpia jäsenvaltioita ovat bruttokansantuotteella mitattuna puolestaan Luxemburg, Itävalta, Alankomaat, Ruotsi ja Tanska. Myös Suomi on keskiarvon yläpuolella.

Puola on nykyisin selkeästi suurin alue- ja koheesiotukien saajamaa. Usein julkisia investointeja esimerkiksi tie- ja sähköverkkoihin tarvitaan yhteisen hyvän eli koko sisämarkkinoiden toimimiseksi. EU:n aluekehitystoimilla onkin iso kerrannaisvaikutus. Aluetuet tuottavat EU-tasolla arviolta 2,7 euroa lisää BKT:tä käytettyä euroa kohden.

Aluetukea rahastoista

Aluetukien rahoitukseen käytetään Euroopan rakenne- ja investointirahastoja. Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) rahoittaa hankkeita, joilla edistetään työllisyyttä, tasa-arvoa, kestävästä kehitystä sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) puolestaan auttaa poistamaan suurimpia alueellisia eroja unionissa.

Koheesiorahastosta myönnetään varoja hankkeille, jotka liittyvät ympäristöön ja Euroopan laajuisiin liikenneverkkoihin. Rahaston varat ovat ainoastaan niiden jäsenmaiden käytettävissä, joiden bruttokansantuote asukasta kohden on alle 90 prosenttia unionin keskiarvosta. Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) on keskeinen väline tuettaessa alueita, joihin ilmastonutraaliuteen siirtymisen vaikuttaa eniten, ja ehkäistäessä alueellisten erojen kasvamista.

Tavoitteena tuloksellisempi tukipolitiikka

Koheesiopolitiikkaa rahoitetaan osittain monivuotisesta rahoituskehiksestä, ja joidenkin ohjelmien tapauksessa Next Generation EU -välineestä. Vuosina 2021–2027 EU keskittyy innovaatioiden, digitalisaation, taloudellisen muutoksen sekä pienten ja keskisuurten yritysten tukemiseen. Toinen prioriteetti on vihreämpi ja hiiletön Eurooppa, jolla toteutetaan Pariisin ilmastopimuksen tavoitteita. Näihin kahteen osa-alueeseen osoitetaan 65–85 prosenttia määrärahoista. Aluekehitysrahoilla tuetaan myös jäsenmaiden toipumista koronapandemiasta. Tukien jakaminen perustuu pääosin asukasta kohden laskettuun bruttokansantuotteeseen.

Euroopan syrjäisimmät alueet saavat jatkossakin EU:lta erityistä tukea. Kaikkiin ohjelmiin sisältyy tuloskehys, joka käsittää määrällisiä tavoitteita, kuten esimerkiksi ohjelman avulla luotujen työpaikkojen lukumäärän. Lisäksi tuloksellisuutta tarkastellaan vuotuisesti yhdessä komission kanssa.

Aluetukien käytön valvonta on pääosin

jäsenmaiden vastuulla. EU:n petoksantorjuntavirasto OLAFin mukaan aluekehitystuet ovat kaikkein alttiimpia väärinkäytöksille. EU:n tuella rahoitetuissa rakennushankkeissa tarjouskilpailuja on esimerkiksi tehty väärennetyillä nimillä.

Aluetukien jako kuumentaa tunteita

Viime vuosina aluekehitysrahojen jakamisesta on tullut entistä riitaisempaa. Vastakkainasettelu vanhojen, vauraampien nettomaksajamaiden ja uusien pääosin itäisen Euroopan nettosaajamaiden välillä on kiihtynyt. Moni katsoo, että koheesiorahoilla saavutetut tulokset ovat jääneet laihoiksi.

Vauraat jäsenmaat vaativat aluekehitystukiin myös ehdollisuutta: jos et noudata EU-sääntöjä, et saa tukia. Esimerkiksi Puola on saanut unionilta yli 100 miljardia euroa taloutensa kehittämiseen, mutta maata on arvosteltu EU-sääntöjen ja periaatteiden polkemisesta. Ongelmista huolimatta taloudellisen ja sosiaalisen koheesion tukeminen on tulevaisuudessa merkittävä osa EU:n yhtenäisyyspolitiikkaa. ●

SUOMEN ALUEKEHITYSRAHAT

Jäsenmaat laativat EU:n alue- ja rakennepolitiikan kansallisen ohjelman, jossa kuvataan tavoitteet ja toimet sekä rahoitus. Suomen ohjelman nimi on Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027. Ohjelman julkinen rahoitus on 2,493 miljardia euroa, joista 1,469 miljardia on EU-rahoitusta ja 1,024 miljardia kansallista vastinrahoitusta. Ohjelma sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastoplussan (ESR+) toimet. Yksi esimerkki

aluekehitysrahaston tuista ovat syrjäisillä seuduilla sijaitseville yrityksille myönnettävät kehitystuet. ESR+ rahoittaa esimerkiksi elintarvikkeiden maksukortteja vähävaraisille. Lisäksi Suomi saa oikeudenmukaisen siirtymän rahoitusta noin 0,7 miljardia euroa. Tällä kompensoidaan esimerkiksi turpeen energiakäytöstä luopumisesta koituvia haittavaikutuksia.

EU vauhdittaa tutkimusta ja innovaatioita

Tukea teknologiseen kehitykseen

Euroopan yhteisön perustajat ennakoivat jo 1950-luvulla, että Euroopan vauraus riippuu siitä, pystyykö se säilyttämään asemansa maailman teknologiajohtajana. Innovaatiopolitiikka on ollut alusta alkaen tärkeä EU-lainsäädännön ala, ja jäsenmaat ovat lähes poikkeuksetta yhtä mieltä sen merkityksestä. Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan tavoitteena on lujittaa Euroopan tieteellistä ja teknologista perustaa ja auttaa näin eurooppalaisia toimijoita parantamaan kansainvälistä kilpailukykyään. Tämä on vuosi vuodelta vaikeampaa globaalien kilpailujen kiristytessä.

Eurooppa kilpailun puristuksissa

Perusta on kunnossa: Euroopasta löytyy luovuutta, kyvykkyyttä ja tarvittava tiedepohja. Noin kaksi kolmasosaa Euroopan talouden kasvusta on viime vuosikymmenien aikana perustunut innovointiin. EU:n innovaatio- suorituskyky on kasvanut tasaisesti vuodesta 2015. Innovaatiosuorituskyky mittaa sitä,

kuinka hyvin innovatiivisilta aloilta peräisin olevat ideat pääsevät markkinoille, synnyttävät työpaikkoja ja parantavat Euroopan kilpailukykyä.

Parannettavaa kuitenkin löytyy. Australian, Etelä-Korean, Kanadan ja Yhdysvaltojen innovaatio- suorituskyky on EU:n keskiarvoa parempi. EU on tosin vuoden 2021 jälkeen kuronut eroa umpeen ja ohittanut Japanin. Suhteessa bruttokansantuotteeseen Euroopassa käytetään tutkimukseen ja innovointiin reilusti vähemmän rahaa kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa. Myös riskipääomasijoituksia tarvitaan Euroopassa runsaasti lisää. Nykyisellään EU-maat yltävät vain yhteen neljäsosaan Yhdysvaltojen tasosta. Monet kasvuhaluiset startup-yritykset kärsivät pääoman puutteesta ja kohtaavat ongelmia markkinoillepääsystä sisämarkkinoista huolimatta. Patentointi on kallista ja standardointi hidasta, ja Euroopassa on pulaa osajista. Monet tutkijat ja innovatiiviset yritykset muuttavat otollisempien olosuhteiden perässä Pohjois-Amerikkaan tai Aasiaan.

EUROOPAN INNOVAATIONEUVOSTO (EIC)

EIC on EU:n lippulaivahanke, jonka kautta kartoitetaan, kehitetään ja tuetaan uusia teknologioita ja käänteentekeviä innovaatioita. Se vauhdittaa uusien innovaatioiden syntyä tarjoamalla rahoitusta ja tukitoimia tulevaisuuden teknologioiden kehittämiseen

sekä tutkimustulosten kaupallistamiseen ja skaalaamiseen. EIC tukee myös suomalaisia startup-yrityksiä sekä pieniä ja keski- suurista yrityksiä, joiden hankkeissa kehitetään innovaatioita. Rahoitusta jaetaan muun muassa EIC:n Accelerator-välineestä.

HORISONTTI EUROOPPA

EU:n ensimmäinen tutkimusohjelma perustettiin vuonna 1983. Ohjelmien koko, soveltamisala ja kunnianhimo ovat vähitellen kasvaneet. Vuoteen 2027 ulottuvan Horisontti Eurooppa -ohjelman budjetti on 95,5 miljardia. Se on paitsi EU:n tärkein tutkimuksen ja innovaation rahoitusohjelma myös lajissaan maailman suurin.

Horisontti Eurooppa jakaa rahoitusta toimiin, joilla torjutaan ilmastonmuutosta, edistetään YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja tuetaan EU:n kilpailukykyä ja kasvua. Ohjelma helpottaa yhteistyötä ja vahvistaa tutkimuksen ja innovaatioiden vaikutusta EU:n toiminnassa. Valtaosa rahoista osoitetaan tutkimukseen, jota tehdään älyteknologian, terveyden, elintarvikkeiden ja maatalouden, tieto- ja viestintätekniikan, nanotieteiden, vihreän energian, ympäristön, liikenteen, turvallisuuden, avaruustutkimuksen sekä talous- ja yhteiskuntatieteiden aloilla. Hankkeissa on tavallisesti mukana yliopistoja, tutkimuskeskuksia ja yrityksiä sekä yksittäisiä tutkijoita useista jäsenvaltioista.

Viime rahoituskaudella suomalaiset tutkijat, yritykset ja muut toimijat saivat ohjelmasta yhteensä 1,42 miljardia euroa. Suomi sijoittui kaikkien EU-maiden vertailulistalla sijalle 14.

Esimerkkejä EU-rahoitteisista suomalaisista hankkeista

- HUSista johdettu AICCELERATE-hanke rakentaa koneoppimista hyödyntäen työkalun, joka skaalautuu sairaalaympäristön erilaisiin tarpeisiin.
- VARJO TECHNOLOGIES OY hyödyntää virtuaalista ja yhdistettyä todellisuutta. Varjon silmäntarkan resoluution virtuaalilaseja käytetään muun muassa astronauttien ja lentäjien koulutuksessa, autovalmistajien suunnittelutyössä, lääketieteellisessä kuvantamisessa sekä yliopistojen tutkimusprojekteissa.
- AI4Cities-hanke: Helsinki on mukana EU-hankkeessa, jossa kuusi eurooppalaista kaupunkia valjastaa tekoälyn päästövähennyksiin.

InvestEU tukee yritysrahoitusta

EU-maissa tarvitaan ennen kaikkea lisää investointeja. Komissio perusti investointien tukemiseksi viime kaudella Euroopan investointiohjelman. InvestEU-rahoitusohjelma sisältää InvestEU-rahaston, -neuvontakeskuksen sekä -hankeportaalin. Rahaston tavoitteena on käynnistää 26,2 miljardin budjettitakauksella investointeja Euroopassa 372 miljardin euron arvosta vuoteen 2027 mennessä. Ohjelman toteuttavat komission kanssa

yhteistyössä Euroopan investointipankki-ryhmä sekä kansalliset rahoituslaitokset. Suomesta mukana on muun muassa Finnvera. Ohjelman budjetista suuri osa tulee EU:n elpymisvälineestä, ja raha käytetään niissä maissa, joissa ohjelmaa aktiivisesti hyödynnetään. Ohjelma auttaa etenkin pieniä ja keskisuuria yrityksiä saamaan rahoitusta. Pääpaino on innovaatioissa, digitalisaatioissa ja kestävä kehityksen mukaisten hankkeiden rahoittamisessa. ●

EU:n maatalouspolitiikka

Keskeinen osa budjettia

Yli 60 vuotta käynnissä ollut maatalouspolitiikka on yksi vanhimmista, tunnetuimmista ja myös rahallisesti suurimmista EU-politiikan aloista. Vielä 1980-luvulla maataloustukien osuus unionin budjetista oli huimat kolme neljäsosaa, mutta vuosien saatossa maatalouden suhteellinen merkitys on pienentynyt EU:n toiminnan laajentuessa. Nykyään maatalouden osuus EU:n menoista on reilu kolmasosa. Maatalousasioista päätetään yhteispäätösmenettelyssä yhdessä jäsenmaiden, Euroopan parlamentin ja komission kanssa.

Tavoitteena koko maaseudun kehittäminen

Maatalouspolitiikan tarkoituksena oli alun perin kehittää Euroopan maatalous omavaraiseksi, sillä eurooppalainen tuotanto ei riittänyt vastaamaan maanosan kysyntään. Tavoitteessa onnistuttiin yli odotusten. Maatalouspolitiikkaa oli sen jälkeen rukattava toiseen suuntaan: jotta päästiin eroon ylituotannosta, politiikkaa uudistettiin markkinaperusteiseksi. 1990-luvulla tuotantomääriin sidoksissa olleet hintatuet korvattiin suoraan viljelijöille maksettavilla tuilla ja mukaan tulivat kestävän kehityksen tavoitteet. Nykyisin Euroopan maataloudella on tärkeä tehtävä jäsenmaiden ja koko maailman väestön ruokkimisessa. EU on maailman suurimpia elintarvikkeiden viejiä.

Tuen saamiseksi viljelijöiden on noudatettava muun muassa elintarviketurvallisuutta, eläinten hyvinvointia ja ympäristöä koskevia määräyksiä. Viime vuosikymmeninä EU:n

maatalouspolitiikka on siirtynyt pelkästä tuotannon tukemisesta maaseudun kehityksen tukemiseen ja ympäristönsuojeluun. Euroopan maataloudella on tärkeä tehtävä ilmastonmuutoksen torjunnassa sekä luonnonvaraisen kasviston ja eläimistön suojelussa.

Ilmastonmuutoksen torjunta painopisteinä

Maatalouspolitiikan toimintaympäristö on muuttunut monin tavoin viime vuosina. Ukrainan sota, geopoliittinen epävarmuus, Maailman kauppajärjestö WTO:n ongelmat, protektionismi ja kauppasodat vaikuttavat kaikki Euroopan maatalousmarkkinoihin. Maatalouden on myös vastattava nykyistä tehokkaammin ilmastonmuutoksen asettamaan haasteeseen. Digitalisaatio vaikuttaa sekin merkittävästi elinkeinoon lähitulevaisuudessa.

EU:n maatalouspolitiikka koostuu kahdesta pilarista. Ensimmäiseen pilariin sisältyvät tulotuki ja markkinatoimenpiteet, toiseen pilariin maaseudun kehittäminen. Suomessa toimivat Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisen maaseutuohjelmat.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan eli EU-kielellä CAPin (Common Agriculture Policy) nykyinen ohjelmakausi ulottuu vuoteen 2027. Maatalouspolitiikassa korostuvat erityisesti ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen, eläinten hyvinvointi sekä uusien viljelijöiden saaminen alalle. Viljelijöiden tulotason ylläpitäminen, maaseudun kehittäminen ja riskienhallinnan kehittäminen ovat myös nykyisen kauden painopisteitä.

Kukin EU-maa määrittelee strategiasuunnitelmassaan, miten se aikoo saavuttaa EU-tason tavoitteet ja miten se vastaa samalla omien viljelijöidensä ja maaseutuyhteisöjensä tarpeisiin. Suomen CAP-suunnitelman tavoitteena ovat aktiivinen ruoantuotanto, maanviljelijöiden kohtuullisen tulotason varmistaminen ja viljelijöiden aseman parantaminen elintarvikeketjussa sekä ympäristö- ja ilmasto- viisas maatalous. Lisäksi läpileikkaavana tavoitteena on edistää osaamista, innovaatioita ja digitalisaatiota.

Kestävää ja kannattavaa kalastusta

EU:n kalastuspolitiikka oli aluksi osa maatalouspolitiikkaa, mutta 1970-luvulla isojen kalastusmaiden Britannian, Irlannin ja Tanskan liittyessä Euroopan talousyhteisön jäseniksi kalastukselle tarvittiin omat yhteiset pelisäännöt. EU ryhtyi päättämään yhteisten luonnonvarojen käytöstä, kalavarojen säilyttämisestä ja suojelusta, kalastuslaivastoista sekä kalastusalan kansainvälisistä suhteista. Kalavarat ovat yhteisiä, ja siksi EU:n kalastuspolitiikan mukaan kaikkien EU-maiden kalastuslaivastoilla on yhtäläinen oikeus toimia EU:n vesialueilla. Näin turvataan tasapuolinen kilpailu.

Kalastuspolitiikan tarkoituksena on myös varmistaa, että EU:n kalastusala toimii kestävien periaatteiden mukaisesti niin, etteivät kalakantojen koko ja tuottavuus vaarannu pitkällä aikavälillä. Tavoitteena on niin ikään tukea kalastusta elinkeinona ja turvata kalastajayhteisöille kohtuullinen elintaso. Tuorein kalastuspolitiikan uudistus astui voimaan vuonna 2014. Se toi EU-maille entistä suuremmat vaikutusmahdollisuudet kansallisella ja alueellisella tasolla. ●

MAATALOUS JÄSENMAISSA

EU-maissa on noin 11,9 miljoonaa maatilaa. Sektori työllistää reilut 12 miljoonaa ihmistä. Valtioiden pinta-alasta 57 prosenttia on maaseutualueita, joilla elää 24 prosenttia väestöstä. Vuosina 2021–2027 maatalouspolitiikkaan käyettään 31 prosenttia EU:n kokonaisbudjetista eli 387 miljardia euroa. Summasta 291 miljardia koostuu suorista tulotuista ja loput maaseudun kehittämistuista. Suurin tukien saaja on Ranska, jonka osuus tukipotista on yli 17 prosenttia. Isoja maatalousmaita ovat myös Saksa, Espanja, Italia, Puola, Kreikka ja Romania. Suomi sai vuosina 2014–2020 maataloustukia yhteensä 6,1 miljardia euroa. EU:n tuki maataloudelle maksaa jokaiselle EU-kansalaiselle alle 30 senttiä päivässä.

ALKUPERÄMERKINNÄT

Mitä yhteistä on fetalla, Lapin puikulalla ja samppanjalla? Niillä on kaikilla EU:n nimisuoja. Nimisuojuksella tarkoitetaan suojattuja alkuperänimityksiä (SAN) ja maantieteellisiä merkintöjä (SMM) sekä aitoja perinteisiä tuotteita (APT) koskevia EU-tason laatujärjestelmiä. Nimisuojuksjärjestelmien tavoitteena on suojata tuotteita vakiintuneen nimen väärinkäytöltä. Kuluttajalle suojaus on tae siitä, että tuotteen alkuperä, raaka-aineet ja valmistusmenetelmä tunnetaan. EU:ssa on suojattu yli 3 500 nimitystä.

4

EU ja maailma

EU on kansainvälinen ilmastojohtaja, sääntöperusteisen maailmankaupan edistäjä, ihmisoikeuksien puolustaja ja kestävien demokratioiden rakentaja.

Unioni on noussut 2000-luvun kuluessa entistä näkyvämmäksi globaaliksi voimaksi. Viimeistään koronapandemia ja Ukrainan sota yhdistivät 27 jäsenmaata ja osoittivat, mihin yhtenäinen EU kykenee.

Euroopan unionilla on leveät hartiat. Se on haluttu yhteistyökumppani nyt ja tulevaisuudessa eri puolilla maailmaa. EU:n ainutlaatuinen toimintamalli perustuu ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävään yhteistyöhön kumppanimaiden kanssa.

EU-sanastossa toistuu usein sanapari strateginen autonomia. Moninapaisessa, entisestään kiristyneessä geopolittisessä kilpailussa unionin on suojeltava yhteisiä eurooppalaisia arvoja, etuja ja ennen kaikkea turvallisuutta. Unionin on vahvistettava yhtenäisyyttään, kriisinsietokykyään ja puolustustaan sekä katkaistava epäterveet riippuvuussuhteet. Maailma tarvitsee entistä toimintakykyisemmän EU:n. Miten unioni pyrkii ratkomaan globaaleja haasteita?

Euroopan unioni kansainvälisenä toimijana

Maailma kuuntelee yhtenäistä EU:ta

EU:n toiminta ja vaikutusvalta eivät pääty unionin ulkorajoille. Ja toisin päin: tapahtumat toisella puolen maapalloa vaikuttavat globalisaation takia entistä enemmän eurooppalaisien ihmisten elämään. EU:n on tärkeää puhua maailmalla yhdellä äänellä monesta syystä. Ensiksikin jopa EU:n isot maat, kuten Ranska ja Saksa, ovat Kiinan ja muiden globaalien kilpailijoiden silmissä pieniä. Yhtenäistä EU:ta kilpailijamaiden on sen sijaan kuunneltava. EU:n globaali painoarvo on kasvanut joka kerta, kun unioni on kasvattanut toimivaltansa tai laajentunut. EU on voimakas globaali toimija ennen kaikkea kokonsa takia: se on väestömäärällisesti mitattuna maailman isoin kauppayhteisö.

Kylmän sodan vaihtoehdosta suunnannäyttäjäksi

1970-luvulla yhteisön silloiset jäsenmaat sopivat väljästä hallitustenvälisestä yhteistyöstä ulkopoliitikassa. Se sai nimekseen Euroopan poliittinen koordinaatio. Huomattiin, että yhteistyöstä on hyötyä. Jäsenmaat alkoivat pohtia, voisiko Euroopan yhteisöstä tulla vaihtoehto kahden kylmän sodan mahdin eli Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton rinnalle. Se voisi tukea monenkeskistä yhteistyötä ja liberalismia sekä edistää rauhanomaista konfliktien selvittelyä ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Kun kylmä sota päättyi, keskustelu yhteisen ulkopoliitikan rakentamisesta nousi koko-

naan uudelle tasolle. Vuonna 1992 Maastrichtin sopimus antoi kehykset EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan lainsäädännölle. Nyt unionilla oli ensimmäistä kertaa mahdollisuus edustaa jäsenmaita yhdellä äänellä unionin ulkopuolella esimerkiksi YK:ssa. 2000-luvultaessa EU:n taloudellinen potentiaali ja sen oma esimerkki riitojen rauhanomaisesta ratkaisusta toimivat kannustimena muille maanosille. Yhdysvaltojen tuki ja sen maailmanpoliittinen johtorooli olivat kuitenkin keskeisiä EU:n kansainväliselle toimintakyvyille.

Uusi perussopimus levensi EU:n hartioita

Lissabonin sopimuksen myötä EU sai itselleen uusia edustajia maailmalle: Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan. Lisäksi Lissabonin sopimus synnytti EU:n ”ulkoministeriön” (EEAS). Nimitysten tavoitteena oli myös EU:n kansainvälisen profiilin kohottaminen. Nykyään EU:lla on diplomaattiset suhteet lähes kaikkiin maailman valtioihin ja suuri valta kansainvälisissä järjestöissä, kuten Maailman kauppajärjestössä, Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestöissä sekä ympäristöä ja kehitystä käsittelevissä huippukokouksissa.

EU käyttää ainutlaatuista voimaa

EU:n ulkopoliitikan perimmäinen tavoite on varmistaa turvallisuus, vakaus, demokratia ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä

Euroopan lähiseuduilla että muilla herkillä alueilla ympäri maailman. EU:n tavaramerkiksi muodostui jo varhain niin sanottu pehmeä voima. EU on käyttänyt tätä voimaansa esimerkiksi vaalitarkkailussa, humanitaarisessa avussa ja kehitysavussa.

EU:n toimivalta yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa käsittää kaikki ulkopolitiikan osa-alueet ja kaikki unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Todellisuudessa mitään yhtä yhteistä ”EU:n ulkopoliittikkaa” ei ole olemassa. Eurooppalainen ulkopoliittikka pitää sisällään sekä EU:n että sen jäsenmaiden itse harjoittaman kansainvälisen politiikan yhdessä ja erikseen. Toisin kuin kauppapolitiikassa, ulkopoliittisissa kysymyksissä jäsenmaiden on löydettävä yksimielinen kanta. Yksikin maa voi siis saada prosessin jumiin veto-oikeudellaan. Jäsenmaa voi kuitenkin halutessaan pidättäytyä äänestämästä.

EU:n nousu vaikuttavaksi kansainväliseksi toimijaksi

2010-luvun loppupuoliskolla globaali valtasapaino ja sitä kautta EU:n asema muuttuivat. Lisäksi EU menetti Britannian eron takia tärkeimmän ulko- ja turvallisuuspoliittisen voimansa. Moninapainen geopoliittinen kilpailu ja kiristynyt turvallisuustilanne saivat EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitykseen vauhtia. Mutta jäsenmaiden oli usein vaikea löytää yhteistä näkemystä, ja näin ollen EU puhui harvoin globaaleilla areenoilla aidosti yhdellä äänellä.

Kriisit monesti yhdistävät jäsenmaat. Koronapandemia ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota ovat tästä hyviä esimer-

EU:n ulkosuhdehallinto (EEAS) sijaitsee Brysselissä.

kejä. Koronapandemian vyöryessä päälle EU-maat sopivat rokotteiden kehittämisestä, yhteisestä talouden elvytyksestä ja rajavalvonnasta. Ukrainan sodan sytyttyä EU on tukenut Ukrainaa diplomaattisesti, taloudellisesti ja sotilaallisesti. Unioni on vähentänyt maan energiariippuvuutta Venäjästä ja tarjonnut Ukrainalle EU-jäsenyyšnäkymät. Jäsenmaiden yhtenäisyys on kuitenkin yhä haurasta, eikä solidaarisuutta ja kompromissihalua aina löydy.

EU:N YHTEISEN ULKOPOLIITTIKAN TAVOITTEET

- Vastata tehokkaasti ja yhdennetyllä tavalla maailmanlaajuisiin haasteisiin ja lähialueilla puhkeaviin kriiseihin.
- Suojella eurooppalaisia arvoja ja unionin turvallisuutta.
- Torjua protektionismia ja säilyttää EU:n kaupan avoimet ja sääntöperusteiset standardit.
- Edistää rauhaa ja vaurautta koko maailmassa.

Kohti ulkopolitiikan määränemmistö päätöksiä

Kansainvälisten kauppasuhteiden solmimisessa yhteisen edun puolustaminen ei ole perinteisesti tuottanut jäsenmaille ongelmia, mutta kansallista itsemääräämisoikeutta koskettavissa asioissa ongelmat nousevat yhä pintaan. Eripuraan eli EU-kielellä yhteisöllisyysvajeesen löytyy monta syytä. Yksi niistä on jäsenmaiden sisäpolitiikka: eräissä jäsenmaissa valtaa pitää kansallista itsemääräämisoikeutta korostava puolue. Esimerkiksi Unkari viivytti neuvotteluja Venäjän pakotepaketesta, koska maa halusi ostaa vastaisuudessakin venäläistä raakaöljyä. Välimeren alueen jäsenmaat suhtautuvat Kiinaan muista poikkeavalla tavalla, koska Kiina on sijoittanut runsaasti rahaa niiden infrastruktuuriin. Tämän lisäksi suuret jäsenmaat ovat vieläkin hanakoita harjoittamaan omaa diplomaatiaansa.

EU:n nykyinen perussopimus sallisi määränemmistö päätökset ulkopolitiikassa, mutta jäsenmaiden pitäisi ensin päättää yksimieli-

sesti, että ne luopuvat yksimielisyyksivaatimuksesta. Paine määränemmistö päätöksiin siirtymisestä on kuitenkin kova. Saksan johdolla suuret EU-maat ja myös Suomi ajavat kipeästi kaivattua rakenteellista muutosta ulkopolitiikan päätöksentekoon. EU:n kyky toimia nopeasti ja päättäväisesti on tulevaisuudessa entistäkin tärkeämpää. Se on edellytys EU:n uskottavuudelle ulkopoliittisena toimijana ja välttämätöntä sille, että EU pystyy puolustamaan kansalaistensa arvoja ja etuja yhä epävarmemmalla globaalilla areenalla.

EU:n kriisinhallinta

Suomi osallistuu kansainväliseen kriisinhallintaan osana kansainvälistä vastuunkantoa ja yhteisen turvallisuuden rakentamista. Kriisinhallinnalla pyritään ehkäisemään konfliktien laajeneminen, luomaan alueelle vakautta ja kehityksen edellytyksiä sekä vähentämään inhimillistä hättää. Valtiot ympäri maailman ovat voimakkaasti riippuvaisia toisistaan, ja kriisien vaikutus ulottuu laajalle. Suomen kannalta keskeisin siviilikriisinhallinnan toimija

HALOO, KUULEEKO EU?

Yhdysvaltojen entinen ulkoministeri Henry Kissinger valitteli aikoinaan, että EU:lla ei ole puhelinnumeroa, jonne soittaa ulkopolitiikan kysymyksissä. Nyt vastuuhenkilöt löytyvät. EU:n ulkopolitiikan toteuttamisesta ja toimeenpanosta vastaavat korkea edustaja, EU:n ulkosuhdehallinto (EEAS) ja jäsenmaat. Eurooppa-neuvosto puolestaan asettaa yleiset suuntaviivat EU:n ulkopolitiikalle.

Jäsenmaiden ulkoministerit kokoontuvat päättämään EU:n ulkosuhdeasioista

kerran kuussa. Puolustusministerit taas kokoontuvat neljä kertaa vuodessa keskustelemaan puolustus- ja turvallisuusasioista.

Ulkosuhdeasioissa neuvoston kokoonpano voi vaihdella kokouksen aiheiden mukaan. Tarvittaessa myös kansalliset kehitys-, kauppa- tai puolustusministerit osallistuvat istuntoihin. Ulkoministereiden kokousta johtaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja. Hän voi tehdä ehdotuksia, mutta EU-jäsenmaiden ministerit tekevät lopulliset päätökset.

on Euroopan unioni. Siviilikriisinhallintaoperaatioita tehdään kriisialueiden lisäksi sellaisilla alueilla, joilla yhteiskunnat kaipaavat ulkopuolista vahvistusta. Operaatiot keskittyvät poliisitoiminnan, oikeuslaitoksen, rajavartiostoinnin, tullilaitoksen, vankeinhoitolaitoksen sekä muun hallinnon kehittä-

miseen tai esimerkiksi vähemmistökysymysten ja demokratian edistämiseen. EU:lla on tällä hetkellä sotilaallisia kriisinhallintaoperaatioita muun muassa keskeisellä Välimerellä, Bosnia ja Hertsegovinassa sekä Afrikassa. Siviilikriisinhallintaoperaatioita toimii muun muassa Ukrainassa ja useissa Afrikan valtioissa. ●

IRINI ESTÄÄ ASEIDEN SALAKULJETUKSIA EUROOPAN ETELÄRAJALLA

Kommodori Jukka Mustola toimii tiedusteluosaston päällikkönä European Union Naval Force Mediterranean IRINI (EUNAVFORMED IRINI) -operaatioesikunnassa. EUNAVFORMED IRINI on yksi EU:n sotilaallisista kriisinhallintaoperaatioista. Sen operaatioalue on keskeisellä Välimerellä eli Aasian, Euroopan ja Afrikan risteyskohdassa. Operaatiota johdetaan monikansallisista esikunnista, joissa on edustajia EU:n 23 jäsenmaasta. Suomen puolustusvoimat on asettanut 10 henkilöä Operaatio Irinin eri tehtäviin. Eniten edustajia on Italiassa ja Kreikalla.

”Operaatio Irinin päätehtävä on estää aseiden laiton salakuljetus Libyaan. Lisäksi keräämme tietoa ihmissalakuljetuksen ja öljyn salakuljetuksen estämiseksi sekä koulutamme Libyan viranomaisia”, kertoo Mustola.

Mustolan johdolla tiedusteluosasto tekee taustatutkimusta, analysoi Välimeren alusliikennettä ja profiloii alueella liikkuvat alukset. Epäilyttäviksi luokitellut alukset otetaan erityiseen seurantaan.

”Aseiden salakuljetuksen torjunnassa voimme kysyä alukselta radiokutsulla tietoja ja varmentaa ne. Alukselle voidaan myös suorittaa ystävällismielinen tarkastus (*friendly approach*) lisätiedon keräämiseksi. Voimakas sotilaallinen keino on alustarkastus (*boarding*), kun laittomasta asekuljetuksesta on saatu selkeitä viitteitä”, kuvailee Mustola.

Operaatio on ollut tuloksekas. Keväällä 2023 operaatio suoritti aluksen tarkastuksen Libyan rannikon läheisyydessä ja löysi 41 sotilaskäyttöön muutettua ajoneuvoa matkalla Libyaan. Kuljetus rikkoi YK:n aseidenvientikieltoa. Alus käännettiin Ranskan Marseillen satamaan, jossa lasti purettiin ja takavarikoitiin. Vuonna 2020 perustettu IRINI on toteuttanut tähän mennessä 25 alustarkastusta, yli 520 ystävällismielistä tarkastusta ja yli 10 500 radiokyselyä ja laatinut 43 erikoisraporttia YK:lle.

”Irinin merkitsee kreikaksi rauhaa. Me operaatioon osallistuvat koemme tekevämme tärkeää työtä, koska omalla ennaltaehkäisevällä toiminnallamme vahvistamme kansainvälistä turvallisuutta sekä estämme laittomia toimia Euroopan etelärajalla”, toteaa Mustola.

RAUHANRAHASTO

- EU:n budjetin ulkopuolinen rahasto, perustettu 2021
- Tehostaa EU:n puolustus- ja turvallisuusvalmiuksia, auttaa rakentamaan rauhaa
- Rahoittaa ulkoisia toimia, joilla on sotilaallista tai puolustuksellista merkitystä. Näitä ovat muun muassa EU:n sotilasoperaatiot ja Ukrainan avustaminen sekä puolustus-
tarvikkeiden (myös tappavien välineiden) toimittaminen kumppanimaihin
- Rahoituskaudella 2021–2027 käytettävissä 7,979 miljardia euroa.

EU:N PAKOTTEET

Pakotteet eli rajoittavat toimenpiteet ovat tärkeä työväline EU:lle. Tyypillisiä pakotteita ovat matkustuskiellot ja varojen jäädyttäminen. Toimenpiteet voivat kohdistua EU:n ulkopuolisten maiden hallituksiin, yrityksiin, järjestöihin (esimerkiksi terroristiryhmä) tai henkilöihin. Pakotteiden tavoitteena on suojella EU:n arvoja, etuja ja turvallisuutta sekä tukea demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia ja ehkäistä konflikteja. Pakotteista päättää jäsenmaiden neuvosto EU:n ulkoasiain-
edustajan tai jäsenmaan ehdotuksesta. Täytäntöönpanosta vastaavat EU-maat, ja

komissio valvoo pakotteiden noudattamista. Yleensä pakotteet ovat voimassa vuoden kerrallaan. Vuonna 2023 pakotteita oli voimassa 32:ta valtiota kohtaan. Venäjää ja Valko-Venäjää vastaan oli elokuussa 2023 hyväksytty jo 10 pakotepakettia. Pakotteilla pyritään heikentämään Venäjän kykyä rahoittaa Ukrainan sotaa. Esimerkiksi Venäjän pankkijärjestelmän varoista 70 prosenttia on pakotteiden kohteena. Tuotteiden tuonti- ja vientikieltojen myötä Venäjän talous ei kasva, kauppa on supistunut ja fossiilisista polttoaineista saadut tulot ovat kutistuneet 40 prosenttia.

Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka antaa EU:lle mahdollisuuden johtaa kriisinhallintaoperaatioita kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi. Noin 4 000 EU:n jäsenmaiden sotilasta ja siviiliä palvelee 23:ssa eri operaatiossa tai siviilikriisinhallintatehtävässä.

EU on globaali ilmastojohtaja

Ilmastokriisi iskee ihmisten tajuntaan

Ilmaston lämpeneminen on aikakautemme pahin kriisi. Ympäristötutkijat ympäri maailman alkoivat puhua maapallon lämpötilan noususta jo 1960-luvulla. Myös Euroopassa päättäjät kuitenkin reagoivat asiaan aluksi hitaasti. Vuonna 1988 YK perusti hallitusten välisen ilmastonmuutospaneelin. Paneeli on onnistunut kiinnittämään maailman huomion ilmaston lämpenemisen katastrofaalisiin seurauksiin, ja ilmastokriisi on iskenyt ihmisten tajuntaan voimalla. Ilmaston lämpeneminen johtuu hiilidioksidin (CO₂) ja muiden kasvihuonekaasujen pitoisuuksien lisääntymisestä ilmakehässä. Lämpötila on noussut jo asteen esiteolliseen aikaan verrattuna ihmisten aiheuttamien päästöjen takia. Lämpenemisen vaikutukset näkyvät jo: merenpinta nousee, kuumuuskaudet lisääntyvät ja jäätiköt sulavat kiihtyvällä tahdilla.

Kohti tiukempia ilmastotavoitteita

EU:n ensimmäiset ilmastotavoitteet asetettiin 1990-luvulla. Niiden perustana oli kansainvälinen, vuonna 1996 asetettu tavoite rajoittaa ilmaston lämpeneminen kahteen asteeseen sekä Kioton pöytäkirjassa sovitut päästövähennykset. Ne eivät kuulosta kovin kunnianhimoisilta: EU:n silloiset 15 jäsenmaata sitoutuivat laskemaan vuoteen 2012 mennessä päästöjään 8 prosenttia vuoteen 1990 verrattuna. Vuonna 2012 jäsenmaiden johtajat sitoutuivat niin sanottuun 20:20:20-pakettiin eli leikkaamaan EU:n päästöjä vähintään 20 prosentilla, lisää-

mään uusiutuvan energian markkinaosuutta 20 prosentilla ja vähentämään energian kokonaiskulutusta 20 prosentilla. EU ylitti nämä tavoitteet.

Viimeistään vaalikaudella 2014–2019 EU paalutti paikkansa kansainvälisenä ilmastojohtajana. Tuolloin EU-maat sitoutuivat 40 prosentin päästöleikkauksiin ja komissio integroi ilmastopolitiikan osaksi EU:n talous- ja teollisuuspolitiikkaa. Ilmastoasioista tuli kovaa politiikkaa sen kaikilla tasoilla ja sektoreilla, ja vähähiiliseen talouteen siirtyminen alettiin nähdä välttämättömyytenä eurooppalaisten hyvinvoinnin säilyttämiseksi. EU:n peräänantamattomuuden ansiosta Pariisissa vuonna 2015 järjestetyssä YK:n ilmastokokouksessa saatiin aikaan 195 maan välinen sopimus, jossa ilmaston lämpeneminen rajattiin kahteen celsiusasteeseen. Pariisin ilmastosopimusta ei olisi saavutettu ilman EU:ta.

EU ja ilmastoneutraali tulevaisuus

EU-maat ovat viime vuosina sitoutuneet entistä kunnianhimoisempiin tavoitteisiin, joilla pyritään vastaamaan ilmastokriisiin ja sopeutumaan ilmastonmuutokseen Euroopassa. EU:n nykyinen ilmastopolitiikka pohjaa YK:n ilmastosopimukseen, sitä täydentävään Kioton pöytäkirjaan ja Pariisin ilmastosopimukseen.

Jäsenmaat ovat sitoutuneet vähentämään nettokasvihuonekaasupäästöjään vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon. Vuoteen 2050

mennessä EU:n on tarkoitus saavuttaa ilmasto-
neutraalius. Jäsenmaiden on näin ollen vähen-
nettävä jyrkästi kasvihuonekaasupäästöjään
ja löydettävä keinoja jäljellä olevien ja väistä-
mättömien päästöjen kompensoimiseksi, jotta
EU-tasolla on mahdollista saavuttaa päästöjen
nollatase.

Eurooppalainen ilmastolaki

EU pyrkii saavuttamaan vuoden 2030 tavoit-
teen niin kutsutun 55-valmiuspaketin eli ”Fit
for 55” avulla. Siihen kuuluu 13 toisiinsa liitty-
vää lakia sekä kuusi ilmasto- ja energia-alan
lakia. Paketti sisältää toimia päästöjen vähen-
tämiseksi myös lento- ja laivaliikenteestä. EU
poistaa ilmailun maksuttomat päästöoikeudet
vuoteen 2026 mennessä ja vauhdittaa kestä-
vien lentopolttoaineiden käyttöä.

Ilmastotavoitteet on kirjattu myös EU-ase-
tukseen. Vuonna 2021 säädetty eurooppalai-
nen ilmastolaki antaa puitteet toimille, joita
EU:n ja jäsenmaiden on määrä toteuttaa pääs-
töjen asteittaiseksi vähentämiseksi ja ilmasto-
neutraaliuden saavuttamiseksi EU:ssa vuoteen
2050 mennessä. Lain edellyttämien muutos-
ten odotetaan tuovan puhtaamman ympäris-
tön, edullisempaa energiaa, kunnostettuja
koteja, parempaa joukkoliikennettä, lisää
latauspisteitä sähköautoille ja terveellisempää
ruokaa. Ilmastolailla pyritään myös luomaan
lisää työpaikkoja.

Sosiaalisesti oikeudenmukainen ilmastosiirtymä

Päästöleikkaukset ja siirtyminen ilmastoystä-
välliseen talouteen edellyttävät valtavia julki-
sia ja yksityisiä investointeja. Vaikka globaa-
listi EU on kiistaton ilmastojohtaja, löytyy
unionin sisältä eriäviä kantoja: EU:n jäseniksi
2000-luvulla liittyneet köyhemmät itäisen
Euroopan maat pitävät ilmastolinjauksia usein
liian tiukkoina. Ne vaativat rikkaammilta
jäsenmailta hyvityksiä kustannuksista, joita
vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymisestä
aiheutuu. Kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa
ovat puolestaan perinteisesti ajaneet EU:ssa
Suomen ohella Alankomaat, Ruotsi, Portugali,
Luxemburg ja Ranska.

EU on ottanut käyttöön ilmastotoimien
sosiaalirahaston, jonka tarkoituksena on
edistää sosiaalisesti oikeudenmukaista siirty-
mää ilmastoneutraaliuteen. Koronapandemia
ja Ukrainan sota ovat viime vuosina työntä-
neet ilmastopolitiikkaa jäsenmaiden johtajien
prioriteettitilistalla alemmas. Varmaa on, että
yhteisen linjan löytyminen ja kunnianhimon
ylläpitäminen on ilmastopolitiikassa vastai-
suudessa vaikeampaa. ●

ILMASTOTOIMIEN KOLMIKKO

Päästökauppa, kansalliset päästövähennystavoitteet päästökaupan ulkopuolisille aloille (eli EU-kielellä taakanjako) ja maankäyttösektoria (LULUCF) koskevat veloitteet muodostavat EU:n ilmastopolitiikan perustan.

EU:n laajuinen päästökauppajärjestelmä on edelleen maailman suurin kasvihuonekaasujen päästökauppajärjestelmä. Idea on yksinkertainen: yrityksille luodaan kannuste vähentää päästöjä sillä, että ne joutuvat maksamaan oikeudestaan päästää hiilidioksidia ilmakehään. Päästöjen vähentyminen varmistetaan niin, että markkinoille tulee vuosi vuodelta vähemmän päästöoikeuksia. Yksi päästöoikeus vastaa yhden hiilidioksiditonnin päästöjä. Päästöoikeuden hinta määräytyy markkinoilla. EU:n päästökaupan tavoite on vähentää EU-tasolla päästöjä 62 prosenttia vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. EU:n päästökauppa kattaa suuret

teollisuus-, sähkön- ja energiantuotantolaitokset, Euroopan talousalueen sisäisen lentoliikenteen sekä vuodesta 2024 lähtien myös meriliikenteen päästöt suurista matkustajista tai kaupallista rahtia kuljettavista aluksista. Lisäksi vuoteen 2028 mennessä käynnistyy uusi, erillinen polttoaineen jakelun päästökauppa. **Taakanjakoon** kuuluvat rakennusten erillislämmitys, työkooneet, maatalous, liikenne ja jätehuolto sekä fluoratut kasvihuonekaasut, jotka yhteenlaskettuna tuottavat hieman yli puolet EU:n kasvihuonekaasupäästöistä.

LULUCF-asetus sääntelee maankäyttösektorin nieluja ja päästöjä. Sen tavoitteena on kaudella 2021–2025, ettei sektorilta saa aiheutua nettopäästöjä, eli päästöjen ja hiilinielujen tulee olla yhtä suuret. Kaudella 2026–2030 EU:n hiilinielujen tulee vahvistaa siten, että niiden aikaansaamat poistumat saavuttavat vuonna 2030 tason –310 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia.

ARKTINEN ALUE KUUMENEE

Arktisen alueen luonto on keskellä pelottavaa ja nopeaa muutosta ihmisen aiheuttaman ilmastonmuutoksen takia. Ilmasto lämpenee alueella jopa kolme kertaa globaalia keskiarvoa nopeammin. Lämpenemisen vaikutukset tuntuvat kaikkialla. Jääpeite kutistuu sekä kooltaan että paksuudeltaan. Meren pinta nousee ja muuttaa sääolosuhteita Suomessa ja ympäri maailman. Ympäri vuotisesti jäässä pysyneestä järeästä merijäästä puolet on menetetty 40 viime vuoden aikana. Jos Grönlannin jääpeite sulaa vastaavalla vauhdilla, meren pinta nousee Euroopassa 5–7 metriä. Siinä peittyä veden alle paljon muutakin kuin Alankomaat.

Samalla jäistä vapautuva meri tuo arktiset rikkauudet ensi kertaa ihmisten ulottuville. Jäämeren ympäristöstä on tullut kiihkeän

taloudellisen kilpailun kohde. Maailman vauraimpia valtioita kiinnostaa erityisesti Siperian pohjoispuolisen Koillisväylän avautuminen meriliikenteelle. Se mullistaisi maailmankaupan. Arktisen alueen muutokset ovat saaneet myös EU:n vahvistamaan arktisen alueen politiikkaansa. EU:lla on arktisella alueella kolme painopistettä. Tärkein niistä on luonnollisesti ilmastonmuutoksen torjunta. Lisäksi EU keskittyy tukemaan rauhaa ja yhteistyötä alueella sekä kehittämään kestävää taloudellista toimintaa, joka hyödyttää alueen väestöä ja tulevia sukupolvia. Alueen herkän luonnon ja talouskasvun välille on mahdollista löytää tasapaino, mutta se onnistuu vain käyttämällä puhtainta teknologiaa, ottamalla huomioon luontoarvot sekä toimimalla yhteistyössä alueen alkuperäisväestön kanssa.

EU suojelee ympäristöä maalla, merellä ja ilmassa

Tiukkaa ympäristöpolitiikkaa

EU:n ympäristöpolitiikka on kuuluisa tiukkuudestaan. EU:lla on myös paljon toimivaltaita kaikilla ympäristöpolitiikan aloilla, ja EU-maat ovat laatineet satoja direktiivejä, asetuksia ja päätöksiä yhteisten luonnonvarojen suojelemiseksi. EU-lakien avulla vaalitaan ihmisten terveyttä ja elämänlaatua sekä kannustetaan yrityksiä vihreään liiketoimintaan. Kestävä kehitys on tärkeä osa ympäristöpolitiikkaa. Ympäristö onkin hyvä esimerkki alasta, joka kietoutuu tiukasti useisiin muihin sektoreihin, kuten verotukseen tai energiaan.

Tavoitteena ongelmien ennaltaehkäisy

YK:n ensimmäinen ympäristökokous järjestettiin vuonna 1972. Siitä inspiroituneena silloisen Euroopan talousyhteisön johtajat toteivat, että yhteisö tarvitsee ympäristöpolitiikan. Seuraavalla vuosikymmenellä ympäristökysymykset sisällytettiin osaksi perussopimuksia, ja 1990-luvulla mukaan tuli kestävän kehityksen tavoite. 1990-luvulla aloitti toimintansa myös Euroopan ympäristökeskus, joka tukee EU:n ympäristöpolitiikan kehittämistä, toteuttamista ja arviointia ja tiedottaa ympäristöasioista. Ympäristöasioista päätetään yhteispäätösmenettelyssä jäsenmaiden, komission ja parlamentin kesken. Jäsenmaat tekevät ympäristöasioissa päätöksiä määränemmistöllä. Lissabonin sopimus antoi unionille oikeuden tehdä kansainvälisiä sopimuksia myös ympäristöasioissa.

EU:n ympäristöpolitiikan lähtökohtana on ehkäistä ympäristöongelmat ennalta ja torjua ympäristövahinkoja ensisijaisesti niiden lähteillä. Tärkeä on myös niin kutsuttu saastuttaja maksaa -periaate: ympäristöriskejä sisältävää toimintaa harjoittavien tahojen on huolehdittava vahingon korjaamisesta ja vastattava kustannuksista. EU:n ympäristöpolitiikkaa ohjaavat monivuotiset ympäristöalan toimintaohjelmat. Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus, ruokaturva, metsäkato ja maaperän huonontuminen kulkevat käsi kädessä.

BIODIVERSITEETIN ELVYTTÄMISTÄ

EU-maat ovat sitoutuneet ennallistamaan luonnon ja sen monimuotoisuuden vuoteen 2030 mennessä. EU:n biodiversiteettistrategia on EU:n luonnon-suojelun kulmakivi ja keskeinen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. EU:n tavoitteena on saada asiassa tuloksia aikaan myös kansainvälisesti. Esimerkiksi luonnon ennallistamista koskeva laki sisältää sitovia elvytystoimia, jotka kattavat vähintään 20 prosenttia EU:n maa-alueista ja 20 prosenttia meri-alueista ja ulottuvat pölyttäjästä kaupunkien ekosysteemeihin.

Kansallinen toimeenpano on iso ongelma

Viime vuosina EU on keskittynyt kiertotalouteen ja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Tiukoista EU-laeista ei ole kuitenkaan ympäristölle mitään hyötyä, jos niitä ei noudateta jäsenmaissa. EU:n ympäristölainsäädäntö on surullisenkuuluista puutteellisesta täytäntöönpanosta kansallisella ja paikallisella tasolla. Yksi esimerkki on EU:n vesiputedirektiivi. Se on yksi maailman kokonaisvaltaisimmista ympäristölakipaketeista ja sisältää esimerkiksi juomavesidirektiivin, uimavesidirektiivin, yhdyskuntajätedirektiivin ja tulvadirektiivin. Puutteellinen kansallinen toimeenpano

aiheutti sen, että vesiputedirektiivin alkuperäistä tavoitetta ei saavutettu. Nyt tavoitevuotta on siirretty vuoteen 2027.

Euroopasta puuttuu Yhdysvaltojen ympäristönsuojeluvirasto EPAN kaltainen viranomainen, joka valvoisi yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattamista. Valvontavastuu on pitkälti jäsenmaiden harteilla. Parantaakseen tilannetta EU on ottanut käyttöön vähimmäisvaatimuksia jäsenmaiden tekemille ympäristötarkastuksille. Lisäksi jäsenmaat veloitetaan säätämään tehokkaita rikosoikeudellisia seuraamuksia vakavista ympäristörikoksista, kuten jätteiden laittomasta hävittämisestä tai luonnonvaraisten eläimien ja kasvien laittomasta kauppaamisesta. ●

KIERTOTALOUDESTA TALouden UUSI NORMAALI

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteena on Eurooppa, jossa resurssitehokas ja kilpailukykyinen talous toimii ilmasto-neutraalisti vuoteen 2050 mennessä ja jossa luonnonvaroja käytetään ekologisesti kestävästi ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus huomioiden. Luonnonvarojen järjellinen käyttö oli yksi EU:n ensimmäisiä ympäristöperiaatteita. Kuitenkin vasta vuonna 2015 julkistettu ensimmäinen ja vuonna 2020 laadittu toinen kiertotalousstrategia muuttivat sanat teoiksi. Kiertotalouden keskeisenä ajatuksena on, että raaka-aineet ja materiaalit pysyvät pitkään talouden käytössä ja niiden arvo säilyy, jolloin haittavaikutukset ympäristölle vähenevät. Jätettä ei synny, kun ylijäämämateriaalit ovat raaka-ainetta muille ja tuotteet suunnitellaan käytettäväksi yhä uudelleen. Kiertotalous muuttaa samalla koko talouden logiikkaa: arvoa syntyy aiempaa enemmän aineettomasti ja

tuotteita korvataan palveluilla. Esimerkiksi lamppujen sijaan ihmiset voivat ostaa valaisun palveluna. Esineitä ja resursseja jaetaan omistamisen sijaan. EU:n kiertotaloutta edistävä sääntely kattaa laajasti eri yhteiskunnan toimia ja sektoreita muovista ja tekstiileistä pakkauksiin ja rakentamiseen sekä tuotteiden koko arvoketjun tuotesuunnittelusta kierrätykseen. Tuotesuunnittelulla voidaan vaikuttaa 80 prosenttiin tuotteen koko elinkaaren aikaisista ympäristövaikutuksista. Tavoitteena on, että kaikki EU:n markkinoille tulevat tuotteet ovat vuoteen 2030 mennessä kestäviä, korjattavia, päivitettäviä, kierrätettäviä ja uudelleenkäytettäviä sekä valmistettu suurelta osin kierrätysmateriaaleista ilman haitallisia kemikaaleja. Maailman talousfoorumi on palkinnut komission sen toimista kiertotaloussiirtymän vauhdittajana ja kansainvälisenä suunnannäyttäjänä.

NÄIN EU SUOJEEE YMPÄRISTÖÄ

1. Kiertotaloutteen panostaminen

EU:n kiertotalousstrategia kehittää EU:sta maailman johtavaa resurssitehokasta taloutta.

2. Merten ja rannikoiden suojeleminen

Tavoitteena on suojella ja puhdistaa rannikoita, meriä ja valtameriä sekä edistää niiden kestäväää käyttöä. Itämeri on yksi erityistä suojelemaa vaativista meristä.

3. Puhtaampi ilma

EU:n ympäristölainsäädäntö kattaa yleisen ilmanlaadun, teollisuuden päästöt ja liikenteeseen liittyvän ilmanlaatuolitiikan.

4. Kemikaalien turvallisuus

EU varmistaa kemikaalien turvallisuuden ja parantaa EU:n teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä.

5. Melun torjunta

EU:n lainsäädäntö auttaa välttämään, estämään tai vähentämään ympäristömelun haitallisia vaikutuksia.

6. Maaperän laadun parantaminen

EU-maat pyrkivät ehkäisemään maaperän eroosiota ja lisäämään maan orgaanista ainesta.

7. Kaupunkiympäristön kehittäminen

EU auttaa kaupunkeja kehittämään alueitaan kestäväällä tavalla.

8. Jätehuolto ja kierrätys

EU vähentää jätteiden ympäristö- ja terveysvaikutuksia esimerkiksi tiukoilla jätteiden käsittelyä koskevilla säännöillä ja parantaa Euroopan resurssitehokkuutta edistämällä kiertotaloutta.

9. Vesistöjen suojeleminen

Vesivarojen suojeleminen on yksi EU:n ympäristönsuojelun kulmakivistä. Monien Euroopan vesialueiden tila on vaakalaudalla, ja vesi on ratkaisevassa asemassa myös taistelussa ilmastonmuutosta vastaan.

Puhdasta energiaa kaikille

Hiiliunionista ilmastoneutraaliksi

Euroopan yhteisön tarina sai alkunsa energiasta, hiiliunionista. Tänäpä yhteisestä energiapolitiikasta on EU-maille vähintään yhtä paljon hyötyä kuin yhteisön alkuvuosina. EU:n säädöksillä varmistetaan yhtenäisen energia- ja ympäristöpolitiikan jatkuvuus, vaikka jäsenmaiden hallitukset vaihtuvat. Energiapolitiikka takaa, että kohtuuhintaista energiaa riittää kaikille, alan yrityksillä on yhteisillä markkinoilla tasavertaiset toimintaedellytykset ja ennen kaikkea sen, että jokainen EU-maa etenee kohti ilmastoneutraalia yhteiskuntaa. 25 prosenttia EU:n kasvihuonepäästöistä aiheutuu yhä energiantuotannosta.

Pitkään EU:n energiapolitiikka keskittyi yhteisten energiamarkkinoiden luomiseen. 2010-luvulla energia-asiat siirtyivät EU-päättöksenteon parrasvaloihin. Keskeinen syy siihen oli EU:n nousu ilmastojohtajaksi. Huomattiin, että energia liittyy lähes kaikkeen päätöksentekoon: talouteen, turvallisuuspolitiikkaan, ympäristöön ja aluekehitykseen. EU loi energiaunionin, joka liitti yhteen sisäiset energiamarkkinat, ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun, solidaarisuuden, kuluttajien tarpeet, energiaturvallisuuden ja innovaatiot.

Isot erot energiantuotantomuodoissa

Asuntojen ja teollisuuden lämmitys ja jäähditys muodostavat noin puolet kaikesta EU:ssa kulutetusta energiasta. Jäljelle jäävä energiankäyttö jakautuu tasaisesti sähköntuotannon ja liikenteen kesken. EU-maat eivät ole energiaomavaraisia. Esimerkiksi vuonna 2021 jäsenmaat tuottivat itse noin 44 prosenttia käyttämästään energiasta ja loput tuotiin EU:n ulkopuolelta. Jokaisella jäsenmaalla on oikeus valita vapaasti energiahuoltonsa rakenne sekä omat energiantuotantotapansa. Niissä onkin isoja eroja EU-maiden välillä.

Omista energianlähteistä tärkein on uusiutuva energia, jonka osuus on noussut tasaisesti yli 40 prosenttiin energiantuotannosta. Toinen merkittävä lähde on ydinenergia, jonka osuus on noin kolmanneksen kokonaistuotannosta. Mutta keskiarvo peittää enemmän kuin paljastaa: Ruotsissa uusiutu-

UUSIUTUVAN ENERGIAN TUOTANTOMUOTOJEN OSUUS EU-MAISSA

- Kiinteä biomassa 41 %
- Tuulivoima 13 %
- Vesivoima 12 %
- Nestemäinen biomassa 8 %
- Biokaasu 6 %
- Aurinkovoima 6 %
- Lämpöpumput 6 %
- Muut yhteensä 8 %

Lähde: Euroopan ympäristövirasto, 2022

vien energianlähteiden osuus kaikesta kulutetusta energiasta on yli 60 prosenttia mutta Maltalla vain 11. Ranskassa ja Belgiassa ydinvoimalla tuotetaan yli 70 prosenttia energiasta. Maakaasun osuus on koko EU:ssa vain kuusi mutta Alankomaissa lähes 60 prosenttia. Suomessa kodit ja muut rakennukset lämpiävät kaupungeissa pääosin voimalaitosten hukkalämmöstä saatavalla kaukolämmöllä, Keski-Euroopassa yleisin lämmitysmuoto on sen sijaan kaasu.

Tunnussana REPowerEU

Energian tuontiriippuvuus oli vuosia yksi EU-päättäjien kestopuheenaiheista. Energian tuonti kasvoi vuosi vuodelta, koska jäsenmaat luopuivat ilmastoystävistä kivihiihen, raakaöljyn ja maakaasun käytöstä energiantuotannossa. Energian hinnat kohosivat koronapandemian aikana Euroopassa ennätysmäisesti. Venäjän hyökätessä Ukrainaan vuonna 2022 teema leimahti kriisiksi. Venäjä yritti kiristää EU:ta sulkemalla kaasuhanat valtaosaan EU-maista.

Komissio reagoi energiakriisiin nopeasti ja loi parissa kuukaudessa REPowerEU-suunnitelman. Suunnitelma onnistui suojelemaan eurooppalaisia vakavalta energiapulalta, kutisti Venäjän sotakassaa ja on vauhdittanut EU-maiden siirtymistä puhtaaseen energiaan. EU-maat vähensivät vuodessa energiankulutustaan lähes 20 prosenttia, löysivät kestäviä vaihtoehtoja Venäjältä tuotaville fossiilisille polttoaineille, asettivat hintakattoja kaasulle ja öljylle sekä tuplasivat uusiutuvien energialähteiden käyttöön.

Osana niin sanottua 55-valmiuspakettia EU-maat ovat sitoutuneet kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta entisestään uusien EU:n laajuisten sektorikohtaisten alavoitteiden lisäksi. Esimerkiksi teollisuuden on lisättävä uusiutuvan energian käyttöä vähintään 1,6 prosenttia vuodessa, ja rakennuksissa uusiutuvan energian osuus on nostettava 49 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. ●

ENERGIANTUOTANTO EUROOPASSA

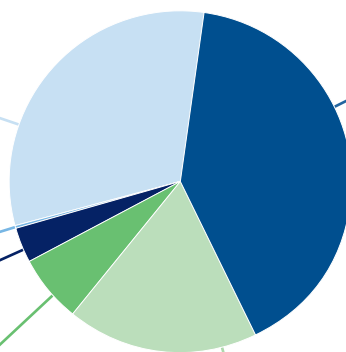
Lähde: Euroopan komissio

Ydinvoima **31,2 %**

Muut **0,2 %**

Öljy **3,4 %**

Maakaasu **6,4 %**

Uusiutuvat energianlähteet **40,8 %**

Kiinteät fossiiliset polttoaineet **18 %**

1. Uusiutuva energia

Uusiutuvan energian osuus on kasvatettava 45 %:iin kokonaisenergiankulutuksesta. Lämmityksessä ja jäähdytyksessä uusiutuvaa energiaa tulee lisätä 1,3 % vuosittain. Liikennealoilla uusiutuvan energian osuus energian loppukulutuksesta on nostettava nykyisestä yhdeksästä vähintään 29 %:iin, josta edistyksellisiä biopolttoaineita tulee olla 5,5 %. Päätös on tärkeä kotimaiselle biopolttoaineteollisuudelle.

2. Energiatehokkuus

Energiankulutusta on vähennettävä EU:n tasolla 36 % energian loppukulutuksen ja 39 % primäärienergian kulutuksen osalta. Jäsenmaat edistävät EU:n kokonaistavoitteen saavuttamista kansallisilla panoksilla ja kehityspoluilla, komissio valvoo toimien riittävyttä.

3. Energiansäästö

Jäsenmaiden on vähennettävä energian loppukulutusta vuositasolla 1,1 % vuodesta 2024 alkaen, 1,3 % vuodesta 2026 alkaen ja 1,5 % vuodesta 2028 alkaen.

4. Rakennusten energiatehokkuus

Kaikkien uusien rakennusten on oltava päästöttömiä vuodesta 2028 alkaen. Kaikkien asuinrakennusten tulee saavuttaa vähintään energiatehokkuusluokka E. Vähävaraisille kotitalouksille tarjotaan kohdennettuja avustuksia ja tukia. Lisäksi jäsenmaita koskevat vaatimukset muun muassa sähköautojen latauspisteiden rakentamisesta sekä rakennusten ja energiaverkkojen vuorovaikutuksesta.

5. Sähkömarkkinat

Kuluttajien valinnanmahdollisuuksia on parannettava ja kilpailua lisättävä. Sähkön toimitusvarmuutta on parannettava ja nopeutettava uusiutuvan energian integrointia sähköverkkoon. Asiakkaalla on oikeus muun muassa älymittariin, sähköntoimittajan vaihtoon ilman maksua kolmessa viikossa sekä hinta- ja tuotevertailuihin ilman maksua.

Kestävästi kohti ilmasto- neutraalia liikennettä

EU:n liikennepolitiikka on laaja kokonaisuus

Ilman monipuolista, toimivaa liikennettä koko Eurooppa pysähtyy. Liikenne teillä, raiteilla, vesillä ja ilmassa on välttämätöntä sekä Euroopan taloudelle että ihmisille.

Liikennesektori ei ainoastaan pidä talouden pyöriä pyörimässä vaan on itsekin iso talouden sektori: liikenteen osuus EU:n bruttokansantuotteesta on yli yhdeksän prosenttia, ja liikennepalvelualat työllistävät 11 miljoonaa ihmistä jäsenmaissa.

EU:n tavoitteena ovat olleet alusta asti yhteiset avoimet liikennemarkkinat. Nykyisin EU:n liikennepolitiikka on laaja-alainen kokonaisuus, joka ulottuu ilmastonmuutoksen torjunnasta liikenneturvallisuuteen ja tulimuodollisuusbyrokratian vähentämiseen. Matkustajille on taattu kattavat oikeudet liikennemuodosta riippumatta.

EU on esimerkiksi mullistanut lentoliikenteen. Euroopan lentoliikennettä dominoivat ennen kansalliset lentoyhtiöt ja valtioiden lentoasemat. Nykyisin yhtiöt voivat tarjota palvelujaan kaikilla EU:n reiteillä ja määrätä itse hinnoistaan. Tästä ovat hyötynneet ennen kaikkea matkustajat. Myös rautatiemarkkinoita on avattu askel askeleelta kilpailulle. Merikuljetuksiin sovelletaan EU:n kilpailusääntöjä riippumatta siitä, onko kuljettaja eurooppalainen yhtiö vai EU:n ulkopuolisen maan lipun alla liikennöivä alus. Sääntöjen tarkoituksena on estää epäoikeudenmukainen hinnoittelu ja tukea Euroopan laivanrakennusteollisuutta.

Liikenteen uusi aikakausi

Viime vuosina valokeilaan on noussut Euroopan laajuisen liikenneverkon rakentamisen, digitalisaation, automaation ja älykkäiden liikennejärjestelmien ohella ennen kaikkea liikenteen kestävyys. Dynaamiseen liikennesektoriin kohdistuu yhä tiukempia sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä kestävyysvaatimuksia, joihin EU:n on vastattava.

Suurin haaste ovat tunnetusti päästöt. Liikenne aiheuttaa viidesosan kaikista kasvihuonekaasupäästöistä EU:ssa ja tupruttaa ilmaan lisäksi ihmisen terveydelle haitallisia hiukkaspäästöjä. EU on jo pitkään määritellyt ajoneuvoille enimmäispäästörajoja, joita on kiristetty useaan otteeseen. Näistä toimista huolimatta liikenne on ainoa ala, jonka päästöt ovat kasvaneet vuoden 1990 jälkeen.

EU on asettanut uuden vaihteen silmään: vuonna 2023 voimaan astuneen säätelyn tavoitteena on tehdä henkilö- ja pakettiauto liikenteestä hiilineutraalia vuoteen 2050 mennessä. Päästäkseen tähän tavoitteeseen EU kieltää uusien polttomoottoriautojen ja -pakettiautojen myynnin vuodesta 2035.

Määräykset ovat erittäin kunnianhimoisia. Niiden on määrä tuoda halvempia päästöttömiä ajoneuvoja laajemmin kuluttajien saataville, vauhdittaa vaihtoehtoisten polttoainoiden kehitystä ja teknologisia innovaatioita sekä parantaa ilmanlaatua ja säästää energiaa. Lisäksi EU aikoo lisätä sähköautojen latauspisteitä sekä vetytankkausasemia pääteiden

Sähköautojen latauspisteitä tarvitaan paljon nykyistä enemmän.

varsilla kaikkialla EU-maissa. Vuoteen 2026 mennessä pääteiden varsilla tulee olla sähköautojen latauspisteitä vähintään 60 kilometrin välein ja vuoteen 2031 mennessä vetytankkausasemia 200 kilometrin välein.

Keskeinen osa hiilestä irtautumista ja päästötöntä liikennettä ovat myös akut. Siksi

EU:n pyrkimyksenä on luoda akkuteollisuuden eurooppalainen kestävä arvoketju aina akkumetallien louhinnasta akkujen tuotantoon, kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön asti. Tässä liiketoiminnassa Suomi voi nousta merkittävään asemaan. ●

TEN-T ON EUROOPAN VERISUONISTO

Verkkojen Eurooppa koostuu kolmesta verkosta (*Trans-European networks*): TEN-T (liikenne), TEN-E (energia) sekä eTEN (digitaalinen). TEN-T-verkon tavoitteena on turvallinen ja kestävä EU:n liikennejärjestelmä, joka edistää tavaroiden ja ihmisten saumatonta liikkumista. Eurooppalaisen liikenneverkoston on tarkoitus ulottua tulevaisuudessa Ukrainaan asti. Laajentamisen arvioidaan kasvattavan EU:n bruttokansantuotetta 467 miljardilla eurolla ja luovan 840 000 uutta työpaikkaa. Tärkeimpien yhteyksien ydinverkkoon kuuluvat Suomesta Saimaan vesistöalue, Helsingin ja Turun kaupunkisolmukohdat, Hel-

singin ja Turun lentokentät sekä Haminan–Kotkan, Helsingin, Turun ja Naantalin satamat ja Kouvolan rautatie- ja maantierterminaali (RRT). Ydinverkkoon kuuluvista ydinverkkokäytävistä Suomeen ulottuvat Skandinavia–Välimeri ja Pohjanmeri–Itämeri. 42 miljardin euron suuruisen Verkkojen Eurooppa -välineen ohjelmakaudella 2021–2027 Pohjanmeri–Itämeri-ydinverkkokäytävä laajennetaan Suomen kautta Ruotsin Luulajan satamaan. Samalla Skandinavia–Itämeri-ydinverkkokäytävä ulotetaan Tukholmasta Luulajan kautta edelleen sekä Narvikiin Norjaan että Suomen puolelle Ouluun.

Maahanmuuton hallinta on EU:n jättihaaste

Eurooppa on entistä kansainvälisempi

Entistä useampi EU-maan kansalainen elää ja työskentelee jossain muussa jäsenmaassa kuin valtiossa, jonka kansalainen hän on. Myös EU:n ulkopuolelta saapuu entistä enemmän maahanmuuttajia. Ulkomailla syntyneen väestön osuus on kuitenkin EU-alueella pienempi kuin useissa muissa korkean tulotason maissa. Esimerkiksi Australiassa yli 29 ja Yhdysvalloissa lähes 14 prosenttia väestöstä on syntynyt ulkomailla, kun EU:ssa luku on 8,5 prosenttia. Suomessa ulkomailla syntyneiden osuus väestöstä on 4,7 prosenttia.

Periaatteena kokonaisvaltaisuus

EU toimii aktiivisesti maahanmuuttokysymyksissä. Muuttoliike- ja turvapaikkapolitiikkaa tarvitaan, jotta EU voi sekä hyödyntää lisääntyneen liikkuvuuden että selviytyä sen asettamista haasteista. Avainsana on kokonaisvaltaisuus. Ulkorajojen valvontaan ja muuttoliikkeen hallintaan yhdistetään EU:n sisäisiä toimia. Jäsenmaat päättävät laillista ja laitonta maahanmuuttoa koskevista asioista yhteispäätösmenettelyssä yhdessä parlamentin kanssa. Ministerineuvosto kuitenkin hyväksyy yksin väliaikaiset toimet, joita tarvitaan ulkomaiden kansalaisten äkillisen ja mittavan maahantulon vuoksi. EU-tuomioistuimesta tuli Lissabonin sopimuksen myötä täysin toimivaltainen maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa, eli se voi määrätä kaikkia jäsenmaita

koskevia tuomioita. Tuomioistuin on esimerkiksi päättänyt, että jäsenmaalla on oikeus palauttaa turvapaikanhakija takaisin siihen EU-valtioon, johon hän ensimmäisenä saapui.

Maahanmuuttokriisi paljasti puutteet

Vuonna 2015 puhjennut maahanmuuttokriisi nosti pintaan EU:n maahanmuuttopolitiikan ongelmat. EU-maihin saapui kriisin huippuvuonna 1 260 000 turvapaikanhakijaa. Suurin yksittäinen syy turvapaikanhakijoiden määrän räjähdysmäiseen kasvuun oli Syyrian sisällissota, joka levisi myös Libanoniin ja Irakiin. Lisäksi tilanne Afganistanissa paheni ja ajoi entistä useamman ihmisen liikkeelle. Samaan aikaan lisääntyi ilmastopakolaisuus, sillä kesä 2014 oli Afrikassa poikkeuksellisen kuiva.

Valtaosa pakolaisista saapui meritse Kreikkaan ja Italiaan. Useat tuhannet Eurooppaan pyrkivät ihmiset menettivät henkensä ylittäessään Välimeren. EU:lla oli ongelmia ulkorajavalvonnassa, ja moni Schengen-alueeseen kuuluva EU-maa otti sisäiset rajatarkastukset uudelleen käyttöön. Usein oli vaikeaa arvioida, oliko henkilö poliittinen vai taloudellinen pakolainen. Ongelmia oli myös vastaanoton käytännön järjestelyissä. Ennen kaikkea EU-maat riitelivät turvapaikanhakijoiden jakamisesta jäsenmaiden kesken. Saksa oli jäsenvaltioista halukkain antamaan turvapaikan pakolaisille.

Syyrialaisia pakolaisia leirillä Turkissa vuonna 2016. Turkilla on tärkeä rooli EU-maihin suuntautuvan muuttoliikkeen hallinnassa. Moni Eurooppaan pyrkivä turvapaikanhakija saapuu Turkin kautta.

Ukrainan sota kasvatti muuttoliikettä

EU:n maahanmuuttopolitiikka onnistui 2010-luvulla hetkellisesti vähentämään laittomien maahanmuuttajien määrää ja paransi osittain yhteistyötä lähtömaiden kanssa. Mutta ongelmat jäivät ratkaisua vaille. Koronavuosis lukuun ottamatta sekä turvapaikanhakijoiden määrä että EU-maiden maahanmuuttopolitiikkaa koskevat erimielisyydet ovat jälleen kasvaneet. Erityisesti Unkari, Puola, Romania, Slovakia ja Tšekki eivät ole halunneet kantaa vastuutaan yhdessä sovituista pakolaiskiintiöistä. Välimeren maat ovat puolestaan sitä mieltä, että ne joutuvat kantamaan kohtuuttoman suuren taakan. Vuonna 2022 EU:ssa tehtiin yhteensä 962 200 turvapaikkahakemusta. Tämä on yli 50 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021 ja 38 prosenttia enemmän

kuin ennen koronaviruspandemiaa vuonna 2019. EU-maat myönsivät vuonna 2022 suojelua kaikkiaan yli 380 000 ihmiselle.

Vuonna 2022 EU-maihin saapui sotapakolaisia enemmän kuin koskaan sitten toisen maailmansodan. Syynä oli Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa. Sen takia EU:ssa asuvien pakolaisten osuus koko maailman pakolaisista kasvoi 10 prosentista yli 20 prosenttiin. EU myöntää Venäjän hyökkäystä pakeneville ukrainalaisille tilapäistä suojelua.

Kestävämpää maahanmuuttopolitiikkaa

Muuttoliike on yksi vaikeimmista EU-politiikan aiheista. Siinä on otettava huomioon kansainvälistä suojelua tai parempaa elämää hakevien ihmisten turvallisuus samoin kuin EU-maiden huoli siitä, että tulijoiden määrä ylittää

niiden valmiudet. Samalla on selvää, että maahanmuutto tarvitsee yhtenäiset pelisäännöt.

Turvapaikanhakijoiden kohtelu eroaa suuresti EU-maiden välillä. Turvapaikanhakijat matkustavat näin ollen maasta toiseen ja hakevat turvapaikkaa jäsenmaista, joissa heillä on parempi mahdollisuus saada myönteinen suojelupäätös. Kielteisen päätöksen saaneiden henkilöiden palauttaminen on tehotonta.

EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kokonaisvaltaista uudistusta on valmisteltu vuoden 2015 maahanmuuttokriisistä lähtien. Jäsenmaat ovat pienin askelin pääsemässä sopuun uudistuksen pääpiirteistä. Uuden järjestelmän tavoitteena on varmistaa hakijoiden yhdenmukainen ja perusoikeusvaatimukset täyttävä kohtelu kaikkialla unionissa sekä tehdä muuttoliikkeen hallinnasta kestävä. Uusi hallinta-asetus antaa työkalut sen arvioimiseen, mikä jäsenmaa on vastuussa turvapaikan hakijasta. Yhteisvastuumekanismi taas helpottaa epätasaisesti jakautuvaa vastuuta jäsenmaiden kesken. Uusissa säännöissä

on sitovan yhteisvastuun ohella joustoa, joka sallii jäsenmaiden valita, millä tavalla ne tukevat toisiaan. Mahdollisia toimia ovat sisäiset siirrot, rahoitusosuudet tai esimerkiksi henkilöstön lähettäminen. Turvapaikkamenettelyasetus puolestaan yhtenäistää ja tehostaa

EU:N MAAHANMUUTTOPOLITIIKAN KUUSI TAVOITETTA

1. suojella suojaa tarvitsevia ihmisiä
2. torjua laitonta muuttoliikettä
3. pelastaa ihmishenkiä merellä ja turvata EU:n ulkorajat
4. taata ihmisten vapaa liikkuvuus Schengen-alueella
5. tehostaa laillisen maahanmuuton hallintoa
6. parantaa EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten kotoutumista jäsenmaihiin.

EU:N TOIMIVALTA MUUTTOLIIKEASIOISSA

Laillinen maahanmuutto: EU määrittelee maahantulon ja maassa oleskelun edellytykset unionin ulkopuolisten maiden kansalaisille. Jäsenvaltioilla on oikeus päättää, kuinka paljon EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisia päästetään niiden alueelle työnhakua varten.

Kotouttaminen: EU tukee jäsenvaltioita niiden toimissa maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Jäsenvaltioiden lakeja ja asetuksia ei kuitenkaan ole tarkoitus yhdenmukaistaa.

Laittoman maahanmuuton torjunta: EU ehkäisee ja vähentää laitonta maahan-

muuttoa ja toteuttaa tehokasta palauttamispolitiikkaa perusoikeuksia kunnioittaen.

Takaisinottosopimukset: EU tekee sopimuksia EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten takaisinotosta lähtö- tai kauttakulkumaahan, jos nämä eivät täytä maahantulon tai jäsenvaltiossa oleskelun tai asumisen edellytyksiä.

Turvapaikkahakemukset: Turvapaikkahakemuksia voidaan käsitellä kaikkialla EU:ssa yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaisesti. Turvapaikanhakijoiden maahanpääsulle ja pakolaisaseman myöntämiselle on asetettu vähimmäisvaatimukset.

turvapaikkamenettelyjä koko EU-alueella. Lisäksi otetaan käyttöön pakolliset rajamenettelyt eli EU:n ulkorajoilla arvioidaan nopeasti, onko hakemus perusteeton.

Parhaiten muuttoliikettä hillitään kohentamalla lähtömaiden olosuhteita. EU tekeekin monitasoisista yhteistyötä lähtömaiden kanssa ja tukee niitä rahallisesti. Samalla EU torjuu ihmisten salakuljetusta. Myös ulkorajavalvontaa on vahvistettu lisäämällä unionin Frontex-rajavalvontaviraston budjettia ja antamalla sille näkyvämpi rooli rajavalvonnassa.

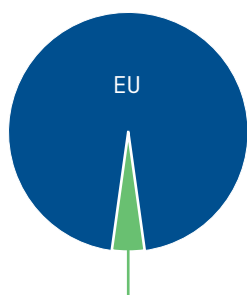
Maahanmuutto on EU:lle mahdollisuus

Vuonna 2021 EU:ssa työskenteli lähes yhdeksän miljoonaa EU:n ulkopuolisen maan kansalaista eli 4,7 prosenttia EU:n koko työvoimasta. Lisää tarvittaisiin. Ikääntyvät yhteis-

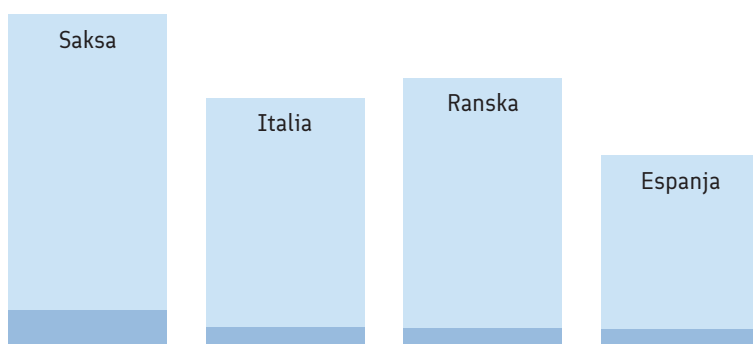
kunnat kaipaavat maahanmuuttajia tulevaisuudessa entistä enemmän pitääkseen talouden pyörät pyörimässä. Valtaosa EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisista työskentelee jo nyt jäsenmaissa niin sanotuilla kriittisillä aloilla eli työvoimapulasta kärsivillä sosiaali- ja terveys-, siivous- tai matkailu- ja ravintola-aloilla.

Vuonna 2009 otettiin käyttöön EU:n ”sininen kortti”. Se on oleskelulupa, joka oikeuttaa EU:n ulkopuolisen maan kansalaisen asumaan ja työskentelemään jäsenmaan alueella. Sininen kortti myönnetään korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten. Kortteja on myönnetty EU:n alueella vain muutamia kymmeniätuhansia vuosittain, Suomessa vain pari sataa. Työmarkkinapolitiikka on pitkälti jäsenmaiden omissa käsissä, joten EU:n mahdollisuudet houkutella Eurooppaan lisää työvoimaa ovat rajalliset. ●

MUUTTOLIIKE LUKUINA

EU-maissa asuu noin **23,8** miljoonaa EU:n ulkopuolisten maiden kansalaista. Heidän osuutensa koko EU:n väestöstä vuonna 2021 oli **5,3 %**.

17,9 miljoonaa EU-kansalaista asuu jossain muussa jäsenmaassa kuin minkä kansalaisia he ovat. Eniten ulkomaalaisia asuu Saksassa (10,6 milj.), Espanjassa (5,4 milj.), Italiassa (5,2 milj.) ja Ranskassa (5,2 milj.). Asukasluukuun suhteutettuna eniten ulkomaalaisia asuu Luxemburgissa, Kyproksella, Itävallassa, Virossa ja Latviassa. Sen sijaan Romaniassa ja Puolassa ulkomaalaisten osuus on alle prosentti väestöstä.

Lähde Eurostat, luvut vuodelta 2021

Ukrainan sota muutti EU:n turvallisuusympäristön

Uudet turvallisuusuhat herättivät EU:n

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikka uinui horroksessa vuosikymmenien ajan. Jäsenmailta puuttui sekä luottamus toisiaan kohtaan että halu kehittää yhteistyötä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden ja puolustuksen saralla.

Vuonna 2014 tilanne kuitenkin muuttui, kun Venäjä miehitti Krimin niemimaan. Maa-hanmuuttokriisi iski Eurooppaan seuraavana vuonna, samoin sarja satoja kuolonuhreja vaatineita terroristihyökkäyksiä. Kyberhyökkäykset kasvoivat eksponentiaalista tahtia yhdessä muiden hybridiuhkien kuten vaalivaikuttamisen kanssa. Moninapainen geopoliittinen kilpailu kiihtyi, ja suurvaltojen keskinäiset suhteet heikkenivät vuosi vuodelta. Venäjän käytös oli entistä arvaamattomampaa. Silti harva EU-maan johtaja olisi uskonut, mitä tapahtui helmikuun lopussa 2022. Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Eurooppaan oli syttynyt sota. Se muutti turvallisuusympäristöä ja koko EU:ta peruuttamattomalla tavalla.

Pienin askelin eteenpäin

EU otti ensimmäiset varovaiset askeleensa turvallisuuden ja puolustuksen saralla 1990-luvun lopussa. Tuolloin EU:n kaksi suurinta sotilasvoimaa eli Ranska ja Britannia aloittivat sotilaallisen yhteistyön ja jäsenmaat loivat EU:lle yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan.

2000-luvun alussa EU ryhtyi toimimaan rajojensa ulkopuolella humanitaarisissa operaatioissa ja pelastusoperaatioissa, rauhan- turvaamisessa ja kriisinhallinnassa. Tähän mennessä EU on käynnistänyt jo lähes 40 sotilas- ja siviilioperaatiota eri puolilla maailmaa. Unioni sai poliittisten ja turvallisuusasioiden komitean eli EU-kielellä COPSin sekä oman sotilaskomitean ja kriisinhallintayksikön. Sotilasteknologian kehittymisen ja kalistumisen myötä EU-maiden hallitukset halusivat varmistaa asejärjestelmiensä yhteensopivuuden. Yhteistyön lisäämiseksi perustettiin Euroopan puolustusvirasto.

EU JA NATO

22 EU:n 27 jäsenmaasta on myös sotilasliitto Naton jäseniä. Naton perustamis-sopimuksen 5. artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan puolustamaan muita jäsenvaltioita. Se tarjoaa turvaa etenkin itäisen Euroopan EU-maille, joille Venäjän ennalta-arvaamaton käytös on entistä suurempi uhka. EU:n vahvuus on ”pehmeä” puolustus, millä tarkoitetaan esimerkiksi siviilikriisihallinnan työkaluja. Taloudellinen ja poliittinen integraatio yhdistävät jäsenmaita ja ehkäisevät siten turvattomuuden tunnetta.

Suomesta tuli Naton jäsen vuonna 2023. EU on tulevaisuudessakin Suomen tärkein kansainvälinen viitekehys, kumppani ja ulkopoliittikan areena.

Pehmeän voiman liitosta puolustusunioniksi

2010-luvun lopulla komissio lanseerasi ajatuksen puolustusunionista. EU-maat olivat ymmärtäneet, että niiden oli pakko yhdistää voimansa suojellakseen Eurooppaa terrorismilta, kyberhyökkäyksiltä ja organisoituneelta rikollisuudelta. Jäsenmaat hyväksyivät terrorismin vastaista taistelua koskevan direktiivin. Verkko- ja tietoturvallisuusdirektiivi puolestaan velvoittaa jäsenmaat rakentamaan infrastruktuurin, joka mahdollistaa niin kyberhyökkäyksistä ilmoittamisen kuin niihin vastaamisen. EU loi myös niin sanotun kyberdiplomatian työkalupakin. Sen nojalla EU voi esimerkiksi määrätä rangaistuksia EU:n ulkopuolelta jäsenmaihiin suuntautuvien kyberhyökkäysten tekijöille.

Myös jäsenmaiden kansalaiset halusivat EU:n kehittävän puolustustaan. Puolustusunioniin liittyvien aloitteiden myötä EU sai pysyvän sotilasesikunnan Brysseliin ja oman eurooppalaisen puolustusrahaston. Sen tarkoitus on parantaa eurooppalaisia sotilaallisia kyvykkyksiä ja puolustusalan globaalia kilpailukykyä. Rahasto on kooltaan kahdeksan miljardia euroa kaudella 2021–2027. EU tukee tällä rahoituskaudella myös sotilaallista liikkuuutta useilla miljardeilla euroilla.

Vuonna 2017 EU-maat Tanskaa ja Maltaa (ja Britanniaa) lukuun ottamatta sopivat pysyvän rakenteellisen puolustusyhteistyön aloittamisesta. Se antaa mukana oleville jäsenmaille

mahdollisuuden tiivistää puolustusyhteistyö-
tään. Maat toteuttavat yhdessä erityyppisiä
puolustusprojekteja esimerkiksi kyberturval-
lisuuden alalla. Näiden lisäksi EU aloitti puo-
lustuksen koordinoitua vuosittaiset tarkaste-
lut eli EU-kielellä CARDit. Ne tarjoavat kuvan
EU:n puolustusmenoista, kansallisista inves-
toinneista ja tutkimuksesta.

Lisää turvaa ulkorajoille

Muuttoliikekriisin ennätysvuosina 2015 ja
2016 EU:n ulkorajoilla havaittiin yli 2,3 miljoonaa
laitonta ylitystä. Vuonna 2022 laittomien
rajanylitysten määrä oli 330 000. Vahvistaak-

seen ulkorajojen valvontaa EU on perustanut
rajanylitystietojärjestelmän Schengen-alueen
ulkorajoille. Jos matkustaja ei tarvitse viisumia,
hänet tarkastetaan ennen EU:hun saapumista
EU:n matkustustieto- ja -lupajärjestelmän
(ETIAS) avulla. Näin rikolliset, terroristit tai
muut vaaralliset henkilöt voidaan havaita
ennen kuin he saapuvat EU:hun. Lisäksi lento-
yhtiöiden oli ryhdyttävä tallentamaan tietonsa
matkustajarekisteriin EU-maiden poliisiviran-
omaisten saataville.

Esimerkki käytännön yhteistyöstä turval-
lisuuden saralla on myös Haagissa toimiva
rikosoikeudellisen koordinoinnin ja yhteis-
työn virasto Eurojust. Sen ansiosta jäsen-

EU JA NATO

Organisaatio	Euroopan unioni	Pohjois-Atlantin puolustusliitto Nato
Perustettu	1951	1949
Jäsenet	27 eurooppalaisen valtion taloudellinen ja poliittinen liitto.	31 jäsentä: Yhdysvallat, Kanada ja eurooppalaisia valtioita. Suomen liittymisen myötä EU:lla ja Natolla on 23 yhteistä jäsenmaata.
Päätehtävät	Sääntelyn suurvalta, globaali ilmastojohtaja, sääntöperusteisen maailmankaupan, demokratian, ihmisoikeuksien, oikeusvaltion ja eurooppalaisten arvojen puolustaja. EU on maailman menestynein rauhanprojekti ja EU:n sisämarkkinat maailman suurin talousalue.	Transatlanttisen ja eurooppalaisen turvallisuuden ja vakauden edistäjä. Ydintehtäviin kuuluvat yhteinen puolustus ja pelote, kriisien ehkäisy ja hallinta sekä yhteistyöhön perustuva turvallisuus. Naton peruskirjan mukaan jäsenet auttavat hyökkäyksen kohteeksi joutunutta liittolaistaan.
Suomi	Suomesta tuli EU:n jäsen vuonna 1995.	Suomi ja Ruotsi hakivat jäsenyyttä toukokuussa 2022. Suomesta tuli Naton jäsen keväällä 2023. Suomen Nato-jäsenyys lisää sekä Suomen turvallisuutta että Itämeren alueen ja Pohjois-Euroopan vakautta ja turvallisuutta.
Yhteistyö	EU ja Nato käynnistivät yhteistyönsä 2000-luvun alkupuolella. Yhteistyöjulistuksen lisäksi Nato ja EU ovat sopineet lukuisista käytännön toimenpiteistä kansalaisten turvallisuuden lisäämiseksi. Niillä syvennetään yhteistyötä operaatioissa, hybridivaikeuttamisessa ja terrorismin torjunnassa. Instituutiot täydentävät toisiaan, sillä EU:lla on käytössään paljon sellaisia työkaluja ja pehmeää valtaa, jota Natolla ei ole – esimerkiksi siviilikriisinhallinta. EU onkin toiminut tehokkaasti taistelussa mm. Afrikan itärannikon merirosvoja vastaan. Ukrainan sota on tiivistänyt yhteistyötä entisestään.	

SCHENGEN – VAPAAN LIIKKUVUUDEN SYMBOLI

Yksi tärkeimmistä matkustamista helpottavista hankkeista toteutui vuonna 1985. Silloin Alankomaiden, Belgian, Luxemburgin, Ranskan ja Saksan hallitukset sopivat Schengenin rajakaupungissa, että kaikki henkilötarkastukset poistetaan EU-maiden yhteisiltä rajoilta. Näin luotiin Schengeninä tunnettu alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja. Samalla sovittiin muiden kuin EU-maiden rajoilla tehtävien tarkastusten yhdenmukaistamisesta ja yhteisen viisumipolitiikan käyttöönotosta. Jäsenvaltio voi ottaa rajatarkastukset väliaikaisesti käyttöön hätätilanteessa. Lisääntynyt muuttoliike ja terroristiuhat ovat viime vuosina saaneet monet

Schengen-maat ottamaan väliaikaiset rajatarkastukset käyttöön. Useat EU-maat joutuivat palauttamaan sisäraja- ja valvonnan myös koronapandemian vuoksi. Tarkoituksena oli hillitä viruksen leviämistä. Schengen-alue on vähitellen laajentunut. Siihen kuuluvat neljää lukuun ottamatta kaikki EU-maat. Irlanti on jättäytynyt alueen ulkopuolelle. Bulgarian, Kyproksen ja Romanian on määrä liittyä Schengen-alueeseen myöhemmin. Kroatia liittyi tammikuussa 2023. Myös EU:n ulkopuoliset valtiot Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi kuuluvat Schengen-alueeseen. Alueen sisällä tehdään yli 1,5 miljardia matkaa vuodessa.

valtioiden tutkinta- ja syyttäjäviranomaiset voivat tehdä yhteistyötä rikostutkimuksissa. Eurooppalaisten turvallisuutta parantaa myös eurooppalainen pidätysmääräys, jolla rikoksesta epäilty tai tuomittu henkilö voidaan luovuttaa jäsenmaasta toiseen ilman pitkäkestoisia luovutusmenettelyjä.

Euroopan puolustus painopisteeksi

Vaikka EU-instituutioiden käytävillä kävelivistä sotilasunivormuisista asiantuntijoista tuli 2000-luvun edetessä arkea, EU-puheissa ei viitattu sotilaallisen voiman käyttöön. Tilanne muuttui Venäjän hyökättyä Ukrainaan. EU reagoi sotaan nopeasti. Jäsenmaat ja komissio toimivat yhdessä ja osoittivat alusta alkaen horjumattoman tukensa Ukrainalle. EU ryhtyi auttamaan rauhanrahastosta maan asevoimia miljardeilla euroilla ja lisäämällä ampumatarvikkeiden ja ohjusten tuo-

tantoa EU:ssa. Ukrainan sodan seurauksena Tanska luopui oikeudestaan jäädä pois EU:n puolustuspolitiikasta. Näin ollen siinä ovat nyt mukana kaikki 27 jäsenmaata.

Heti keväällä 2022 EU-maat hyväksyivät strategisen kompassin eli eräänlaisen EU:n puolustusselonteon. Se vastaa muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen ja määrittelee EU:n turvallisuus- ja puolustusstrategian seuraaviksi 5–10 vuodeksi. Strateginen kompassi sisältää toimenpiteitä sotilaallisten suorituskykyjen kehittämiseksi, kriisinsietokyvyn vahvistamiseksi ja kriisinhallinnan tehostamiseksi sekä sotilaallisen liikkuvuuden ja EU:n yhteistoimintakyvyn parantamiseksi. Yksi sen keskeisimmistä osista on EU:n uusi nopean toiminnan kyvykkyys. Sotilasoperaatioiden kustannukset rahoitetaan Euroopan rauhanrahastosta. Euroopan puolustusteollisuutta on tarkoitus lujittaa lähivuosina yhteisellä hankintalailla ja investointiohjelmalla. Niillä

pyritään korjaamaan kriittisimmät puolustusvoimavarojen puutteet ja kannustamaan jäsenmaita kehittämään ja hankkimaan puolustus tuotteita yhdessä.

On selvää, että Euroopan on kannettava yhä suurempi vastuu itsestään ja turvallisuus-

destaan. Puolustusunionin kehittäminen, yhteisen puolustuksen rakentaminen ja Euroopan kokonaisturvallisuus tulevat olemaan EU:n tulevien vuosien iso painopiste. Tästä myös kaikki jäsenmaat tuntuvat olevan samaa mieltä. ●

SUOMI JA KOKONAISTURVALLISUUS

Suomi on aktiivisesti mukana kehittämässä EU:n yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Ennen Nato-jäsenyyttä yhteistyö toi Suomelle lisäturvaa. Suomella on myös paljon annettavaa, nimittäin ainutlaatuinen kokonaisturvallisuuskonsepti. Suomessa viranomaiset, elinkeinoelämä ja kolmas sektori vastaavat yhdessä kukin omalta

osaltaan kokonaisturvallisuudesta, mukaan lukien huoltovarmuudesta. Kansalaisyhteiskunta on laajasti sitoutunut Suomen puolustamiseen ja turvallisuuden ylläpitoon. Helsinkiin on myös perustettu Euroopan hybridiuhkien torjunnan osamiskeskus, jonka toimintaan ottavat osaa Nato ja halukkaat EU:n jäsenmaat.

FRONTEX VALVOO ULKORAJOJA

Varsovassa toimipaikkaansa pitävä Euroopan raja- ja merivartiovirasto Frontex hallinnoi ulkorajojen turvallisuutta koskevaa EU-yhteistyötä. Jäsenmaat voivat lainata viraston aluksia, helikoptereita ja lentokoneita yhteispartiointiin. Häätötilanteissa virasto voi lähettää matkaan nopeita rajainterventioryhmiä. Frontexilla on pysyvä raja- ja merivartioiden joukko, joka tukee EU-maita ulkorajavalvonnassa, torjuu järjestäytyneitä rikollisuutta ja auttaa EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten palauttamisessa. Joukon vahvuus kasvaa 10 000 henkilöön vuoteen 2027 mennessä. Suomalaiset rajavartijat lähtevät yleensä kahden vuoden komennukselle Frontexin pysyvän

joukon riveihin. Suomessa Frontexin operatiotia on muun muassa Helsinki-Vantaan lentoasemalla, sesonkiaikaan pohjoisilla lentoasemilla sekä itärajan maarajanylityspaikoilla.

EU ja maailmalle avoin kauppapolitiikka

Unioni on noussut kauppamahdiksi

EU on maailman suurin tavaroiden ja palveluiden viejä ja tuoja. Jäsenmaiden osuus kaikesta maailmankaupasta on yli viidennes, ja kauppa Euroopan ulkopuolelle on useille Suomen kaltaisille vientivetoisille jäsenmaille tärkeä osa taloutta. EU:n ulkopuolelle suuntautuva vienti työllistää nykyään suoraan tai välillisesti lähes 40 miljoonaa ihmistä jäsenmaissa.

Unioni on viime vuosina paaluttanut paikansa maailman johtavana avoimen, sääntöperusteisen ja kestäväen kaupan puolustajana. EU:lla on voimassa vapaakauppasopimus jo yli 70 valtion kanssa ympäri maailman.

EU vie arvojaan maailmalle

Kauppapolitiikka kuuluu EU:n yksinomaiseen toimivaltaan. Unionilla on ollut valtaa neuvotella kansainvälisistä tavarakauppasopimuksista jo vuosikymmenet. Komissio neuvottelee

sopimukset, kun jäsenmaat ovat ensin antaneet sille neuvottelumandaatin. Eteläisessä Euroopassa suhtaudutaan vapaakauppaan perinteisesti kriittisemmin kuin Pohjoismaissa ja itäisessä Euroopassa, joissa talous on riippuvaisempi viennistä.

Komission tavoitteena on, että EU:n solmimat vapaakauppasopimukset hyödyttävät mahdollisimman laajasti eurooppalaisia kuluttajia, yhteiskuntia ja yrityksiä. Niiden avulla EU voi viedä elintarvikkeiden turvallisuutta, ympäristöä ja kuluttajien oikeuksia koskevat tiukat eurooppalaiset normit eri puolille maailmaa. Viime aikoina sopimuksiin on liitetty mukaan sitovia velvoitteita, jotka koskevat muun muassa ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa, julkisia hankintoja, standardeja, korruption vastaista toimintaa, eläinten hyvinvointia, ihmisoikeuksia ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

KOLMENLAISIA KAUPPASOPIMUKSIA

- **Taloukumppanuussopimukset** EU:n ja kehittyvän maan välillä tukevat kauppakumppanimaiden kestäväää kehitystä. Esimerkkinä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden sopimukset.
- **Vapaakauppasopimukset** avaavat markkinoita vastavuoroisesti EU:n ja teollisuusmaan tai nousevan talouden kanssa takaamalla etuuskohteluun perustuvan pääsyn markkinoille. Esimerkkinä EU-Japani- ja Mercosur-kauppasopimukset.
- **Assosiaatiosopimukset** tehostavat laajempia poliittisia sopimuksia. Esimerkkinä Ukrainan kanssa solmittu sopimus.

PROTEKTIONISMI NOUSSUSSA

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan sekä Yhdysvaltojen, Kiinan ja EU:n väliset jännitteet vaikuttavat koko maailmantalouteen, ja protektionismi kasvaa ympäri maailman. Kaupan esteiden määrä on nyt ennätyskellisen suuri: yli 430 toimenpidettä 63 maassa. Esteitä ovat esimerkiksi tekstiilien pakolliset merkinnät, ylimääräiset tullit tai testausvaatimukset. Niistä aiheutuu EU:n yrityksille joka vuosi miljardien eurojen kustannukset. Eniten esteitä on kasannut

Kiina, joka pitää yllä 37:ää kaupan estettä, ja seuraavaksi eniten Venäjä, jolla niitä on 32. Kolmantena on Intia 31 esteellä.

EU on vastannut ongelmiin tiukentamalla kaupan suojatoimia, joilla se puutuu ulkomaisten yritysten epäreiluun kilpailuun, kuten polkumyyntiin ja valtiontuettiin. Jos EU:n ulkopuolinen valtio esimerkiksi myöntää yritykselleen rahallista tukea tuotteiden vientiin, EU perii kyseisiltä tuotteilta ylimääräisen tullin.

WTO syvässä kriisissä

98 prosenttia maailmankaupasta käydään Maailman kauppajärjestöön (World Trade Organization, WTO) kuuluvien maiden kesken. WTO:ssa jäsenet ovat yhdessä sopineet siitä, millä ehtoilla maailmankauppaa käydään ja miten kaupan esteitä poistetaan. WTO:ssa sovitaan myös siitä, kuinka korkeita tulleja jäsenet voivat periä keskinäisessä kaupassaan. WTO on kuitenkin ajautunut viime vuosina syvään kriisiin. Se ei ole kyennyt mukautumaan nopeasti muuttuneeseen maailmankaupan tilanteeseen ja erityisesti Kiinan nousuun kehitysmaasta EU:n ja Yhdysvaltojen strategiseksi kilpailijaksi. Monet WTO:n jäsenet kokevat järjestön uudistamisen tarpeelliseksi, mutta yhtenäisiä näkemyksiä sääntöjen uudistamisesta ja neuvotteluista on ollut vaikea löytää.

EU:lla ei ole kauppasopimusta tärkeimpien kauppakumppaneidensa eli Kiinan ja Yhdysvaltojen kanssa. Kummatkin niistä ovat keskittyneet jo pitkään oman teollisuutensa ja

markkinoidensa suojeluun, eivät kaupan avaamiseen. Ranskan johdolla monet EU-maat vaativat myös EU:ta asettamaan Euroopan edun edelle. EU:lla on lähivuosina iso haaste vahvistaa asemaansa globaalin sääntöperusteisen kaupan puolustajana ja kauppamahtina, joka on avoin mutta ei hyväksikäytettävissä. ●

Kestävää kasvua kumppanuuksilla

Eurooppalainen yhteistyömalli

EU on kehitysyhteistyön supervalta. Unionin toimintamalli on ainutlaatuinen: toisin kuin esimerkiksi Kiina ja Venäjä, EU ei solmi yksipuolisia taloudellisia riippuvuussuhteita vaan rakentaa tasavertaisia kumppanuuksia kolmansien maiden kanssa. EU:n tavoitteena on vastata globaaleihin haasteisiin yhteistyöllä, jossa vaalitaan eurooppalaisia arvoja, ajetaan EU:n etuja sekä edistetään rauhaa, demokratiaa ja kestävää vaurautta kaikkialla maailmassa.

EU:lla on yli 160 kumppanimaata, -aluetta ja -järjestöä eri puolilta maailmaa. EU ja sen 27 jäsenmaata käyttävät vuositasolla kehitysyhteistyöhön yhteensä noin 70 miljardia euroa. Summa on reilusti yli 40 prosenttia kaikesta maailman julkisesta kehitysyhteistyön rahoituksesta.

Kehityspolitiikka on osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, ja se kuuluu jaetun toimivallan piiriin. EU-maiden kesken sovitaan yhteisistä käytännöistä ja periaatteista, jotka ohjaavat jäsenmaiden kehitysyhteistyön toimeenpanoa. Suomen kehitysyhteistyömäärärahoista 18 prosenttia kanavoitiin EU:n kautta vuonna 2022. Komissio vastaa kehityspolitiikan suunnittelusta ja toteutuksesta. Lisäksi EU:lla on 140 edustustoa eri puolilla maailmaa. Niiden vastuulla on muun muassa kehitysyhteistyöhankkeiden hallinnointi ja seuranta kumppanimaissa.

Molempia osapuolia hyödyttäviä kumppanuuksia

Kehitysyhteistyöllä pannaan täytäntöön kansainvälisiä tavoitteita, joita EU on auttanut kehittämään ja sitoutunut saavuttamaan. Tärkeimmät ohjenuorat ovat YK:n Agenda 2030 -ohjelman ja kestävä kehityksen tavoitteet. EU ja jäsenmaat auttavat apua eniten tarvitsevia maita torjumaan köyhyyttä, sopeutumaan ilmastonmuutokseen, ruokkimaan väestönsä, varustautumaan luonnonkatastrofeihin, parantamaan juomaveden saantia ja estämään sairauksia. Samaan aikaan EU kannustaa näitä maita noudattamaan oikeusvaltioperiaatetta, kunnioittamaan ihmisoikeuksia, tukemaan kansalaisyhteiskuntaa ja avaamaan markki-

ESIMERKKEJÄ EU:N KEHITYSPOLITIIKAN TULOKSISTA VIIME VUOSINA

- 18 gigawattia lisää uusiutuvaa energiaa 22 miljoonan ihmisen saataville
- 1,7 miljoonaa rokoteannosta 165 kumppanimaahan
- 88 miljoonan lapsen koulutuksen mahdollistaminen monivuotisella rahoituksella
- yli 8 miljoonan pakolaisen tukeminen Syyrian naapurimaissa
- EU:n pelastuspalvelumekanismi jakoi apua 114 kertaa katastrofitilanteissa, kuten koronapandemiassa.

noitaan. Kansainvälisten kumppanuuksien kautta EU saa esimerkiksi kriittisiä raaka-aineita ja paikallisyhteisöt puolestaan kestäviä sosiaalisia ja taloudellisia hyötyjä.

Kehitysyhteistyön tärkein työkalu on vuonna 2021 lanseerattu Global Gateway -strategia. Se on EU:n vastaus Kiinan kasvavalle vaikutusvallalle globaalin infrastruktuurin rakentajana. Kokonaisvaltainen ohjelma kytkee EU:n olemassa olevat rahoitus- ja kehitystyökalut unionin ulkopoliittiseen visioon. Sillä edistetään älykkäitä, puhtaita ja turvallisia digitaali-, energia- ja liikenneyhteyksiä ja vahvistetaan terveydenhuolto-, koulutus- ja tutkimusjärjestelmiä kaikkialla maailmassa. Hankkeissa noudatetaan tiukkoja sosiaali- ja ympäristönormeja ja otetaan huomioon EU:n edut ja arvot. Global Gatewayn tavoitteena on saada liikkeelle jopa 300 miljardin euron investoinnit. Yhteistyöhön osallistuvat EU:n toimielimet ja EU-maat sekä niiden rahoitus- ja kehityslaitokset. ●

POST-COTONOU-SOPIMUS

EU:n kumppanuussopimus toimii oikeudellisena kehyksenä EU:n suhteille 79 maan kanssa. Näihin kuuluu 47 Afrikan, 16 Karibian ja 15 Tyynenmeren alueen maata sekä Malediivien tasavalta. Sopimuksella pyritään parantamaan EU:n ja kumppanimaiden valmiuksia vastata yhdessä maailmanlaajuisiin haasteisiin, poistaa köyhyys sekä integroida maat maailmantalouteen. Sopimus kattaa seuraavat alat: demokratia ja ihmisoikeudet, kestävä talouskasvu ja -kehitys, ilmastonmuutos, inhimillinen ja sosiaalinen kehitys, rauha ja turvallisuus sekä muutto- liike ja liikkuvuus. Ensimmäinen sopimus solmittiin vuonna 2000 ja nykyinen post-Cotonou-sopimus vuonna 2023. Se on voimassa 20 vuotta.

AFRIKKA ON EUROOPAN KOHTALONKYSYMYS

Vuoteen 2050 mennessä Afrikan maiden väestö kasvaa 2,5 miljardiin. Joka neljäs ihminen maailmassa tulee olemaan afrikkalainen. Siirtomaavaltakausi on päättynyt, mutta se vaikeuttaa yhä tasavertaisen kumppanuuden luomista Afrikan valtioiden ja EU-maiden välillä. Samaan aikaan Kiina, Venäjä ja Lähi-idän maat kasvattavat taloudellista ja poliittista vaikutusvaltaansa Afrikan mantereella. Moni Afrikan maa ei halua valita puolta.

Ilmasto on yksi syy, miksi EU on ottanut isomman roolin Afrikassa. Jos ilmastonmuutosta ei saada kuriin, seurauksena on valtava humanitaarinen katastrofi Afrikassa. Ihmiset

suuntaavat Eurooppaan. Rahallinen apu on enää pieni osa yhteistyötä. Afrikan unionin ja Euroopan kumppanuuden tavoitteena on rakentaa solidaarisuuden, turvallisuuden, rauhan ja kestävä vaurauden alue. Kumppanuuteen sisältyy esimerkiksi 150 miljardin euron arvoinen investointipaketti, sitoutuminen monenvälisyyteen sekä tehostettu muuttoliike- ja liikkuvuusyhteistyö. Tuloksena EU:n ja Afrikan välinen kauppa kasvaa koko ajan. EU ja Afrikan unioni kokoontuvat kolmen vuoden välein huippukokoukseen kehittämään kumppanuuttaan.

5

EU ja sinä

Jokainen jäsenmaan kansalainen on myös EU-kansalainen. Euroopan unionin kansalaisina hyödyimme asioista, joita pidämme usein itsestäänselvyyksinä. EU-maissa vallitsee rauha ja vakaus, ja olemme osa maailman suurinta talousaluetta. Voimme matkustaa, asua ja työskennellä muissa EU-maissa sekä tehdä eurooppalaisia kansalaisaloitteita ja vetoamuksia. Jäsenmaan kansalaisten oikeudet on koottu EU:n perusoikeuskirjaan. Mitä unionin kansalaisuus merkitsee käytännössä, ja miten EU näkyy arjessamme?

EU-kansalaisen oikeudet kiteytettyinä

Perusoikeudet

EU-kansalaisen perusoikeudet on määritelty Lissabonin sopimuksessa. EU:n perusoikeuskirja kokoaa yhteen jäsenmaan kansalaisten oikeudet. Perusoikeuskirjasta löytyvät muun muassa ihmisoikeuksiin, vapauksiin, tasa-arvoon, syrjimättömyyteen, yhteisvastuuseen ja lain käyttöön liittyvät oikeudet. Siinä määritellään esimerkiksi tietosuojaa, ihmisten kloonausta ja korkeatasoista ympäristönsuojelua koskevat säännöt. Lissabonin sopimuksen myötä perusoikeuskirjasta tuli oikeudellisesti sitova.

Oikeus liikkua

EU-kansalainen voi liikkua ja oleskella vapaasti ilman viisumia kolmen kuukauden ajan jäsenmaissa sekä Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvissa Norjassa, Islannissa, Sveitsissä ja Liechtensteinissa. Tämän jälkeen EU-kansalaisen pitää rekisteröityä maahan ja osoittaa, että hän kykenee rahoittamaan oleskelunsa maassa.

Oikeus äänestää

Kansalainen saa äänestää kunnallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin vaaleissa EU-maassa, jossa hän asuu vakinaisesti. Hän voi myös asettua ehdolle Euroopan parlamentin vaaleissa ja pyrkiä EU-virkoihin.

Oikeus sairaanhoitoon

Kansalaisilla on oikeus sairaanhoitoon EU-maissa, Islannissa, Liechtensteinissa, Norjassa ja Sveitsissä. Tilapäisesti maassa oleskeleva EU-kansalainen saa välttämätöntä hoitoa samoilla ehdoilla kuin kyseisen maan kansalaiset esittämällä eurooppalaisen sairaanhoitokortin. Kortin saa Suomessa ilmaiseksi Kelasta. Vakituisesti toiseen EU-maahan muuttava henkilö saa sairaanhoitoa rekisteröitymällä uuden asuinmaansa sairausvakuutuslaitokseen. Työelämää, sosiaaliturvaa, terveydenhuoltoa ja koulutusta koskevat asiat ovat pitkälti jäsenmaiden omassa päätösvallassa. Toisaalta sosiaali- ja terveysalan haasteet ovat monesti samankaltaisia maasta riippumatta. Siksi eurooppalainen yhteistyö myös näissä asioissa on entistä tärkeämpää.

Oikeus tehdä kansalaisaloitteita

EU:n kansalaiset voivat pyytää kansalaisaloitteella Euroopan komissiota tekemään lakiesityksen aiheesta, jossa EU:lla on päätäntävaltaa. Kansalaisaloite vaatii miljoonan EU-kansalaisen tuen vähintään seitsemästä jäsenmaasta, joista jokaisesta allekirjoittajia pitää olla myös tietty vähimmäismäärä.

Oikeus tehdä vetoomuksia ja kanteluita

EU-kansalainen voi tehdä vetoomuksen Euroopan parlamentille EU:n toimialaan kuuluvasta asiasta, jolla on suora yhteys vetoomuksen tekijään. Asia voi koskea yleistä tai yksityistä etua. EU-kansalainen voi myös tehdä kantelun Euroopan oikeusasiamiehelle hallinnollisesta epäkohdasta EU:n toimielimessä tai laitoksessa.

Kuluttajan oikeudet

EU-maissa on maailman kattavin kuluttajan-suoja. Kuluttajapolitiikka kattaa kuluttajien terveyden, turvallisuuden ja taloudellisten etujen suojaamiseen sekä tiedonsaantiin, järjestäytymiseen ja koulutukseen liittyviä lakeja. Jäsenmaat voivat säätää tiukempia suojoimenpiteitä, jos ne ovat sopuoinnussa perussopimusten kanssa. EU:n lainsäädäntö suojelee sinua aina, kun tilaat tai ostat tuotteita verkosta. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos verkosta ostettu matkapuhelimesi hajoaa vuoden jälkeen, se voidaan korjata tai korvata maksutta.

Matkapuhelinten ja älylaitteiden käytöstä ulkomailla on tullut paljon halvempaa viime vuosina. Verkkovierailumaksut on poistettu, mikä tarkoittaa, että maksat nyt puhelimesi käytöstä ulkomailla saman hinnan kuin kotimaassasi. Myös matkustajan oikeuksia on vahvistettu. EU velvoittaa matkanjärjestäjän muun muassa korvaamaan matkustajille junan, laiva-
vuoron tai lennon peruuntumisen sekä matkatavaroiden katoamisen EU-alueella. ●

Ks. video: <https://www.youtube.com/watch?v=AICP1kp7RbA>

Aamalla herätessäsi napsautat päälle kahvinkeittimen ja peset hampaasi sähköhammasharjalla. Laitteista löytyvä CE-merkintä tarkoittaa, että tuote noudattaa EU:n terveyttä, turvallisuutta ja ympäristönsuojelua koskevia lakeja. EU määrittelee esimerkiksi, mitä metalleja laitteissa on turvallista käyttää. Kahvinkeittimen ja muiden laitteiden, joissa on lämpenevä levy, on sammuttava itsestään 40 minuutin kuluttua, jos niitä ei käytetä. EU:n energiamerkki puolestaan kertoo, miten laitteen energiankulutus sijoittuu asteikolla A:sta G:hen. Luokka A (vihreä) on energiatehokkain ja luokka G (punainen) huonoin.

Laitat kasvoihisi kosteusvoidetta. Kosmetiikkaan kohdistuu paljon EU-sääntelyä. EU-maissa ei saa esimerkiksi myydä eläinkokeilla testattua kosmetiikkaa. Samoin kosmetiikan, elintarvikkeiden ja juomien kaltaisten tuotteiden merkinnöille on tiukat määräykset. Ilman tiettyjä merkintöjä tuotetta ei päästetä edes markkinoille.

On ruokailun aika. EU:ssa on maailman tiukimmat elintarvikkeiden turvallisuusstandardit. Turvallisuutta valvoo Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen. Pakolliset tarkastukset koko elintarviketietä jussa varmistavat, että kasvit ja eläimet ovat terveitä, elintarvikkeet ja eläinten rehut turvallisia ja tuotteet on merkitty oikein. Pakkaukseen on merkittävät tiedot alkuperämaasta, ravintoarvosta ja viimeisestä käyttöpäivästä. Esimerkiksi munissa on oltava leima, josta selviää munien alkuperä ja se, missä olosuhteissa kanat ovat eläneet. Allergioita aiheuttavat aineet on korostettava pakkausselosteessa. Elintarvikkeiden merkinnät, esillepano tai mainonta ei saa johtaa kuluttajia harhaan. Sallituista ravitsemus- ja terveystuotteista, kuten ”vähärasvainen” tai ”runsaskuituinen”, on tiukat säännöt. EU:n luomutunnus puolestaan kertoo, että tuote on EU:n luomuviljelyä koskevien sääntöjen mukainen.

Otat allergialääkkeesi. Mikään lääke ei pääse EU:ssa markkinoille, ellei se ole läpäissyt Euroopan lääkeviraston tarkastusta.

Sitten vaatteet päälle ja menoksi. EU-maihin tuotavien vaatteiden on täytettävä useita laatuvaatimuksia. Tuotelapusta on käytävä ilmi esimerkiksi se, mistä kuidusta vaate on valmistettu. Vaatteestasi voi löytyä EU:n ympäristömerkki. Se annetaan tuotteille ja palveluille, joilla on vähemmän haitallisia vaikutuksia ympäristöön.

Matkustat junalla kaverisi luo. Matkustajien oikeussuoja suojaa EU-kansalaisia, kun he matkustavat lentokoneella, junalla, laivalla tai bussilla EU:n sisällä. Esimerkiksi lentoyhtiön on maksettava matkustajalle korvaus, jos lento on merkittävästi myöhässä tai jos se perutaan. Pakettilomilla lomaketin myyneen yrityksen on käsiteltävä matkustajan valitus. Matkustaja on suojattu myös silloin, jos matkanjärjestäjä tai lentoyhtiö joutuu konkurssiin.

Lounasta syödessäsi Samoalla lomaileva ystäväsi soittaa ja kertoo, että hänen passinsa on varastettu. Samoalla ei ole Suomen suur-lähetystä. Ei hätää, sillä EU-maan kansalaisilla on oikeus saada apua muiden jäsenmaiden diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta ympäri maailman niissä maissa, joista ei löydy kotimaan edustustoa.

Kotiin päästessäsi huomaat, että kännykkäsi akku on lopussa. EU:n ansiosta yksi yleislaturimalli sopii kaikkiin laitteisiin vuoden 2024 loppuun mennessä. Lisäksi EU:n energiatehokkuusmääräysten mukaisesti kännyköiden laturit saavat käyttää sähköä enintään 0,3 wattia, kun laite ei ole aktiivikäytössä.

Soitat Ranskassa opiskelevalle veljellesi. Juttua riittää, mutta luvassa ei ole valtavaa ulkomaanpuhelumaksua. Puheluiden, tekstiviestien ja datasiirron verkkovierailu- eli roaming-maksut on kielletty EU-maiden välillä.

Veljesi viihtyy hyvin Ranskassa. EU-maiden kansalaisilla on oikeus matkustaa, työs-

kennellä ja opiskella missä tahansa EU-maassa. Vähintään kolmivuotinen yliopistotutkinto tunnustetaan kaikissa EU-maissa. Sisämarkkinoiden ansiosta voit myös ostaa käytetyn auton ulkomailta ja tuoda sen tullitta kotimaahan, palkata toisesta EU-maasta kotoisin olevan laatoittajan remontoimaan kylpyhuoneesi tai tilata tavaroita verkosta toisesta EU-maasta tullitta.

Suunnittelet lomamatkaa Espanjaan ja tilaat Kelasta itsellesi eurooppalaisen sairaanhoitokortin. Kortti helpottaa sairaanhoidon saantia, kun oleskelet tilapäisesti toisessa EU- tai ETA-maassa. Eurooppalaisen lääkemääräyksen ansiosta voit noutaa lääkärin määräämän lääkkeen myös muista EU-maista.

Muistat äkkiä, että kummitytön syntymäpäivälahjaksi toivoma kirja on ostamatta. Onneksi verkkokauppa on aina auki. EU-lain mukaan verkkokaupasta ostetuilla tuotteilla on vähintään 14 päivän palautusaika. Kuluttajilla on oikeus myös kahden vuoden takuuseen muun muassa elektroniikkatuotteissa. Eli jos matkapuhelimesi hajoaa, se korjataan tai korvataan maksutta riippumatta siitä, mistä EU-maasta olet sen ostanut. Verkkokaupat eivät myöskään saa syrjiä ostajia asuinpaikan perusteella tai hylätä toisen EU-maan luottokorttia. Laki kieltää myös piilotetut maksut ja kulut verkossa sekä ennalta täytetyt valintaruudut, joilla aiemmin huijattiin esimerkiksi ostamaan matkavakuutus.

Katsot vielä hetken televisiota ennen nukkumaanmenoa. Tv-yhtiöiden ja suoratoistopalveluiden ohjelmista vähintään 30 prosenttia on oltava eurooppalaista tuotantoa. Mainoksia saa näyttää tunnissa enintään 12 minuuttia ja lapsille haitallisia ohjelmia vain myöhään iltaisin. ●

Sosiaalinen Eurooppa

Työelämä on murroksessa

EU-jäsenmaiden sosiaaliturvajärjestelmät ovat maailman parhaimmista. Valtaosa EU-maista sijoittuu hyvin myös elämänlaatua ja hyvinvointia vertailtaessa. Jokaisella jäsenmaalla on kuitenkin isoja työelämään, koulutukseen sekä terveys- ja sosiaalipolitiikkaan liittyviä haasteita.

Työelämä on suuressa murroksessa kaikkialla maailmassa. Tekoäly ja muut teknologiset innovaatiot, globalisaatio ja laajeneva palvelusektori tuovat mukanaan uudenlaisia liiketoimintamalleja ja työn tekemisen muotoja, eivätkä yhteiskunnan raamit pysy välttämättä muutosten perässä. Kesäkuussa 2023 EU-alueen työttömyysaste oli 5,9 prosenttia eli alhaisin 15 vuoteen. Työttömyys on kuitenkin edelleen yleistä monissa maissa etenkin nuorten keskuudessa. Myös alhainen syntyvyys ja väestön vanheneminen uhkaavat hyvinvointijärjestelmien kestävyttä. Tulonerot alueiden ja eri koulutustason ja sosiaalisen taustan omaavien ihmisten välillä ovat nekin kasvussa joka puolella Eurooppaa. Haasteisiin vastaaminen vaatii EU-maiden yhteiskunnilta systeemistä muutosta.

Jäsenmaat päättävät, EU tukee

EU:lla on työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa vain rajoitettu toimivalta. Työelämää ja sosiaalipolitiikkaa koskevat kysymykset ovat suureksi osaksi jäsenvaltioiden vastuulla. Jäsenmaat päättävät muun muassa minimipalkoista ja palkkojen sääntelystä, työehtosopimusneuvottelujen roolista, eläkejärjestelmistä ja

eläkeiästä sekä työttömyysetuisuuksista.

EU:lla ei ole näihin sananvaltaa.

Vuosien kuluessa EU on kuitenkin kehittänyt omaa sosiaalista ulottuvuuttaan. Jo vuonna 1957 hyväksytyyn Rooman sopimukseen sisältyi sellaisia peruseriaatteita kuin naisten ja miesten samapalkkaisuus sekä työntekijöiden oikeus liikkua vapaasti EU:n alueella. Nykyisin EU seuraa jäsenmaiden toimintaa sosiaalialioissa ja koordinoi tavoitteiden toteutumista säädösten ja rahastojen avulla. Lisäksi EU kannustaa jäsenvaltioita vaihtamaan keskenään parhaita käytäntöjä esimerkiksi sosiaaliseen osallisuuteen, köyhyyteen ja eläkkeisiin liittyvissä asioissa. Työntekijöiden ja työnantajien edunvalvontajärjestöillä, jotka toimivat useamman maan alueella, on EU:ssa virallistettu rooli. Komission on kuultava heitä ennen kuin se tekee työ- ja sosiaalipolitiikkaan liittyviä ehdotuksia.

Euroopan unionilla ja jäsenvaltioilla on myös tavoitteita, joita edistetään yhdessä. Tavoitteena on nostaa 20–64-vuotiaiden työllisyysaste 78 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2022 EU-maiden työllisyysaste oli keskimäärin 75 prosenttia.

EU:lla on esimerkiksi työaikoja ja osa-aikatyötä koskevaa sääntelyä sekä lakeja, joilla puututaan syrjintään työpaikolla ja varmistetaan työterveys ja työturvallisuus. EU turvaa myös lähetettyjen työntekijöiden oikeuksia. Lähetetty työntekijä on ulkomaisen yrityksen työntekijä, joka tekee tilapäisesti työtä Suomessa, tai suomalainen, joka työskentelee ulkomailla kotimaisen yrityksen palveluksessa. EU-säännöt takaavat työntekijöille

komennuksen ajan samat työolot ja -ehdot sekä palkan, jotka ovat voimassa kohdemaassa. Komissio on ehdottanut, että jäsenmaat tekevät neuvostossa entistä useammin määränemmistöpäätöksiä sosiaalipoliittisissa kysymyksissä. Yksimielisyyden löytäminen näissä asioissa on ollut jäsenmaille vaikeaa, ja määränemmistöpäätöksillä EU voisi tehokkaammin hyödyntää rajoitettua toimivaltaansa.

Apua rahastoista ja verkostoista

Euroopan sosiaalirahasto+ (ESR+) on EU:n tärkein työkalu työllisyyden ja sosiaalisen osallisuuden parantamisessa. Kaudella 2021–2027 ESR+:n budjetti on yli 99 miljardia euroa. Sosiaalirahaston tuella miljoonat ihmiset ovat oppineet uusia taitoja ja löytäneet työtä.

Monelle suomalaiselle tutumpi nimi on Euroopan muutosrahasto (EFT). Siitä tuetaan esimerkiksi työntekijöitä, jotka on sanottu irti, kun suuret yritykset ovat lopettaneet toimintansa tai siirtäneet tuotantoaan EU:n ulkopuolelle. Suomalaiset ovat saaneet tukea

rahastosta yli kymmenen kertaa, yhtenä esimerkkinä 1,8 miljoonan euron tuki Finnairin ja sen alihankkijan työntekijöille, jotka irtisanoi koronapandemian vuoksi.

Nuorison työllisyys on yksi EU:n painopisteistä. EU:n nuorisotakuu on tähän mennessä auttanut yli 24:ää miljoonaa ohjelmaan rekisteröitynyttä 15–29-vuotiasta löytämään työpaikan tai jatkokoulutus-, oppisopimuskoulutus- tai harjoittelupaikan neljän kuukauden kuluessa työttömyyden alkamisesta tai koulutuksen päättymisestä. Nuorisotakuu rahoitetaan Next Generation EU -välineestä ja EU:n pitkän aikavälin budjetista. Työnhaussa auttaa myös Euroopan työnvälitysverkosto Eures. Se on ammatillista liikkuvuutta tukeva portaali, joka tarjoaa tietoa sekä rekrytointi- ja työnhakupalveluja työnhakijoille ja työnantajille.

EU SOVITTAÄ YHTEEN JÄSENMAIDEN VIRANOMAISPÄÄTÖKSIÄ

Vastavuoroisuusperiaatteen mukaan joka jäsenmaa tunnustaa toisen jäsenvaltion viranomaisen tekemät päätökset. Ne voidaan myös toimeenpanna toisessa EU-maassa. Näin varmistetaan, että ihmisten perusoikeudet säilyvät ja vastaavasti ihmiset eivät voi myöskään paeta oikeuden velvoitteita toiseen maahan. EU on sopinut esimerkiksi lapsen tapaamisoikeutta koskevien ratkaisujen tunnustamisesta. Toisessa EU-maassa saatu ylinopeussakko voidaan sekin periä asuinmaassa. EU-päätöksillä on harmonisoitu myös rikoslainsäädäntöä.

Saman periaatteen mukaisesti EU-maiden sosiaaliturvajärjestelmiä on sovittu yhteen. Kansalaiset eivät menetä oikeuttaan sosiaaliturvaan muuttaessaan toiseen EU-maahan. Yleensä henkilö kuuluu sosiaaliturvan piiriin siinä maassa, jossa hän työskentelee. Jollei hänellä ole työpaikkaa, on kriteerinä asuinmaa. Toimivaltaisen jäsenmaan on kuitenkin otettava huomioon toisessa EU-maassa kertyneet etuudet. Näin varmistetaan, että ihmiset eivät käytä vapaata liikkuvuutta väärin ja hanki tuplaetuksia tai perusteettomia tukia.

EU tukee koulutus- ja kulttuuriyhteistyötä

EU-maat päättävät omasta koulutuspolitiikastaan. EU ei määrää siitä, kuinka koulut ja koulutus tulee järjestää tai mitä opetussuunnitelmaan pitää sisältyä. Tällä alalla EU:lla on tukijan rooli. Mutta koulutuspolitiikassakin haasteet, kuten työvoiman ammattitaito, maailmanlaajuinen kilpailu ja varhaiskasvatus, ovat monin osin yhteisiä kaikille jäsenmaille ja vaativat yhteisiä ratkaisuja.

Eurooppalainen koulutuspoliittinen yhteistyö keskittyy neljään asiaan: elinikäiseen oppimiseen ja liikkuvuuteen, koulutuksen laatuun, tehokkuuteen ja tasapuolisuuteen, sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja aktiiviseen kansalaisuuteen sekä luovuuteen, innovointiin ja yrittäjyyteen. EU-maat ovat osa eurooppalaista korkeakoulualuetta (EHEA). Se on lähes koko Euroopan kattava, 48 valtion muodostama korkeakoulutusalue. Alueen valtiot tekevät yhteistyötä, jotta korkeakoulutusalueeseen kuuluvissa maissa suoritettavat yliopisto-opinnot johtavat vertailukelpoisiin tutkintoihin, jotka tunnustetaan koko alueella.

Euroja eurooppalaiselle kulttuurituotannolle

Kulttuurilla on iso merkitys eurooppalaisen yhteenkuuluvuuden tunteen rakentamisessa. Kulttuuripolitiikassa unionin toimet täydentävät jäsenmaiden politiikkaa. Unioni osallistuu myös esimerkiksi eurooppalaisen kulttuuriperinnön suojeluun, tukee eri maiden kulttuurilaitosten välistä yhteistyötä sekä helpottaa kulttuurialan työntekijöiden ja kokoelmien liikkuvuutta.

Eurooppalaista kulttuuria, elokuva- ja audiovisuaalista alaa, esittäviä taiteita ja kuvataiteita sekä monia muita luovia aloja tuetaan EU:n budjetista. Tärkein EU:n kulttuuriohjelmista on nimeltään Luova Eurooppa. Sen rahoituksella tuetaan esimerkiksi eurooppalaisten audiovisuaalisten tuotteiden tuotantoa. Tällä halutaan lisätä eurooppalaista tuotantoa yhdysvaltalaisen rinnalle. Luova Eurooppa helpottaa myös luovien alojen pienten yritysten mahdollisuuksia saada lainarahoitusta toiminnalleen. Myös suomalaisyritykset ovat saaneet ohjelman tukea pelien hankekehittelyyn. Hankkeiden koon mukaan tukea on mahdollista saada 200 000 eurosta kahteen miljoonaan euroon.

EUROOPPALAINEN TYÖVIRANOMAINEN

Työntekijöiden vapaa liikkuvuus on yksi EU:n sisämarkkinoiden vapauksista. Toisessa jäsenmaassa työskentelevien määrä on pysynyt viime vuodet samalla tasolla, noin 17 miljoonassa. Työntekijöiden oikeudenmukaisesta liikkuvuudesta huolehtii eurooppalainen työviranomainen

(ELA, European Labour Authority). Se koordinoi sosiaaliturvakysymyksiä, kun työntekijä siirtyy töihin toiseen jäsenmaan ja toimii sovittelijana jäsenmaiden viranomaisten välillä. ELA palvelee sekä työntekijöitä että työnantajia.

Oulu on vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunki. Toinen kulttuuripääkaupunki valitaan Slovakiasta.

Yksi tunnetuimmista EU:n kulttuurihankkeista on Euroopan kulttuuripääkaupungit-tapahtuma. Joka vuosi kulttuuripääkaupungiksi valitaan kaksi kaupunkia kahdesta eri jäsenmaasta. Valinta perustuu kaupunkien

tarjoamaan kulttuuriohjelmaan, jonka tulee palvella eri-ikäisiä asukkaita. Kulttuuripääkaupungeiksi on tähän mennessä nimetty yli 40 kaupunkia. ●

MENESTYSTARINA NIMELTÄ ERASMUS

Ylivoimaisesti tunnetuin EU:n koulutusyhteistyön muodoista on vaihto-opiskelijaohjelma Erasmus. Vuonna 1987 käynnistettyyn Erasmukseen on osallistunut jo yli 10 miljoonaa eurooppalaista. Ohjelma tarjoaa nuorille, opiskelijoille ja aikuisille mahdollisuuksia kansainvälistymiseen ja rahoitusta kouluttautumiseen, opiskeluun tai harjoitteluun ulkomailla. Lisäksi se antaa oppilaitoksille ja organisaatioille mahdollisuuden tehdä yhteistyötä kansainvälisten kumppanien kanssa. Eurooppalaisen opintopiste-

järjestelmän ansiosta ulkomailla suoritettujen opintojen luetaan osaksi nuoren opintoja hänen kotimaassaan. Suomesta lähtee Erasmus-vaihtoon vuosi vuodelta enemmän nuoria; kaikkiaan ohjelmaan on osallistunut yli 300 000 suomalaista. Suosituin vaihtokohde suomalaisille on Saksa. Ohjelman nimi on nykyään Erasmus+, ja se kattaa koulutuksen, nuorisolan ja urheilun. EU:n rahoituskaudella 2021–2027 ohjelman budjetti on yli 26 miljardia.

Kansalaisen vaikutuskanavat

Muista äänestää EU-vaaleissa

Jokainen EU-kansalainen voi osallistua EU:n päätöksentekoon. Helpoin tapa on tietysti käyttää äänioikeutta. Kaikilla täysi-ikäisillä EU:n kansalaisilla on oikeus asettua ehdolle ja äänestää Euroopan parlamentin vaaleissa.

Jos henkilö asuu vakinaisesti muussa EU-maassa kuin synnyinmaassaan, hänellä on sama oikeus äänestää ja asettua ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa sekä Euroopan parlamentin vaaleissa kuin asuinvaltionsa kansalaisilla. Jokainen on vaaleissa äänioikeutettu ja vaalikelppoinen kuitenkin vain yhdessä jäsenvaltiossa. Eli jos Suomen kansalainen asuu esimerkiksi Ruotsissa, hän voi äänestää vain joko Suomessa tai Ruotsissa.

Äänestysprosentit Euroopan parlamentin vaaleissa jäävät perinteisesti kansallisia vaaleja alhaisemmiksi. Vuoden 2019 EU-vaaleissa 50 prosenttia eurooppalaisista käytti äänioikeuttaan, mikä on korkein äänestysprosentti EU-vaaleissa 20 vuoteen. Suomessa ääntään käytti 42,7 prosenttia äänioikeutetuista. Myös nuorten äänestysaktiivisuus nousi. Vuosina 2021–2022 järjestetty Euroopan tulevaisuuskonferenssi antoi kansalaisille EU:n laajuisesti mahdollisuuden ilmaista näkemyksiään unionin kehittämisestä. Kansalaisten mielestä EU:lle tulee antaa lisää vaikutusvaltaa muun muassa rajavalvonnassa ja sähköautolun helpottamisessa.

Suomen EU-päätöksentekoon voi vaikuttaa tietenkin myös äänestämällä eduskunta-vaaleissa ja vaikuttamalla Suomen hallituksen EU-politiikkaan.

Eurooppalaiset kansalaisaloitteet

Jäsenmaiden kansalaiset ovat vuodesta 2012 alkaen voineet tehdä eurooppalaisia kansalaisaloitteita. Jo yli kahdeksan miljoonaa ihmistä on tukenut kansalaisaloitteita ja muokannut osaltaan EU:n poliittista asialistaa. Kansalaisaloitteilla ihmiset voivat esittää konkreettisia muutoksia EU-lainsäädäntöön. Aloite voi koskea mitä tahansa alaa, jolla Euroopan komissiolla on toimivalta tehdä säädösehdotuksia.

EU-vaalit käydään viiden vuoden välein. Kevään 2019 EU-vaaleissa nuorten äänestysaktiivisuus nousi.

Kansalaisaloitteen tekemiseen vaaditaan vähintään seitsemän äänioikeutettua EU-kansalaista vähintään seitsemästä EU-maasta. Näiden henkilöiden on perustettava järjestäjäryhmä aloitetta tukevien allekirjoitusten keräämiseksi. Jos aloitteelle saadaan vuodessa vähintään miljoona allekirjoitusta, komission on otettava aloite käsittelyyn. Jos komissio päättää tehdä säädösehdotuksen, alkaa normaali EU:n lainsäädäntöprosessi.

Toistaiseksi yhdeksän aloitetta on otettu komission käsittelyyn. Näistä kolme on johtanut lainsäädäntöön. Ensimmäinen laki koskee juomavettä. Kansalaisaloite turvallisen juomaveden saannin parantamisesta keräsi määräaikaan mennessä 1,6 miljoonaa allekirjoitusta ja johti juomavesidirektiivin muuttamiseen. Laiksi asti ovat päätyneet myös torjunta-aine glyfosaatin ja tuotantoeläinten häkkikasvatuksen kieltämistä koskevat kansalaisaloitteet.

Monta keinoa vedota ja valittaa

Kansallisten viranomaisten tekemistä päätöksistä tulee ensisijaisesti valittaa ensin kansallisille viranomaisille ja tuomioistuimelle. Euroopan parlamentille voi tehdä vetoomuksen asiassa, joka liittyy EU-lainsäädäntöön ja joka vaikuttaa suoraan vetoomuksen tekijään. Vetoomusten aiheita ovat olleet esimerkiksi sähköautojen lataamisen verottaminen Suomessa ja hormonaalisten haitta-aineiden vaikutus terveyteen. Euroopan parlamentin vetoomusvaliokunta päättää, pitääkö asia viedä komission tutkittavaksi.

Mikäli jäsenmaa ei noudata EU:n lainsäädäntöä, kansalainen voi valittaa suoraan komissiolle. Komissio voi tarpeen mukaan aloittaa rikkomusmenettelyn kyseistä jäsenmaata vastaan. Yksityishenkilö voi kääntyä myös EU-tuomioistuimen puoleen, jos jokin EU-toimielimen tekemä päätös on vaikuttanut häneen henkilökohtaisesti. Sen sijaan

EU-tuomioistuimelle ei voi valittaa kansallisen tuomioistuimen tai viranomaisen tekemästä päätöksestä. EU:n petostentorjuntavirasto OLAFille voi tehdä valituksen, jos epäilee EU-varojen väärinkäyttöä tai muuta vakavaa väärinkäytöstä.

Euroopan oikeusasiamiehen tehtävä on auttaa kansalaisia lähestymään EU:ta. Euroopan parlamentti nimittää oikeusasiamiehen, jonka virkakausi on sama kuin parlamentin toimikausi. Oikeusasiamiehen tehtävänä on tutkia EU:n toimielimistä ja laitoksista tehtyjä kanteluita. Euroopan tietosuojavaltuutettu puolestaan varmistaa, että EU:n toimielimet ja muut elimet kunnioittavat kansalaisten oikeutta yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä.

EU suojelee väärinkäytösten ilmoittajia

Mitä yhteistä on hyönteismyrkky Fipronilin saastuttamilla 77 miljoonalla kananmunalla, Volkswagenin autojen ilmoitettua korkeammilla päästöillä ja 87 miljoonan Facebook-käyttäjän tietoja luvattomasti hyödyntäneellä

konsulttiyhtiö Cambridge Analyticalla? Kaikki nämä väärinkäytökset ovat paljastuneet yksittäisten ihmisten ilmoituksen ansiosta.

EU:n niin kutsuttu *whistleblower* eli ilmoittajansuojadirektiivi suojelee väärinkäytösten ilmoittajia kostotoimenpiteiltä, kuten irtisanomisilta ja alempiin työtehtäviin siirtämisiltä. Säännöillä suojataan myös ilmoittajien lähipiiriä. Lailla pyritään rohkaisemaan ihmisiä ilmoittamaan työnsä yhteydessä havaitsemistaan säädösten rikkomisista esimerkiksi julkisissa hankinnoissa, rahoituspalveluissa, elintarvikkeiden turvallisuudessa tai kuluttajansuojassa. Kaikilla vähintään 50 henkilöä työllistävillä yksityisen sektorin organisaatioilla on oltava sisäinen suojattu ilmoituskanava. ●

#EUVSDISINFO

Disinformaatio on tarkoituksella levitettyä väärää tai harhaanjohtavaa tietoa. 83 prosenttia EU-maiden kansalaisista on Eurobarometritutkimuksen mukaan huolissaan verkossa leviävästä disinformaatiosta ja kokee sen olevan uhka demokratialle. EU taistelee disinformaatiota vastaan laaja-alaisella toimintaohjelmalla. Yksi esimerkki toimista ovat EU:n käytännössä keskeiset toimijat ovat sopineet itse-

sääntelystandardeista, joilla he sitoutuvat torjumaan disinformaatiota. Mukana on Metan, Tiktokin ja Googlen kaltaisia digijättejä. Lisäksi digitaalisia palveluita koskevassa laissa alustat velvoitetaan poistamaan laitton sisältö heti, kun se huomataan. Sosiaalisten verkostojen tulee myös poistaa määräajaksi käyttäjät, jotka toistuvasti rikkovat lakia.

EU:N KORONATOIMET

Hätäapu

Globaali koronapandemia sai EU:n näyttämään yhtenäisyytensä ja voimansa. EU-johtajat sopivat nopeasti hätäavusta, jolla rajoitettiin viruksen leviämistä, huolehdittiin terveydenhuollon laitteiden saatavuudesta, edistettiin tutkimusta sekä tuettiin työpaikkoja, yrityksiä ja taloutta. Koronaviruskriisin jyllätessä EU-johtajat tapasivat videoneuvotteluissa ja koordinoivat toimia.

Koronavirusrokotteet

EU ohjasi tutkimusrahoitusta lupaavimpien rokotteiden kehittämiseen. Lisäksi se varmisti rokotteiden riittävän tuotannon ja jakelun EU-maissa. Koronarokotuskampanjat alkoivat joulukuussa 2020 eri puolilla EU:ta. Kesäkuuhun 2022 mennessä EU:n aikuisväestöstä noin 90 prosenttia oli täysin rokotettu covid-19-tautia vastaan.

Euroopan elpymissuunnitelma

EU-johtajat kehittivät Euroopalle elpymissuunnitelman, jolla tuetaan ihmisten, jäsenmaiden sekä yritysten elpymistä korona-

pandemian aiheuttamasta talouden taantumasta. Osana suunnitelmaa perustettiin Next Generation EU -elpymispaketti. Siitä jaetaan jäsenmaille tukea avustuksina ja lainoina.

EU:n digitaalinen koronatodistus

EU sopi yhteisestä digitaalisesta koronatodistuksesta, jolla helpotettiin turvallista ja vapaata liikkuvuutta koronaviruspandemian aikana.

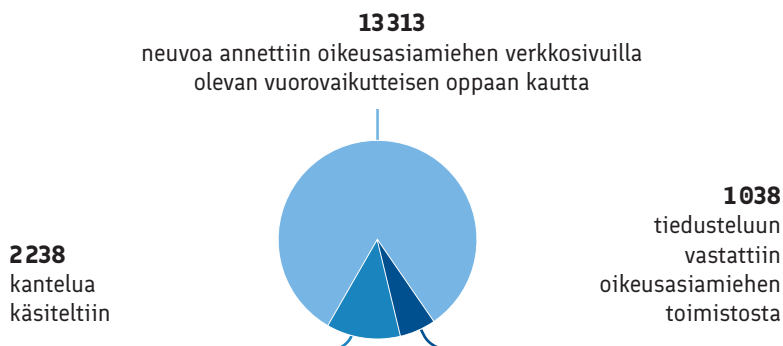
Matkustustoimien koordinointi

EU-maat hyväksyivät matkustusrajoituksia koskevia suosituksia, joita päivitettiin säännöllisesti epidemiatilanteen mukaisesti.

Maailmanlaajuinen apu

EU on yksi tärkeimmistä avunantajista Covax-yhteistyöhankkeessa, jolla nopeutettiin koronatestien, -lääkkeiden ja -rokotteiden kehittämistä, tuotantoa ja saatavuutta. Lisäksi EU-maat lahjoittivat koronarokotteita ja antoivat rahoitusapua kautta maailman.

EUROOPAN OIKEUSASIAMIEHEN VUONNA 2022 AUTTAMAT KANSALAISET: 16 589

EU:n symbolit

Eurooppalaisella identiteetillä on monia yhteisiä symboleja. EU-maat, paikalliset viranomaiset ja yksittäiset kansalaiset voivat halutessaan käyttää niitä. Tunnetuin symboleista on Euroopan lippu. Siinä on 12 kultaista tähteä sinisellä taustalla. Euroopan unioni otti lipun käyttöön vuonna 1984. Se liehuu nykyisin Euroopassa parlamenttirakennusten, julkisten laitosten ja muistomerkkien yllä. Lippu symboloi Euroopan kansoja, ja siinä oleva ympyrä kuvastaa Euroopan kansojen yhtenäisyyttä ja harmoniaa. Tähtien määrä on muuttumaton – niitä on aina 12, mikä kuvastaa täydellisyyttä ja kokonaisuutta. ●

SYMBOLIT

1. Tähtilippu
2. EU-passi
3. Eurooppa-hymni, joka on peräisin Ludwig van Beethovenin säveltämästä yhdeksännestä sinfoniasta (Oodi ilolle)
4. Yhteisvaluutta euro
5. Eurooppa-päivä, jota vietetään jäsenmaissa 9. toukokuuta
6. Tunnuslause:
”Moninaisuudessaan yhtenäinen”

Euroopan unionin jäsenet

	Alankomaat
	Belgia
	Bulgaria
	Espanja
	Irlanti
	Italia
	Itävalta
	Kreikka
	Kroatia
	Kypros
	Latvia
	Liettua
	Luxemburg
	Malta
	Portugali
	Puola
	Ranska
	Romania
	Ruotsi
	Saksa
	Slovakia
	Slovenia
	Suomi
	Tanska
	Tšekki
	Unkari
	Viro

Lisää tietoa Euroopan unionista

Suomeksi:

eurooppatiedotus.fi

Tietoja EU:sta EU:n 24 virallisella kielellä:

europa.eu

Euroopan unionin historia

Tietoja ja videoita EU:n historiasta sekä sen perustajista:

europa.eu/european-union/about-eu/history_fi

Sinun Eurooppasi

Apua ja neuvoja EU:n kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen:

europa.eu/youreurope/citizens/index_fi.htm

Euroopan unionin julkaisutoimisto

Verkkokirjakauppa, jossa on yli 110 000 nimikettä, 235 000 PDF-tiedostoa ja e-kirjaa EU:n 24 virallisella kielellä. Useimmat teoksista ovat maksuttomia:

<https://publications.europa.eu/fi/publications>

Lasten ja nuorten sivut

Pelejä ja tietovisoja EU:sta lapsille ja nuorille:

europa.eu/learning-corner/home_fi

Euroopan nuorisoportaali

Nuorille suunnattua tietoa esimerkiksi koulutuksesta, työpaikoista ja matkustamisesta:

youth.europa.eu/home_fi

Töihin EU-instituutioihin

epso.europa.eu

Europe Direct

Europe Direct on palvelu, jossa vastataan Euroopan unionia koskeviin kysymyksiin.

Soita maksuttomaan numeroon: 00 800 6 7 8 9 10 11

Euroopan komissiolla on edustusto jokaisessa jäsenmaassa

ec.europa.eu/info/contact/local-offices-eu-member-countries_fi

Euroopan parlamentilla on tiedotustoimisto jokaisessa jäsenmaassa

liaison-offices.europarl.europa.eu/fi

Euroopassa on satoja paikallisia EU-tietokeskuksia

Lähimmän tietokeskuksen osoitteen saa verkkosivustolta osoitteesta:

european-union.europa.eu/contact-eu_fi

6

Euroopan unionin tulevaisuus

Miksi itsenäisyydestään tiukasti kiinni pitävät eurooppalaiset valtiot halusivat luovuttaa osan omasta määräysvallastaan ylikansalliselle organisaatiolle? Yksinkertaisesti siksi, että se oli ja on valtioiden oman edun mukaista – päivä päivältä entistä enemmän. Maailma on muuttunut entistä epävarmemmaksi. Euroopan ulkoiset uhat, kuten Venäjän aggressio, energiakriisi, globaali pandemia, ilmastonmuutos ja hallitsematon muuttoliike, ovat konkretisoineet viime vuosina uudella tavalla EU:n arvon. Millaisiin ulkoisiin ja Euroopan sisäisiin ongelmiin EU:n on lähivuosina etsittävä ratkaisua?

EU puolustaa demokratiaa

Oikeusvaltio-ongelmat odottavat ratkaisua

Eurooppalaiset arvot voi kiteyttää triangeliksi: yhden kulman muodostaa oikeusvaltio, toisen demokratia ja kolmannen ihmisoikeudet. Triangeli soi, kun kaikki kolme osa-aluetta toimivat. Triangeli on soinut epävireisesti useassa EU-maassa jo pidemmän aikaa.

Äärioikeistopuolueet ovat eräissä jäsenmaissa nakertaneet oikeusvaltiota ja kaventaneet kansallisilla säädöksillä perusoikeuksia, kuten median vapautta, ihmisten sananvapautta ja oikeuslaitoksen itsenäisyyttä. Etenkin Unkarin, Puolan, Romanian ja Bulgarian demokratia- ja ihmisoikeuskehitys on huolestuttavaa.

85 prosenttia eurooppalaisista pitää oikeusvaltioperiaatteen noudattamista erittäin tärkeänä. Oikeusvaltion puolustaminen ei ole vain poliittista puhetta vaan EU:n juridinen velvoite. Ilman jaettuihin arvoihin perustuvia sääntöjä EU:n toiminnalla ei ole yhteistä perustaa. Kerrannaisvaikutukset koko EU:n talouteen, kasvuun, sisämarkkinoiden toimintaan ja kansalaisten hyvinvointiin ovat kauaskantoisia. EU on tullut maailmalla tunnetuksi demokratian ja eurooppalaisten arvojen sanansaattajana. Vastaisuudessa se ei voi uskottavasti puolustaa monenkeskistä sääntöperusteista järjestelmää ja ihmisoikeusinstituutioita, ellei se saa triangelia soimaan jäsenmaissaan.

Komissio raportoi nykyään vuosittain demokratian, oikeusvaltion ja perusoikeuksien toteutumisesta kussakin jäsenmaassa. Tarkoituksena on, että ongelmiin pystyttäisiin

reagoimaan ajoissa. EU:n oikeusvaltiomekanismi antaa periaatteessa unionille mahdollisuuden puuttua oikeusvaltion ongelmiin jäsenmaassa. EU:n budjetista jäsenmaalle myönnettäviä varoja voidaan pidättää, jos esimerkiksi jäsenmaan tuomarien riippumattomuudessa on puutteita. Tuomarien on kyettävä valvomaan, että EU-varoja käytetään asianmukaisesti. Ääritapauksessa jäsenmaalta voidaan evätä kaikki EU-rahoitus ja artikla 7:n mukaan myös äänioikeus. Toimien käyttö vaatii kuitenkin yksimielisen päätöksen. Niin kauan kuin Unkari ja Puola tukevat toisiaan, ovat EU:n kädet sidotut. Etenkin Euroopan parlamentti on vaatinut EU:lta järeämpiä työkaluja – tekoja sanojen sijaan.

Yhtenäisyys koetuksella

Toinen EU:n isoista sisäisistä haasteista koskee yhtenäisyyttä. Ulkoiset kriisit kuten koronapandemia ja Ukrainan sota ovat vahvistaneet EU:ta ennennäkemättömällä tavalla sekä sisäisesti että globaaleilla areenoilla. EU esimerkiksi otti ensimmäisen yhteisvelkansa. Mutta EU:n sisäisissä asiakysymyksissä eripura on vähintään yhtä suuri kuin aiemmin. Jäsenmaat ovat tulleet riippuvaisemmiksi toisistaan, mutta samalla niiden poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset kehityssuunnat ovat viime vuosina erkaantuneet.

Tällä hetkellä harva EU-maiden hallitus haluaa syventää integraatiota. Kansallisiin

huoliin vastaaminen on mennyt EU:n kehittämisen edelle jopa Ranskan ja Saksan kaltaisilla unionin veturimailla. Puheet esimerkiksi talousunionin syventämisestä ovat viime aikoina hiljentyneet. Tavalla tai toisella esimerkiksi keskeneräistä talous- ja rahaliittoa tulisi viedä eteenpäin: EU tarvitsee ainakin pääomamarkkinaunionin, jossa pääoma liikkuu aidosti vapaasti. Vain taloudellisesti vahva unioni pystyy pitämään huolta Euroopan globaalista kilpailukyvyistä ja äänen kuulumisesta.

Teknokratian tilalle tarina

Unionin kannatus on monissa jäsenmaissa ennätysmäisen suurta, mutta äänestysprosentit eurovaaleissa jäävät siitä huolimatta useissa maissa alhaisiksi ja EU tuntuu yhä etäiseltä.

Unionin on löydettävä keinot tulla näkyvämmäksi osaksi ihmisten arkea ja helpommin lähestyttäväksi esimerkiksi paikallistasolla. Näin voitaisiin synnyttää EU-asioita käsittelevää yhteistä julkista keskustelua, jonka kautta kansalaisilla olisi mahdollisuus vaikuttaa paremmin EU:n politiikan sisältöön. Samalla voitaisiin oikaista vääristeltyjä tietoja EU:sta.

Unionin on panostettava tulevaisuudessa enemmän myös toimintansa perustelemiseen. Mitä hyötyä kansalaisille on esimerkiksi EU:n markkinoita avaavasta kauppapolitiikasta? Viestit eivät kuitenkaan voi käsitellä pelkästään taloutta ja turvallisuutta. EU:n on vakuutettava ihmiset siitä, että se kykenee vastaamaan heidän arkeaan koskettaviin tulevaisuuden haasteisiin.

Kohti sopimus uudistusta?

Perussopimusmuutokset ovat pysyneet viime vuodet visusti pois unionin agendalta. Mutta

EU ja maailma ovat tänään toisenlaiset kuin 15 vuotta sitten, kun perussopimusta edellisen kerran päivitettiin.

Geopoliittisten realiteettien takia EU hyvin luultavasti laajenee lähivuosina. Päätöksenteko unionin toimielimissä on kuitenkin vaikeaa jo nykyisten 27 jäsenmaan kanssa. Pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan kaltaisissa kriisitilanteissa jäsenmaat yhdistävät voimansa ja tuloksia syntyy, mutta tavallinen lainsäädäntötyö takkuaa. Yli 30 jäsenen unionissa toiminta halvaantuisi nykysäännöillä. EU:n on pakko tehostaa päätöksentekojärjestelmäänsä ja lisätä toimivaltaansa. EU:n odotetaan tekevän erilaisia asioita kuin mihin se sopimusten puitteissa pystyy.

Millään jäsenmaalla ei ole nyt halua aloittaa raskasta ja epäkiitollista perussopimus uudistusurakkaa. Perussopimus uudistusta odotellessa yksi keinoista tehostaa päätöksentekoa on yksimielisyysvaatimuksesta luopuminen. Jäsenmaiden neuvostossa tulisi siirtyä yksimielisyysvaatimuksesta määräenemistöpäätöksiin energia-, ilmasto-, sosiaali- ja verotusasioissa sekä turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa kysymyksissä. Etenkin ulkopoliitikassa paine määräenemistöpäätöksiin siirtymisestä on kova. EU:n on oltava ketterä, yhtenäinen ja vahva moninapaisessa geopoliittisessa kilpailussa.

EU tarvitsisi myös lisää valtaa monella sektorilla, esimerkiksi laittoman ja laillisen maahanmuuton hallinnoinnissa. Lisäksi keskustelu EU:n budjetin ja koko talouden kokonaisvaltaisesta uudistamisesta tulee varmasti kiihtymään viimeistään uuden budjettikauden lähestyessä. ●

EU ja ilmastokriisi

EU:n jatkettava ilmastotaistelua

EU paalutti itsensä 2020-luvulle tultaessa kansainväliseksi ilmastojohtajaksi. Ilmastotaistelusta ja ympäristönsuojelusta tuli unionille uusi *raison d'être* eli olemassaolon oikeutus ja kasvustrategia. Samalla EU onnistui sitouttamaan monet maailman tärkeimmistä talouksista mukaan ilmastotaisteluun.

Koronapandemia ja Ukrainan sota ovat kuitenkin muuttaneet tilannetta: ilmastoasiat ovat joutuneet antamaan tilaa terveydelle ja turvallisuudelle. Samaan aikaan ilmastokriisi ei tietenkään kadonnut minnekään. Päinvastoin. Viime vuodet ovat olleet mittaushistorian kuumimpia. Maapallon lämpenemisen seuraukset näkyvät luonnossa koko ajan rajummin: sään ääri-ilmiöt kuivuuden aiheuttamista metsäpaloista rankkasateiden aikaan saamiin tuhotulviin yleistyvät hälyttävästi. Voidaan puhua jo ilmastohätätilasta. EU:n on jatkettava nykyisellä kunnianhimoisella linjallaan.

Ilmastosääntelyn ja rahoituksen jätti

EU on tähän mennessä onnistunut muuttamaan ulkoiset kriisit mahdollisuuksiksi edistää vihreää siirtymää. Koronaelpymisvarat korvamerkittiin ilmastotekoihin ja energia-kriisi päästöttömien energianlähteiden tuotannon vauhdittamiseen Euroopassa.

EU on sitoutunut olemaan ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä ja leikkaamaan kasvihuonekaasupäästöjään vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. EU-maat ovat sopineet ilmastolaista, joka tekee tästä tavoitteesta oikeudellisesti sitovan. Näiden tavoit-

teiden saavuttamiseksi EU on hyväksynyt tukun lainsäädäntöä, kuten tiukentuneet autojen päästörajoitukset. Ympäristösääntelyn lisäksi vihreän kehityksen ohjelma näkyy nykyisin lähes kaikessa, mitä EU tekee. Esimerkiksi kansainvälisissä kumppanuuksissa EU:n missiona on tukea kehittyviä maita loikkaamaan fossiilisen teollisuusvaiheen ylitse. EU vastaa yli 40 prosentista maailman julkisesta ilmastorahoituksesta.

Aika siirtyä sanoista tekoihin

Ursula von der Leyenin johtama Euroopan komissio on keskittynyt lakien ja asetusten hyväksymiseen. Seuraavien vuosien painopiste on näiden päätösten täytäntöönpano. Se tulee olemaan vielä lakien säätämistäkin vaikeampi tehtävä. Yksi haasteista on saada liikkeelle vihreään siirtymään tarvittava massiivinen määrä investointeja. EU-maiden on investoitava pelkästään energia-alalla vuosittain 600–700 miljardia euroa fossiilisista polttoaineista luopumiseen.

Ilmaston lämpenemisen rajoittaminen kahteen celsiusasteeseen tarkoittaa, että EU-maiden nykyisten energia-, liikkuvuus-, teollisuus-, elintarvike- ja asuntojärjestelmien on muututtava perustavanlaatuisesti. Samalla EU-maiden talouksista ja yhteiskunnista on rakennettava resurssitehokkaampia ja kestävämpiä. Verotus, pääomat ja finanssimarkkinat pitää lähivuosina kytkeä entistä kokonaisvaltaisemmin ilmastotalkoisiin.

Vastuu maapallon pelastamisesta painaa EU:n harteita

EU tarvitsee käytännössä uuden teollisen valankumouksen, jotta unioni saadaan ilmasto-neutraaliksi vuoteen 2050 mennessä. Tulevat vuodet näyttävät, riittävätkö EU:n ilmasto-politiikan välineet ja sovittu sääntely saamaan aikaan tarvittavan systeemisen muutoksen. Ja ennen kaikkea: löytyykö jäsenmaista tahtoa toteuttaa muutos kansallisesti. Siksi on tärkeää, että EU ja jäsenmaat kuuntelevat ihmisten huolia, etenkin niiden, jotka kokevat häviävänsä, kun talousjärjestelmä muutetaan ilmaston kannalta kestäväksi. EU ei saa ihmisten tukea

välttämättömälle muutokselle, jos eurooppalaiset kokevat, että ilmastopolitiikkaa sanellaan heidän yläpuoleltaan.

Vaikka kaikilla johtavilla talouksilla on sama tarve ja kiire muuttaa yhteiskuntansa vähähiiliseksi, nykyvalossa näyttää siltä, että päävastuu maapallon pelastamisesta lepää EU:n harteilla. EU:n on panostettava entistä enemmän kansainväliseen ilmastodiplomatiiaan. Unionilla kyllä riittää muskeleita kirittää muuta maailmaa saamaan tuloksia aikaan myös uudessa, tulehtuneessa geopoliittisessa tilanteessa. Varmaa on, että ilmastoasiat pysyvät EU:n agendan ytimessä. Vihreää siirtymää ei onneksi voi enää pysäyttää. ●

EU:N TILA

EU on käynyt läpi kaksi vuosikymmentä kestäneen eksistentiaalisen kriisin. Se alkoi EU:n perussopimuksen uudistusongelmista, sitten koitti finanssikriisi, maahanmuuttokriisi, brexit, koronapandemia ja Ukrainan sota. Perussopimuksen uudistamiseen meni neljä vuotta, ja finanssikriisissä EU:lta kesti neljä kuukautta saada koordinaationsa pelaamaan. Koronakriisissä valmista saatiin sen sijaan jo neljässä viikossa, ja Venäjän hyökättyä Ukrainaan EU:n pakotepaketti oli valmiina uskomattoman nopeasti: neljässä päivässä. Ulkoisissa kriiseissä EU pystyy nykyään toimimaan nopeasti ja luottamusta jäsenmaiden kesken riittää.

Euroopan unionille kuuluu siis pääosin hyvää. Kriisit ovat osoittaneet unionin arvon myös EU-maiden kansalaisille, ja ihmisten mielikuva EU:sta on muuttunut

entistä myönteisemmäksi. 91 prosenttia EU-maiden kansalaisista suhtautuu unioniin positiivisesti tai neutraalisti. EU:hun luotetaan yleisesti enemmän kuin kansallisiin hallituksiin. 63 prosenttia eurooppalaisista suhtautuu optimistisesti EU:n tulevaisuuteen. Myös euron kannatus on voimakasta: 78 prosenttia pitää yhteisvaluuttaa hyvänä asiana. Ilmastonmuutostaistelu, taloudellinen tilanne ja turvallisuus ovat ihmisten mielestä Euroopan suurimpia haasteita. EU:n pitäisi tulevina vuosina keskittyä ympäristön ja ilmastonmuutoksen lisäksi maahanmuuttoon ja puolustukseen sekä oikeusvaltioon ja ihmisoikeuksiin. Sen sijaan vapaakauppa, kilpailukyky ja digitalisaatio eivät ole EU-kansalaisille prioriteetteja.

Lähde: Eurobarometri-kysely 2023, Euroopan tulevaisuuskonferenssi 2022 ja Konrad-Adenauer-Stiftung, the Egmont Institute & ifok 2022

EU ja turvallisuus

”Euroopan ja EU:n tulee ottaa oma vastuunsa Euroopan turvallisuudesta huomattavasti vakavammin. Viimeistään nyt tuohon vastuunkantoon on pakko herätä.”

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö 22.8.2023 suurlähettiläspäivillä

Uhkia maalla, merellä, ilmassa ja verkossa

Geopoliittinen tilanne on viime vuosina muuttunut räjähdysherkäksi. Vuosikymmenten liikevoimat ja kasvaneet paineet purkautuvat maailmassa nyt vauhdilla. Venäjän hyökkäys Ukrainaan tuli silti shokkina: Eurooppaan oli syttynyt valtioiden välinen sota.

Venäjän aggression ohella EU-maita uhkaavat monet muut turvallisuusongelmat. Kyber- ja hybridi-iskut ovat jo arkipäivää. Maan suvereniteetti pystytään kyseenalaistamaan laukaustakaan ampumatta esimerkiksi puuttamalla sähkönjakeluun keskellä talvipakkasta. Samalla perinteinen rikollisuus on muuttunut digitaaliseksi ja ylittää entistä useammin valtioiden rajat. Tekoälyn käyttö rikollisiin tarkoituksiin on tästä yksi esimerkki. Lisäksi Väli-meren maiden sekä Puolan ja Latvian rajoilla näkyy kasvava laittoman siirtolaisuuden paine. Terrorismin uhka ei ole sekään kadonnut Euroopasta minnekään. EU:n ansiosta Eurooppa on kuitenkin yhä maailman turvallisimman. Mutta miten tästä eteenpäin?

Avainsana: kokonaisturvallisuus

Ennen Ukrainan sotaa EU:n puolustus- ja turvallisuuspolitiikka keskittyi pitkälti ulkoraja- valvontaan ja terrorismin torjuntaan sekä

kriisinhallintaan ja rauhan turvaamiseen EU:n ulkopuolella.

Tulevaisuudessa painopisteenä on oltava EU:n pelote ja alueellisen puolustusyhteistyön tiivistäminen. Tälle työlle on vahva mandaatti, sillä yli 80 prosenttia EU-maiden kansalaisista haluaa EU:n kehittävän yhteistä puolustusta. Eurooppa on jäänyt sotilasmenoissa auttamattomasti jälkeen muita maita. Kipeästi kaivattavat puolustushankinnat on tehtävä koordinoitusti. Samalla Euroopassa on investoitava alan teollisuuteen ja tuotekehitykseen ja varmistettava kriittisten raaka-aineiden saanti. Lähivuosina EU:n puolustusunioni tullee saamaan lisää sisältöä ja rahoitusta. Toisaalta jäsenmaat tuskin ovat valmiita luopumaan itsenäisyydestään ja määräysvallastaan sotilaallisen puolustuksen ja turvallisuuden saralla.

Sotilaallisen uhan lisäksi EU:n on kyettävä puolustautumaan entistä monimuotoisempia muita turvallisuusuhkia vastaan sekä verkossa että maalla, merellä ja ilmassa taatakseen kansalaisten kokonaisturvallisuuden. EU:n on lähivuosina keskityttävä parantamaan niin rikosten ennaltaehkäisyä ja oikeudellista yhteistyötä kuin ulkorajojen valvontaa, pelastustoimintaa ja kykyä vastata hybridiuhkiin. Esimerkiksi EU:n virastojen eli Europolin, Eurojustin ja Frontexin asemaa on vahvistettava.

EU:n ja Naton yhteistyö tulee syventymään lähitulevaisuudessa entisestään.

Entistä syvempää Nato-yhteistyötä

Nato on vastaisuudessaakin EU-maiden yhteisen kovan puolustuksen perusta. Mutta EU:lla on paljon annettavaa Natolle: yhteiset työkalut kuten Euroopan puolustusrahasto (EKR), pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö (PRY), Euroopan rauhanrahasto (EPF) sekä Euroopan puolustusteollisuuden yhteinen hankintalaki (EDIRPA) auttavat luomaan yhteiseen puolustukseen tarvittavia teknologioita, valmiuksia ja taitoja. Vaikka operaatiot toteutuisivat lopulta Naton kautta, EU:lla voi olla ratkaiseva rooli niiden luomisessa. EU:n ja Naton yhteistyö tulee entisestään syvenemään ja monipuolistumaan.

Eurooppalainen ratkaisu maahanmuutolle

Muuttoliike Eurooppaan jatkuu vahvana. Tämän lisäksi EU-maihin on saapunut Ukrainasta miljoonia sotaa paenneita ihmisiä. Maantieteellisen sijainnin lisäksi EU-alueen vakaus, vauraus ja avoimuus ovat isoja vetovoimatekijöitä. Konfliktit, ilmastonmuutoksen vaikutukset ja köyhyys saavat ihmiset vastakin etsimään parempaa tulevaisuutta Euroopasta. Suurin osa muuttoliikkeestä suuntautuu Afrikasta EU-maihin. Siksi EU:n on rakennettava entistä

kokonaisvaltaisempaa kumppanuutta Afrikan kanssa. Tavoitteena tulee olla ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys Afrikassa.

EU-maat ovat vuosien väännön jälkeen päässeet sopuun uudesta muuttoliike- ja turva- paikkasopimuksesta. Muuttoliikkeen hallintaan on myös rahoituskaudella 2021–2027 käytettävissä aiempaa enemmän euroja. Seuraavat vuodet näyttävät, miten hyvin EU onnistuu löytämään tasapainon rajojen turvaamisen ja ihmisten suojelun sekä jäsenmaiden suvereniteetin ja solidaarisuuden välille. Muuttoliikkeen hallinta vaatii EU:lta jatkuvaa hereillä oloa, ja tulehtunut geopoliittinen tilanne ei ainakaan helpota tilannetta.

EU:n maahanmuuttopolitiikan uudistaminen on lisäksi monin osin vielä kesken. Tuhannet Eurooppaan pyrkivät ihmiset menettävät joka vuosi henkensä Välimerellä ihmissalakuljettajien kynsissä. EU:n on lähivuosina näytettävä, että se kykenee hallitsemaan muuttoliikettä tehokkaasti ja inhimillisesti. Myös laillinen maahanmuutto pysynee vaikeana aiheena. EU-maiden olisi kuitenkin tärkeää helpottaa työperäistä maahanmuuttoa, jotta Eurooppa pystyy vastaamaan ikääntyvän väestön aiheuttamaan työvoimapulaan. ●

EU ja laajentuminen

Missä menevät Euroopan rajat? Kuinka isoksi EU vielä kasvaa? Pohjoisessa, etelässä ja lännessä rajat on jo saavutettu: Britannia on eronnut EU:sta. Norja, Islanti ja Sveitsi ovat puolestaan valinneet toisenlaisen yhteistyön EU:n kanssa. Mutta idän suhteen tilanne on toinen.

Laajentuminen on yksi EU:n ulkopoliittikan johtotähdistä, ja geopoliittinen paine laajentaa EU-perhettä on nyt suurempi kuin vuosiin. Aiempien laajentumisalojen tulokset ovat olleet myönteisiä: Euroopan köyhemmät alueet ovat kuroneet taloudellista kehityseroa kiinni, erilaiset – ja usein hatarat – oikeuskäytännöt on ankkuroitu yhtenäiseen EU-lainsäädäntökehykseen, ja ihmisten ”eurooppalaisuuden” tunne on kasvanut. Tämä kaikki on lujittanut poliittista vakautta koko mantereella. Myös EU-maiden kansalaiset suhtautuvat vuonna 2023 unionin laajentumiseen myönteisemmin kuin 2010-luvulla.

Kuuluuko vuonna 2035 EU-perheeseen 30 tai jopa 35 eurooppalaista valtiota? Ajatus ei ole mahdoton, mutta se vaatii unionilta laajentumisprosessin ja päätöksentekojärjestelmän, talouden rakenteen ja toimintakyvyn uudistamista. Monen asiantuntijan mielestä hakijamaalle tulisi tarjota nykyistä nopeammin sisämarkkinoiden edut.

Ukraina

Harva puhui Ukrainan EU-jäsenyydestä ennen Venäjän hyökkäyssotaa. Nyt se on EU:n prioriteetti. Puheiden tasolla jäsenmaiden ja komission tuki Ukrainalle on järkähtämätön, mutta käytännön jäsenyysneuvottelut ovat toinen asia. Joka tapauksessa neuvottelut tulevat kestämään ainakin vuosikymmenen. Lähitulevaisuudessa paras ratkaisu on syventää Ukrainan ja EU:n integraatiota alakohtaisesti, erityisesti energia- ja ilmastokysymyksissä sekä palveluissa ja digitaalsiirtymässä. Tällainen malli olisi hyödyllinen kummallekin osapuolelle ilman, että odotukset nousevat liian korkealle. Vuonna 2022 EU-jäsenyyttä hakivat Ukrainan lisäksi myös Georgia ja Moldova. Näidenkin maiden jäsenyyden tiellä on kosolti esteitä.

Länsi-Balkan

Unionin laajentuminen tuskin pysähtyy ennen kuin kaikki Länsi-Balkanin maat on saatu EU-perheeseen. Alueeseen kuuluu seitsemän maata: Kroatia, Montenegro, Serbia, Pohjois-Makedonia, Albania sekä Bosnia ja Hertsegovina ja Kosovo. Kroatian liittyminen unionin jäseneksi vuonna 2013 oli iso kannustin alueen muille maille. Mutta sen jälkeen edistystä ei ole tapahtunut yli vuosikymmeneen. Monte-

”Ukrainan tulevaisuus on Euroopan unionissa. Samoin Länsi-Balkanin ja Moldovan. Tiedän tarkkaan myös, kuinka tärkeä tulevaisuus EU:ssa on monille georgialaisille.”

Komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen
EU:n tila -puheenvuorossaan 13.9.2023

EU:N HAASTEITA

- 1.** Geopoliittinen tilanne: Moninapainen kilpailu, Venäjän aggressio, Kiinan valan kasvu ja Yhdysvaltojen arvaamattomuus vaativat rakentamaan strategisesti autonomisen EU:n.
- 2.** Talouden tilanne: Inflaatio, elinkustannusten nousu ja valtioiden velkaantuminen ovat ilmastonmuutoksen ja turvallisuuden ohella kansalaisten kärkihuolia.
- 3.** Väestörakenne: Vanheneva väestö ja alhainen syntyvyys asettavat jäsenmaiden julkiset taloudet koviille. Monet sektorit kärsivät jo nyt työvoimapulasta.
- 4.** EU:n toimintakyky: Unionin päätöksentekoa on pakko tehostaa, ja EU:n on valmistauduttava perussopimus uudistukseen.
- 5.** Laajentuminen: Unionin ovella kolkuttelee kahdeksan hakijamaata. Geopoliittinen paine laajentaa EU:ta on suurempi kuin vuosikymmeniin. Samalla jäsenyyskriteereistä on pidettävä kiinni.
- 6.** Ukraina: Ukrainaa on autettava jälleerakentamisessa ja selvennettävä maan tuleva suhde EU:hun jäsenyysneuvotteluineen.
- 7.** Digitalisaatio: Etenkin tekoälyn kehitys vie työpaikkoja ja muuttaa syvästi yhteiskuntaa ja ihmisten arkea.
- 8.** Kilpailukyky: EU:n on varmistettava, että Eurooppa pärjää tulevaisuudessa. Tämä tarkoittaa itsekäämpää kauppapolitiikkaa, sääntelyn keventämistä sekä osaamiseen ja innovaatioihin satsaamista.
- 9.** Euroopan puolustus: Euroopan maiden ja EU:n on otettava entistä suurempi vastuu omasta turvallisuudesta ja puolustuksestaan. Naton ja EU:n välistä suhdetta on kehitettävä.
- 10.** Ilmasto- ja ympäristökriisi: Maailma kiehuu ja luontokato kiihtyy. EU:n on pidettävä kiinni sitoumuksistaan, muutettava talouden rakenne kestäväksi ja saatava muut maanosat mukaan ilmastotyöhön.

negrin tilanne on paras, ja maa voinee liittyä unionin jäseneksi vuosikymmenen lopulla. Muiden maiden kohdalla ongelmia on enemmän. Kosovo käy Serbian kanssa EU:n tuke-
maa vuoropuhelua, jonka pitäisi johtaa oikeudellisesti sitovaan sopimukseen maiden suhteiden normalisoinnista.

Turkki

Turkki aloitti neuvottelut EU-jäsenyydestä jo vuonna 2005, mutta maan oikeusvaltiotilanne on heikentynyt vuosi vuodelta. Turkin liittymisprosessi on tällä hetkellä jäädytetty, eikä Turkkiä enää mainita laajentumiskeskusteluissa. Läheiset välit ovat kuitenkin kummankin osapuolen etu: EU saa Turkilta apua muuttoliikkeen hallintaan, ja Turkki puolestaan saa EU:lta rahallista tukea ja hyötyy tiivistä taloussuhteista. ●

EU ja yhteiskuntien murros

Eurooppalainen väestö on entistä iäkkäämpää

Käynnissä oleva yhteiskuntien murros vaatii eurooppalaisia ratkaisuja. Euroopan väestön ikääntyminen ja alhainen syntyvyys yhdistettynä yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen digitalisoitumiseen on samalla sekä visainen haaste että iso mahdollisuus.

Monet jäsenmaat kärsivät jo nyt työvoimapulasta useilla toimialoilla. Samaan aikaan eläkeläisten osuus suhteessa työssäkäyvään väestöön kasvaa ja entistä vanhemmiksi elävät ihmiset lisäävät terveydenhuollon menoja. EU-maiden julkiset taloudet ovat ennennäkemättömän haasteen edessä.

Pelissäännöt tekoälyn hyödyntämiseen

Vähintään yhtä suuren muutoksen aiheuttaa teknologia. Tekoäly on yksi eniten taloutta ja elämäämme muuttavista ilmiöistä lähitulevaisuudessa. Osa ihmisistä hyötyy, osalle tekoälyn kehitys merkitsee työpaikan menettämistä tai palkkatason pienenemistä. Sääntelyn näkökulmasta tekoäly on vaikea ilmiö, sillä sen vaikutukset läpäisevät koko yhteiskunnan. Kehityksen hallinta vaatisi tutkijoista, teknologiayrityksistä ja asiantuntijoista koostuvan globaalien elimen, joka käsittelee tekoälyn riskejä ja sen ihmiskunnalle tuottamia hyötyjä. Olisi tärkeää saada aikaan tekoälyn turvallista ja eettistä käyttöä koskevat maailmanlaajuiset vähimmäisvaatimukset.

Mutta EU ei ole jäänyt toimettomaksi: tekoälyn käyttöä säännellään unionissa asetuksella, joka on maailman ensimmäinen kat-

tava tekoälylaki. Sen mukaan tekoälyjärjestelmiä arvioidaan ja luokitellaan niiden käyttäjille aiheuttaman riskin perusteella. Riskien suuruus määrittää sääntelyn ja veloitteet tekoälyjärjestelmien valmistajille ja käyttäjille.

Aika rakentaa uusi hyvinvointivaltiomalli

Yhteiskunnan murroksen myötä sekä työvoimapula että osaamisvaje ovat nousseet jo nyt valtavaksi ongelmaksi Euroopassa. Sairaalat lykkäävät hoitoon pääsyä sairaanhoitajapulan vuoksi, ja yritykset eivät löydä ammattilaisia. Ja tämä on vasta alkua. On löydettävä keinot uudelleen kouluttaa ihmiset, joiden työpaikan teknologia on vienyt, pidentää ihmisten työuria, muokata sosiaaliturva vastaamaan uusiin työn muotoihin sekä opettaa kansalaiset hyödyntämään digitekniologiaa turvallisesti. Lähi-vuosina pintaan nousee entistä vahvemmin myös keskustelu työssäkäyvien köyhyydestä, nuorten työllistymisestä, alustatalouden työntekijöiden aseman parantamisesta ja oikeudenmukaisesta minimipalkasta EU:ssa sekä syrjäytymisen torjumisesta.

Kansalaisten hyvinvoinnin turvaaminen on yksi EU:n perustehtävistä. Unionin on nyt yhdessä jäsenmaiden kanssa rakennettava raamit uuden ajan hyvinvointivaltiolle. Sellaiselle, joka on sopusoinnussa luonnon kanssa ja näyttää suuntaa uusille teknologioille. Sellaiselle, jossa kuka tahansa voi olla oma itsensä, rakastaa ketä haluaa, saada kohtuullisen toimeentulon ja asettaa tavoitteensa niin korkealle kuin tahtoo.

EU:n on huolehdittava markkinoistaan

Globaali toimintaympäristö on muuttunut yhä arvaamattommaksi ja kilpailu entistä kireämmäksi. EU perustettiin, jotta vahvimman valta voitaisiin korvata sääntöperusteisella yhteistyöllä. Tämän takia EU:lle kuuluu luontaisesti myös maailman mittakaavassa rooli puolustaa sääntöihin perustuvaa monenvälistä järjestelmää ja uudistaa sitä. Samalla EU:n on päästävä eroon liiasta hyväntahtoisuudesta kansainvälisiä kilpailijamaita kohtaan ja edellytettävä niiltä vastavuoroisuutta. EU on avoin kilpailulle muttei hintojen polkemiselle. Euroopan kilpailukyvyyn parantaminen tulee olemaan lähivuosina aiempaa suuressa roolissa. Esimerkiksi uusiin laki-aloitteisiin lisätään kilpailukykyarvio.

EU:n on hyödynnettävä entistä määrätietoistemmin 15 biljoonan euron arvoisten sisämarkkinoidensa vipuvoimaa. Se edellyttää, että sisämarkkinat toimivat. Kauppapolitiikka, kilpailupolitiikka ja sisämarkkinat ovat saumatta yhteydessä toisiinsa. Siksi sisämarkkinat vaativat EU:lta lähivuosina nykyistä suurempaa huomiota. Jäsenmaiden rakentamista kaupan esteistä on päästävä eroon. Sisämarkkinoiden syventäminen edellyttää entistä kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa, jossa sisämarkkinapolitiikka, digitalisaatio, kilpailu- ja teollisuuspolitiikka ja kauppapolitiikka muodostavat tiiviin kokonaisuuden. Näin Euroopan on mahdollista nousta maailman kilpailukykyisimmäksi ja sosiaalisesti eheimmäksi ilmastoneutraaliksi taloudeksi. ●

EUROOPPALAISTEN ELÄMÄNLAATU ON MAAILMAN HUIPPUA

	 EU	Yhdysvallat	Kiina	Venäjä	Japani	Australia
Eliniänodote (vuotta)	 80,1	79,7	78,8	74,5	85,0	83,7
Onnellisuus (indeksi, 1–10)	 6,7	6,89	5,82	5,66	6,13	7,09
Palkallinen loma (päivää vuodessa)	 22	0	5	20	10	20
Aika työn ulkopuolella (tuntia vuorokaudesta)	 15,5	14,6	0	15,1	14,1	14,4

Lähde: OECD, YK, Euroopan komissio 2023

Euroopan integraatio kerää jälleen kierroksia

Vuodesta 2017 ennakoitiin Euroopan unionin kohtalon vuotta. Euro- ja pakolaiskriisin repimä unioni aloitti historialliset eroneuvottelut Ison-Britannian kanssa. Alankomaista käynnistyi useiden merkittävien vaalien sarja, mukaan lukien Ranskan presidentinvaalit ja Saksan liittopäivävaalit. Julkisessa keskustelussa pohdittiin, onko EU:n tarkoitus hämärtyneet kansalaisten mielissä. Ajatus EU:sta rauhan projektina vaikutti kaukaiselta. Tehtävä taloudellisen ja poliittisen vakauden edistäjänä oli ajautunut syviin ongelmiin.

Tuomiopäivän ennustukset eivät käyneet toteen. Sekä Saksassa että Ranskassa EU-myönteisyys voitti, ja brexit-neuvotteluihin unioni lähti päättäväisenä ja yhtenäisenä. Vuoden 2019 EU-vaalien keskeisemmäksi kysymykseksi nousivat unionin ongelmien sijaan toimet ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Äänestysprosentti nousi monessa jäsenvaltiossa, ja erityisesti nuoret lähtivät liikkeelle. Vaalien jälkeen jäsenvaltiot linjasivat EU:n

olevan hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä. Euroopan komissio käynnisti mittavan ja poliittisesti kunnianhimoisen vihreän siirtymän ohjelman, joka muovaa unionin talouden rakenteita, ympäristöä ja yhteiskuntia pitkälle tulevaisuuteen.

Uusiin kriiseihin unioni on vastannut nopeasti ja päättäväisesti. Ensimmäisten viikkojen sekaannuksen jälkeen EU selätti koronapandemian talousvaikutuksineen, samoin kuin Venäjän hyökkäyssodan aiheuttaman energiakriisin. Sota Euroopassa on palauttanut Euroopan integraation tarkoituksen ja tavoitteiden ytimeen turvallisuuden tuottamisen. Unioni on myös terästännyt toimintaansa suurvaltakilpailuun vastaamisessa sekä kriittisten riippuvuuksien vähentämisessä ja hallinnassa.

Elpymispaketti, rokotteiden yhteisostot, Venäjä-pakotteet, mittava talous- ja aseapu Ukrainalle sekä lupaus EU:n laajentumisesta ovat esimerkkejä EU:n kyvystä tehdä isoja päätöksiä nopeasti. Päätöksentekokyvyn on mahdollistanut kriisien luoma poliittinen paine ja riittävän laaja yhtenäisyys. Lisäksi on tarvittu erityisesti isojen jäsenvaltioiden ja Euroopan komission poliittista johtajuutta.

Sitkeydestä ja viime vuosien kehityksestä huolimatta EU:ta haastetaan rajusti sekä ulkoisesti että sisäisesti. EU:n ulkoista toimintaympäristöä raamittaa kiristynyt geopoliittinen ja strateginen kilpailu. Perinteisten ja uusien suurvaltojen rinnalla myös alueelliset vallat ovat vahvistuneet. Kiiivas kilpailu taloudessa

ja vaikutusvallassa on heikentänyt EU:n asemaa. Vaikka pääsy EU:n markkinoille ja kumpu-panuus EU:n kanssa ovat edelleen tärkeä tekijä monelle maalle, EU ja laajemmin länsivallat eivät ole enää ainoat merkittävät kumppanit esimerkiksi Afrikassa.

Kiristytävä strateginen kilpailu on vaikuttanut negatiivisesti myös globaalien ja alueellisten ongelmien selvittämiseen, kuten ilmastonmuutoksen torjuntaan, ydinaseiden vähentämiseen ja konfliktien ratkaisemiseen. Monenkeskinen yhteistyö ja kansainväliset järjestöt, mukaan lukien YK, ovat heikentyneet. Kilpailun kiristyminen kamppailuksi näivettää entisestään yhteistyötä, ja riskit paikallisten konfliktien muuttumisesta alueellisiksi ja jopa globaaleiksi kasvavat. EU:n näkökulmasta maailmassa on siirrytty radikaalin epävarmuuden aikaan, missä aiemmin epätodennäköisinä pidettyjen uhkien ja riskien toteutuminen on mahdollista.

Kiristytävä kilpailu maailmanpolitiikassa ja -taloudessa vaikuttaa myös EU:n sisäiseen poliittiseen dynamiikkaan. Vaikka viimeisimmät kriisit ovat yhdistäneet EU-maita ja yhteiskuntia, pitkittyvä sota ja talouden hiipuminen globaalilla kilpailulla voivat johtaa poliittiseen turbulenssiin EU:n jäsenvaltioissa ja EU-tasolla. Myös EU:n vihreä ja digitaalinen siirtymä voivat jakaa jäsenvaltioita voittajiin ja häviäjiin ja johtaa EU-vastaisuuden kasvuun kansalaisten parissa. Erityyppiset populistiset voimat ovat vahvistuneet myös integraation moottoreina toimivissa Saksassa ja Ranskassa. Monen poliittisen puolueen piiristä löytyy halua vastustaa integraation syventämistä, edistää aiempaa kevyempää integraatiota ja haastaa EU:n perusarvoja. Tätä taustaa vasten unionin laajentuminen pitää sisällään sekä riskejä että mahdollisuuksia.

Ukrainan, Moldovan ja mahdollisesti Georgian jäsenyyspolkujen rinnalla EU joutuu lähivuosina keskittymään tosissaan myös Länsi-Balkanin maiden jäsenneuvotteluihin ja EU-uudistusten läpiviemiseen. Seuraavan laajentumisaallon seurauksena EU:n jäsenmäärä voi kasvaa jopa kolmeenkymmeneen viiteen ja sen ylikin.

Laajentumisagenda viitoittaa seuraavan vuosikymmenen EU-politiikkaa. Ison laajentumisprosessin vaikutukset eri politiikkasektoreille, budjettiin, arvopohjaan ja päätöksentekokykyyn ovat jälleen yhtä keskeisiä kuin 1990-luvun alussa.

Pitkän prosessin riskit liittyvät ehdokasmaiden turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen ja motivaation säilymiseen sekä EU:ssa että jäsenyysneuvotteluja käyvissä maissa. Edessä on mittavia ja poliittisesti vaikeita uudistuksia. Toisaalta laajentuminen mahdollistaa turvallisuuspoliittisesti vakaamman Euroopan rakentamisen, sisämarkkinoiden laajentamisen, EU:n rakenteiden vahvistamisen ja päätöksenteon tehostamisen. Näitä uudistuksia unioni tarvitsee myös ulkoisen toimintaympäristön muutosten ja suurvaltakilpailun oloissa.

Juha Jokela

*Euroopan unioni -tutkimusohjelman johtaja
Ulkopoliittinen instituutti*

EU-sanasto

- Alue- ja rakennepolitiikka** (koheesipolitiikka). Pyrkii tasoittamaan EU:n alueellisia kehitys- ja elintasoeroja.
- Amsterdamin sopimus**. Perussopimus, joka määrittäi muun muassa EU-kansalaisuuden ja perusoikeudet.
- Asetus**. EU:n säädös, joka velvoittaa jäsenmaita sellaiseen heti voimaan tultuaan.
- Avoimuusrekisteri**. Komission ja parlamentin vapaaehtoinen rekisteri edunvalvojille, jotka pyrkivät vaikuttamaan EU:n päätöksentekoon.
- Brexit**. Britannian ero EU:sta.
- Coreper** (Comité des représentants permanents). Jäsenmaiden pysyvien edustajien komitea, joka valmistelee ministerineuvostojen kokouksia ja päätöksiä. Kokoontuu kahdessa eri kokoonpanossa (I ja II).
- Direktiivi**. EU:n säädös, joka velvoittaa jäsenmaita muuttamaan lainsäädäntöään. Kutsutaan myös lainsäädäntöohjeeksi.
- Ecofin**. EU:n valtiovarainministerien neuvosto.
- Ennakkoratkaisu**. Euroopan unionin tuomioistuimen päätös, jonka se tekee kansallisen oikeuslaitoksen esityksestä.
- EU:n presidentti**. Eurooppa-neuvoston pysyvä puheenjohtaja.
- EU:n puheenjohtajuus**. Jäsenvaltioilla puolivuosittain kiertävä unionin puheenjohtajuus.
- Euroalue**. Yhteisvaluutta euroa käyttävät jäsenvaltiot.
- Euroopan hiili- ja teräsyhteisö** (EHTY). Kuuden maan vuonna 1951 perustama elin, joka loi yhteiset hiili- ja teräsmarkkinat. EHTY sulautettiin vuonna 1967 Euroopan yhteisöön.
- Euroopan komissio**. Toimielin, joka antaa EU:n lainsäädäntöesitykset ja valvoo perussopimusten noudattamista.
- Euroopan neuvosto**. Hallitustenvälinen järjestö, joka käsittelee ihmisoikeuksia. Ei ole EU:n toimielin.
- Euroopan oikeusasiamies**. Käsittelee kansalaisten tekemiä kanteluja EU:n toimielimistä. Ne voivat koskea hallinnon epäkohtia tai toimivallan väärinkäyttöä.
- Euroopan parlamentti**. Toimielin, joka päättää EU:n lainsäädännöstä yhdessä neuvoston kanssa, valvoo komission toimintaa sekä nimittää komission puheenjohtajan ja komissaarit.
- Euroopan talousyhteisö** (EEC). Vapaakauppa- ja tullialue, joka perustettiin 1957 Rooman sopimuksella.
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin**. Toimielin, joka toimii EU:n varainkäytön ulkoisena tarkastajana.
- Euroopan ulkosuhdehallinto** (EEAS). Toimielin, joka takaa EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuuden ja tehokkuuden. Koostuu Brysselin keskushallinnosta ja 140 delegaatiosta eri puolilla maailmaa.
- Euroopan unionin neuvosto**. Toimielin, joka koostuu jäsenmaiden edustajista. EU:n tärkein lainsäätävä.
- Euroopan unionin tuomioistuin**. Toimielin, joka valvoo EU:n perussopimusten ja lainsäädännön noudattamista.
- Euroopan yhtenäisasiakirja**. Vuoden 1986 perussopimus, jolla luotiin yhteiset sisämarkkinat.
- Eurooppa-neuvosto**. Jäsenvaltioiden valtionpäämiehistä koostuva toimielin, jota johtaa EU:n presidentti. Ei säädä lakeja, mutta voi tehdä koko EU:ta sitovia päätöksiä.
- Eurooppa-päivä**. Vietetään 9.5.1950 annetun Schuman-julistuksen kunniaksi. Julistus sisälsi aloitteen hiili- ja teräsyhteisön perustamiseksi.
- Eurooppalainen kansalaisaloite**. Miljoona EU-kansalaista vähintään seitsemästä EU-maasta voi pyytää komissiota tekemään lakiehdotuksen EU:n toimialaan kuuluvassa asiassa.
- Eurooppalainen ohjausjakso**. Osa uudistettua vakausta ja kasvusopimusta. Tukee jäsenmaita kilpailukyvyyn ja työllistymisen edistämiseksi.
- Eurooppalaiset arvot**. EU:n perusarvoja ovat ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo ja oikeusvaltio.
- Europarlamentaarikko** (MEP, meppi, euroedustaja). Euroopan parlamentin jäsen.
- Euroryhmä**. Euroa valuuttanaan käyttävien maiden valtiovarainministereistä koostuva ryhmä, joka edistää jäsenvaltioiden yhteistyötä euroon liittyvissä asioissa.
- Frontex**. (Frontières extérieures) Euroopan rajavalvontavirasto, joka vastaa EU:n ulkorajoja koskevan yhteisen politiikan toteuttamisesta.
- Hallitustenvälinen konferenssi** (HVK). Jäsenmaiden hallitusten väliset neuvottelut perussopimuksen muuttamiseksi.
- Hallitustenvälisyys**. Valtioiden hallitukset sopivat tietyistä asioista keskenään ohi EU-rakenteiden.
- Integraatio**. Yhdentymisprosessi, jossa kansallisvaltiot yhdistävät voimansa ja luovuttavat osan toimivallastaan EU:n toimielimille.
- Joustava yhteistyö**. Ryhmä jäsenmaita tekee yhteistyötä muita nopeammin tietyssä asiassa. Kutsutaan myös syvennetyksi ja tiivistetyksi yhteistyöksi.
- Kaksoisenemmistö**. Päätöksentekotapa, jossa päätöksen takana on neuvostossa 55 prosenttia jäsenmaista. Tämän jäsenmaiden enemmistön tulee edustaa 65 prosenttia EU:n kansalaisista.

- Komissaari.** Euroopan komission jäsen.
Jokaisella jäsenmaalla on oma komissaari.
- Komiteamenettely** (komitologia). Komission on kuultava jäsenmaiden asiantuntijakomiteoita, jotka valvovat EU-lainsäädännön täytäntöönpanoa.
- Korkea edustaja.** EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan edustaja, jota kutsutaan myös EU:n ulko-ministeriksi.
- Kööpenhaminan kriteerit.** Ehdot, jotka EU:hun liittyvien maiden on täytettävä: vakaat hallinto-elimet, toimiva markkinatalous, kyky omaksua EU:n säännöt ja toimiva julkishallinto.
- Liittovaltiokehitys** (federalismi). EU:sta puhuttaessa tarkoitetaan toimielinten kasvavaa valtaa. EU ei ole kuitenkaan liittovaltio vaan valtioiden liitto.
- Lissabonin sopimus.** Perussopimus, joka tuli voimaan 1.12.2009. Muutti EU:ta koskevaa sopimusta ja Euroopan yhteisön perustamissopimusta. Toi muutoksia päätöksentekoon ja teki Eurooppa-neuvostosta virallisen toimielimen.
- Maastrichtin sopimus.** Perussopimus, joka perusti Euroopan unionin ja loi talous- ja rahaliiton.
- Ministerineuvosto** (neuvosto). Euroopan unionin neuvoston kokous ministeritasolla. Ks. Euroopan unionin neuvosto.
- Määräenemmistöpäätös.** EU:n neuvoston päätös, jonka takana on jäsenmaiden määräenemmistö.
- Määrävähemmistö.** Jäsenmaiden joukko, joka pystyy estämään päätöksen EU:n neuvostossa.
- Nizzan sopimus.** Perussopimus, joka mahdollisti EU:n laajentumisen 2000-luvulla.
- Oikeusperusta.** Oikeudellinen normi, johon EU:n toimivalta perustuu.
- Pankkiunioni.** Taluskriisien vaikutuksien lieventämiseksi perustettu Euroopan pankkiunioni koostuu pankkien valvonnasta, kriisijärjestelmästä sekä yhtenäisestä talletussuojasta.
- Pariisin sopimus.** Perusti Euroopan hiili- ja teräsyhteisön vuonna 1951.
- Pariisin ilmastopopimus.** Vuonna 2015 hyväksytty kansainvälinen sopimus, jonka tavoitteena on ilmastonmuutoksen pysäyttäminen.
- Perusoikeuskirja.** Määrittää EU:n kansalaisten perusoikeudet.
- Perussopimus.** EU:n ja Euroopan yhteisön perustamissopimukset ja niitä muuttaneet sopimukset.
- Politiittisten ja turvallisuusasioiden komitea** (COPS). Valmistelee EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan päätöksiä sekä seuraa ulkoministerien linjaaman politiikan toteuttamista. Vastaa myös kriisinhallinta-operaatioiden strategisesta johdosta ja valvonnasta korkean edustajan kanssa.
- Pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö** (PRY). Järjestely, jossa halukkaat EU-maat voivat toteuttaa yhteisiä puolustushankkeita ilman kaikkien jäsenvaltioiden mukanaoloa.
- Pääosasto** (DG, Directorate Général). Komission pääosasto, joka vastaa tietyistä politiikkasektoreista; esimerkiksi maatalouden pääosasto.
- Rahoituksen ehdollisuus -mekanismi.** Menettelytapa, jolla unioni voisi keskeyttää jäsenmaan EU-rahoituksen, jos oikeusvaltioperiaatteen noudattamisessa havaitaan puutteita.
- Rikkomusmenettely.** Komissio voi käynnistää EU-maata vastaan rikkomusmenettelyn, jos maa laiminlyö EU-lainsäädännön täytäntöönpanon.
- Rooman sopimus.** Perussopimus, jonka myötä syntyivät Euroopan talousyhteisö ja Euroopan atomienergia-yhteisö.
- Schengen-alue.** Maat, joiden välisillä sisärajoilla ei ole matkustajien tarkastuksia. Asiaa koskeva sopimus allekirjoitettiin Schengenissä vuonna 1985 alkujaan kuuden valtion kesken.
- Sovittelu.** Tavanomaisen lainsäätämisyjärjestyksen viimeinen vaihe neuvoston, parlamentin ja komission kesken.
- Strateginen autonomia.** EU:n kyky puolustaa itseään, sieltä kriisejä ja toimia maailmalla ilman muiden apua ja ilman epäterveitä riippuvuussuhteita.
- Subsidiariteettiperiaate.** Sen mukaan päätös on tehtävä kansallisesti, mikäli EU-päätös ei tuo erityistä lisähyötyä. Tunnetaan myös toissijaisuusperiaatteena.
- Talous- ja rahaliitto** (EMU). Eurovaluutan käyttöönoton mahdollistanut jäsenmaiden yhteistyö.
- Tavanomainen lainsäätämisyjärjestys.** Jäsenmaita edustava neuvosto ja Euroopan parlamentti hyväksyvät yhdessä lait komission ehdotuksesta. Kutsutaan myös yhteispäätösmenttelyksi.
- Trilogi.** Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission kolmikantaneuvottelut lainsäädännöstä. Epävirallinen, mutta tärkeä yhteydenpidon muoto.
- Vakaas- ja kasvusopimus.** Väline, jolla ylläpidetään talouskuria jäsenmaassa valvomalla muun muassa julkisen talouden alijäämää.
- Yhteensovittamisyjärjestelmä.** Menettelytapa, joka varmistaa, että Suomella on yhteen sovitettu ja Suomen EU-poliittisia linjauksia vastaava kanta EU:ssa vireillä oleviin asioihin.
- Yhteispäätösmenttely.** Neuvoston ja parlamentin päätöstapa komission lakiehdotuksesta. Lissabonin sopimus muutti menettelyn nimen: tavanomainen lainsäätämisyjärjestys.
- Yhteisömetodi.** Korostaa EU:n toimielinten keskeistä roolia päätöksiä tehtäessä.

Henkilö- ja asiahakemisto

5. artikla 143

7. artikla 11

ACER, ks. Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto

Adenauer, Konrad 16

Afrikka 125, 139, 145, 148, 151, 175, 181

Agenda 2030 150

Ahvenanmaa 78, 81, 118

alkuperämerkintä 119

alue- ja rakennepolitiikka 109, 115

aluekehitystuki 105, 114–115

aluepolitiikka 18, 74, 85

alustatalous 178

Amsterdamin sopimus 41

arktinen alue 109, 130

arvonlisävero 92, 105, 107, 112–113

asetus 39, 44, 46–47, 51–52, 71, 88, 98–99, 106, 111, 128–129, 131, 141, 172, 178

avoimuus 43, 48, 82, 84, 94, 103, 112, 175

avoimuusrekisteri 82, 84

Bech, Joseph 16

BEREC, ks. Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelin

biodiversiteetti 131

biopolttoaine 136

Bismarck, Otto von 12

Bradford, Anu 52

BRD, Länsi-Saksa, ks. Saksan liittotasavalta

brexit 3, 35, 43, 67, 84, 93, 173, 180

Bryssel 12, 22–23, 25, 31, 35, 43, 46, 49, 54, 57–60, 64–65, 69–71, 74–75, 82–89, 97, 123, 144

budjetti 23, 68, 71, 75, 101, 105–107, 114, 117–118, 126, 142, 159–161, 170–171, 181

budjettivaje 24, 102

Cassis de Dijon 93

CEDEFOP, ks. Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus

CEF, ks. Verkkojen Eurooppa -ohjelma

CE-merkintä 156

CEPOL, ks. Euroopan lainvalvontakoulutusvirasto

Churchill, Winston 16

COPS, ks. poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea

Coreper, ks. pysyvien edustajien komitea

Cotonou-sopimus 151

COSAC 80

COVID-19, ks. koronavirus

CPVO, ks. Yhteisön kasvilajikevirasto

DDR, ks. Saksan demokraattinen tasavalta

delegoidut säädökset 42, 51

Delors, Jacques 21, 93

demokratia 8–9, 11, 13, 22, 28, 30, 32, 36, 65, 69, 121–122, 125–126, 145, 150–151, 164, 170

digimarkkinasäädös 96, 98, 111

digipalvelusäädös 96, 98

digitaaliset sisämarkkinat 93, 96

direktiivi 21, 39, 44, 51, 66, 92, 94, 98, 112, 131–132, 144, 163–164

EEAS, ks. EU:n ulkosuhdehallinto

EAKR, ks. Euroopan aluekehitysrahasto

EASA, ks. Euroopan lentoturvallisuusvirasto

EASO, ks. Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto

EBA, ks. Euroopan pankkiviranomainen

EC, ks. Euroopan komissio

ECDC, ks. Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus

ECHA, ks. Kemikaalivirasto

Ecofin, ks. talous- ja rahoitusasioiden neuvosto

ECR, ks. Euroopan konservatiivit ja reformistit

EDA, ks. Euroopan puolustusvirasto

edunvalvoja 82, 84–86

edunvalvonta (lobbaus) 82, 84, 158

eduskunta 22, 69, 71, 79–82, 162

EEA, ks. Euroopan ympäristökeskus

EEC, ks. Euroopan talousyhteisö

EFCA, ks. Euroopan kalastuksenvalvontavirasto

EFSA, ks. Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto

EFTA, ks. Euroopan vapaakauppajärjestö

EHEA, ks. Eurooppalainen korkeakoulualue

EHTY, ks. Euroopan hiili- ja teräsyhteisö

EIC, ks. Euroopan innovaationeuvosto

EIGE, ks. Euroopan tasa-arvoinstituutti

EIOPA, ks. Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen

EIP, ks. Euroopan investointipankki

EKP, ks. Euroopan keskuspankki

EMCDDA, ks. Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus

EMA, ks. Euroopan lääkevirasto

EMS, ks. Euroopan valuuttajärjestelmä

EMSA, ks. Euroopan meriturvallisuusvirasto

EMU, ks. Euroopan talous- ja rahaliitto

energia 14–15, 18, 32, 50, 54, 61, 66–68, 87, 115, 117, 127–128, 131, 134–138, 150–151, 171–172, 176

Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER) 77

energiamerkki 156

energiamarkkinat 134, 136

energiatehokkuus 136, 156–157

energiaunioni 134

energiavaliokunta 47, 70

ensimmäinen maailmansota 12–13

EPP, ks. Euroopan kansanpuolue

EPSO, ks. Euroopan henkilöstövalintatoimisto

ERA, ks. Euroopan rautatievirasto

Erasmus 70, 109, 161

ERDF, ks. Euroopan aluekehitysrahasto

eroaminen unionista 34, 66

esittelijä, ks. raportööri

ESMA, ks. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen

ETA, ks. Euroopan talousalue

ETSK, ks. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

EU:n presidentti, ks. Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja

EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja 24, 42, 57, 74

EU:n ulkosuhdehallinto, ks. Euroopan ulkosuhdehallinto (EEAS, EUH) 42, 56, 74, 122–124

EU-edustusto 60, 64, 85

EU-ministerivaliokunta 78–79

EU-OSHA, ks. Euroopan työturvallisuus- ja työterveysvirasto

Euratom, ks. Euroopan atomienergiayhteisö

Eures, ks. Euroopan työnvälitysverkosto

euro 16, 21, 24, 32, 36, 43, 59, 61, 72–73, 100–105, 166, 173

euroalue 21, 25, 61, 72–73, 101–104

Eurofound, ks. Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäatiö

Eurojust, ks. Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virasto

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR, ERDF) 18, 114–115

Euroopan alueiden komitea 51, 74

Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (CEDEFOP) 77

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (ESMA) 76

Euroopan atomienergiayhteisö (Euratom) 15, 41

Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäatiö (Eurofound) 76

Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto (EFSA) 77, 156

Euroopan henkilöstövalintatoimisto (EPSO) 74, 87

Euroopan hiili- ja teräsyhteisö (EHTY) 15–16

Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskus (EMCDDA) 77

Euroopan innovaationeuvosto (EIC) 116

Euroopan investointipankki (EIP) 74, 85, 117, 151

Euroopan kalastuksenvalvontavirasto (EFCA) 77

Euroopan kansanpuolue (EPP) 69–70, 88

Euroopan keskuspankki (EKP) 56–57, 61, 72–73, 83, 100, 102

Euroopan komissio (EC) 21, 39, 42, 44–45, 49, 53, 56–57, 95, 135, 155, 162, 167, 172, 180

Euroopan konservatiivit ja reformistit (ECR) 69

Euroopan laajuiset verkot (TEN) 114, 137–139

Euroopan lainvalvontakoulutusvirasto (CEPOL) 77

Euroopan lentoturvallisuusvirasto (EASA) 77

Euroopan lääkevirasto (EMA) 77, 156

Euroopan meriturvallisuusvirasto (EMSA) 77

Euroopan neuvosto 8, 15, 42

Euroopan oikeusasiamies 74, 155, 164–165

Euroopan pankkiviranomainen (EBA) 76

Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä (S&D) 69

Euroopan parlamentin vaalit 11, 18, 56, 65, 154, 162, 171

Euroopan parlamentti 11, 15–20, 23–24, 29, 39, 42, 44–45, 47, 55–56, 59–60, 65–71, 85, 106, 112, 118, 131, 154–155, 162–164, 167, 170

Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) 73, 75, 115, 164

Euroopan poliisivirasto (EUROPOL) 76, 174

Euroopan puolustusvirasto (EDA) 76, 143

Euroopan rajavalvontavirasto (Frontex) 77, 142, 147, 174

Euroopan rautatievirasto (ERA) 76

Euroopan sosiaalirahasto 114–115, 159

Euroopan sähköisen viestinnän sääntelyviranomaisten yhteistyöelin (BEREC) 77

Euroopan talous- ja rahaliitto (EMU) 21, 93, 100–103, 171

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea (ETSK) 51, 74, 84

Euroopan talousalue (ETA) 22, 30, 33, 93, 129, 154, 157

Euroopan talousyhteisö (EEC) 15–16, 18, 22, 41, 92, 100, 114, 119, 131

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) 77

Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC) 77

Euroopan tilintarkastustuomioistuin 72–73, 85

Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto (EASO) 77

Euroopan työnvälitysverkosto (Eures) 159

Euroopan työturvallisuus- ja työterveysvirasto (EU-OSHA) 76

Euroopan ulkosuhdehallinto (EEAS, EUH) 42, 56, 74, 123–124

Euroopan unionin neuvosto (ministerineuvosto) 11, 29, 42–43, 45–46, 48, 51, 55, 58, 60–62, 64–66, 79, 82, 85, 139

Euroopan unionin oikeudellisen yhteistyön yksikkö (Eurojust) 76, 145, 174

Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) 77

Euroopan unionin tilastotoimisto (Eurostat) 85

Euroopan unionin tuomioistuin 10–11, 53, 66, 72, 93, 95, 112, 139, 163–164

Euroopan vakausmekanismi (EVM) 103
 Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen (EIOPA) 77
 Euroopan valuuttajärjestelmä (EMS) 21, 100
 Euroopan vapaakauppajärjestö (EFTA) 22, 33
 Euroopan yhteisö (EC) 12, 14, 18, 20–22, 40, 116, 122, 134
 Euroopan yhtenäisasiakirja 21, 41
 Euroopan yhtyneen vasemmiston konfederaatioryhmä
 / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto (GUE-GNL) 69
 Euroopan ympäristökeskus (EEA) 77, 131
 Eurooppalainen digitaalinen identiteetti 98
 eurooppalainen kansalaisalaloite 42, 44, 153, 155, 162–163
 Eurooppalainen korkeakoulualue (EHEA) 160
 eurooppalainen talouden ohjausjakso 102–103
 eurooppalainen puolustusrahasto 144, 175
 eurooppalainen sairaanhoitokortti 154, 157
 eurooppalaiset arvot 8–11, 17, 32–33, 36, 88, 99, 121, 123,
 126, 145, 148, 150–151, 170, 181
 Eurooppa-neuvosto (EU-huippukokous) 11, 24, 28–29,
 31, 34–35, 42, 44, 56–57, 59, 61, 64, 79, 83, 85, 124
 Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja (EU:n presidentti)
 24, 31, 42, 44, 56–57, 62–63, 122
 Eurooppa-päivä 14, 166
 euoparlamentaarikko (meppi) 19–20, 40, 45–48,
 54–56, 65–71, 80, 82, 88
 EUROPOL, ks. Euroopan poliisivirasto
 euroryhmä 61
 Eurostat, ks. Euroopan unionin tilastotoimisto
 EU-sihteeristö 60, 64, 79
 EU-suurlähettiläs, ks. pysyvä edustaja
 EVM, ks. Euroopan vakausmekanismi

 federalismi 17
 finanssikriisi 173
 Fontaine, Nicole 16
 FRA, ks. Euroopan unionin perusoikeusvirasto
 Frontex, ks. Euroopan rajavalvontavirasto

 Gasperi, Alcide de 16
 globalisaatio 21, 40, 111–112, 122, 158
 GUE-GNL, ks. Euroopan yhtyneen vasemmiston kon-
 federaatioryhmä / Pohjoismaiden vihreä vasemmisto

 Haavisto, Pekka 63
 hallitusten välinen konferenssi (HVK) 40
 hallitustenvälisyys 58, 122, 127
 harvaan asuttujen alueiden tukeminen 108
 Hautala, Heidi 71
 Hietanen, Kari 97
 hiilineutraali 137, 180
 Hirschmann, Ursula 17
 Hitler, Adolf 13
 Horisontti Eurooppa (tutkimuksen puiteohjelma)
 108–109, 117
 HVK, ks. hallitusten välinen konferenssi
 hybridiuhka 143, 147, 174

 ID, ks. Identiteetti ja demokratia -ryhmä
 Identiteetti ja demokratia -ryhmä (ID) 69
 ihmisarvo 9, 11
 ihmisoikeudet 9, 11, 28, 32, 36, 68, 121–122, 126, 145, 148,
 150–151, 154, 170, 173
 ihmisoikeussopimus 15
 ilmastolaki 128, 172
 ilmastoneutraali, ks. hiilineutraali
 ilmastonmuutos 25, 54, 57, 92, 106, 109, 117–118, 127,
 130–134, 137, 150–151, 169, 173, 175, 177, 180–181
 IMF, ks. Kansainvälinen valuuttarahasto
 innovaatioosuutuskyky 116
 integraatio 10, 20, 29, 43, 109, 114, 127, 136, 143, 170, 176,
 180–181
 integraatiopolitiikka 22
 InvestEU 117
 Islanti 30, 33, 47, 93, 146, 154, 176
 Iso-Britannia 16, 18, 26, 34–35, 43, 47, 59, 67, 76, 88, 105,
 107, 119, 123, 143, 144, 176, 180
 Itämeri 133, 138, 145

 jaettu toimivalta 48, 150
 jäsenneuvottelut 24, 29, 181

 Kaarle Suuri 12
 kabinetti 55
 kalastus 50, 61, 67, 108, 119
 Kansainliitto 13
 Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) 24, 102
 kansalaisten oikeudet 9, 11, 42, 153–154, 164
 kansalliset parlamentit 42, 45, 79
 kansallisuuslaite 12
 kansanterveys 50, 66, 68
 kansanäänestys 23–24, 29–30, 35, 40–41, 43
 kantelu 74, 155, 164, 165
 kaupan esteet 93–94, 149, 179
 kauppapolitiikka 22, 50, 87, 123, 148, 171, 177, 179
 kehitysyhteistyö 50, 150–151
 Keinänen, Markku 64
 Kemikaalivirasto (ECHA) 74, 77
 kestävä kehitys 33, 49, 114, 117–118, 131, 148, 150, 175
 kielet 10, 29, 43, 84, 87–89, 98, 167
 kiertotalous 85, 132–133
 KIKY, ks. kilpailukykyneuvosto
 kilpailukykyneuvosto (KIKY) 61
 kilpailupolitiikka 52, 54, 61, 110–111, 179
 kilpailusäännöt 50, 110–111, 137
 kirjeenvaihtaja 82–83
 Kissinger, Henry 124

koheesio 106, 108, 115
 koheesiorahasto (KR) 114
 koheesiotuki 114
 Koho, Saara 83
 kokonaisturvallisuus 147, 174
 collegio 53–54, 60, 64
 komissaari 40, 53–55, 61, 65, 69, 82
 komissio 15, 21, 29, 31, 39, 42, 44–49, 51, 53–58, 60, 62,
 64–66, 73–75, 78–79, 82, 85–86, 93–95, 102–106, 110–
 113, 115, 117–118, 126–127, 131–132, 135–136, 144, 146,
 148, 150, 155, 158–159, 162–163, 167, 170, 172, 176, 180
 komission puheenjohtaja 31, 44, 53–54, 56–57, 65, 176
 koronavirus (COVID-19) 165
 koronaviruspandemia 140, 165
 kotouttaminen 109, 141
 koulutus 48, 50, 61, 68, 87, 150–151, 153, 155, 158–161,
 167–178
 kriisinhallintaoperaatio 125–126
 kulttuuri 8, 10, 12, 29, 32, 50, 61, 68, 88, 160
 kulttuuripolitiikka 160
 kuluttaja-asioiden neuvosto (TSTK) 61
 kuluttajan oikeudet 148, 155
 kumppanuusmaat 33, 121, 126, 150–151
 Kumpula-Natri, Miapetra 47, 71
 kuulemismenettely 66
 kuulemisprosessi 54
 kuulemistilaisuus 55
 kyberhyökkäykset 143–144
 kyberturvallisuus 70, 85, 96, 98, 145
 Kyllönen, Merja 80
 Kööpenhaminan kriteerit 29

 laajentuminen 8, 18, 24, 26, 28–30, 32–33, 40–41, 66, 84,
 114, 171, 176–177, 180–181
 Lagarde, Christine 56, 73
 laillinen maahanmuutto 141–142, 171, 175
 lainsäädäntö 28–29, 35–36, 39, 42, 44, 47–55, 58, 60, 62,
 64–66, 70, 72, 78–79, 81–82, 84, 93–95, 116, 122,
 132–133, 155, 159, 162–163, 171–172, 176
 lausunnot 29, 51, 66, 74, 79, 95
 Liikanen, Erkki 22
 liikennepolitiikka 48, 137
 liittovaltio 36
 liittymissopimus 29, 81
 Lissabonin sopimus 11, 24, 40–43, 48, 50, 57, 65–66, 85,
 122, 131, 139, 154
 lobbaus, ks. edunvalvonta
 LULUCF 129
 luomu 156
 luonnonsuojelu 131
 Luova Eurooppa 160
 Luxemburg 14, 26, 64–65, 68, 72–76, 85, 87, 104, 114,
 128, 142, 146, 166
 Länsi-Balkan 30–31, 176, 181

 maahanmuuttokriisi 25, 139, 141, 143, 173
 maahanmuuttopolitiikka 139–141, 175
 Maailman kauppajärjestö (WTO) 118, 122, 149
 maakaasu 135
 maaseudun kehittäminen 68, 108, 118–119
 Maastrichtin sopimus 20, 41, 100, 122
 maatalous 18, 23, 48, 50, 54, 60–61, 66, 68, 74, 78, 106,
 117–119, 129
 maataloustuet 105, 108–109, 118–119
 matkustajien oikeudet 137, 155, 157
 media 10, 29, 48, 82, 170
 meppi, ks. europarlamentaarikko
 Metsola, Roberta 56
 metsäkat 131
 MFF, ks. monivuotinen rahoituskehys
 Michel, Charles 31
 monikielisyys 88
 monivuotinen rahoituskehys (MFF) 105–106, 115
 Monnet, Jean 14, 17
 Mustola, Jukka 125
 muuttoliike 59, 106, 139–142, 145–146, 151, 169, 175, 177
 monenkeskinen sääntöperusteinen järjestelmä 170
 määränemmistö 20, 42, 56, 60, 62, 105, 112, 124, 131,
 159, 171
 määrävähemmistö 62

 naapuruus- ja kumppanuuspolitiikka 32–33, 148, 151
 Napoleon 12
 Nato 14, 30, 59, 83, 143–145, 147, 175, 177
 neljä vapautta (sisämarkkinat) 21, 92–93
 nettomaksaja 93, 105, 107, 109, 115
 Neuvostoliitto 13–14, 22, 24, 122
 Next Generation EU 105–106, 115, 159, 165
 nimisuoja 119
 Nizzan sopimus 40–41, 85
 nuorisoasiat 50, 61, 159, 161

 OECD, ks. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö
off-the-record 83
 oikeus- ja sisäasiat 61, 68
 oikeusasiamies 74, 155, 164–165
 oikeusvaltioperiaate 10–11, 28, 106, 126, 150, 170
 OLAF, ks. Euroopan petostentorjuntavirasto
 Orpo, Petteri 59

 pakotteet 64, 124, 126, 173, 180
 palkka 86
 palveludirektiivi 21, 94
 pankkiunioni 103
 Pariisin ilmastopöytäkirja 25, 42, 115, 127

perusoikeuskirja 9, 11, 42, 153–154
perussopimukset 8–9, 11, 17, 20–21, 24, 28, 34, 39–42, 53,
62, 66, 72, 81, 85, 122, 124, 131, 155, 171, 173, 177
perustamissopimus 17
perustuslaki 24, 40–41
Pohjoismaat 22, 46, 52, 58–59, 69, 84, 88, 148
poliittinen ryhmä 47, 56, 65–67, 69–70, 85–86
poliittisten ja turvallisuusasioiden komitea (COPS) 64, 143
polkumyynti 149
post-Cotonou 151
protektionismi 118, 123, 149
PRY, ks. pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö
Ptolemaios 8
puheenjohtajamaa 23, 62
puheenjohtajuus 62
puhemies 16–17, 23, 56, 65
pysyvien edustajien komitea (Coreper) 61, 64
pysyvä edustaja (EU-suurlähettiläs) 64
pysyvä rakenteellinen puolustusyhteistyö (PRY) 144, 175
pääomamarkkinaunioni 171
pääomien vapaa liikkuminen 92, 112, 171
pääosasto 47, 53–54, 64
päästöjen vähentäminen 57, 117, 127–129, 136–138, 172
päästökauppa 107, 129
päästökauppajärjestelmä 54, 129
päästösentteko 18, 22, 24–25, 39–45, 58, 60, 62, 65, 73,
78–80, 82, 97, 124, 134, 162, 171, 176–177, 180–181
.....
rahopolitiikka 50, 72–73, 83, 100
rahoituksen ehdollisuus 106, 115
rahoituskehys 64, 105–106, 115
rakennepolitiikka 106, 109, 115
raportööri (esittelijä, mietinnönlaatiija) 45–48, 66–67,
71, 80
ratifointi 24, 29, 40–41, 65–66, 79
rauhanrahasto 126, 146, 175
RE, ks. Renew Europe -ryhmä
REFIT-ohjelma 49
Rehn, Elisabeth 71
rekrytointi 43, 54, 86–87, 159
Renew Europe -ryhmä (RE) 69
resurssitehokkuus 132–133, 172
rikkomusmenettely 95, 163
roaming-maksut, ks. verkkovierailumaksut
Rooman sopimus 15, 17, 41, 158
.....
s&d, ks. Euroopan parlamentin sosialistien ja
demokraattien ryhmä
Saksan demokraattinen tasavalta (DDR, Itä-Saksa) 14
Saksan liittotasavalta (BRD, Länsi-Saksa) 14, 16
Sarvamaa, Petri 71
Schengen-alue 33, 139, 141, 145–146
Schengenin sopimus 21, 43, 146
Schuman, Robert 14, 17, 36
Schumanin julistus 14, 17
siirtymäkausi 35
sininen kortti 142
sisämarkkinat 15, 21–22, 31, 33, 35–36, 50, 54–55, 59, 61,
66, 68, 72, 91–94, 96, 98, 106, 109–114, 116, 145, 157,
160, 170, 176, 179, 181
sitoutumattomat 69
siviilikriisinhallinta 124–126, 143, 145
SOLVIT-verkosto 94
sosiaalinen ulottuvuus 158
sotilasesikunta 144
sovittelukomitea 45
Spinelli, Altiero 17
Stalin, Josif 13
Strasbourg 19–20, 64–65, 69–70, 85
strateginen autonomia 121, 177
Stubb, Alexander 71
subsidiariteettiperiaate (toissijaisuusperiaate) 20, 48, 79
suuri valiokunta 79–80
syrjintä 11, 98, 154, 157–158
Syyria 32, 139–140, 150
.....
Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD)
15, 113
talous- ja rahaliitto (EMU), ks. Euroopan talous- ja
rahaliitto
talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (Ecofin) 61, 64
talous- ja sosiaalikomitea, ks. Euroopan talous- ja
sosiaalikomitea (ETSK)
talouskriisi 24, 30, 73
tasa-arvo 9, 11, 68, 77, 114, 148, 154
tavaroiden vapaa liikkuminen 21, 92, 112–113
tekoäly 92, 96, 99, 117, 158, 174, 177–178
tekoälysäädös 99
TEN, ks. Euroopan laajuiset verkot
teollisuuspolitiikka 20, 127, 179
terrorismi 25, 32, 126, 143–146, 174
tiedotus 82, 131
toimielimet 15, 24, 28, 35, 40, 42, 44–45, 51, 57, 60, 64,
72–75, 78, 82, 84–85, 88, 103, 112, 151, 155, 163–164, 171
toimivalta 20, 40, 42, 48, 50, 60, 72, 75, 78–79, 81, 110,
122–123, 131, 139, 141, 148, 150, 158–159, 162, 171
toinen maailmansota 13–17, 140
toissijaisuusperiaate, ks. subsidiariteettiperiaate
trilogi 46, 48
troikka 62, 102
TSTK, ks. kuluttaja-asioiden neuvosto
Tukholman ohjelma 85
tulkkaus 87–89
tulkki 64, 88–89

tulliliitto 50, 92–93
 tulliuioni 15
 Turkki 8, 26, 30, 32, 140, 177
 turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 35, 68, 126, 143, 146–147, 171
 turvallisuus- ja puolustusstrategia 146
 turvapaikanhaku 25, 109, 139–141
 tutkimuksen puiteohjelma, ks. Horisontti Eurooppa
 tutkimus 30, 50, 54, 61, 66, 68, 70, 75, 82, 98, 106, 108–109, 116–117, 151, 165
 työehdot 158
 työelämä 154, 158
 työllisyys 15, 37, 61, 68, 108, 114, 158–159
 työllisyys- ja sosiaalipolitiikka 61, 158
 työryhmä 17, 46, 48, 60, 70, 89
 työttömyys 13, 102, 158–159
 työvaliokunta 69–71
 työvoiman vapaa liikkuminen 21, 92, 141, 158–160

 UAN, ks. ulkoasiainneuvosto
 Ukraina 25–26, 30–32, 35–36, 54, 59, 106, 111, 118, 121, 123, 125–126, 128, 135, 138, 140, 143, 145–146, 148–149, 170, 172–177, 180–181
 ulko- ja turvallisuuspolitiikka 20, 29, 42, 54, 56–57, 62, 64, 74, 79, 81, 122–124, 150
 ulkoasiainneuvosto (UAN) 61, 74
 ulkorajojen valvonta 139, 141–142, 145, 147, 174
 unionin kielet 10, 43, 87–89
 unionin säännöstö 22, 29, 103
 Urpilainen, Jutta 55

 vakaus- ja kasvusopimus 101
 valiokunta 43, 45, 47, 65–68, 80, 85
 valmistevero 112–113
 valuuttakurssijärjestelmä 21
 valtioneuvosto 110–111, 149
 vapaakauppasopimus 22, 148
 vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue 43
 vapaus 9, 11–12, 21, 28, 32, 42, 50, 154, 160
 varjoraportööri (varjoesittelijä) 47, 80
 vastavuoroinen tunnustaminen 93
 vastavuoroisuusperiaate 159
 Vatanen, Ari 71
 Veil, Simone 17
 velkakriisi 102
 Verkkojen Eurooppa -ohjelma (CEF) 109, 138
 verkkokauppa 98, 157
 verkkovierailumaksut (roaming-maksut) 46–47, 66, 71, 155, 157
 verovälttelyskandaalit 112
 verotus 24, 61–62, 81, 93–94, 102, 107, 112–113, 131, 171–172
 verovapaa myynti 81
 vetoamus 153, 155, 163
 vetoamusvaliokunta 163
 Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä 69
 Virkkunen, Henna 70
 Virrankoski, Kyösti 71
 von der Leyen, Ursula 31, 55, 172, 176
 vuosibudjetti, EU:n 86, 105
 välillinen verotus 81, 112
 väärinkäytösten ilmoittajat 164

 WTO, ks. Maailman kauppajärjestö

 YAN, ks. yleisten asioiden neuvosto
 YEI, ks. Nuorisotyöllisyysaloite
 yhdenvertaisuus 11, 88
 yhteensovittamisjärjestelmä 78
 yhteinen maatalouspolitiikka (CAP) 118–119
 yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 126, 143, 147
 yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka 20, 29, 57, 74, 79, 123, 150
 yhteismarkkinat 15, 94
 yhteispäätös (yhteispäätösmenettely) 20, 42, 48, 60, 66, 105, 118, 131, 139
 yhteisöllisyysvaje 124
 yhteisömenetelmä, ks. yhteisömetodi
 yhteisömetodi (yhteisömenetelmä) 43–44
 Yhteisön kasvilajikevirasto (CPVO) 76
 yhtiöverotus 112–113
 yksimielinen päätöksenteko 29, 34, 40, 60, 62, 85, 105, 112, 123–124, 159, 170–171
 yksinkertainen enemmistö 61–62
 yksinomainen toimivalta 48, 148
 yleisten asioiden neuvosto (YAN) 61
 ympäristömerkki 157
 ympäristönsuojelu 21, 52, 118, 132–133, 154, 156, 172
 ympäristöpolitiikka 18, 20, 48, 52, 54, 61, 66, 68, 92, 131–134, 148, 172–173
 yritysfiisiot 55, 110

 Zelenskyi, Volodymyr 31

 äänestysprosentti 162, 171, 180
 äärioikeisto 10, 170

 öljykriisi 18

Kuvalähteet

- s. 6 Abraham Ortelius: *Theatrum Orbis Terrarum*, Europe (1570). Science History Images, Alamy Stock Photo
- s. 8 Mukailtu lähteestä Bibi Saint-Pol. Wikimedia Commons
- s. 9 Tizian: *The Rape of Europa* (1560–1562). Wikimedia Commons
- s. 13 Everett Historical, Shutterstock
- s. 15 svet110. iStockphoto
- s. 16 Adenauer: Katherine Young. Bundesarchiv, Wikimedia Commons; Churchill: Library of Congress, Prints & Photographs Division, Farm Security Administration, Office of War Information Black-and-White Negatives; Fontaine: EU, EP Multimedia Centre; Bech: Agence Meurisse. gallica.bnf.fr, Bibliothèque nationale de France; Gasperi: INTERFOTO, Alamy Stock Photo
- s. 17 Hirschmann: tuntematon kuvaaja. Historical Archives of the EU, AS-210; Schuman: EU, EP Multimedia Centre; Spinelli: EU, EP Multimedia Centre; Monnet: EU, EP Multimedia Centre; Spaak: EU, EP Multimedia Centre; Veil: EU, EP Multimedia Centre
- s. 18 beyhanyazar. iStockphoto
- s. 19 EU, EP Multimedia Centre
- s. 20 Mathieu Cugnot. EU, EP Multimedia Centre
- s. 23 EU, EP Multimedia Centre
- s. 25 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus
- s. 28 Chalfy. iStockphoto
- s. 31 EU, EC Newsroom
- s. 33 jarretera. 123RF
- s. 34 Chappatte, *The New York Times*, www.chappatte.com
- s. 38 Sebastien Pirlet. EU, EP Multimedia Centre
- s. 41 EU, EP Multimedia Centre
- s. 44 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus
- s. 46 Quarta_. iStockphoto; DmitryMo. iStockphoto
- s. 47 vectorsmarket. iStockphoto; Mary Naimanbayeva. iStockphoto
- s. 49 olrat. iStockphoto
- s. 50 Riitta Supperi. Keksi, Team Finland
- s. 52 Martin Bentsen
- s. 55 Dati Bendo. EU, EC Audiovisual Service
- s. 56 Daina Le Lardic. EU, EP Multimedia Centre
- s. 58 EU, EC Newsroom
- s. 59 EU, EC Newsroom
- s. 63 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus; Viivi Myllylä. Valtioneuvoston kanslia, Flickr
- s. 64 Petri Krook, Suomen pysyvä EU-edustusto
- s. 67 Alexis Haulot. EU, EP Multimedia Centre
- s. 70 Mikko Mäntyniemi
- s. 72 VogelsP. iStockphoto
- s. 75 EU, EC Audiovisual Service
- s. 79 Hanne Salonen. Eduskunta, Flickr
- s. 80 Merja Kyllönen
- s. 81 Joel Carillet. iStockphoto.
- s. 83 EU, EC Newsroom; Thierry Monasse
- s. 84 FinMobility
- s. 87 MicroStockHub. iStockphoto
- s. 89 Laura Salo
- s. 90 calvste. iStockphoto
- s. 95 ymgerman. iStockphoto (pohjakartta)
- s. 97 Wärtsilä
- s. 99 Bodgan Hoyaux. EU, EC Audiovisual Service
- s. 101 Marc_Osborne. iStockphoto
- s. 103 georgeclerk. iStockphoto
- s. 104 Grafner. iStockphoto
- s. 107 Dati Bendo. EU, EC Audiovisual Service
- s. 110 Jennifer Jacquemart. EU, EC Audiovisual Service
- s. 113 Grafner. iStockphoto
- s. 120 FACTSTORY. EU, EC Audiovisual Service
- s. 123 EEAS, Flickr
- s. 125 EUAVFOR MED IRINI
- s. 126 EUAVFOR MED IRINI
- s. 129 izhairguns. iStockphoto
- s. 130 jrphoto6. iStockphoto
- s. 133 Fok_It, Joonas Rinta-Kanto
- s. 136 Bogdan Hoyaux. EU, EC Audiovisual Service
- s. 138 Teemu Kuusimurto. Ympäristöministeriön kuvapankki
- s. 140 EU, EP, Flickr
- s. 144 Nato, Flickr
- s. 147 Angelos Tzortzinis. EU, EC Audiovisual Service
- s. 149 Lukasz Kobus. EU, EC Audiovisual Service
- s. 152 Adam Berry. EU, EC Audiovisual Service
- s. 154 Eurooppatiedotus
- s. 155 Tussitaikurit ja Eurooppatiedotus
- s. 156 Unigrafia ja Eurooppatiedotus
- s. 161 Sanna Krook. Oulun kaupunki
- s. 162 Milla Paloniemi
- s. 163 Kimmo Räsänen. Eurooppatiedotus, Flickr

- s. 166 nantonov. iStockphoto
- s. 168 imaginima. iStockphoto
- s. 175 Etienne Ansotte. EU, EC Audiovisual Service
- s. 179 Finland Promotion Board.
Ulkoasiainministeriö, finland.fi/emoji
- s. 180 Ulkopoliittinen instituutti
- s. 192 Studio Valonkuva

Kirjoittaja

Heli Satuli (s. 1980), FM, on viestintä-ammattilainen ja EU-asiantuntija. Hän on toiminut Brysselissä Euroopan parlamentissa erityisavustajana sekä *Kauppalehden*, *Aamulehden*, *Nykypäivän* ja MustReadin EU-kirjeenvaihtajana. Lisäksi Satuli on työskennellyt eduskunnassa kansanedustajan avustajana, Virta Oy:n ja matkailu- ja ravintola-alan työnantajajärjestön viestintäpäällikkönä sekä Outokummun konserniviestinnässä. Satuli johtaa nykyään RINKI Oy:n viestintää.

”Lämmin kiitos kaikille suomalaisille asiantuntijoille, jotka ovat jakaneet aikaansa ja tietotaitoaan tätä kirjaa tehdessä. Erityiskiitos miehelleni Henrille, tyttärilleni Siljalle ja Stellalle sekä Sylvi-vauvallemme tuesta ja ymmärryksestä kirjoitusurakan keskellä.”

Miten Suomesta tuli Euroopan unionin jäsen?
Millaista valtaa on mepeillä? Onko subsidiariteetti-
periaate jotain syötävää? Kuinka EU:hun pääsee töihin?
Millaisten ongelmien ratkaisemiseen unionin pitää
keskittyä lähivuosina? Entä mitä hyötyä EU:sta on juuri
sinulle? Näihin ja lukuisiin muihin EU:n toimintaa
koskeviin kysymyksiin löydät vastauksen tästä kirjasta.

